T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK TARİHİ ANABİLİM DALI
YENİÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

30 NUMARALI ATİK ŞİKÂYET DEFTERİ (1110 / 1698)

(İNCELEME-METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SENİHA ŞEN

İSTANBUL 2018

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK TARİHİ ANABİLİM DALI
YENİÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

30 NUMARALI ATİK ŞİKÂYET DEFTERİ (1110 / 1698)

(İNCELEME-METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SENİHA ŞEN

TEZ DANIŞMANI: DOÇ. DR. MURAT ULUSKAN

İSTANBUL 2018

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek lisans öğrencisi Seniha ŞEN'nin "30 Numaralı Atik Şikâyet Defteri (1110/1698) (İnceleme-Metin)" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Tarihi Anabilim Dalı, Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı yüksek lisans tezi olarak oy birliği / oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

		İmza
Tez Danışmanı Üniversitesi	: Doç. Dr. Murat ULUSKAN Marmara Üniversitesi	.....
Üye Üniversitesi	: Prof. Dr. Ahmet ŞİMŞİRGİL Marmara Üniversitesi	.....
Üye Üniversitesi	: Dr. Öğr. Üyesi Ekrem TAK İstanbul Medeniyet Üniversitesi	.....

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu'nun 25/06/ 2018 tarih ve 2018/12-07 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Okan YEŞİLOT
Müdür

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER I
ÖN SÖZ II
ÖZET III
ABSTRACT IV
KISALTMALAR V
1. GİRİŞ 1
2. İNCELEME 7
2.1. 30 Numaralı Atik Şikâyet Defteri 7
2.2. Defterin Tutulduğu Dönem 11
2.3. Hükümlerin Muhtevası 16
2.3.1. İdareciler 17
2.3.2. Eşkıyalık Faaliyetleri 19
2.3.3. Askerler 20
2.3.4. Devlet Gelirlerinin Tahsili 21
2.3.5. Esnaf 22
2.3.6. Ahali Arasındaki Anlaşmazlıklar 23
2.3.7. Miras Problemleri 24
2.3.8. Tamiratlar 26
2.3.9. Diğer Konular 27
3. SONUÇ 31
KAYNAKÇA 33
HÜKÜM ÖZETLERİ 35
METİN 82
EKLER 229
ÖZGEÇMİŞ 232

ÖN SÖZ

Adalet prensibi üzerine kurulmuş Osmanlı idarî sisteminde şikâyet hakkı, âdil bir yönetim için elzem bir haktır. Osmanlı Devleti'nde herhangi bir şarta bağlanmaksızın her bireye açık olan bu hakkın kullanılmasının devlet kayıtlarındaki karşılıklarından biri de şikâyet defterleridir. İlk örneklerini 17. yüzyıl ortalarında görmeye başladığımız bu defterler, tutuldukları dönemde şikâyet hakkını kullananları, şikâyetin muhataplarını ve şikâyete konu olan meseleleri belirleme ve çözüm yollarını anlama açısından sosyal tarih ve hukuk tarihinin önemli kaynakları arasındadırlar.

Bu çalışmada, Osmanlı Devleti'nin karar alma organı Dîvân-ı Hümâyun'da görüşülen konuların kaydedildiği Mühimme defterlerinden sonraki en önemli devlet kayıtları arasında yer alan Şikâyet defterleri arasından "30 Numaralı Atik Şikâyet Defteri" incelenmiştir. Çalışmamızın giriş kısmında, şikâyet defterlerinin ortaya çıkışı ve genel özellikleri hakkında bilgi verilmiştir. İnceleme başlığı altında, tez konumuz olan 30 numaralı Atîk Şikâyet Defteri'nin şekil özellikleri belirtildikten sonra defterin tutulduğu dönem hakkında bilgi verilmiş ve defterde yer alan hükümlerin muhtevası başlıklar altında incelenmiştir. Sonuç bölümünde ise genel bir değerlendirme yapıldıktan sonra hükümlerin özet ve transkripsiyonuna yer verilmiştir.

Çalışmanın her aşamasında sabırlı ve olumlu yaklaşımıyla beni her daim destekleyen danışman hocam Doç. Dr. Murat Uluskan'a, değerli bilgi ve zamanını benimle paylaşan hocam Dr. Mustafa Küçük'e ve desteklerini hayatım boyunca üzerimde hissettiğim kıymetli aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Seniha Şen

İstanbul, 2018

ÖZET

17. yüzyıl ortalarından itibaren tutulmaya başlanan Şikâyet defterleri, özellikle sosyal tarih ve hukuk tarihi alanında temel kaynak olma özelliğine sahip olmakla birlikte, tutuldukları döneme ait bürokratik işleyişi ve devletin Dîvân-ı hümâyuna iletilen dilek ve şikâyetlere nasıl yaklaştığını gösteren ana kaynaklardır. Bu çalışmada, 30 Numaralı Atik Şikâyet Defteri'nin transkripsiyonu yapılmıştır. Elde edilen bilgiler neticesinde yapılan değerlendirmede, defterin tam anlamıyla şikâyet defteri özelliği taşıdığını söylemek mümkündür. Defterin tutulduğu dönem, 4 ay gibi kısa bir zaman dilimine denk gelmesine rağmen, özellikle eşkıyalık faaliyetlerini ve devlet gelirlerinin ivedilikle tahsil ve teslimini konu alan hükümler, devletin Avusturya Seferleri sırasında içinde bulunduğu müşkül durumla örtüşmektedir. Defterin ait olduğu dönemdeki şikâyetler konusunda daha isabetli çıkarımlar yapmak için döneme ait diğer defterlerle birlikte değerlendirme yapmak gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Şikâyet, Ahkâm, Mühimme, Arzuhal, Osmanlı, II. Mustafa

ABSTRACT

The “Complaint Books” which started to be kept from the middle of 17th century are the main sources showing the bureaucratic function of the period they hold and the state’s approach to the wishes and complaints communicated to Dîvân-ı Hümâyun, with having the feature of being the main resources especially in the field of social and law history. In this study, transcription of the old complaint book number 30 was made. It is possible to say that the book carries the characteristics of a complaint book exactly based on the information obtained. Although the period in which the book was coincided with a short period of time like 4 months, the provisions particularly concerning the activities of banditry, the urgent collection and delivery of state incomes, coincide with the State’s being under difficult conditions during the Austrian Expeditions. To make more meaningful conclusions about complaints in the period when the book belongs, it is necessary to make an evaluation together with other books that belong to the period.

Key Words: Complaint, Provisions, Muhimme, Petition, Ottoman, II. Mustafa

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
a.g. mad.	Adı geçen madde
B	Receb
bk.	Bakınız
Ca	Cemâziyelevvel
C	Cemâziyelâhir
C.	Cilt
DİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
Evâ'il	Ayın ilk ve 10. günleri arası
Evâsıt	Ayın 11. ile 20. günleri arası
Evâhir	Ayın 21. ile 30. günleri arası
Gurre	Ayın ilk günü
h.	Hüküm
H.	Hicrî
haz.	Hazırlayan
İA	Millî Eğitim Bakanlığı İslâm Aniklopedisi
L	Şevval
M	Muharrem
N	Ramazan
Ra	Rebî'ülevvel
R	Rebî'ülâhir
S	Safer
S.	Sayı
s.	Sayfa
Ş	Şa'bân
TALİD	Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi
vd.	Ve diğerleri
vs.	Ve sair
yay.	Yayınları
Za	Zilka'de
Z	Zilhicce

1. GİRİŞ

Adalet prensibi üzerine kurulmuş Osmanlı Devlet Sistemi'nde padişah, Tanrı'dan başka kimseye sorumlu olmayan tek otorite olarak haksızlığı giderebilecek en yüksek otorite olduğundan, hükümdara doğrudan erişebilme önemli sayılmaktadır.[1] Bu temel anlayışın bir tezahürü olarak Dîvân-ı Hümâyun siyasî, askerî ve malî işlerle meşgul olması ve her türlü dava ve şikâyetlere bakabilmesi yönünden Osmanlı Devlet teşkilâtının en mühim kurumudur.

Devlet işlerinin divan kurularak yönetilmesi geleneği Osmanlılara İslâm ve Türk-İslâm devletlerinden intikal etmiştir.[2] Osmanlılarda dîvân, Orhan Bey zamanından beri mevcut olup,[3] devletin büyümesi ve kurumların oluşmasına paralel olarak gelişmesini sürdürmüş, üye sayısı artmış ve bünyesinde merkezlenen bir bürokrasi oluşmaya başlamıştır.[4] Fatih Sultan Mehmet döneminde klasik yapısına kavuşmuş ve "Dîvân-ı Hümâyun" adıyla anılmaya başlanmıştır.[5] Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerinde dîvân toplantılarına padişah bizzat başkanlık ederken, bu usul Fatih tarafından terk edilerek toplantıların idaresi, şikâyet ve davaları dinleme görevi padişahın mutlak vekili sadrazamlara bırakılmıştı.

Dîvân-ı Hümâyun, merkezdeki en önemli işleri gören makam sahiplerinden oluşur ve padişah adına karar verirdi.[6] Hangi millet ve dine mensup olursa olsun, kadın-erkek herkese açık bulunan Dîvân'da bitmeyen veya padişaha arza muhtaç olmayan resmî veya hususî işler padişahın mutlak vekili olan sadrazamın ikindi dîvânında görülürdü.[7] Yine Cuma günleri sadrazamın konağında toplanan ve şer'î davalarla uğraşması nedeniyle sadece kazaskerlerin katıldığı Cuma dîvânı da bulunmaktadır.[8]

Osmanlı bürokrasisinde deftere kaydolunmayan hüküm ve beratlar geçerli sayılmadığından, daha ilk dönemlerden itibaren defter tutma geleneğinin olduğu görülmektedir. Dîvân'da kararlaştırılan hususlar üzerine, padişahın onayı alındıktan sonra düzenlenen fermanların birer suretlerinin kaydedildiği defterlere *mühimme*

[1] Halil İnalcık, "Şikâyet Hakkı: Arz-ı Hal ve Arz-ı Mahzarlar", *Osmanlı Araştırmaları,* VII-VIII, İstanbul 1988, s. 33.
[2] Recep Ahıshalı, "Divan-ı Hümâyûn Teşkilâtı", ed. Güler Eren, *Osmanlı*, C. 6, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, s. 24.
[3] İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı,* TTK Yayınları, Ankara 1948, s. 13.
[4] Ahıshalı, *a.g.m.*, s. 24.
[5] Ahmet Mumcu, "Dîvân-ı Hümâyun", *İslâm Ansiklopedisi"*, C. IX, s. 430.
[6] Mumcu, *a.g.mad.*, s. 430.
[7] Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s. 13.
[8] Mumcu, *a.g.mad.*, s. 431.

defterleri denilmiştir.[9] Dîvân kayıtlarının tutulduğu defterler ilk zamanlar *"ahkâm-ı mîrî"* veya *"mîrî ahkâm defterleri"* olarak adlandırılırken, 17. yüzyıl sonlarından itibaren *"mühimme"* olarak adlandırılmıştır.

Bahsi geçen mühimme defterleri, ordu ve rikâb mühimmesi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.[10] Bunlardan *ordu mühimmesi* sadrazamın başkanlığında serdâr-ı ekrem olarak seferde iken toplanan dîvânlarda alınan kararlara dayanılarak hazırlanan hükümlerden oluşurken, *rikâb mühimmeleri* sadrazam İstanbul dışındayken, vekili olan sadâret kaymakamının başkanlığındaki dîvânlarda alınan kararlara dayanan hükümleri ihtiva etmektedir.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan 951/1554 tarihinden başlayan mühimme defterleri koleksiyonu tek bir seri içinde toplanmamıştır. 961-1323/1554-1905 yılları arasında bulunan 266 cilt mühimmeden başka, sonradan bulunduğu için ayrı bir tasnif haline getirilen 17 adet *Mühimme Zeyli* (980-1159/1572-1746), 68 adet *Mühimme-i Askerî* (1196/1782), 10 adet *Mühimme-i Mektûm* (1203/1789) ve 15 adet *Mühimme-i Mısır* (1119/1707) bulunmaktadır.[11] Bu koleksiyon Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunmakla birlikte, en eski tarihli iki mühimme defteri (951/1544 ve 959/1552) Topkapı Sarayı'ndadır.

1649 yılından itibaren şikâyet konularının mühimme defterlerinden ayrılmasıyla oluşturulan şikâyet defterleri, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde Dîvân-ı Hümâyun ve Bâb-ı Âsâfî defterleri olmak üzere iki ayrı seride bulunmaktadır. İlk seri, 989 Numaralı Dîvân-ı Hümâyun Defterleri Kataloğu'nda A.DVNS.ŞKT kodu ve *Atik Şikâyet Defterleri* adıyla 1059-1253/1649-1837 tarihleri arasındaki kayıtları ihtiva eden 213 adet Atik, Ordu ve Rikâb Şikâyet defterleridir. İkinci seride ise 980 Numaralı Bâb-ı Âsâfî Defterleri Kataloğu'nda A.DVN.ŞKT koduyla 978-1014/A genel sıra numaralarında kayıtlı 910-1234/1504-1819 tarihleri arasındaki kayıtları ihtiva eden birkaç sayfa veya formadan müteşekkil 38 adet Şikâyet defteri parçası bulunmaktadır.[12]

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Dîvân-ı Hümâyun Deferleri kataloğunda, 1059/1649 tarihli kayıtlardan oluşan defterin Atik Şikâyet defterlerinin ilki olduğu genel

[9] Mübahat S. Kütükoğlu, "Mühimme Defteri", *İslâm Ansiklopedisi*, Cilt XXXI, s. 520.
[10] Kütükoğlu, *a.g.mad.*, s. 521.
[11] Kütükoğlu, *a.g.mad.*, s. 521.
[12] Mustafa Küçük, "Dîvân-ı Hümâyûn Şikâyet Defterlerinin Değerlendirilmesi", *Din ve Hayat*, Adalet Özel sayısı, Numara: 15 (Mart 2013), s. 104-107.

olarak kabul görmektedir.[13] Bu defter, 1060/1650 yılının sonuna kadar devam etmektedir. Dîvân-ı Hümâyun ve Bâb-ı Âsafî defter serileri incelendiğinde, daha önceki yıllara ait defterlerin de olduğu görülmektedir. Örneğin, Bâb-ı Âsafî tasnifinde yer alan 978 numaralı ilk parça defter 910-911/1505, yine aynı tasnifte yer alan 980 numaralı defter ise 1016/1607 tarihlidir.[14] Feridun Emecen, mühimme ve şikâyet defterlerini ayırmadaki zorluklara da değindiği makalesinde, ilk atik şikâyet defteri olarak sayılan defterin kabulünün sorgulanmadan yapılmış bir kabul olduğunu belirtmektedir.[15] Emecen aynı makalesinde, "*kuyûd-ı ahkâm-ı şikâyet*" ibaresini taşıyan görebildiğimiz en erken tarihli defterin, "Atik Şikâyet Defterleri" tasnifinde değil, "Mühimme Defterleri" tasnifinde yer aldığını dile getirmektedir. 1069-1071/1658-1660 yıllarına ait kayıtları ihtiva eden 92 numaralı defterin başında, "…kuyûd-ı ahkâm-ı şikâyet-i mîrî der zaman-ı…" diye başlayan 25 Şaban 1067/8 Haziran 1657 tarihli bir giriş cümlesi yer almaktadır.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde mevcut şikâyet defterleri dışında, yurtdışında da iki adet şikâyet defteri bulunmaktadır. Bunlardan Avusturya Milli Kütüphanesinde bulunan 1675 tarihli ve Cod. mixt. 683 künyeli defter Hans Georg Majer tarafından neşredilmiştir.[16] Majer bu çalışmasının giriş kısmında, mühimme ve şikâyet defterleri arasındaki farklara da değinmiştir. Diğer defter ise Eb 372 koduyla Almanya / Dresden koleksiyonunda bulunmaktadır.

18. yüzyılda Dîvân-ı hümâyûna yapılan şikâyet sayısındaki artış, bürokrasinin iş yükünü giderek artmıştır.[17] Bu yükü hafifletmek ve meselelere daha süratli bir şekilde müdahale etmek amacıyla dönemin Reisülküttabı Ragıp Efendi tarafından şikâyet kayıtlarında mahalli sistemin getirilmesi uygun görülmüştür.[18] 1742 yılından itibaren devletin idarî taksimatına göre her eyâlet için *"ahkâm-ı şikâyet"* adıyla ayrı bir defter

[13] Midhat Sertoğlu, *Muhteva Bakımından Başvekalet Arşivi*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1955, s. 23-24.
[14] Daha ayrıntılı bilgi için bk. Emel Soyer, *XVI. yy. Divan Bürokrasi'sindeki Değişimlerin Bir Örneği Olarak Mühimme Defterleri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2007, s. 79-87.
[15] Feridun Emecen, "Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mîrî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet", *TALİD*, C III, Sayı: 5 (2005), s.107-139.
[16] Soyer, *a.g.t.*, s. 87. Neşredilen eser: Hans G. Majer, *Das Osmanische Registerbuch der Beschwerden (Şikâyet Defteri) vom Jahre 1675*, Wien 1984.
[17] Ramazan Günay, "Osmanlı Arşiv Kaynakları İçerisinde Ahkâm Defterleri: Gelişim Seyri, Muhtevası ve Önemi", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 17, 2013/1, s. 16.
[18] Emecen, *a.g.m.*, s. 125.

serisi daha tutulmaya başlandığından, önceki defterlere *"atik şikâyet defterleri"* adı verilmiştir.[19]

Şikâyet defterlerinin şekil özelliklerine bakıldığında, Osmanlı devlet teşkilâtının en yüksek resmî dairesi olan Dîvân-ı Hümâyun'da genel olarak süslü, gösterişli ve resmî bir niteliği olan Dîvânî yazı tipinin kullanıldığı görülmektedir.[20] Dîvân'da tutulan ferman, berat, nâme, ahidnâme, sebeb-i tahrîr hükümleri, mühimme, şikâyet ve ahkâm defterleri dahil her türlü kayıtta bu yazı türünü görmek mümkündür.[21] Arşiv belgelerindeki yazılar aslında tam Dîvânî değil, süratli yazma endişesinden de kaynaklanan "kırma" veya "hurda" denilen şekildedir.[22]

Şikâyet defterlerinde yer alan hükümlerin metin kısımları incelendiğinde; tarih atılırken onar günlük dilimlerin kullanılması, emrin muhatabına hitaben "hüküm ki" şeklinde başlanması, istek veya şikâyette bulunanların "…arz-ı hâl sunup…" şeklinde belirtilmesi, son zamanlarda "buyurdum ki" ifadesinin azalması, hükümlerin zamanla "yazılmışdır" şeklinde sonlandırılması ve her iki defter türünün de dikdörtgene yakın kare formunda olması şikâyet ve mühimme defterlerindeki benzer özellikler olarak öne çıkmaktadır.[23] Defterler arasındaki bu benzerlikler, şikâyet defterlerinin bir süre sonra mühimme defterlerinden ayrılarak oluşturulmasından kaynaklanmaktadır.[24] Bu nedenle, her iki defter türünü sadece şekil olarak inceleyerek birbirinden ayırmak pek mümkün olamamaktadır.

Mühimme ve Şikâyet defterleri arasındaki farklılıklara değinecek olursak; şikâyet defterlerinde genel olarak, "… nâm kimesne arz-ı hâl sunup…" formülünün kullanıldığı görülmektedir. Şikâyet defterlerinde emrin muhatabı konusundaki çeşitlilik mühimme defterlerine göre daha az olup, muhatap genellikle molla, kadı veya naibtir. Şikâyet defterlerinde "…mahallinde şer'le görülüp…" ve "...icrâ-yı hak olunmak bâbında emr-i şerifim reca etmeğin, mahallinde şer'le görülmek için şurûtuyla yazılmıştır." şeklindeki ibare ve kalıp cümlelerin sıkça kullanılması, bu defterleri mühimme defterlerinden ayırt etmede önemli ipuçlarıdır.[25] Bu ifadelerden de

[19] Necati Aktaş, "Atîk Şikâyet Defteri", *İslâm Ansiklopedisi*, Cilt IV, s. 68.
[20] Prof. Dr. M. Tayyip Gökbilgin, *Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmi*, Enderûn Kitabevi, İstanbul 1992, s. 44.
[21] Mübahat S. Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul 1998, s. 62.
[22] Kütükoğlu, *a.g.e.*, s. 63.
[23] Soyer, *a.g.t.*, s. 89.
[24] Murat Tuğluca, *Osmanlı'da Devlet-Toplum İlişkilerinin Açık Alanı: Şikâyet Mekanizması ve İşleyiş Biçimi (1683-1699)*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2010, s. 7.
[25] Soyer, *a.g.t.*, s. 93.

anlaşılacağı üzere, emrin kadı kontrolünde yerine getirilmesini öngören hükümlerin dışında, bazı durumlarda konunun Dîvân'da görüşülmesini ya da ilgililerin İstanbul'a gönderilmesini emreden hükümler de mevcuttur. İlgili kişilerin bulundukları kazalardan kaçmaları neticesinde, bulunup İstanbul'a gönderilmelerini emreden hükümler bu duruma örnek gösterilebilir. Şikâyet defterlerinde ya doğrudan hükme girilmiş ya da "… mesmû' olmağın …" şeklinde ifadeler kullanılarak şikâyetin konusu açıklanmaya çalışılmıştır. Yapılan haksızlığı tarif etmek maksadıyla sıkça kullanılan "zulm ü ta'addî" ifadesi, iki defter türü arasında ayırıcı niteliktedir.[26] Yine mühimme defterlerinde emrin padişah kararı olduğuna dair "hatt-ı hümâyûn" ibaresine sıkça rastlanırken, bu durum şikâyet defterlerinde daha azdır.

Şikâyet defterleri söz konusu olduğunda, bu defterlerdeki hükümlerin yazılmasına temel vesikalar olan arz, arz-ı hal ve mahzardan bahsetmek de yerinde olacaktır. Bunlardan "arz" genellikle devlet görevlilerinin resmî dilekçeleri için kullanılırken, "arz-ı hal" reaya ve askerî sınıfın şahsi dilekçeleri için kullanılmıştır. Mahzar ise çok imzalı arz-ı hal olarak tarif edilebilir.[27] Topluca yapılan şikâyetin neticesi olan mahzarlarda, şikâyette bulunmada gayrimüslim reaya ya da Müslümanlar arasında hiçbir fark gözetilmemekle birlikte, mahzarın imza kısmında gayrimüslimlerin Müslümanlardan sonra geldiği görülmektedir. [28]

Şikâyet eden kimselere bakıldığında, haksızlığa uğradığını düşünen birey ya da toplulukların en alt makamdan en üst birime kadar itiraz hakkını kullanması olarak tanımlayabileceğimiz şikâyet hakkının kullanılmasının bir şarta bağlanmadığı açıkça görülmektedir. Şikâyet eden ya da istekte bulunan kimse halktan kadın[29] veya erkek herhangi biri, asker, gayrimüslim, devlet görevlisi, esnaf vs. olabilmektedir. Şikâyetler veya istekler, bireysel yapılabildiği gibi topluca da yapılabilmektedir. Merkezden ilgili mahalli idarelere gönderilen birçok emirde, ahalinin şikâyet hakkının engellenmemesi ve halkın bu konuda rencide edilmemesi gerektiğine dair ihtarlar bulunmaktadır.[30]

Şikâyet konusu hükmün muhatapları incelendiğinde; padişahın buyruk, hüküm veya emr-i şerîfi şikâyetin ya da isteğin konusuna göre genellikle kadıya, bazı

[26] Soyer, *a.g.t.*, s. 94.
[27] Kütükoğlu, *a.g.e.*, s. 315.
[28] İnalcık, *a.g.m.*, s. 42.
[29] Osmanlı Sistemi'nde özellikle kadınların şikâyet hakkını kullanmalarıyla ilgili geniş bilgi için bk. Veysel Gürhan, "Kadınların Dîvân-ı Hümâyun'a Şikâyet Haklarını Kullanmaları Üzerine Bazı Değerlendirmeler (Diyarbekir Eyaleti 1 Numaralı Ahkâm Defterine Göre)", *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, Yıl 10, S. XXXII (Aralık 2017), s. 323-347.
[30] Saliha Okur Gümrükçüoğlu, "Şikâyet Defterlerine Göre Osmanlı Teb'asının Şikâyetleri", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Cilt 61 Sayı 1 (2012), s. 179.

durumlarda idareciye ve örneğin eşkıyalık gibi bir durum söz konusu olduğunda ise hem kadıya hem idarî amire gönderildiği görülmektedir.[31] Şikâyetlere sebep meselelerde genellikle haksızlığa ya da zarara uğrayan tarafın bunun giderilmesini talep ettiği görülmektedir. Zarar gören taraf bazen bir kişi, grup veya kurum olabilmektedir. Şikâyete konu olan meseleler; hükmün gereğini yerine getirmeyen ya da buna aykırı davrananlar, kişiler arasındaki hak davaları, halkın eşya ve parasını gaspedenler, kanuna aykırı vergi talepleri gibi başlıkları altında toplanmaktadır.[32]

[31] İnalcık, *a.g.m.*, s. 40.
[32] İnalcık, *a.g.m.*, s. 36-37.

2. İNCELEME

2.1. 30 NUMARALI ATİK ŞİKÂYET DEFTERİ

Tezimizin konusu olan 1110/1698 tarihli 30 Numaralı Atik Şikâyet Defteri, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nin 989 numaralı kataloğunda A.{DVNSŞKT.d. koduyla kayıtlı bulunmaktadır. Defter toplam 76 sayfadan oluşmaktadır. İlk iki sayfa boş olup bu sayfalar numaralandırılmamıştır. 67-76. sayfalar arası numaralandırılmış olmakla birlikte boştur. Defter, 30×21 cm. ebadındadır. Ciltli olup kapağının iç ve dış yüzü ebruludur.

Sadrazamın, ordu seferde iken serdâr-ı ekrem unvanıyla topladığı dîvânlarda alınan kararlara dayanılarak hazırlanan hükümlerden müteşekkil bu Ordu Şikâyet Defteri, tamamı numaralandırılmış 345 adet hükümden oluşmaktadır. Hükümler sıralı olup eksik hüküm yoktur. Her sayfada ortalama 4-5 adet hüküm bulunmaktadır. Bazı hükümlerin başında derkenarlar bulunmaktadır.[33]

Deftere ait hükümlerin, suretler[34] hariç tamamında bir hitap kısmı bulunmaktadır. Defterde hitap edilen şahısların zaman zaman rütbe, mevki ve görevlerine uygun elkabların kullanıldığı görülmektedir. Örneğin, "Düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Rikâb-ı hümâyûnumda sadâret-i uzmâ ve vekâlet-i kübrâ kāim-makāmı olan vezîrim…"[35] gibi. Hükümlerde "Karaman Vâlîsi Vezîr Hasan Paşa'ya hüküm ki"[36]; muhatabın adı verilmeden "Kapudan Paşa'ya hüküm ki"[37] veya sadece unvanı belirtilerek "Edirne bostancıbaşısına hüküm ki"[38], "Rodoscuk nâ'ibine hüküm ki"[39] gibi hitap cümleleri kullanılmıştır. Hükümler arasında "Âsitâne'den Belgrad'a varınca yol üzerinde vâkı' kazâlara ve a'yân-ı vilâyete ve kurâ ve palanga zâbıtlarına hüküm ki"[40] gibi ifadelerle birden çok görevliye hitap eden hükümler de bulunmaktadır.

Hükümlerde muhatabın isminden sonra genellikle mevki ve sınıfına göre dua cümlelerinin yer aldığı dikkat çekmektedir. Örneğin, "Kavala muhâfazasında olan ( )

[33] h. 11, 33, 57, 107, 140, 155, 156, 178, 183, 252, 273, 297
[34] h. 48, 72, 74, 77, 110, 111, 175, 210, 223-249, 256
[35] h. 34
[36] h. 7
[37] h. 138
[38] h. 32
[39] h. 35
[40] h. 36

*dâme ikbâlühû*ya"[41] ifadesinde muhatabın ismi belirtilmeden dua cümlesi kullanılmışken, "Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşılarından iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Mûsâ *dâme mecdühû"*[42] ve "Anadolu beğlerbeğiliği pâyesiyle Hama mukāta'ası zâbıtı olan Hüseyin *dâme ikbâlühû*ya"[43] gibi ifadelerde muhatabın ismi belirtilerek dua cümlesi kullanılmıştır.

Hitap kısmının ardından gelen nakil kısmında ise, hükmün yazılma sebebi ya da sebepleri anlatılmaktadır. İstek ve şikâyetler arz, mahzar, arz-ı hal, ilâm, mektup veya adam gönderilerek Dîvân'a bildirilmektedir. Örneğin, "…Kādıköyü nâm karye sâkinlerinden Mustafa gelüp…"[44], "Birgi'de vâkı' Haremeyni'ş-Şerîfeyn Evkāfı mütevellîsi arzıhâl ider…"[45], "…Sen ki Osmancık Kādısı Mevlânâ Ali *zîde fazluhû* ki Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp…"[46], "…Bi'l-fi'l Dârüssa'âdâretim Ağası olan iftihâru'l-havâss ve'l-mukarrebîn mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn el-Hâc Ali Ağa *dâme ulüvvühû* Rikâb-ı hümâyûnuma arzıhâl sunup…".[47], "…Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin; senin kapına nasbolunan…"[48] ve "…Müfettiş Hasan Paşa'nın fukarâya ... yerde zulm ü ta'addîsi olduğu mesmû'-ı hümâyûnum olup…"[49] gibi örneklerde de görüldüğü gibi herhangi bir istek ya da şikâyet olmadan da bazı görevlerin yerine getirilmesi için hüküm yazıldığı görülmektedir.

Bu bölümden sonra gelen emir kısmında, muhatabın neyi nasıl yapması gerektiği emredilmektedir. Hükümler, "…defterin Rikâb-ı hümâyûna irsâl ve zikrolunan sipâh ve silâhdâr tâ'ifesin yanınızda iktizâ iden hidemât-ı aliyyemde istihdâm eylesin…"[50], "…imdi; işbu emr-i celîlü'l-kadrim vusûl bulduğu gün dörder paraya fürûht olunmak bâbında…"[51], "…bir gün ve bir sâ'at mukaddem tahsîl ve bundan sonra yine müsâmaha ider ise arz u i'lâm eyleyesiz diyü…"[52], "…imdi; mezbûrları men' u def' ve Edirne ve İstanbul'da fürûht olunduğu narh üzre…"[53], "…imdi; sen kemâ-kân kapudânım olup donanma-yı hümâyûnum ve beğlerin ve kapudânların azl ve nasb ve melâ'în-i hâsirîne

[41] h. 127
[42] h. 43
[43] h. 174
[44] h. 37
[45] h. 121
[46] h. 125
[47] h. 167
[48] h. 170
[49] h. 171
[50] h. 7
[51] h. 40
[52] h. 64
[53] h. 128

dâ'imâ gûşmâl virüp…"[54] ve "…sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin; mezkûrun fesâd ü şekāveti vâkı' ise nefy ü iclâ olunmak içün…"[55] gibi ifadelerle bitirilmektedir.

Son olarak te'kîd ve tehdit bölümünde ise muhatap, emrin yerine getirilmesi için yapılmaması gereken şeyler konusunda uyarılmaktadır. Örneğin, "…mezbûr Mustafa İzmir Kal'a'sına kal'a-bend olunup fermân olmadıkca ıtlâk olunmamak üzre…"[56], "…mahbûsen kayd ü bend ile Rikâb-ı hümâyûnuma ihzâr ve vechen mine'l-vücûh himâye olunmamak içün…"[57], "…mûcebince icrâ-yı hak olundukdan sonra mezkûr bir yerde kat'â nâ'ib olmamak içün…"[58] vb.

Hükümlerde dikkat çeken bir diğer husus da birçok hükmün "Buyurdum ki." ifadesiyle bitmesidir.[59] Defterde sadece iki hükümde mühimme hükümlerine benzer şekilde "Buyurdum ki" ifadesinden sonra emir kısmı gelmektedir. [60]

Defterde tarihler, hükümlerin sol alt kısmına yazılmıştır. Tarihler, "Fî" ifadesiyle başlayıp, gün kısmında ayın ilk, orta ve son on günlerine tekabül eden "evâ'il, evâsıt ve evâhir" ifadeleri kullanıldıktan sonra ay rumuzu ve sene yazılarak bitirilmiştir. Örneğin, "Fî evâhiri Ra sene [1]110". Bazı hükümlerde tarih hiç bulunmazken[61], bazı hükümlerde "Fî" ifadesinin kullanılmadığı[62], bazılarında "Fî't-târihi'l mezbûr" ifadesinin kullanıldığı[63] görülmektedir. Tarihlerin bazı hükümlerde sayıyla açıkça gün kısmının[64] ve bazı hükümlerde ay kısmının[65] rumuz kullanılmadan açıkça yazıldığı görülmektedir. Tarih kısmında sadece bir hükümde "gurre"[66] ifadesi ve yine tek bir hükümde "Tahrîren fî…"[67] ifadesi kullanılmıştır. Hükümlerde sene yazılırken "110" şeklinde senenin son üç rakamı yazılmış olmakla birlikte, tezimizin transkripsiyon bölümünde tarih [1]110 şeklinde yazılmıştır. Örneklerden de görüleceği üzere, tarih yazımında tam bir tutarlılık bulunmamaktadır.

H.1110/M.1698 tarihli Atik Şikâyet Defteri'nin kapağında tarih aralığı "Evâ'il-i Safer [1]110-Evâhir-i Cemâziyelevvel [1]110" şeklindedir. Defter içerisindeki ilk ve

[54] h. 130
[55] h. 305
[56] h. 183
[57] h. 251
[58] h. 280
[59] h. 5, 15, 18, 20, 31, 51, 67, 71, 94, 117, 148 vb.
[60] h. 130, 222
[61] h. 18, 102, 175, 110, 111, 223-249
[62] h. 40, 41, 331, 332
[63] h. 48, 72, 74, 77, 210
[64] h. 11, 99, 155, 200, 255, 257, 340
[65] h. 145, 146, 176
[66] h. 294
[67] h. 130

son hükme bakıldığında da kapaktaki tarihlerle başlayıp bittiği görülmektedir. 9 Ağustos-4 Aralık 1698 tarihlerine ait dört aylık kayıtların tutulduğu bu defterin baş kısmında her ne kadar aylar sıralı görünse de daha sonra araya önceki aylara ait hükümler yazıldığından, hükümler arasında tam bir kronoloji olduğunu söylemek mümkün değildir.

Defterde genel olarak sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Bugün de Türkçe'de kullandığımız bazı fiiller metinde "gelüp, alup, gönderüp, virildüğin, olduğun, olmağın" şeklinde kullanılmıştır. Metinde Arapça ve Farsça kelimeler de mevcuttur. Osmanlı diplomatiğinde sıkça karşımıza çıkan "Dîvân-ı hümâyûn, meclis-i şer', hükm-i şerîf, fetvâ-yı şerif, emr-i şerîf, vs." gibi ifadelere hükümlerde de sıklıkla rastlanmaktadır. Özellikle ordunun başarısı için Müslümanlardan dua istenen[68] ve Şehzade Mehmed'in doğumunu haber veren[69] iki hükümde, Arapça ve Farsça kelime ve tamlamaların yoğunluğu nedeniyle diğer hükümlere nazaran daha ağır bir dil kullanıldığı görülmektedir.

Defterin transkripsiyonu yapılırken, hükümlerde yer alan Türkçe kelimeler yazıldığı şekilde aktarılmış olup, özellikle bağlaç olan kelimelerin sonlarındaki "b" harfleri "p"ye dönüştürülmüştür. "olub, verüb, gelüb" yerine "olup, verüp, gelüp" gibi. Kelimelerin orta ve sonlarında yazan "ع" (ayın) harfi metinde " ‘ " işaretiyle ve kelimelerin ortasında yer alan "ء" (hemze) metinde " ’ " işaretiyle gösterilmiştir. Arapça ve Farsça kelimelerdeki uzun sesliler "â", "î" ve "û" şeklinde gösterilmiştir. Arapça ve Farsça kelimelerin ortasında "غ" ve "ق" harflerinden sonra gelen uzun sesliler ise "ā" ve "ū" şeklinde gösterilmiştir. Metin içerisinde geçen dua ve ayet cümleleri italik yazılmıştır.[70] Metinde, emin olunmayan kelimeler için kelimelerin sonuna soru işareti (?) eklenmiştir. Okunamayan kelimeler parantez içinde üç nokta (…) ile gösterilmiş ve metinde aslında olması gerekip de olmayan harf veya kelimeler, anlam bütünlüğünün sağlanması açısından, köşeli parantez [ ] içinde yazılmıştır. Şahıslara ait olarak kullanılan dua cümleleri ise italik olarak yazılmıştır.

[68] h. 47
[69] h. 222
[70] h. 47

2.2. DEFTERİN TUTULDUĞU DÖNEM

30 Numaralı Atik Şikâyet Defteri'nin muhtevasının incelemeye geçmeden önce defterin tutulduğu dönemde Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu koşullara değinmekte fayda vardır.

1110/1698 tarihli defterin tutulduğu dönemin padişahı II. Mustafa'dır. 8 veya 9 Zilka'de 1074 (5 Haziran 1664) tarihinde Edirne'de dünyaya gelen II. Mustafa'nın babası IV. Mehmed, annesi Gülnûş Emetullah Râbia Sultan'dır.[71] 1687 yılında babasının hal'i sırasında tahta aday gösterildiyse de, devlet erkânı en büyük şehzade olan kardeşi II. Süleyman'ı padişahlığa lâyık gördü. 1691 yılında II. Süleyman'ın ölümüyle tahta çıkması tekrar gündeme gelmiş fakat bu kez de Şehzâde II. Ahmed padişah olmuştur. Sultan II. Ahmed'in ölümüyle birlikte II. Mustafa, bazı taraftarlarının da yardımıyla 21 Cemâziyelâhir 1106/6 Şubat 1695 tarihinde Edirne Sarayı'nda tahta çıkmıştır.

II. Mustafa, ilk olarak Dîvân-ı hümâyun toplantılarının haftada dört güne çıkmasını emretmiş ve memleket düzenine önem vermiştir.[72] Bunun yanı sıra, cülûsundan üç gün sonra Vezîriâzam Sürmeli Ali Paşa'ya gönderdiği hatt-ı hümâyunda[73], devlet ricalinin toplanarak kendisinin sefere çıkıp çıkmama hususunu görüşmelerini istemiştir. Sadrazam huzurda padişahı bu niyetinden caydırmak istediyse de kendisi bunu kabul etmemiştir.[74] Abdülkadir Özcan, Sultan Mustafa'nın bu tavrını narsisizm ve süper ego olarak değil, geleneksel gazâ anlayışını tekrar canlandırma arzusu şeklinde değerlendirmek gerektiğini belirtmektedir.[75]

Sultan Mustafa'nın cülûsunun ilk yıllarında Koyun Adaları'nın ve daha önce Venedikliler'in eline geçen Sakız Adası'nın yeniden fethedilmesi büyük sevinç uyandırmış ve adanın kaybedildiği hatırasını hafızalardan silmişti.[76] Adanın kurtarılmasında, daha sonra Kaptanıderyâ olarak atanan Mezemorta Hüseyin Paşa'nın Latin baskısı altındaki Rumların gönüllerini kazanmasının büyük rolü olmuştur.[77]

---

[71] Abdülkadir Özcan, "Mustafa II", *İslâm Ansiklopedisi*, C. XXXI, s. 275.
[72] *Anonim Osmanlı Tarihi*, haz. Abdülkadir Özcan, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2000, s. 108.
[73] Defterdar Sarı Mehmed Paşa, *Zübde-i Vekayiât*, haz. Abdülkadir Özcan, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1995, s. 522.
[74] Silâhdar Mehmed Ağa, *Nusretnâme*, sad. İsmet Parmaksızoğlu, Milli Eğitim Bakanlığı, Cilt I Fasikül I, İstanbul 1962, s. 8. Sultan Mustafa'nın Edirne'de kalmaya itiraz ettiği sözleri şöyleydi: "Bana ağurluk ve hazîne lâzım değil. Mahallinde kurı ekmek yirüm. Vücudum din uğuruna bezl iderüm. Her ne denlü meşâk dahi olursa sabr ü tahammül ve irtikâb iderüm. Hizmet-i ibâdillah itmama irmeyince kuşak çözmeyüb bi-eyyi-vechin-kân seferden dönmezin."
[75] Abdülkadir Özcan, *İmparatorluk Çağının Osmanlı Sultanları III*, İSAM Yayınları, Ankara 2017, s. 117.
[76] J. Von Hammer, *Büyük Osmanlı Tarihi*, C. VI, Üçdal Neşriyat, İstanbul 1990, s. 538.
[77] Özcan, *a.g.e.*, s. 118.

Sultan Mustafa'nın emri üzerine sefer hazırlıkları tamamlandığından, Haziran 1695'te ordu, Edirne'den birinci Avusturya seferine çıktı.[78] Osmanlı ordusu, 7 Eylül'de Lipova'yı hücumla fethettikten birkaç gün sonra Titel Kalesi'ni teslim olmaya zorladı. Lugoş'ta meydana gelen muharebede General Veterani'nin 6.000 kişilik birliğini yok etti ve Veterani bu muharebede hayatını kaybetti.[79] Bu zaferlerden dolayı Sultan Mustafa'ya "Gazi" unvanı verilmiştir.

Bu sırada Karadeniz'e inmek arzusunda olan Rusya, Kutsal İttifak'a katılarak Azak Kalesi'ni kuşatmış fakat Kaplan Giray ve Kefe Beylerbeyi Mustafa Paşa'nın şiddetle karşı koymaları sonucu geri çekilmek zorunda kalmıştı. Kısa sürede Rusya tarafından yeniden kuşatılan ve zaten tahrip olmuş Azak Kalesi, daha fazla dayanamayıp 6 Ağustos 1696'da Ruslara teslim oldu.[80]

Rusların Azak'ı aldıkları sırada, Avusturya orduları da 1696 Ağustos ortalarında Tımışvar'ı kuşatmıştı. Fakat kuşatma hazırlıklarını öğrenen Sultan Mustafa, hazırlıklarını tamamlayıp 1696 Nisan'ında ikinci Avusturya seferine çıkmış ve dört ay sonra Belgrad'a gelmişti.[81] 27 Aralık 1696 tarihinde Ulaş'ta yapılan savaşta Elmas Mehmed Paşa'nın etkin gayretleriyle Avusturya kuvvetleri yenik düştü.

Fransa ile yaptığı savaşı sona erdiren Avusturya'dan gelen barış teklifini kazandığı bu iki zaferin etkisiyle kabul etmeyen II. Mustafa, 1697 Haziran'ında üçüncü ve sonuncu Avusturya seferine çıktı.[82] Belgrad'da kurulan iki savaş kurulunda, devlet adamları arasında, Varadin ve Erdel üzerine yürünmesi konusunda iki ayrı fikir ortaya çıktı. Sadrazam ile Amcazâde Hüseyin Paşa Varadin üzerine yürünmesini savunurlarken, sadrazamı küçültmek isteyen diğer vezirler, Erdel üzerine yürünmesini savunmaktaydılar.[83] Padişahın da ikinci fikre meyletmesi üzerine, ordu Erdel üzerine yürüdü. Zenta'ya gelindiğinde, Osmanlı askerleri Tisa suyu üzerine kurulan köprüden karşıya geçirilmeye başlandı. Önemli bir savaş adamı Eugene de Savoie idaresindeki Avusturya ordusu, önceden aldığı istihbarat yardımıyla henüz karşıya geçmemiş Osmanlı kuvvetlerine ansızın saldırdı. Panik içinde dağılan Osmanlı ordusundan sadece yüzerek karşıya geçebilenler kurtuldu. Yapılan savaşta Vezîriâzam Elmas Mehmed Paşa

[78] Silâhdar Mehmed Ağa, *a.g.e.,* s. 33.
[79] Johann Wilhelm Zinkeisen, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, C. V, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2011, s. 107.
[80] Özcan, *a.g.e.,* s. 120.
[81] Halil İnalcık, *Devlet-i Aliyye: Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar,* C. III, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2015, s. 269.
[82] Özcan, *a.g.mad.,* s. 277.
[83] İnalcık, *a.g.e.,* s. 272.

ve yirmi kadar kumandan şehit olurken, ordunun da sekizde biri yok oldu (11 Eylül 1697). Pek çok malzemenin yanı sıra, yüksek miktarda hazine, binlerce yük hayvanı ve mühr-i hümâyun da zayi olanlar arasındaydı. Bu yenilgiden hemen sonra sadârete Köprülülerden Amcazâde Hüseyin Paşa getirildi. Savaş nedeniyle mali durumun kötülüğü de giderek artmaktaydı. Osmanlı idaresi, kahve üzerine yeni bir vergi koyarak, savaş masrafları için bazı devlet görevlilerinin gelirlerinden peşin olarak bir miktar para alarak ve vezîriâzama Mısır hazinesi üzerinden verilen yıllık bir miktar parayı ve diğer vezirlere giden parayı hazineye alarak bunu telafi etmeye çalışmıştır.[84]

Lehistan cephesinde ise, yıllardır Kamaniçe'yi alma arzusunda olan Lehlerin son harekâtı olumlu sonuç vermediğinden, durum Osmanlı lehineydi. Bu sırada Kaptanıderyâ olan Mezemorta Hüseyin Paşa, Bozcaada önlerinde ve Andros adası civarında Venediklilere karşı iki zafer kazanmıştı. Zenta Savaşı'ndan sonra Bosna'ya giren Prens Eugen, burada büyük tahribatta bulundu. Fakat Bosna beylerbeyliğine getirilen Daltaban Mustafa Paşa, bazı kaleleri geri almak suretiyle Venediklileri ülkelerine dönmek zorunda bırakmıştır.[85]

II. Mustafa devrinin en önemli siyasi olaylarından biri, kendisinin tahta çıktığı yıllarda 1683 Viyana Kuşatması'yla başlayan çok uluslu ve çok cepheli savaşları sona erdiren Karlofça Antlaşması'nın imzalanmasıdır.[86] Gerek Dîvân-ı hümâyunda gerekse orduda, savaşın daha fazla devam etmesi halinde daha çok şey kaybedileceğini ve artık hiçbir şey kazanılamayacağını anlayan ve dolayısıyla barışa sıcak bakan bir barış grubu mevcuttu.[87] II. Mustafa ise, elden çıkan yerlerin hiç olmazsa bir kısmı geri alınmadan barışa yanaşmak istemiyordu[88] ve annesi Gülnûş Sultan da savaşa devam edilmesinden yanaydı. Bahsi geçen barış grubunun ikna çabalarıyla uzun tartışmalardan sonra barışa karar verilmiştir. Diğer devletlerin barış konusundaki yaklaşımlarına bakacak olursak, bunlardan Fransa barıştan yana değildi. Uzun süredir savaş hâlinde olan ve bu yüzden her anlamda büyük kayıplar veren Avusturya ile müttefikleri Lehistan ve Venedik de barış istiyordu. Rusya ise henüz istediğini elde edemediğinden savaşın devamından yanaydı. Belgrad civarında Karlofça'da her devletin temsilcileriyle yapılan uzun görüşmeler neticesinde, 26 Ocak 1699 tarihinde imzalanan yirmi maddelik Karlofça Antlaşmasıyla on altı yıldır süren savaşlar sona ermiş, Osmanlı Devleti Tımışvar hariç

[84] Hammer, *a.g.e.*, s. 569.
[85] Özcan, *a.g.mad.*, s. 277.
[86] Özcan, *a.g.e.*, s. 125.
[87] Zinkeisen, *a.g.e.*, s. 140.
[88] İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, Cilt III Bölüm I, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1983, s. 588.

bütün Macaristan'ı kaybetmiş, Mora yarımadası Venediklilere, Ukrayna ve Podolya ise Lehistan'a bırakılmıştır.[89] Antlaşmanın karşı tarafı susturmak suretiyle kesilmesine sebep olmadan imzalanmasında, Osmanlı Devleti'ni temsilen Râmî Mehmed Paşa'nın görüşmeler esnasındaki ehliyetli duruşu, iyi görüşü ve meseleleri hızlıca kavrayıp etkili itirazda bulunması etkili olmuştur.[90]

Osmanlı ordusunun 1 Nisan 1683 tarihinde Edirne'den ikinci Viyana seferine hareketinden Karlofça Antlaşmasının imzalandığı güne kadar Osmanlı-Avusturya savaş hali tam 15 sene, 9 ay, 25 gün sürmüştür.[91] Uzun yıllar süren bu çok cepheli savaşlar, Osmanlı ordusunun kendisini yeniden düzenlemesini ve yeni usullere göre savaşmasını gerektiriyordu.[92] Yine bu savaşlar sebebiyle Osmanlı Devleti'nin sosyal ve ekonomik yapısı da derinden sarsılmıştı. Yapılan düzenlemelerle mevcut vergilerin miktarı arttırılırken, yeni vergiler de getirildi. Kapıkulu ve tımarlı sipahi teşkilatları bozulduğundan, "nefîr-i âm" yani genel seferberlik ilân edilerek, savaşlara halktan toplanan askerler gönderildi.[93] Savaşlar nedeniyle idarecilerin görevleri başında bulunamayışından, eşkıyalık faaliyetlerinde de artış meydana gelmiştir. Devlet merkezine uzak eyaletlerde birtakım isyanlar baş göstermiştir. Örneğin, Şehrizor eyaletinde boş bulduğu yerlerde halka zulmeden ve Şehrizor Kalesi'ni tahrip edip bazı yerleri zapteden Bebe Süleyman adlı şahsın faaliyetleri[94] ve Arap kabile reisi Hüseyin el-Abbas'ın isyanı gibi. Basra tarafında Huveyze hâkimi Ferecullah ve Mani bölgeyi ele geçirmek adına sürekli mücadele halindeydi. Halkın yardım talebi üzerine, Bağdat Valisi Daltaban Mustafa Paşa, 1701 yılında Kurna ve Basra'yı ele geçirdi. Antlaşmanın bazı maddelerinin uygulanmasında çıkan anlaşmazlıklar sonucu Kırım'da bir iç karışıklık meydana gelmiş ve Özi kıyılarındaki Kırım topraklarına yerleşmek istemeyen Gazi Giray'ın Kırım Hanı Devlet Giray'a baş kaldırması nedeniyle, Osmanlı Devleti Gazi Giray'ı Rodos'a sürmüştür. Aynı şekilde Osmanlı hakimiyetini tanımayan Gürcistan beylerinden olan Açıkbaş meliki de görevinden alınmıştır.

Antlaşma sonrası Amcazâde Hüseyin Paşa'nın nizam ve âsâyişin sağlanması yolundaki gayretlerini Kaptanıderyâ Mezemorta Hüseyin Paşa ve Şeyhülislâm

[89] Özcan, *a.g.e.*, s. 126.
[90] Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s. 590.
[91] İsmail Hami Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, C. III, Türkiye Yayınları, İstanbul 1972, s. 484.
[92] Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s. 595.
[93] Özcan, *a.g.e.*, s. 127.
[94] Defterdar Sarı Mehmed Paşa, *a.g.e.*, s. 683-684.

Feyzullah Efendi de desteklemiştir.[95] Şeyhülislâm Feyzullah Efendi bütün kadı ve müftülere gönderdiği fermanda, ehemmiyet vermeleri gereken hususları bildirmiştir. Bu arada 1700 yılında Ruslarla imzalanan ve Azak Kalesi'nin Ruslara bırakılmasıyla sonuçlanan İstanbul Antlaşmasıyla Rus Çarlığı artık haraç altından kurtulup müstakil bir devlet olarak Avrupa siyasetinde rol oynamaya başlamıştır.[96]

II. Mustafa dönemi sonlarının en önemli olayı Edirne Vakası'dır. Şeyhülislâm Feyzullah Efendi'nin, padişahın kendisine gösterdiği ihtimama dayanarak bazı yüksek görevlere yakınlarını getirmesi oldukça dikkat çekiyordu ve etrafında kendisine karşı muhalif bir kitle oluşturuyordu. Yine özellikle Karlofça Antlaşması'ndan sonra II. Mustafa'nın Edirne'de sürekli av ile meşgul olması da halkı rahatsız ediyordu. Şeyhülislâm Feyzullah Efendi sadece din görevlilerinin atamasında değil, sadrazamların tayininde de oldukça etkiliydi. Fakat yine onun etkisiyle sadrâzam olan Râmi Mehmed Paşa, şeyhülislâmdan kurtulmak istediği için Gürcistan'a gönderilmek istenen cebecilerin gecikmiş ulufelerini isteme bahanesiyle ayaklanmalarını desteklemiştir.[97] Kısa sürede büyüyen bu olay neticesinde, Râmi Mehmed Paşa, Feyzullah Efendi'yi görevinden azlettirdi. Adamlarının tutuklandığını öğrenen asiler, Edirne'ye yürüyerek saltanat değişikliği istediler ve Şehzade Ahmed'in tahta çıkmasını kararlaştırdılar. Edirne'den gelenlerin, İstanbul'dan gelenlere katılmasıyla yalnız kalan II. Mustafa, 22 Ağustos 1703 tarihinde tahtı kendi rızasıyla kardeşi III. Ahmed'e bıraktı. Sonrasında İstanbul'da Yeni Saray'da hayatına devam eden Sultan Mustafa, Osmanlı ordularının başında sefere çıkan son Osmanlı padişahıdır. Yakalanmış olduğu istiska ve mesane hastalıkları ve son yaşanan gelişmelere duyduğu üzüntü sebebiyle 29 Aralık 1703 günü vefat etti.

[95] Hammer, *a.g.e.*, Cilt VII, s. 47.
[96] Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s. 486.
[97] Özcan, *a.g.e.*, s. 132.

2.3. HÜKÜMLERİN MUHTEVASI

Osmanlı sisteminde otorite zinciri temel prensiplerdendir. Bu anlamda, şikâyetlerin havale olunduğu yöneticileri inceleyecek olursak; bazı meselelerin sadece bölgedeki şer'î hukuk temsilcisi kadıya, bazılarının sadece örfî yöneticilere, bazılarının ise kadı ile birlikte örfî yöneticilere havale edildiğini görmekteyiz. Bunun sebebi, ilgili kişinin veya konunun, idarî otorite zincirine tabi olmasıdır.[98] Örneğin konu eşkıyalık ise, kadıyı ve örfî yöneticiyi ilgilendirdiğinden, hükmün her ikisine de hitap ettiğini görmekteyiz.[99]

Sefer sırasında, Safer-Cemâziyelevvel 1110 / Ağustos-Aralık 1698 tarihleri arasında tutulmuş bu defter içerisinde yer alan hükümlerin çoğunluğu şikâyete sebep olan meselelerle başlamaktadır. "Bi'l-fi'l Bâbüssa'âdetim Ağası Ca'fer *dâme ulüvvühû* Dergâh-ı mu'allâma arz-ı hâl gönderüp…"[100], "Bi'l-fi'l Bâbüssa'âdetim Ağası Ca'fer *dâme ulüvvühû* Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp…"[101], "Kemah kazâsı ahâlîsi gelüp…"[102],"Edirne sâkinlerinden Mustafa arzıhâl sunup…"[103], "Ulemâdan eş-Şeyh Mehmed *zîde ılmühû* gelüp…"[104] vb. ifadelerle şikâyete konu meseleye giriş yapılmaktadır.

Şikâyete konu olan mesele anlatıldıktan sonra hükümler; "…emr-i şerîfim virilmekle mûcebince tahsîl içün yazılmışdır.", "…emr-i şerîf sâdır olmadıkca ıtlâk olunmamak emrim olmuşdur." ve "…hilâf-ı şer'-i şerîf kâr u kisblerine müdâhale olunmamak üzre yazılmışdır." şeklinde yapılması gerekeni belirten ifadelerle veya "…alâ-vukū'ihî Rikâb-ı hümâyûnuma arzoluna diyü yazılmışdır." şeklinde olayın sonuçlarının izlenmesini isteyen ifadelerle bitirilmektedir.

Konu itibariyle hükümler incelendiğinde; devlet görevlilerinin görevlerini ihmali veya kötüye kullanması, eşkıyalık faaliyetleri, özellikle sefer dönüşü halkı rahatsız eden askerlerle ilgili hususlar, devlet gelirlerinin zamanında tahsili, fırınlarla ilgili hususlar çoğunlukta olmak üzere esnaf şikâyetleri, miras mallarıyla ile ilgili hususlar, devlet işlerine, vakıflara veya mülke haksız müdahale ile ilgili konular, özellikle kiliselerin

[98] İnalcık, *a.g.m.*, s. 40.
[99] h. 104
[100] h. 8
[101] h. 9
[102] h. 10
[103] h. 14
[104] h. 17

tamiriyle ilgili hususlar ve hakkındaki şikâyet nedeniyle cezalandırılmış fakat sonrasında suçsuzluğu anlaşılan kişilerin affolunmasına dair konular göze çarpmaktadır.

30 Numaralı Atik Şikâyet Defteri'nde şikâyete konu olan hususları aşağıdaki başlıklar altında inceleyebiliriz:

2.3.1. İdareciler

Deftere ait hükümlerde devlet görevlileri ile ilgili hususlar oldukça geniş yer tutmaktadır. Bunlar genellikle, padişahın otoritesini temsil eden ve halkın refah ve güvenini temin etmek için görevlendirilen yöneticilerin zaman zaman görevlerini kötüye kullanarak halka zulmetmeleri üzerine yapılan şikâyetlerdir. Baba Derbendi'nde martolosbaşı olan Salih ve Yahya'nın, görevlerini lâyıkıyla yerine getirmedikleri gibi eşkıyayla birlik olup halka zulmetmesi,[105] Aydın muhassılı Seyyid Ahmed'in teftişle görevli olduğu Aydın ve Saruhan halkını rencide etmesi,[106] Müfettiş Hasan Paşa'nın İçel Sancağı'nda bulunan halka zulmetmesi,[107] Selimiye ve Rahbe sancakları kendisine havale olunan Hüseyin Abbas'ın halka zulmetmesi,[108] Naib Ömer'in idarecilerle anlaşarak halka zulmetmesi,[109] Tersane Bahçesi Ustası Ahmed Usta'nın halka zarar vermesi,[110] Kütahya mütesellimin halka eziyet etmesi,[111] müfettiş İbşir Hasan Paşa'nın halka zulmetmesi,[112] mültezim Seyyid Abdüsselam'ın halkın mallarını alıp onlara zulmetmesi,[113] mübaşir olarak görevlendirilen İbrahim Usta'nın halka zulmetmesi[114] ve Kastamonu Kalesi dizdarının halka zulmetmesi[115] bu tür şikâyetlere örnek olarak gösterilebilir. Özellikle İbşir Hasan Paşa'nın halka zulmü nedeniyle başı kesilerek cezalandırılması ve cezayı uygulamakla görevli kişinin ihmalkâr davranmaması konusunda uyarılması[116] devletin, devlet görevinin kötüye kullanılması konusundaki tavrını ve ciddiyetini göstermektedir.

[105] h. 41
[106] h. 92
[107] h. 171
[108] h. 173
[109] h. 208
[110] h. 260
[111] h. 264
[112] h. 268
[113] h. 280
[114] h. 302
[115] h. 310
[116] h. 268

Bazı hükümlerde devlet görevlilerinin halktan usule aykırı taleplerde bulunduklarını görmekteyiz. Kudüs'te valilerin halktan muhtelif vergi talebi,[117] haklarında katil hususu sabit olmamasına rağmen Silistre mütesellimlerinin halktan diyet talebi,[118] usule aykırı şekilde Lofca halkından süvari yerine para talebi[119] ve gerçekte üzerlerinde yetmiş adet evlâd-ı Fatihan bulunan halktan ziyadesi üzerinden eşkinci bedeli talebi[120] ve Çöl Beyi Hüseyin Abbas'ın Halep tüccarlarının deve ile geçişinden para talebini[121] konu alan şikâyetler bu duruma örnek olarak sayılabilir.

Vezir Kaptan Hacı Hüseyin Paşa'nın emri altındaki kişilere dikkat etmesi,[122] Selimiye ile birlikte Rahbe sancakları kendisine havale olunan Ebu Tahir'in görevine dikkat etmesi[123] ve İbşir Hasan Paşa hakkında kanunen verilecek ceza hususunda ihmalden kaçınılması,[124] eski ve yeni muhafızın aralarında hesaplarını görüp Musul muhafazasına dikkat edilmesi[125] hususlarını konu alan hükümlerde, otoritenin idarecileri zaman zaman görevlerini dikkatle yerine getirmeleri yönünde uyardığı görülmektedir.

Defterde ayrıca, devlet görevlilerinin yaşadığı zorlukları ve uğradıkları haksızlıkları konu alan, kötü niyetli kişilerin iftirasıyla sürgüne gönderilen Ürgüp kadısı Mehmed'in suçsuzluğunun anlaşılması,[126] aleyhinde dilekçeler verilen Tuna nazırı Mirza Mustafa'nın haksızlığa uğradığının anlaşılması,[127] Müftüzade Seyyid'in topladığı iltizamı Mustafa'nın zaptetmesi,[128] Divan kâtiplerinden Ali'nin evinin soyulması[129] ve görevli olduğu yerlerde güven sağlanmışken hakkında şikâyet olan Martolosbaşı Dimo'nun haklı bulunması[130] gibi hükümler de bulunmaktadır. Yine hakkında kanunu icra etmek konusunda hem olumlu hem olumsuz dilekçeler bulunan Drama kadısı Ahmed'in durumunun araştırılması[131] da bu hükümlere örnek olarak gösterilebilir.

[117] h. 9
[118] h. 15
[119] h. 93
[120] h. 108
[121] h. 164
[122] h. 130
[123] h. 174
[124] h. 267
[125] h. 337
[126] h. 181
[127] h. 198
[128] h. 183
[129] h. 211
[130] h. 343
[131] h. 143

Seddülbahir'in muhafazasında görevli olduğu halde göreve gitmeyen zengin kimselerin yerlerine adam göndermedikleri gibi yıllık ücreti de almaları,[132] kartal, karakuş ve sarı şahin gibi bir takım cins kuşların kimlerde var ise alınıp Merkez'e getirilmesi,[133] Medine halkı Hz. Hamza'nın mevlid-i şerîfi sebebiyle kabrini ziyarete gittiğinden Peygamberimizin Mescidi'nin tenha kalmaması için gerekli tedbirlerin alınması[134] ve Şehzade Mehmed'in doğumu nedeniyle şenlikler yapılması[135] da yine idare ile ilgili hükümlerdir.

Bütün bu hususların yanı sıra, bir yerden bir yere gitmesi gereken devlet görevlileri için verilen yol hükümleri,[136] devlet görevlilerinin uygun ve güvenli seyahatlerinin sağlanmasını belirten hükümler[137] de bulunmaktadır. Bu hükümlerin arasında, yabancı devlet görevlilerine de hüküm verildiği görülmektedir.[138]

2.3.2. Eşkıyalık Faaliyetleri

Eşkıyalık sebebiyle yapılan şikâyetler de defterde oldukça geniş yer tutmaktadır. Şikâyetlere konu olan eşkıyalar sayı olarak incelendiğinde, tek bir kişi[139] veya zaman zaman kırk-elli kişiyi de bulabilen gruplar[140] olabilmektedir. Eşkıyalığın kimler tarafından yapıldığı incelendiğinde ise bu kişilerin müslim, gayrimüslim,[141] kimi zaman ikisi birlikte,[142] yeniçeriler,[143] guyende ve lubiyatçılar,[144] Kıptîler[145] olduğu görülmektedir.

Eşkıyalığın konusu olan faaliyetler ele alınacak olursa, bunlar genellikle halka yapılan her türlü zulüm, adam yaralama[146] veya öldürme,[147] tecavüz,[148] halkın eşya,[149] para[150] veya yük hayvanını çalma,[151] evini basma[152] ve kız kaçırma[153] şeklindedir.

---

[132] h. 90
[133] h. 176
[134] h. 217
[135] h. 222
[136] h. 19, 24, 36, 322, 323, 329, 345
[137] h. 99, 114, 131, 194
[138] h. 36, 114, 322
[139] h. 101, 104, 107, 138, 156, 178, 192, 250, 258, 282, 283, 293, 303, 305, 314
[140] h. 22, 25, 31, 44, 46, 55, 57, 67, 68, 71, 84, 94, 98, 106, 126, 153, 160, 166, 179, 203, 209, 212, 219, 252, 262, 279, 281, 316, 336
[141] h. 71, 316
[142] h. 279
[143] h. 29, 63, 292, 296, 315
[144] h. 46
[145] h. 153, 219
[146] h. 104, 273
[147] h. 25, 44, 98, 106, 126, 138, 187, 203, 209, 336
[148] h. 104, 273
[149] h. 31, 104, 106, 126

Şikâyetler içerisinde, yaşanan olayların boyutu açısından ilginç bazı hükümler de yer almaktadır. Malazgird Kalesi'ni basıp kaledeki Müslümanları öldürüp yerine Yezidi keferesini yerleştiren eşkıyalar[154] ve yüz elli kadar yeniçeri ile birleşip Hezargrad Mahkemesi'ni basıp bir kısmını katleden eşkıyaları[155] konu alan hükümler bu duruma örnektir. Dikkat çeken bir diğer husus da Kırım Hanı Çoban Giray'ın neslinden olan Cihan Giray Sultan'ın[156] ve yakınlarının[157] eşkıyalık faaliyetleri sebebiyle şikâyete konu olmalarıdır.

Eşkıyalık yapan kişi veya kişiler bu hükümlerin merkezinde yer almakla birlikte, Karadeniz reisleri[158] de eşkıyaya yardım etmeleri sebebiyle şikâyet konusu olmuştur.

2.3.3. Askerler

Askerlerle ilgili olan hükümlerin içerisinde, askerlerin özellikle sefer dönüşünde geçtikleri köylerdeki halka zulmetmeleri ve halktan zorla yiyecek, içecek ve zahire almaları konusundaki şikâyetler[159] önemli yer tutmaktadır. Devlet bu hususta, çoğunlukla bir mübaşir görevlendirerek halkın zarar görmesine engel olmuştur.

Seferde görevli olduğu halde firar eden askerlerin[160] de şikâyete konu olduğu görülmektedir. Devlet bu kişilerin yakalanmasını emrederken, bu sebeple seferde görevli olmayanlara haksızlık yapılmaması konusunda da idarecileri uyarmaktadır.[161]

Defterde, devletin gerek gönderildikleri gerekse muhafazasından sorumlu oldukları yerlerde askerlerden mevcut olanların ve olmayanların bir defter tutularak bildirilmesini istediği hükümler[162] de mevcuttur. Bir yerin müdafaasına tek başına muktedir olmayan kişiye yardım için çevre eyaletten asker görevlendirme[163] ve yaklaşan

[150] h. 166, 252
[151] h. 126, 219
[152] h. 126, 209, 316
[153] h. 262 (Bu hükümde bir gayrimüslimin kızı kaçırılmıştır.)
[154] h. 25
[155] h. 44
[156] h. 33
[157] h. 32
[158] h. 109
[159] h. 154, 186, 196, 201, 202, 207, 215, 216, 299, 311, 312, 321, 326, 328, 331, 333, 344
[160] h. 88, 89, 91, 96, 105, 308
[161] h. 105
[162] h. 7, 168, 170, 195, 266
[163] h. 73

kış mevsimi ve düşman hareketi sebebiyle Mora'nın korunması için yeterli miktarda asker tayin olunması[164] gibi devletin tedbirlerini konu alan hükümler de bulunmaktadır.

Savaş sırasında esir düşen ve bir miktar para karşılığı serbest bırakılan Süleyman'ın biriken ulufesini alma talebinin uygun bulunması[165] ve seferde görevli iken hakkında öldüğüne dair söylentiler çıkan Bölükbaşı Abdullah'ın ölmediğinden ulufesinin kendisine verilmesini[166] konu alan hükümler, devletin askerlerin haklarını da gözettiğini göstermektedir. Aynı şekilde, seferden dönen askerlerin her türlü zarardan korunmasına çok dikkat edilmesini emreden hüküm[167] de devletin askerlerin güvenliğine gösterdiği hassasiyete bir örnektir.

2.3.4. Devlet Gelirlerinin Tahsili

Devletin, tahsil edilen gelirlerin zamanında Merkez'e teslim edilmesi konusunda oldukça hassas olduğu ve bu hükümlerde[168] "mu'accelen, ale't-ta'cîl, bir gün evvel, ıcâleten, ale'l-acele, der-sâ'at, ber-vech-i müsâra'at, ber-vech-i ta'cîl, bir gün ve bir sâ'at evvel" gibi ifadeler kullanılarak durumun ciddiyetinin pekiştirildiği görülmektedir. Tahsil edilen gelirin çoğunlukla para olduğu görülmekle birlikte, bazı hükümlerde gelirin buğday olduğu da görülmektedir.[169] Hükümlerde, gelirlerin tahsil edildiği yerler de belirtilerek hangi amaçla kullanılacağı çoğunlukla zikredilmiştir. Örneğin mevâcib için dağıtılacak olması,[170] seferde olan ordunun dönüşünün yakın olması,[171] orduya gönderilecek olması,[172] bir menzilin[173] veya matbah ve Tophane'nin masrafı[174] için kullanılacak olması gelirlerin kullanım alanlarına örnek gösterilebilir. Yine Tophane-i Amire'de top dökümünde lazım olan bakırı almak için gerekli olan parayı vaktinde toplamayan Abdullah,[175] tahsil ettikleri gelirleri henüz teslim etmemiş olan Mustafa,[176] Mehmed[177] ve Süleyman,[178] kendisine gönderilen paranın tesliminde tembellik yapan

[164] h. 284
[165] h. 118
[166] h. 133
[167] h. 340
[168] h. 1, 2, 4, 5, 13, 28, 81, 95, 97, 112, 136, 159, 177, 182, 193, 320
[169] h. 127, 307
[170] h. 1, 2, 5
[171] h. 112
[172] h. 28, 254, 320
[173] h. 289
[174] h. 272
[175] h. 95
[176] h. 3
[177] h. 4
[178] h. 5

Kahve Rüsumu Emini Abdullah[179] örneklerinde görüldüğü üzere, bu gelirlerin tahsilinde ihmalkâr davranan devlet görevlilerinin de gecikmelerin önlenmesi açısından uyarıldıkları anlaşılmaktadır.

2.3.5. Esnaf

Bu başlık altında incelenecek hükümlerde en çok fırınlarla ilgili hususlar dikkat çekmektedir. Hususiyetle bu hükümlere bakıldığında; fırınlarda ne pişirileceği, pişirilmesine izin verilenlerin dışında bir şey pişirilmemesi gibi durumlar öne çıkmaktadır. Örneğin, has ekmek pişirilmesine,[180] satılmasına[181] ve bayat ekmek satışına[182] mâni olunmamasını emreden hükümlerde, devletin bu gibi durumlarda haksızlık varsa engellemek ve şikâyet sahibinin hakkını korumak amacıyla, işleyişin eskiden nasıl olduğunu göz önünde bulundurduğu görülmektedir. Ekmek[183] ve çörek somun[184] pişirilmesi için izin talepleriyle ilgili olan hükümlerde ise fırınlarda pişirilecek yiyeceklerin izne tabi olduğu anlaşılmaktadır. Ellerinde hatt-ı hümâyun olmadığı halde has ekmek pişiren fırınların bu faaliyetlerinin yasaklandığı[185] bir hükümde, izinsiz pişirilmesinin katiyen yasaklandığı görülmektedir. Bir zimmîye ait fırına başka bir zimmînin müdahalesinin engellenmesini[186] konu alan hükümde, her iki fırın sahibinin de zimmî oluşu dikkat çekmektedir. Ayrıca asıl işi ekmekçilik olmadığı halde, bu işi yapan ve diğer esnafı zarara uğratan yeniçerilerin cezirebendlikle cezalandırıldığı,[187] bir diğer hükümde de devletin bir işin izinsiz yapılması ve haksızlık konularındaki hassasiyeti görülmektedir. Bunların yanı sıra, bir fırının kanuna aykırı şekilde kurduğu iskemlelerin kaldırılmasını[188] veya önceden izin verilmiş iskemlelerine yapılan haksız müdahalenin engellenmesini[189] emreden hükümler de mevcuttur.

Esnafla ilgili diğer hususlar ise et satışı ve dikicilerle ilgilidir. Örneğin pahalı satılmak istenen etin, eski fiyatı üzerinden satılmasının emredilmesi,[190] yürürlükte olan

[179] h. 177
[180] h. 23, 34, 139
[181] h. 151
[182] h. 287
[183] h. 43, 66, 139, 199
[184] h. 45
[185] h. 119
[186] h. 62
[187] h. 300
[188] h. 188
[189] h. 304
[190] h. 40, 128

vergi miktarından düşüğüne et satışının uygun bulunması,[191] başka yerlerde satış yapmamaları önceden emrolunduğu halde yeni dükkanlar açıp emre muhalif satış yapan dikicilerin bu faaliyetlerinin yasaklanması[192], haffaflar kethüdasının mamullerini ucuz fiyata alıp istediği fiyata satmak istediği, dikici tayfasının kazançlarına engel olunmaması[193] gibi.

Bu başlık altındaki hükümler incelendiğinde, devletin izni olmadan bir işlem yapılması ya da bir esnafın faaliyeti nedeniyle halkın veya diğer esnafın zarara uğraması sonucu ortaya çıkan haksızlığın giderilmesi konusundaki duyarlılığı dikkat çekmektedir.

2.3.6. Ahali Arasındaki Anlaşmazlıklar

Bu başlık altındaki hükümler incelendiğinde; mal veya mülke, idarecilere, vakıflara ve reayaya haksız müdahalelerin yapıldığı görülmektedir. Zimmî bir çobanın başka birine ait samanlığı yakması,[194] bir zimmînin diğer zimmînin tasarrufunda olan tomruğa müdahale etmesi,[195] Saliha'nın evinin haksız yere mühürlendiğinin anlaşılması,[196] Kuyumcu Ahmed'in Yusuf'un hissesini haksız yere zaptetmesi,[197] haksız ve usulsüz müdahalelere örnek gösterilebilir. Hamza Ağa ve Ali Efendi'nin voyvodalık işlerine karışması,[198] Ermeni Ağya'nın asalet ve vekâlet iddiasıyla halka zulmetmesi,[199] Çolak Musa adlı berberin mahkemelere müdahale edip bazı kişileri hapsettirmesi[200] ve Molla Kasım'ın devlet işlerine karışması[201] gibi şikâyetlere konu olan meseleler, zaman zaman devlet işlerine ve idarecilere müdahale edildiğini göstermektedir. İbrahim ve Şahin'in kayıt ve berata aykırı olarak Çelebi Hasan Paşa Vakfı'na müdahalesi[202] ve Halil'in vakıf defterine aykırı olarak Üstad Abdi Evkafı'nın işlettiği suya müdahale etmesi[203] vakıflara yapılan haksız müdahalelere örnek olarak gösterilebilir. Bir kimsenin Sivas'ta ücret vaadiyle yüzlerce işçi ve taşçıyı çalıştırdıktan sonra define olmadığını bahane ederek işçilere zulmetmesi,[204] merhum İmam Mehmed Efendi'ye ait odalarda

[191] h. 78
[192] h. 83
[193] h. 124
[194] h. 30
[195] h. 60
[196] h. 190
[197] h. 220
[198] h. 27
[199] h. 103
[200] h. 190
[201] h. 204
[202] h. 12
[203] h. 306
[204] h. 18

oturan zimmî reayaya burada oturmaları istenmediği için müdahale edilmesi[205] ve Edirne'de bazı Yahudilerin Tevrat okuyup kandil yakmalarına müdahale edilmesi,[206] reayaya haksız müdahaleyle ilgili şikâyet sebebi olan hususlara örnektir.

Rukiye ve Emine'nin daha önce alacakları karşılığı bir bağ ve bahçe aldıkları halde sonrasında aldıklarını inkâr etmeleri,[207] Kiremidcizade Mehmed ve Mustafa adlı kişilerin merhum Hamza Paşa'dan alacaklarını kendisi hayattayken tahsil edemediklerini iddia etmeleri,[208] Ahmed'in Muameleci Ömer'e olan borcunu ödeyecek gücü olmadığından borcun mahkeme tarafından taksitlendirilmesi[209] ve Yusuf'un kimseye borcu yokken, borcu olduğu iddiasıyla Süleyman'ın kendisini rahatsız etmesi[210] gibi meseleleri konu alan şikayetler, ahali arasındaki borç alacak konulu anlaşmazlıklara örnektir. Varna zimmîlerinden birkaçının halkı aldatmak amacıyla kervan şahitliği yapması[211] da yine ahali arasında anlaşmazlıklara örnek gösterilebilir.

2.3.7. Miras Problemleri

Mirasla ilgili hususlar arasında, ölen kişinin terekesinde hak iddia eden kişileri konu alan şikâyetler öne çıkmaktadır. Bu iddialar incelendiğinde; çoğunlukla terekenin tamamen teslim edildiği ve ölen kişinin hiç kimseye borcu olmadığı, alacaklıların alacaklarını aldıktan sonra bunu inkâr ettikleri, mirasın intikalinde sıkıntı yaşandığı veya miras paylaşıldığı halde bazı kişilerin üzerlerine mal ve para aldıkları görülmektedir. Yine terekede hak iddia eden kişilerle ilgili hükümler incelendiğinde; ölen kişilerin paşa, derya beyi, tersane emini, şeyh, vezir, reisülküttap gibi devlet görevlileri olduğu görülmektedir. İddia sahibi kişilerin muhatabı ise ölen kişinin mirasçıları ya da vasileri olabilmektedir. Konuyu açıklığa kavuşturmak için sonuç olarak verilen emir incelendiğinde, hükümlerin genellikle konuyla ilgili dava görülmesi yönünde sonuçlandığı görülmektedir.

Borçlu ve alacaklı kişilerin ölümünden sonra mirasçıların, aralarında anlaştıkları halde geçen zaman içinde aldıkları parayı inkar etmelerini,[212] mirasçı küçük olduğu için

[205] h. 185
[206] h. 278
[207] h. 16
[208] h. 69
[209] h. 165
[210] h. 319
[211] h. 75
[212] h. 17

terekeyi idare eden vasinin terekede hakkı olduğu iddiasıyla dava açmasını,[213] merhum Cafer Paşa'nın vasisi terekeyi tamamen teslim ettiği halde kendisinden alacaklı olduğunu iddia eden kişileri,[214] hiç kimseye borcu yokken ölen Mehmed Efendi'nin karısının vekilinin alacağı olduğu iddiasıyla miras mallarına el koymasını,[215] kimseye borcu olmayan derya beyi Abdulkadir Paşa'nın mirasçısı oğlundan kendilerine borcu olduğunu iddia ve talep edenleri,[216] Tersane emini merhum Mustafa Efendi'nin vasisinden bir kısım alacaklarını aldıkları halde daha alacaklarının olduğunu iddia eden kişileri,[217] merhum Vezir İsmail Paşa'nın mirası mirasçıları arasında paylaşılmışken mirasçılardan birinin üzerine mal ve para almasını,[218] işletme sahibinin ardından işleten vasinin de ölmesi üzerine mirasın kime intikal edeceğini,[219] merhûm Mehmed Paşa'nın mutasarrıf olduğu mukataa kendisine ihale olunan İbrahim, o yıla ait mahsul ve vergiyi mirasçılara teslim ettiği halde mirasçıların bunu kabul etmemesini,[220] merhum Şeyh Mustafa'nın hayattayken borç verdiği kişiye, ölümünden sonra vasisi bu parayı ödediği halde söz konusu kişinin aldığı parayı inkar etmesini[221] ve şehit Vezir Elmas Mehmed Paşa'nın muhallefatına alacakları olduğu iddiasıyla müdahale etmek isteyen esnafı[222] konu alan hükümler terekede hak iddia edilmesine örnek gösterilebilir.

Dikkat çeken başka bir hükümde, satın alınan işletmenin eski ve yeni sahipleri arasında intikal ile ilgili çıkan anlaşmazlıkta eski sahibin miras malına sahte şahit ve hüccetlerle el koymak istediği[223] görülmektedir. Bu şekildeki hükümler arasında, reisülküttap merhum Mustafa Efendi'den alacağı olduğunu iddia eden kişinin şikâyetiyle ilgili davada eksiklikler olması ve ilgilinin yirmi yıldan beri konuşmaması sebebiyle davanın tekrar görülmesinin reddolunduğu hükümde,[224] şikâyet sahibinin uzun süre konuşmamasının dava görülmemesine sebep gösterilmesi zamanaşımını çağrıştırmaktadır. Aynı olayla ilgili ilerleyen zamanda karşılaşılan başka bir hükümde, alacağı olduğunu iddia eden kişinin reisülküttabın mirasını ele geçirmesi sebebiyle

[213] h. 50
[214] h. 82
[215] h. 85
[216] h. 86
[217] h. 116
[218] h. 129
[219] h. 135
[220] h. 150
[221] h. 163
[222] h. 218
[223] h. 259
[224] h. 261

merhumun mirasçı ve vasileriyle arasında görülecek davanın konu olduğu[225] görülmektedir.

Bunlardan başka, öldürülen yeniçerinin hiç kimsesi olmadığı için hazineye alıkonulmak istenen mirasının mirasçılarına verilmesi[226] zaman zaman bu şekilde yanlış anlaşılmaların da olduğunu ve düzeltildiğini göstermektedir. Kudüs patriğine borç veren kişinin ölmesi üzerine oğlunun alacağını tahsil etmek istemesini[227] konu alan hüküm, şikâyet konusu olan ve borç verilen kişinin zimmi bir din görevlisi olması açısından dikkat çekmektedir. Kendisinden satın alınan arsa üzerine Kara Mustafa Paşa Vakfı'nın yaptırdığı binalardan olan gelirlerde hakkı olduğunu iddia eden Hatice ve gelirlerin kendisine ait olduğunu iddia eden Helvacıbaşı Mescidi Vakfı arasındaki anlaşmazlığı[228] konu alan hüküm ise, muhatabın vakıf olması ve olayın boyutu açısından dikkat çekmektedir.

2.3.8. Tamiratlar

Bu başlık altındaki hükümler incelendiğinde, kiliselerin tamirat ve tadilat işlerini konu alan hükümler[229] öne çıkmaktadır. Kiliselerin tamire muhtaç kısımlarının onarılması talebine karşılık devletin aradığı ilk koşul, tamire olan ihtiyacın araştırılmasıdır. Üzerinde hassasiyetle durulan diğer bir konu ise yapılacak tamiratın aslına uygun olması, yeni ilavelerle bunun değiştirilmemesidir. Cami yakınındaki bir kilisenin tamiratıyla ilgili Müslüman halkın şikâyeti üzerine, tamiratın eskisinden daha farklı bir biçimde olup olmadığının araştırılması yönündeki hükümden[230] Müslüman halkın da bu konudaki hassasiyeti anlaşılmaktadır. Papaslık köyü halkı vergisini vaktinde verdiğinden ve kiliseleri tamire muhtaç olduğundan, tamir için gereken keşfin yapılmasını[231] konu alan hükümde, zimmî halkın vergisini vaktinde ödediğine vurgu yapılması dikkat çekmektedir.

Bunlardan başka, bir köyde bulunan harap boyahane ve dükkânların tamirine kimseye zararı yok ise engel olunmamasını[232] ve bir Mevlevihane'de bulunan ve yıkılması durumunda etrafına zarar verecek olan eskimiş kubbenin durumunun

[225] h. 309
[226] h. 49
[227] h. 251
[228] h. 134, h. 334
[229] h. 35, 70, 87, 137, 157, 276, 277, 288, 324
[230] h. 87
[231] h. 70
[232] h. 10

araştırılmasını[233] konu alan hükümlerin yanı sıra, vakıflar tarafından onarılacak köprülerin bir an önce onarılması[234] ve birtakım sarayların tamiri için gerekli paranın temin edileceği yer[235] ile ilgili hükümler de mevcuttur.

2.3.9. Diğer Konular

Yukarıda başlıklar halinde zikredilen hükümler dışındaki bazı hususlar da defterde yer almıştır. Bu hususlar sayıca bir başlık altında toplanacak kadar çok olmamakla birlikte, konu bakımından çeşitlilik arz etmektedir. Sayıca az olan fakat konu bakımından birlik teşkil eden birkaç hükümde, hakkındaki şikâyet nedeniyle cezalandırılan kişilerin gerek cezalarını çektikten sonra gerekse suçsuzlukları anlaşıldığından affedilmeleriyle ilgili meselelerin gündeme geldiği görülmektedir.

Aleyhinde dava açanlar sebebiyle zindana konulan Kasım Efendi'nin, kendisinin salıverilmesi ile ilgili hüküm rica etmesi,[236] İbrahim Efendi'nin iddiasıyla hapsedilen Ahmed'in salıverilmesi[237] ve Rukiye'nin şikâyeti üzerine Kilidülbahr Kalesi'nde kalebend olan Ahmed'in affolunması,[238] cezalarını çeken kişilerin salıverilmesini konu alan hükümlerdir. Bunun yanı sıra, hakkındaki iftiralar nedeniyle cezalandırılan kişilerin gerek daha sonra yapılan araştırmalar sonucu gerekse halkın şahitliğiyle suçsuz oldukları anlaşıldığından serbest bırakılmalarına dair hükümler de bulunmaktadır.[239]

Fransız tüccar Bartolon'u katleden Şamlı Mehmed iken, ahidnameye aykırı olarak konsolos adamlarının ve Fransız tüccarların hapsolunması,[240] Kudüs'te Haseki Sultan Evkafı'nın geliri olmaması sebebiyle fakirlere verilen çorba ve ekmek hazırlanamadığından akçe talep edilmesi,[241] Osmanlı ordusunun savaştan galip dönmesi ve İslâm'ı yüceltip kâfirleri mağlup etmesi için bütün Müslümanlardan dua istenmesi,[242] fahişelikle itham ve teşhir olunan Havva[243] ve Ayşe[244] hakkında gerekenin yapılması, Beyhan Sultan hassı köylerinden olan bir köyde pazarın eskiden olduğu gibi kurulması

[233] h. 141
[234] h. 102
[235] h. 184
[236] h. 205
[237] h. 274
[238] h. 290
[239] h. 221, 291, 325, 332, 335
[240] h. 115
[241] h. 8
[242] h. 47
[243] h. 294
[244] h. 327

ve halkın fakirliği sebebiyle pazar vergisi alınmaması[245] bu defterde geçen çeşitli konulara örnektir.

[245] h. 342

Tablo 2.1. 30 No'lu Atik Şikâyet Defteri'nin şikâyet konularına göre dağılımı

İlgili Olduğu Konu	Adet
İdareciler	72
Eşkıyalık Faaliyetleri	60
Askerler	40
Devlet Gelirlerinin Tahsili	26
Esnaf	21
Ahali Arasındaki Anlaşmazlıklar	18
Miras Problemleri	17
Tamiratlar	13
Diğer	14

Grafik 2.2. 30 No'lu Atik Şikâyet Defteri'nin şikâyet konularına göre dağılımı

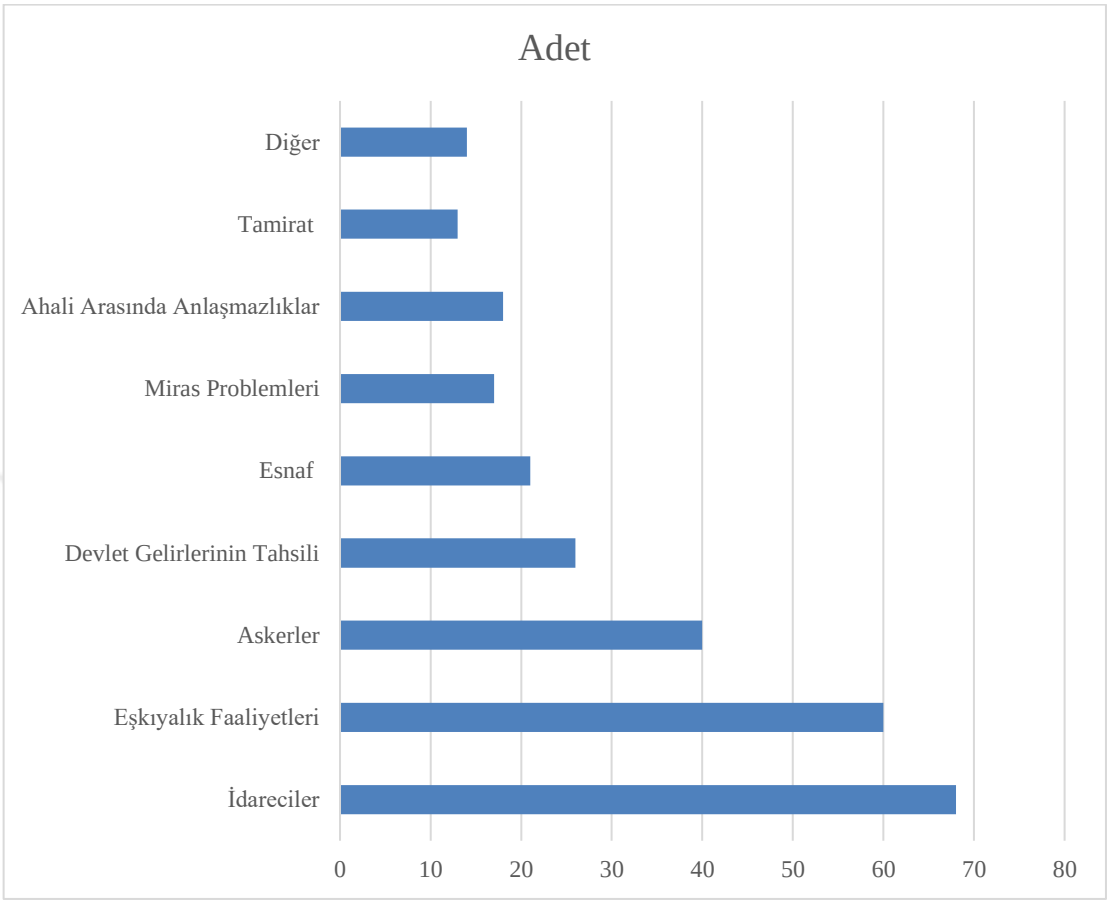

SONUÇ

Arşivler, milletlerin millî kültür ve tarih miraslarını muhafaza ederek gelecek nesillere aktaran ve bu sebeple, ait oldukları milletlerin millî hafızaları ve tapu senedi hüviyetinde olan müesseselerdir. Başbakanlık Osmanlı Arşivi, tarih sahnesinde altı asır boyunca geniş bir coğrafyaya hükmeden Osmanlı Devleti'nden günümüze kalan belgeleri muhafaza etmektedir. Biz de çalışmamızda, bu arşivde kayıtlı bulunan 30 Numaralı Atik Şikâyet Defteri'nin transkripsiyon ve değerlendirmesini yaptık.

30 Numaralı Atik Şikâyet Defteri, tarih atılırken onar günlük dilimlerin kullanılması, emrin muhatabına "hüküm ki" şeklinde başlanması, istek veya şikâyette bulunanların "…arz-ı hâl sunup…" şeklinde belirtilmesi, hükümlerin "yazılmışdır." şeklinde sonlandırılması gibi şekil özellikleri bakımından şikâyet defterlerinin genel özelliklerini taşımaktadır.

İncelenen hükümlerde şikâyetlerin idareciler, askerler, vergi, esnaf ve tamirat gibi idarî konuların yanı sıra, eşkıyalık, miras ve ahali arasında anlaşmazlıklar gibi adlî konular çerçevesinde olduğu görülmektedir. İdarî konularda idarecilerle ilgili hükümler, adlî konularda ise eşkıyalık faaliyetleriyle ilgili hükümler çoğunluktadır. Defterin tutulduğu dönem 4 ay gibi kısa bir zaman dilimine denk gelmektedir. Her ne kadar bu süre, dönemin değerlendirmesinde tek başına yeterli değilse de şikâyete konu meselelere bakıldığında, Osmanlı Devleti'nin bu dönemde hangi hususlara hassasiyetle yaklaştığı görülebilmektedir. Devlet görevlilerinin suiistimallerini veya görevi kötüye kullanmalarını, eşkıyalık faaliyetlerini, devlete ait gelirlerin acilen tahsili ve Merkez'e teslimini ve harap olmuş kiliselerin tamiratında ilk halinin korunmasını konu alan hükümlerden Devlet'in ciddiyetle üzerinde durduğu hususlar açıkça görülmektedir. Defterin tutulduğu dönemde, devletin Avusturya Seferleri nedeniyle müşkül durumda olduğu göz önünde bulundurulduğunda, devlet gelirlerinin tahsil ve teslimini, sefer dönüşü askerlerin bazı olumsuz hareketlerini ve eşkıyalık faaliyetlerini konu alan hükümler dikkat çekicidir. İçerisinde bulunan şikâyete konu meselelerden hareketle, çalışma konusu defterin içerik bakımından tam bir şikâyet defteri olduğunu söylemek mümkündür.

Aynı şekilde adalet prensibi üzerine kurulmuş Osmanlı Devleti'nde adil bir yönetim için elzem olan şikâyet hakkı, herhangi bir şarta bağlanmaksızın herkesin

kullanabildiği bir hak olarak karşımıza çıkmaktadır. İncelenen defterde, müslim, gayrimüslim, kadın, erkek, asker, reaya, fakir, zengin her kesimden bireyin şikâyet hakkını kullandığı görülmektedir.

Şikâyet defterleri, şikâyet hakkını kullananları, şikâyetin muhataplarını ve şikâyete konu olan meseleleri belirleme ve meselenin nasıl çözüme kavuşturulduğunu anlama açısından sosyal tarih ve hukuk tarihinin önemli kaynakları sayılabilecek tarihi belgelerdir. Bu çalışmanın önemi, devletin uzun yıllar süren Avusturya Seferleri nedeniyle her açıdan içinde bulunduğu sıkıntılı döneme ışık tutmasıdır. Dönemle ilgili daha sağlıklı ve aydınlatıcı değerlendirme yapabilmek için 4 aylık bir zaman dilimini kapsayan bu çalışmada elde edilen bilgilerin, dönemin diğer kaynaklarıyla birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Arşiv Kaynakları

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, 4. Baskı, İstanbul 2017.

A.{DVNSŞKT.d. Bâb-ı Âsafî Dîvân-ı Hümâyûn Sicilleri Şikâyet Defterleri, 30 Numaralı Atik Şikâyet Defteri

Araştırma ve İncelemeler

AHISHALI, Recep, "Divan-ı Hümâyûn Teşkilâtı", ed. Güler Eren, *Osmanlı,* Cilt 6, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999.

AKTAŞ, Necati, "Atik Şikâyet Defteri", *İslâm Ansiklopedisi,* Cilt IV.

Anonim Osmanlı Tarihi, haz. Abdülkadir Özcan, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2000.

DANİŞMEND, İsmail Hami, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, C. III, Türkiye Yayınları, İstanbul 1972.

Defterdar Sarı Mehmed Paşa, *Zübde-i Vekayiât*, haz. Abdülkadir Özcan, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1995.

EMECEN, Feridun, "Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mîrî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet", *TALİD*, C. III, S. 5 (2005).

GÖKBİLGİN, M. Tayyip, *Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmi*, Enderûn Kitabevi, İstanbul 1992.

GÜMRÜKÇÜOĞLU, Saliha Okur, "Şikâyet Defterlerine Göre Osmanlı Teb'asının Şikâyetleri", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* C. 61 S. 1 (2012).

GÜNAY, Ramazan, "Osmanlı Arşiv Kaynakları İçerisinde Ahkâm Defterleri: Gelişim Seyri, Muhtevası ve Önemi", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 17, 2013/1.

GÜRHAN, Veysel, "Kadınların Dîvân-ı Hümâyun'a Şikâyet Haklarını Kullanmaları Üzerine Bazı Değerlendirmeler (Diyarbekir Eyaleti 1 Numaralı Ahkâm Defterine Göre)", *Tarih Okulu Dergisi (TOD),* Yıl 10, S. XXXII (Aralık 2017).

HAMMER, J. Von, *Büyük Osmanlı Tarihi*, Cilt VI, Üçdal Neşriyat, İstanbul 1990.

İNALCIK, Halil, *Devlet-i Aliyye: Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar*, C. III, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2015.

_____ , "Şikâyet Hakkı: Arz-ı Hal ve Arz-ı Mahzarlar", *Osmanlı Araştırmaları*, VII-VIII, İstanbul 1988.

KÜÇÜK, Mustafa, "Dîvân-ı Hümâyûn Şikâyet Defterlerinin Değerlendirilmesi", *Din ve Hayat,* Adalet Özel sayısı, Numara: 15 (Mart 2103).

KÜTÜKOĞLU, Mübahat S., "Mühimme Defteri", *İslâm Ansiklopedisi*, Cilt XXXI.

_____ , *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul 1998.

MUMCU, Ahmet, "Dîvân-ı Hümâyun", *İslâm Ansiklopedisi",* Cilt IX

ÖZCAN, Abdülkadir, *İmparatorluk Çağının Osmanlı Sultanları III*, İSAM Yayınları, Ankara 2017.

_____ , "Mustafa II", *İslâm Ansiklopedisi,* Cilt XXXI.

SERTOĞLU, Midhat, *Muhteva Bakımından Başvekalet Arşivi,* Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1955.

Silâhdar Mehmed Ağa, *Nusretnâme*, sad. İsmet Parmaksızoğlu, Milli Eğitim Bakanlığı, Cilt I Fasikül I, İstanbul 1962.

SOYER, Emel, *XVI. yy. Divan Bürokrasisindeki Değişimlerin Bir Örneği Olarak Mühimme Defterleri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2007.

TUĞLUCA, Murat, *Osmanlı'da Devlet-Toplum İlişkilerinin Açık Alanı: Şikâyet Mekanizması ve İşleyiş Biçimi (1683-1699)*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2010.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, Cilt III Bölüm I, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1983.

_____ , *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı,* TTK Yayınları, Ankara 1948.

ZİNKEİSEN, Johann Wilhelm, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, C. V, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2011.

HÜKÜM ÖZETLERİ

1

Sefer dönüşünde Sofya sahrasında dağıtılacak mevacib için Gümüşhane-i Erzurum mukataası malından tahsil edilen elli kese akçeyi hazineye teslim etmekle görevli Hasan'ın, bu meblağı gecikmeden teslim etmesi.

2

Bin yüz dokuz senesine ait kale askerlerinin üçte bir mevacibi için elli kese akçe ile bin yüz on senesine ait Halep muhasıllığı malından elde edilip Muhassıl Osman'ın zimmetinde kalan meblağın bir an önce hazineye teslim edilmesi.

3

Bin yüz dokuz senesine ait olmak üzere muhtelif bölgelerden toplanan akçenin tahsil ve teslimi kendisine sipariş olunan Dergâh-ı Muallam kapucıbaşılarından Mustafa, henüz bu parayı teslim etmediğinden hakkında gereğinin yapılması.

4

Bin yüz dokuz senesine ait olmak üzere, Sayda ve Beyrut mukataatı malından üç yüz kese akçe ve Sayda imdadiyesinden on beş kese akçenin tahsiline memur olduğu halde henüz teslim etmeyen Hassa silahşörlerinden Mehmed'in adı geçen akçeleri bir an önce hazineye teslim etmesi.

5

Bin yüz dokuz senesine ait olmak üzere muhtelif yerlerden Mardin ve Diyarbekir mevacibi için tahsil ettiği meblağı henüz hazineye teslim etmeyen Dergâh-ı Muallam kapucıbaşılarından Süleyman'ın bu akçeleri bir an önce hazineye teslim etmesi.

6

Yerlü hâkimi ve İbşir Paşa yanında hizmette olan Halil'in, İstanbul'dan birkaç at, bargir ve şeşhane ile Üsküdar'a gitmek için istediği emr-i şerifin kendisine verilmesi.

7

Hala Merkez'de kalan toplam bin nefer sipahinin, gönderildiği yerde Dergâh-ı Âlî kapucıbaşılarından Ali vasıtasıyla kontrol edilip mevcut olan ve olmayanların defterinin hazırlanıp gönderilmesi.

8

Kudüs'te mevcut Haseki Sultan evkafının geliri olmadığından, fakirlere verilen çorba ve ekmeğin hazırlanamadığı ve Mısır'dan temin edilecek akçe ile bu hizmetin temininin talep edilmesi üzerine gerekenin yapılması.

9

Kudüs'te mevcut Haseki Sultan vakfı köylerinde, valiler muhtelif vergi talebiyle halka zulmettikleri ve kendilerine gönderilen hatt-ı hümayunun gereğini yapmadıklarından, bu gibi haksızlık yapanların muhakeme olunmaları.

10

Kemah ahalisinin şikâyeti üzerine Şeyhülislam Seyyid Feyzullah Vakfı köylerinden Kömür köyündeki harap boyahane ve dükkanların kimseye zararı yoksa tamirine mâni olunmaması.

11

Kaya Sultan'ın mutasarrıf olduğu Denizli'de yaşayan Hacı Eyüp oğlu Mustafa ve ortağı şehir kethüdası Hacı Ali eşkıyalıkla halka zulmettiklerinden, aleyhlerinde üç kez emir gönderilmesine rağmen yola gelmemeleri üzerine, halkın bunların Kıbrıs'a gönderilmelerini ve orada hapsolunmalarını talebinin yerine getirilmesi.

Ancak Eyüp oğlu Mustafa sonradan salıverilmiştir.

12

Evlad-ı utekadan ve Kasımpaşa'da Çelebi Hasan Paşa'nın vakfı mütevellisi olan Mustafa'nın şikâyeti üzerine, İbrahim ve Şahin adlı kimseler kayıt ve berata aykırı olarak vakfa müdahale ettiklerinden, bu vakfın Saray-ı Cedid Ağası idaresinde olması sebebiyle, tevliyetinin Saray-ı Cedid Ağası arzı olmadıkça hiç kimseye verilmemesi.

13

Yüz on senesinde Halep cizyesinden ve Tophane-i Amire ve başka yerlerden hazineye teslim edilenden başka kalan ve Tophane Nazırı Yusuf'un kefil olduğu otuz beş kese akçenin bir an önce Merkez'e teslim edilmesi.

14

Edirneli Mustafa'nın karısını ve bazı eşyalarını alıp Sofya'ya kaçan hizmetçisi Yuvan'ın, hapsolunması ve kürek çekmek üzere gemiye konulması.

15

Edirne'de Sultan Selim Han Vakfı köylerinden Gazi Beyhan halkının, köylerinin serbest olması ve haklarında katil hususunun sabit olmamasına rağmen Silistre müteselliminin diyet talebiyle kendilerine zulmettiklerini bildirmeleri üzerine, hapsedilen iki köylünün serbest bırakılması ve halkın rahatsız edilmemesi.

16

Zağra-i Atik kazasında sakin Hatice, Ayşe, Afife ve Ahmed'in aynı kasabadan Rukiye ve Emine'ye olan yedi bin akçe borçları karşılığı kendilerine harap bir bağ ve bahçe verdikleri, Rukiye ve Emine'nin amcası Süleyman Sipahi'nin bu bağ ve bahçeyi satın alıp tamir ettikten sonra borçluların borçlarını inkâr etmeleri üzerine muhakeme olundukları, ancak vekil ve şahitler seferde olduklarından mahkemenin ertelenmesi.

17

Mehmed'in babası merhum Şeyh Mustafa, sağlığında Osman'a teslim ettiği parayı alamadan Osman'ın ölmesi üzerine, İstanbul'da Osman'ın mirasçılarından kardeşleri, üvey annesi Saliha ve Mehmed aralarında anlaşmış ve mahkemeden iki adet hüccet verilmişken, dört sene sonra aldıklarını inkâr ederek Mehmed'e haksızlık ettiklerinden, mesele mahkemede hallolunmaz ise, İsmail ile kızkardeş ve üvey annenin vekillerinin İstanbul'a getirilmesi.

18

Sivas'a bağlı Çapraz köyünde define olduğu iddiasıyla Sivas Valisi'nin izniyle ücret vermek vaadiyle sekiz yüz işçi ve taşçı çalıştırdıktan sonra define yoktur diyerek

işçilere zulmetmesi sebebiyle, Sivas ve köyleri halkının şikâyeti üzerine Tokat'ta define hafrına memur İsmail'in İstanbul'a gelmesi.

19

Diyarbakır'da tahsil olunup gönderilmesi gereken Benaluka Kalesi mevacibleri için Mustafa'ya yol hükmü verilmesi.

20

Sabık Erciş Beyi Mirza ve kardeşleri Malazgirt Sancak Beyi Hüseyin'in kalesini basıp, yağma ederek zulmettiklerinden dolayı Van Valisi Vezir Ali Paşa'nın kaleyi ve yağma edilen eşyayı geri alarak Hüseyin'e vermesi.

21

Aydın Muhassılı İsmail Paşa'nın devlete olan borcunun tahsili için Tersane Emini Ahmed'den alacağı olan paranın tahsil edilmesi.

22

Paşa sancağında eşkıyanın halkı soyup zulmetmesinden ötürü, durumun Arslan Usta ve Halil Çavuş aracılığıyla teftiş edilerek Huzur'a bildirilmesi.

23

Sabık Medine Kadısı Mehmed Muhammed'in, Edirne'de İğneciler kapısında Balaban Paşa Vakfı mütevellisi izniyle tasarruf ettiği fırında, önceden olduğu gibi has ekmek pişirilmesine mâni olunmaması.

24

Çukadar İbrahim'in orduya gitmesi için kendisine yol hükmü verilmesi.

25

Mirza ve kardeşleri olan eşkıyaların Malazgirt Kalesi'ni basıp, yağma ettikten sonra, kalede bulunan Müslümanları öldürüp yerlerine Yezidi kefere eşkıyasını yerleştirdiklerini Malazgirt Sancağı Beyi Hüseyin ve kale köylülerinin şikâyeti üzerine, bunlar hakkında gerekenin yapılmasına.

26

Mirza ve kardeşleri olan eşkıyaların Malazgirt Kalesi'ni basıp, yağma etikten sonra, kalede bulunan Müslümanları öldürüp yerlerine Yezidi kefere eşkıyasını yerleştirdiklerini Malazgirt Sancağı Beyi Hüseyin ve kale köylülerinin şikâyeti üzerine, bunlar hakkında gerekenin yapılması ve yola gelmezler ise katl ile cezalandırılması.

27

Atina'da sakin Hamza Ağa ve Ali Efendi'nin, voyvodalık işlerine karıştığını Atina Voyvodası Osman'ın şikâyeti üzerine, kendilerinin Sakız'a sürgün edildikten sonra pişman olarak af diledikleri ve bir daha voyvodalık işlerine karışmayacaklarına dair söz verdikleri için serbest bırakılmaları.

28

Bin yüz on senesine ait Halep cizyesinden İstanbul'a poliçe olunan otuz kese akçeyi, Tophane Nazırı Yusuf'un daha önce gönderilenlerdendir diyerek vermemesi üzerine, kalan meblağın bir an önce tahsil edilmesi emredilmesine rağmen yine göndermedikleri için bu durumdan mesul olan İstanbul kaymakamı ve defterdar vekilinin, sefer için tayin olunan bu parayı acilen Belgrad'a yetiştirmeleri.

29

Sefer emrine rağmen sefere katılmadıkları gibi eşkıyalık da yaptıkları anlaşılan bazı yeniçerilerin İpsala kazası ayanı ve iş erleri vasıtasıyla yakalanıp Edirne'ye bildirilmesi.

30

Bedir köyünde çobanlık eden Pilço, Musa'nın Hayrabolu'ya tabi Mirhanlı köyündeki çiftliğin samanlığını yaktığından, yapılan muhakemede kürek çekme cezasına çarptırılması ve hiçbir şekilde salıverilmemesi.

31

Larende kazasında, kırk-elli civarında Çepni eşkıyası halka zulmedip, yol kesip, halkın eşyalarını çaldıklarından, Kadı Şerifzade Seyyid Ahmed'in topladığı kişilerle Kara Ali ve birkaç eşkıyayı yakalayıp mahkemeye göndermesi ve bu kişilere gerekli cezasının verilmesi.

32

Cihan Giray Sultan'ın yakını olup Karinabad'ta halka ve çocuklarına zulmeden Bostancı oğlu Deli Mustafa ve Tuzcu oğlu Hüseyin ve Çiftçi Ali'nin Edirne zindanlarına konulması.

33

Önceki suçlarından dolayı sekiz sene hapis yattıktan sonra salıverilen Cihan Giray Sultan'ın ıslah-ı nefs etmemesi sebebiyle, tekrar yakalanıp Bozcaada Kalesi'nde ömür boyu kalebend olarak hapsolunması.

34

Vezir Mustafa Paşa'nın Cezeri Kasım Paşa Mahallesi'ndeki Cağaloğlu Sarayı civarında bulunan fırını işleten zimmilerin has ekmek pişirmelerine mâni olunmaması.

35

Rodoscuk'un Piskopos Mahallesi'nde eskiden beri Rumların elinde bulunan Yanya adlı kilisenin tamire muhtaç olan yerlerinin, eskisine uygun olarak tamir edilmesine izin verilmesi.

36

İngiltere tüccarlarından Franseşko'nun üç hizmetkarıyla birlikte İstanbul'dan Belgrad'a gidişi için yol hükmü verilmesi.

37

Kadıköylü Mustafa'ya bıçakla saldıran Mehmed ile aralarında olan kavga sırasında Mehmed'in dişleri kırıldığından, verilen kararı beğenmeyen Mehmed'in yeniden muhakeme olunmasını talebinin uygun görülmesi.

38

Edirne bostancıbaşısı iken emekli olan Mustafa, İvraca hassına mutasarrıf iken; kaza ve köyleri basıp yağmalayan eşkıyaya karşı halkın tuttukları sekbanların eşkıyaya karşı gevşek davrandıklarına dair halkın şikâyetleri üzerine durumun araştırılıp, gereğinin yapılması.

39

Karinabad'ta sultanların ve bazı Tatarların halka zulmetmesi üzerine, zulmedenlerin yakalanıp gereğinin yapılması.

40

İstanbul'da etin kilosu dört para iken, beş paraya çıkarılmasıyla civar yerlerdeki kasapların da eti pahalı satmak istemeleri üzerine, etin kilosunun eskiden olduğu gibi dörder paraya satılacağı.

41

Baba Derbendi'nde martolosbaşı olan Salih ve Yahya'nın görevlerini layıkıyla yerine getirmedikleri gibi kendileri ve eşkıyanın halka zulmetmeleri sebebiyle, halkın tercihiyle başka birinin martolosbaşı tayin olunması.

42

Antakya'nın Yedenya köyüne, yüz iki senesinde mutasarrıf olan Hüseyin'den sonra Kul oğlu Ahmed ve oğlu Hasan müştereken mutasarrıf iken ölen Ahmed'in yerine hissedar olanlar arasında, köyün aidiyeti hakkında ihtilaf çıktığından, durumun muhakeme olunup neticenin bildirilmesi.

43

Kapıcıbaşı Musa'nın Küçük Ayasofya'da Çardaklı Hamam civarında uzun zamandır boş olan fırınında has ekmek pişirmek için izin talebinin uygun bulunduğu.

44

İbrahim Usta mübaşeretiyle Ruscuk Kalesi'ne kalebend olunmaları emrolunan eşkıyanın, yüz elli civarında yeniçeri ile birleşip Hezargrad Mahkemesi'ni basıp bir kısmını katletmeleri nedeniyle hane arpası ve zahire satışı yapılamadığından, eşkıya hakkında gerekenin yapılması.

45

Sinan Paşa'nın kızı Fatma Hanım'ın Edirne'de Süleymaniye Küçük Pazar'ında sahibi olduğu küçük fırında diğer fırınlara zararı yok ise, çörek somun pişirilmesine izin verildiği.

46

Çirmen'e tabi Akbaş köyünde ve Dimetoka kazasına bağlı Mehmedli köyünde fitne ve fesat yaparak gezip dolaşan guyendelerin ve lubiyatçıların fitne ve fesatlarına engel olunması.

47

Osmanlı ordusunun savaştan galip dönmesi ve daima İslam'ı yüceltip kafirleri mağlup etmesi için bütün Müslümanların dua etmeleri gerektiği.

48

İstanbul kadısına gönderilen bu hükmün bir sureti de Bursa monlasına yazılmıştır.

49

Öldürülen Yeniçeri Şaban Çavuş'un kimsesi yoktur diye hazineye alıkonulmak istenen mirasının karısı ve kızkardeşine verilmesi.

50

İstanbul'da Debbağzade Mahallesi'nde oturan Saliha Hatun'un, babasının vefatı sırasında küçük olduğu için mirastan kalanları idare eden Yusuf'a ve bu terekede hakkım vardır diye bir miktar para alan İsmail'e, alacağını tahsil etmek üzere dava açmasının uygun bulunduğu.

51

Baruthanede çıkan yangından dolayı insanlar ve hayvanlardan ne kadarının zarar gördüğünün, yanan eşya ve hanelerin düzgün bir şekilde ve defter halinde padişaha arz edilmesi.

52

Boğazhisarı Kalesi'ni muhafaza eden Firecik halkının köylerini basıp eşyalarını gasp ve halkını esir eden küffar gemilerinin bertaraf edilmesi için Boğazhisarı muhafazasına adamlar gönderildiği ve halkın da eskisi gibi kendi yalılarını korumaya devam edecekleri.

53

Fransız elçisi Baron de Şatotin'in şikâyeti üzerine, Sayda'da bir otelde bir Fransız tüccar'ı öldürüp, eşyasını çalan Şamlı Mehmed'in yakalanarak cezalandırılması.

54

Padişahın avı için bulundurulan kuşların kaçmaları üzerine, bulundukları yerden ele geçirilip Rikab'a getirilmesi gerektiği.

55

Devlet Giray Han'ın mutasarrıf olduğu mukataa köylerinden Carla'da eşkıyalık yapan Taycı İbrahim ve oğlu Mehmed hakkında araştırma yapılarak, gereğinin icra edilmesi.

56

Vezir Hüseyin Paşa'nın Bergos Kasabası'nda yaptırdığı değirmene gereken kirecin satışına mâni olan İlyas oğlu Mustafa hakkında gerekenin yapılması.

57

Yenice-i Karasu'da eşkıyalık yapıp reayaya zarar veren Hatip oğlu Mehmed, oğlu Hüseyin, Mumcu oğlu Mehmed, Derviş ve Hasan haklarında gerekenin yapılması.

58

Özi'de görevli yeniçerilerin mevaciblerinin tahsil edilmesi ve gönderilmesi için gerekli çekdiri kalmadığından bir gemi gönderilmesi.

59

Özi tarafındaki kaleler halkının hakettikleri mevaciblerinin gecikmeden ödenmesi.

60

Yeniçeri Meydanı'ndaki sekiz tomruktan birine mutasarrıf olan Yorgaki'ye müdahale eden Manolaki'ye mâni olunması.

61

Filibe'de Han-ı Cedid'in kiracılarından Mustafa ile hanın mütevellisi arasındaki dava sonuçlanmadan Mustafa'nın salıverilmemesi.

62

Başdefterdar vekili Hacı Mehmed'in Kırkçeşme'de bulunan ekmek fırınını zapteden Ohan'dan fırının alınıp Asad adlı zimmiye verilerek, eskiden olduğu gibi ekmek satılmasının sağlanması.

63

Yeniçeri Ocağı'nın elli beş ve altmış birinci cemaatinden bazı yeniçerilerin eşkıyalık yapmaları sebebiyle kalebend olunmaları ve ferman çıkmadıkça salıverilmemeleri.

64

Matbah-ı Amire masraflarını karşılamak üzere iki kez havale olunan kahve vergilerini vaktinde teslim etmediği gibi, fahiş fiyatla zahire satmak arzusunda olduğu anlaşılan Kahve Rüsumu Emini Abdullah için gerekenin yapılması, bu arada havale ve tahsil olunan diğer miktarın Matbah Emini Vekili Mehmed'e verilerek, gönderilmesi.

65

Haraç Kalemi halifesi Süleyman'ın İstanbul'daki çiftliğinin kethüdası Gürcü Şahin üzerinde olan paraları ailesiyle birlikte harcadığından dolayı Edirne'de zindana konulduğu halde firar etmesi üzerine yakalanıp, söz konusu paranın kendisi ve ailesinden tahsil edilmesi.

66

Çorlu halkının, vilayetlerinin işlek yol üzerinde olması sebebiyle, Merhum İbrahim Ağa'nın yaptırdığı vakıf fırınında ekmek pişirilmesine izin verilmesi talebinin uygun bulunduğu.

67

Gerek yakalanan ve gerekse hapsolunan eşkıyaların derhal Merkez'e getirilmesi.

68

Pepe Süleyman'ın yanına bir takım eşkıyayı da alarak, Şehruz'da bazı yerlere saldırması sebebiyle yapılan şikâyetlere tedbir almak üzere görevlendirilen Bağdat Valisi Vezir İsmail Paşa maiyeti ve Van'daki devlet görevlileri yardımıyla meseleyi halletmesi.

69

Trablusşam Valisi Merhum Hamza Paşa'nın ailesinin şikâyeti üzerine, Kiremidcizade Mehmed ve Mustafa adlı kişilerin, merhum hayattayken alacaklarını tahsil edemediklerinden mahkemeye müracaat ile dava ettikleri miktarın ödendiğini belirten belgelerin kendilerine verilmesine rağmen ikna olmadıklarından, yeniden mahkemeye müracaat etmelerinin bu konuda ferman var ise kabul olunmayacağı.

70

Midilli'nin Papaslık köyü halkı, vergilerini vaktinde verdiklerinden ve kiliseleri tamire muhtaç olduğundan, tamir için gereken keşfin yapılması.

71

Sabık Van Valisi Vezir Osman Paşa'nın gelecek diğer beyler ve kuvvetleriyle buluşup Açıkbaş keferesinin eşkıyalığına mâni olması ve işleri düzenlemede gayret göstermesi.

72

Van'a gönderilen bu hükmün bir sureti de Kars beylerbeyisi Salih'e yazılmıştır.

73

Çıldır Beylerbeyisi İshak korumakla görevlendirildiği yerleri tek başına müdafaaya muktedir omadığından, Erzurum eyaletinin diğer beyler ve askerlerinin de ona yardım etmesi.

74

Erzurum'a gönderilen bu hükmün bir sureti de Kars alay beylerine yazılmıştır.

75

Varna zimmilerinden dört kişinin, halkı aldatmak maksadıyla kervan şahitliği yapmalarından ötürü, bunlardan üçünün Tolcu Kalesi'nde kalebend olarak tutulup ferman çıkmadıkça salıverilmemeleri.

76

Sabık Van Valisi Vezir Osman Paşa'nın gelecek diğer beyler ve kuvvetleriyle buluşup Açıkbaş keferesinin eşkıyalığına mâni olması ve işleri düzenlemede gayret göstermesi.

77

Erzurum'a gönderilen bu hükmün bir sureti de Kars sancak beylerine yazılmıştır.

78

Çeyrekçi kasapların yürürlükte olan vergi miktarından iki akçe düşüğüne et satmalarına kimsenin mâni olmaması talebinin uygun bulunduğu.

79

Yüklü miktarda akçe aldıkları için suçlanıp muhakeme olunan Tatarpazarı köylülerinin, üzerlerinde bir şey çıkmayınca, bir miktar para vererek sulh olunması teklifini kabul etmeyerek başka yerde davanın görülmesi taleplerinin uygun bulunduğu.

80

Sabık Kiler Kethüdası İvaz ile merhum Saatçi Mehmed Paşa'nın oğullarıyla olan davalarının Vezir Hüseyin Paşa'nın seferden dönüşüne ertelendiği.

81

Mısır Valisi İsmail Paşa'nın kapı kethüdası Muhammed'in, Mısır'dan getirmek üzere görevlendirildiği akçeyi deniz yerine kara yoluyla bir an önce göndermesi.

82

Merhum Cafer Paşa'nın yetimlerinin vasisi olan kethüdası Hasan, elinde olan terekeyi tamamen teslim ettiği halde, bazı kimselerin kendisinde haklarının olduğunu iddia etmeleri üzerine, yapılacak muhakemenin Hasan'ın sefer dönüşüne ertelenmesi.

83

İstanbul'da Haffaf tayfasından dikicilerin, eskiden beri diktikleri ayakkabı çeşitlerini başka yerlerde satmamaları emrolunmuş iken, bazılarının yeni dükkanlar açıp emre muhalif satış yapmaları üzerine, yapılan muhakeme sonucu eski emir üzere hareket edilmesi.

84

Divriği ve Arapgir kazaları arasında ortaya çıkıp yol kesen eşkıyanın haklarından gelinmek üzere görevlendirilen İbrahim oğlu Mehmed'e zulmedilmemesi.

85

Merhum Şileli Mehmed Efendi'nin hiç kimseye borcu yok iken, karısının vekili Hasan kendisine borcu olduğu ve çocuklarının da ihtiyaçlarının olmadığı bahanesiyle Edirne'deki harap eve el koymasına karşılık, aleyhinde istinaf davası açılmasının uygun bulunduğu.

86

Derya beylerinden Abdulkadir Paşa'nın oğlu Ahmed'in, babasının kimseye borcu olmadığı halde, İstanbul ve şehir dışından birkaç kişinin gelip babası Abdulkadir Paşa'nın kendilerine borcu olduğuna dair iddiaları üzerine, Divan'dan hüküm rica etmesinin uygun bulunduğu.

87

Mekri kazasında Cami-i Kebir Mahallesi'ndeki Müslüman halkın, camileri civarında bulunan kilisenin tamirinden şikâyetleri üzerine, tamiratın eskisinden daha farklı bir şekilde olup olmadığının araştırılması.

88

Rikab'da bulunan Yeniçeri Ağası Kaymakamı Yusuf'un arzı üzerine, orduda bulunan yeniçeri kumandanları, piyade ve süvarilerden kaçan kişilerin yakalanıp, çavuş vasıtasıyla bildirilmesi.

89

Rikab'da bulunan Yeniçeri Ağası Kaymakamı Yusuf'un arzı üzerine, orduda bulunan yeniçeri kumandanları, piyade ve süvarilerden kaçan kişilerin yakalanıp, çavuş vasıtasıyla bildirilmesi.

90

Seddülbahir'in muhafazasında görevli oldukları halde gitmeyen bazı zengin kimseler, yerlerine adam göndermedikleri gibi yıllık ücretlerini de aldıklarından, haklarında çavuş vasıtasıyla çıkarılan hükme karşılık tarafsız kişilerin hüsn-ü zanları nedeniyle kendilerinin rencide edilmemesi.

91

Yeniçeri Ağası Vekili Kaymakamı Yusuf'un mühürlü arzı üzerine, seferde görevlendirilmiş piyade ve süvarilerden Gelibolu İskelesi yoluyla ordudan kaçan her kim olursa yakalanıp kalebend edilmesi.

92

Aydın Muhassılı Seyyid Ahmed'in teftişle görevli olduğu Aydın ve Saruhan halkını rencide etmemesi ve teftişe dikkat etmesi.

93

Usule aykırı şekilde Lofca halkından süvari yerine para talep edenlere mâni olunması.

94

Ayvalık'ta Cunda adası halkı ve ruhban takımının şikâyeti üzerine, adayı basan eşkıyaya engel olmak için birbirlerinden güvenilir kefil alınması gerektiği ve kefili olmayanların da Rikab'a bildirilmesi.

95

Tophane Nazırı Yusuf'un şikâyeti üzerine, Tophane-i Amire'de top dökümünde lazım olan bakırı almak için gerekli parayı toplamakla görevli Abdullah'ın bahaneler ileri sürerek görevini gereği gibi yerine getirmeyişi yüzünden, işin geciktiği anlaşılmış olmakla, bu gecikmenin önlenmesi ve gerekli paranın bir an önce tahsil edilmesi.

96

Rikabdar Ağa Vekili Yusuf tarafından verilen mektup gereğince, seferde görevli olup Edirne'de firar edenlerin Beşinci Bölük Çavuş'u aracılığıyla yakalanıp kalebend olunmaları.

97

Mısır caizesinin İstanbul'da Kapı Kethüdası Ali Efendi'den alınarak, bir an önce Rikab'a teslim ettirilmesi.

98

Tikveş köyü sakinlerinin, köylerindeki yolcuların mallarını gasp ve kendilerini katleden eşkıyayı şikâyeti üzerine, durumun araştırılıp eşkıyanın yakalanması.

99

Medine-i Münevvere Kadısı Mehmed Müstakim'in, Mısır'a vardığında görev yerine gitmek üzere gecikmeksizin uygun bir iskeleye ulaştırılması.

100

Sabık Sivas Valisi İsmail Paşa'nın, Bozok kazasında mütesellimi olduğu bölgede payına düşen miktarı kanun dışı alıkoyan Ebubekir'den, bu miktarın tamamen tahsil edilmesi.

101

Dergâh-ı Âlî müteferrikalarından Dilaver'in arzında bahsettiği eşkıya Arnavud İbrahim'in sefere gitmediği gibi halka zulmettiği de anlaşıldığından, durumun araştırılıp Merkez'e bildirilmesi.

102

Hazırlanan keşif defteri gereğince, devlet tarafından tamir edilenler hariç, vakıflar tarafından tamir olunması gereken köprülerin bir an önce onarılması.

103

Edirne halkına bazen asalet ve bazen vekalet iddiasıyla zulmeden Ermeni Ağya ve karısı Sare'den, Ağya'nın gemide kürek çekmekle cezalandırılması.

104

İskete köyünden Abdullah oğlu Mehmed'in bir adam yaralamak ve pek çok eve girip hırsızlık yapıp mal çalmak ve tecavüz etmek gibi suçlar nedeniyle birkaç kez hapsolunup firar etmesi üzerine, tekrar yakalanıp kalebendlikle hapsedilmesi.

105

Seferde görevli olup sefer dönüşünden önce ordudan firar askerlerin soruşturulup, yakalanıp Rikab'a teslim edilmesi ve bu sebeple seferde görevli olmayanlara haksızlık yapılmaması.

106

Birgi'de Yaylazade Mustafa'yı katledip malını çalan eşkıyadan, suçu sabit olanların mahkemece cezalandırılmaları.

107

Lofça'da eşkıyalık yapan sabık Hatip Canko oğlu Mehmed, daha önce başka yere sürgün edildiği halde emir olmaksızın geri gelip halkı rahatsız ettiğinden, kendisinin kasabadan uzaklaştırılması.

108

1102 ve 1105 senelerinde, Sultanyeri kazasının köyleri halkının, köylerinin üzerine yüz yetmiş beş nefer yazılıp bunun üzerinden eşkinci bedeli talep edilerek kendilerine zulmedildiğini bildirmeleriyle, gerçekte yetmiş adet evlad-ı Fatihan bulunduğu anlaşıldığından, halkın buna göre hareket edilmesi talebinin uygun bulunduğu.

109

Karadeniz reisleri, İstanbul'dan cephane, zahire ve tuz alarak ailece irtidat etmiş bazı kişileri gemilerine alıp Abaza memleketine götürüp ayrıca oradaki eşkıyaya da yardım ettiklerinden, bu gibi faaliyetlere engel olunması.

110

Anadolu'nun Karadeniz yalılarındaki ilgililere gönderilen hükmün bir sureti de Rumeli'nin Karadeniz yalılarındaki ilgililere yazılmıştır.

111

Rumeli'nin Karadeniz yalılarındaki ilgililere gönderilen hükmün bir sureti de İstanbul kaymakamına ve bostancıbaşı ve Boğazkesen Kaleleri dizdarlarına yazılmıştır.

112

Sofya taraflarında seferde olan ordunun dönüşü yakın olduğundan Trablusşam, Sayda-Beyrut mukataatlarından toplanan cizyenin kesinlikle geciktirilmeksizin Merkez'e teslim edilmesi.

113

Trablus ve Sayda-Beyrut mukataatları malından tahsil edilip mübaşir vasıtasıyla gelecek olan mîrî malının yollarda tehlikelerden korunması için kılavuzlar edinilerek acilen gönderilmesi.

114

Fransız Konsolosu Vamror'dan kanun ve örfe aykırı hiçbir şey alınmaması, alınan paranın iadesi ve konsolosun seyahatine mâni olunmaması.

115

Sayda'da bir handa Fransız tüccarı Bartolon'u katleden Şamlı Mehmed iken, ahidnameye aykırı olarak hapsolunan konsolosun adamlarının ve Fransız tüccarlarının salıverilmesi ve kendilerinden alınan paranın iadesi.

116

Tersane ihtiyacı için Tersane Emini merhum Mustafa Efendi'ye sattığı don yağı masrafının bir kısmını vasisinden talep edip alan Mehmed'i, merhumun kötü niyetli akrabalarının merhumdan bir miktar daha alacaklarının kaldığını iddia ederek rahatsız etmeleri üzerine, görülecek davanın mîrî ile ilgili olması sebebiyle sefer dönüşüne ertelendiği.

117

Cezîre Hâkimi Abdullah Han'ın önceki seferde bulunmaması sebebiyle, bundan sonra Bebe Süleyman meselesi için görevli askerlerin yanında hizmet etmesi.

118

Serdengeçti Ağası Ömer'in bayrağı altında savaşıp esir olan ve sonra bir miktar para karşılığı salıverilen Süleyman'ın biriken ulufesinin kendisine verilmesini ricası üzerine, bu hususta usule uygun olanın yapılması.

119

İstanbul, Galata ve civar mahallelerde olan fırınlarda ellerinde hatt-ı hümayun olmayanların has ekmek pişirmesi yasakken, bir iki fırında has ekmek pişirilmesinin yasaklanması.

120

Mısır'da Muhafız İsmail Paşa'nın on adet Tavaşi ağası ve yine Mısır muhafazasında olan Hüseyin Paşa'nın dokuz adet Tavaşi ağasının nerede iseler buldurularak, üç adetinin İstanbul'da Fatma Hanım'a, kalan on altısının da Rikab'a gönderilmesi.

121

Birgi'de Haremeyn evkafı mütevellisi aleyhinde tezviratta bulunan kötü kişilerin iftiralarının Birgi müftüsü, halk ve ayan tarafından araştırılarak, Rikab'a bildirilmesi.

122

Erzurumlu Kürt oğlu, Sabık İstanbul Kasapbaşısı İbrahim'e koyun verdiği halde parasını alamadığından, bu ve benzeri ödemelerin Kasapbaşı Şaban vasıtasıyla izdiyad akçesinden ödenmesi.

123

Çarşamba kazasında Çolak Musa adlı kötü niyetli kimsenin, halkın evlerini basıp paralarını gasp edip mahkemelere müdahale edip bazı kişileri hapsetmesi üzerine, Sinop Kalesi'nde kalabendlikle mahkûm olduğu, ancak buradan kurtulup devlet işlerine müdahale etmesi üzerine, Boyabad Kalesi'nde ebediyen kalebendlikle cezalandırıldığı.

124

Şehzadebaşı'ndaki dükkanlarda ayakkabı ve mest gibi şeyler diken dikicilerin mamullerini ucuz fiyata alıp istediği fiyata satmak isteyen haffaflar kethüdasının bu

hareketinin vakfı zarara uğrattığı ve dikicileri rahatsız ettiğinden, dikicilerin kazançlarına mâni olunmaması.

125

Osmancık Cami-i Kebir İmamı Seyyid Halil ile Süleymaniye Cami imam ve hatipleri Hacı Ali ve Hacı Hasan aleyhinde Müfettiş Paşa'ya iftirada bulunanların mahkemeye müracaat etmeleri üzerine, bunların kalebend edilmeleri hakkında hüküm çıkmasından sonra haklarında yapılan araştırma neticesinde kendilerinin suçsuz olduğu anlaşılmış olduğundan kendilerine zulmedilmemesi.

126

Bektaşili, Recepli ve Çepni kabilesinden bazı kişiler Selimiye köyünde ve Elbistan'ın Göltepe mevkinde ev basıp eşya ve hayvan çalıp bazı kişileri katlettiklerinden, bu kişilerin her nerede iseler bulunup gasp ettikleri malların geri alınıp sahiplerine iadesi ve bunlar hakkında gerekenin yapılması.

127

Süleymaniye Evkafı mukataasından, tereke mahsulünden yalnız iki bin keyl buğdayın Kavala İskelesi'nden bir gemiye yüklenerek İstanbul'a gönderilmesi.

128

Edirne'de ve İstanbul'un bazı kasaba ve köylerinde pahalı olarak satılan etin dörder paradan ziyadeye sattırılmaması.

129

İstanbul'da merhum Vezir İsmail Paşa'nın terekesi, kızı Şerife Rahime Hanım ve annesi Zeynep ile diğer varisleri arasında paylaşılmışken, Zeynep Hanım'ın büyük kardeşi Seyyid Mustafa'nın kendi üzerine mal ve para hükmettirmesi üzerine, aralarındaki davanın başka yerlerde görülmeksizin Divan'a havale ettirilmesi.

130

Vezir Kaptan Hacı Hüseyin Paşa'nın başarılarından dolayı kendisine Padişah tarafından muhtelif hediyeler ihsan edildiği ve onun bu başarılarının devam etmesi yolunda gayret göstermesiyle birlikte emri altındaki kişilerin çalışanlarına ve çalışmayanlarına dikkat etmesi.

131

Cezîre Hâkimi Abdullah, Süleyman'ın üzerine askerlerle birlikte tayin olunduğundan, Üsküdar'a girişine mâni olunmaması.

132

Dergâh-ı Muallam çavuşlarından Zorlu İbrahim Çavuş Hac'da vefat ettiğinden, İstanbul'da bulunan eşyasının üçte birinin Edirne Bedestanı'nda muhafaza edilmesi için Rumeli Kadısı İsmail'in ilamının gereğinin yapılması.

133

Seferde görevli iken öldüğüne dair söylentiler çıkan Şam'ın yerli kullarından ve ikinci cemaatten Bölükbaşı Hasan Abdullah ölmediğinden, ulufesinin kendisi üzerinde bırakılması.

134

İstanbul'da At Meydanı'nda Helvacıbaşı Mescidi Evkafı'nın vakfiyesinde kayıtlı vakıf gelirlerinin, vakfın kendisi üzerine tescil edildiğine dair bir hüküm verildiğinden, bu konuda ikinci bir hükmün verilmesinin usule aykırı olduğu.

135

Seyyid Ahmed'in Valide Hanı'ndaki odasını işleten merhum Seyyid Ali'nin vasisi Seyyid Nimetullah'ın da ölümü üzerine, Seyyid Ali'nin çocuklarının odanın kendilerine intikal ettiğini iddia etmelerinin mahkemede kabul edilmediği ve bu davanın bir daha görülmemek üzere kapandığı.

136

Kahire caizesi için iki yüz kese akçenin Kapı Kethüdası Ali'den tahsil olunarak derhal Rikab'a ulaştırılması.

137

Dimetoka'ya bağlı Ortaköy'de, eskiden beri zimmilerin ellerinde bulunan harap kilisenin eskisine uygun şekilde tamiri için gereken keşfin yapılması.

138

Keşan kasabasında Haffaf Ahmed'i katleden ve bu sebeple gemide kürek çekmekle cezalandırılan eşkıyanın serbest bırakılma emri olmadıkça salıverilmemesi.

139

Başdefterdar Kaymakamı Mehmed'in İstanbul'da Kırkçeşme tarafında mutasarrıf olduğu fırında eskiden olageldiği gibi ikişerli has ekmek pişirilmesine mâni olunmaması.

140

Hekimbaşı Nuh'un İstanbul'da Koca Mustafa Paşa Cami-i Şerifi tarafında bulunan medresesine gelir elde etmek amacıyla, yine aynı yerde ve tasarrufunda olan boş dükkânı, başhane ve paçacı olarak inşa ettirme ve Salhane'den hisse isteğinin uygun olduğu.

141

Bursa'da merhum Celveti Efendi'nin inşa ettirdiği mevlevihanede bulunan eskimiş kubbenin, yıkılması durumunda hem mevlevihaneye hem de merhumun kabrine zarar vereceğinden durumun araştırılması.

142

Merhum Köprülü Ahmed Paşa'nın Darülhadis odalarında tahsil gören Hacı Mustafa'nın şikâyeti üzerine, Darülhadis şeyhinin kanuna aykırı hareketlerinin bulunması sebebiyle kaydının silinmesi.

143

Drama halkı ve eşrafı, Drama Kadısı Ahmed'in kanunu olumlu olarak icra ettiğiyle ilgili dilekçe gönderdikleri halde, eşraftan bazıları kadıların uygulamalarından şikâyetle kendisi aleyhinde hüküm çıkarmak için dilekçe gönderdiklerinden bu durumun araştırılması için davalarının Edirne Divanı'nda görülmesi.

144

İstanbul'a gelen ve kendi şehrine dönmek isteyen İstatin'in yolculuğuna mâni olunmaması.

145

Mısır Muhafızı Vezir Hasan Paşa'nın İstanbul'da Kapı Kethüdası Ali'ye gönderdiği iki kese akçenin, Ali'den derhal alınması.

146

Doktor Lui'nin evine getirdiği seksen sepet üzüme kimsenin engel olmaması.

147

Kanuni Sultan Süleyman'dan beri havai, asumani ve siyah deriden mest ve ayakkabı dikmek, İstanbul'da Alaca Hamam tarafındaki dikici tayfasına mahsus iken, diğer dikicilerin de aynı şeyleri dikmek için müdahaleleri üzerine, mahkemenin ilk müracaat edenleri haklı bulmasına rağmen, itirazların devam etmesi nedeniyle önceden verilen emrin uygulanması.

148

Kürek çekmekle cezalandırılan on kişinin donanmaya sağ salim ulaştırılması hususunda kendilerine zulmedilmeden gerekenin yapılması.

149

Dergâh-ı Âlî kapıcıbaşılarından Yusuf ile yeniçeri çavuşlarından Ahmed, Hezargradlı Hacı Şaban ile birlikte on sekiz askeri İstanbul'a götürmek üzere mübaşir tayin olunmuş iken, Cemalzade Hüseyin adlı yeniçerinin bazı kötü niyetli kişilerin iftirasıyla hapsedilmesi üzerine yapılan tahkikatta, kendisinin durumla ilgisinin olmadığının anlaşıldığı ve zabitinin kendisini salıvermesi.

150

Baalbek Mutasarrıfı Abidzade Mehmed Paşa vefat ettiğinden, mukataanın Şam sakinlerinden İbrahim'e ihalesi üzerine, kendisi de o yıla ait mahsul ve vergisini Mehmed Paşa'nın varislerine teslim etmesine rağmen, varisleri bunu kabul etmeyip mahkemeye müracaat ettiklerinden, bu konuda verilen hükme uyulup tekrar muhakeme olunmaması.

151

Edirne'de Küçük Pazar sokağında Sinan Paşa'nın kızı Fatma Hatun'a ait fırında pişirilen ekmek yeterli gelmediğinden, başka yerlerde de ekmek satışı yapmasına mâni olunmaması.

152

Hezargrad'da Köse Abdi köyü sakinlerinden Hızır oğlu Seyyid Mehmed'in şikâyeti üzerine, altı kişiyi yakalayıp kalebend etmek üzere görevlendirilen Bostancı İbrahim Usta'nın bu görevi yerine getiremeyişinin ardından, kendisine bu görev verilen Kapıcıbaşı Yusuf'un İbrahim Usta'yı sebepsiz yere hapsetmesi üzerine adı geçen ustanın salıverilmesi.

153

Silistre'ye bağlı Karalı, Ormanköy, Ak Nâzimler (?) köyleri ahalisinin şikâyeti üzerine, Kıpti tayfasından bazı kişilerin hırsızlıkla köylerine zarar vermeleri sebebiyle, bu kişilerin bir daha bu köylere gelip oturmamaları.

154

Sefer dönüşü Zağra-i Atik'in Erdud köyünde halkın evlerini işgal edip zarar veren askerlere mâni olunması.

155

Kırşehri kadısı iken şikâyet üzerine azlolunan Ahmed'in hakkında halkın malına, canına ve ırzına musallat olması sebebiyle üç kez emir verilip, uyarılmasına rağmen ıslah olmadığından, yakalanıp Bozcaada'ya sürgün edilmesi.

156

Birgi sakinlerinden Ebubekir'in halka zulmettiği doğru ise, Dergâh-ı Âlî kapıcıbaşılarından Mustafa vasıtasıyla Sakız Adası'na sürülmesi.

157

Dimetoka'nın Büyük Edirne köyünde bulunan kilisenin tamire muhtaç olması sebebiyle, eski vaziyetini aşmamak ve aslını değiştirmemek üzere tamirine engel olunmaması.

158

Mudanya Gümrüğü Kâtibi Mehmed Ahmed'in ölümü sebebiyle, gümrük kitabeti kendisine verilen Derviş Süleyman görevini yapmakta iken, diğer Süleyman'ın gelip kendisinin, sabık Gümrük Emini Ali'nin arzıyla bu göreve tayin olunmadığını söylemesi ve halkın buna şehadet etmesi üzerine, bu göreve kimin tayin edilmesi gerektiğine dair tahkikat yapılıp, Merkez'e bildirilmesi.

159

İstanbul'da kahve vergisini toplamakla görevli Abdullah'ın elinde bulunan on dokuz kese akçenin bir an önce tahsil edilerek, Rikab hazinesine teslim ettirilmesi.

160

Gürün halkından dört kişinin halka zulmetmeleri üzerine, bunların hakkında gerekli araştırmaların yapılarak, kendilerine yapılan uyarıları dinlemedikleri doğru ise bulundukları yerlerden Diyarbakır'a sürülmeleri.

161

Sabık Mısır Valisi İsmail Paşa'nın İstanbul'a getirdiklerinden Rikab'a gelen ağalardan başka bütün ağaları da beklemeksizin Rikab'a getirilmesi.

162

Edincik'te bulunan İbrahim pehlivanın acilen Rikab'a getirilmesi.

163

Merhum Şeyh Mustafa'nın hayattayken Hacı Osman'a sağlam kefil ve vekille verdiği para ile ilgili merhumun vasisi ve mirasının mütevellisi oğlu Şeyh Mehmed ile Hacı Osman arasında çıkan anlaşmazlık neticesinde, merhumun vefatından dört sene sonra Hacı Osman'ın aldığı parayı inkâr ederek hapsettirdiği Şeyh Mehmed'in şikâyeti üzerine, davanın görüldüğü ve Hacı Osman'ın haksız çıktığı.

164

Halep tüccarlarının deve ile geçişlerinden para alan Çöl Beyi Hüseyin Abbas'ın görevinden uzaklaştırılması.

165

Ahmed'in Şam'da yaşayan Muameleci Ömer'e borcunu ödemeye gücü olmadığından, borcun mahkeme tarafından taksitlendirilmesi.

166

Yenice-i Vardar halkından bazı eşkıyanın, kadı ve etrafındakilerden para gasp etmesi üzerine, söz konusu davanın adı geçen yerde görülmeyip, Divan'a gönderilmesi.

167

Darüssadaret Ağası Hacı Ali Ağa'nın, Mısır'da Atıfetü'l-misk Mahallesi'nde merhum Ali'den boş kalan bir adet evin kendisine verilmesi isteğinin uygun bulunduğu.

168

Narda ve etrafını korumakla görevli askerlerin mevcud ve nâmevcudlarının liste yapılarak Rikab'a gönderilmesi.

169

Hüseyin Dede adlı sahte yeniçerinin, usule aykırı olarak diktiklerini dilediği yerde satmasının yasaklanması ve kendisinin İstanbul'dan sürülmesi.

170

Tırhala, İnebahtı, Karlıili ve etrafını korumakla görevli askerlerin mevcud ve nâmevcudlarının liste yapılarak Rikab'a gönderilmesi.

171

Müfettiş Hasan Paşa, İçil Sancağı'nda bulunan köy halkına zulmettiğinden, başının kesilerek cezalandırılması.

172

Birgi'de öldürülen Yaylazade Mustafa'nın davasının, Muhassıl Ahmed Paşa ile Midilli Muhafızı Ahmed Paşa'nın görevli oldukları tarafta da olması sebebiyle, orada görülmesi gerektiği.

173

Rakka Valisi Vezir Yusuf Paşa'nın ilamıyla Selmiye ve Deyr-i Rahbe sancakları kendisine havale olunan Hüseyin Abbas halka zulmettiğinden, acilen yakalanıp hapsedilmesi.

174

Rakka Valisi Vezir Yusuf Paşa'nın ilamıyla Selmiye ve Deyr-i Rahbe sancakları kendisine havale olunan Hüseyin Abbas'tan sonra görevi devralan Ebu Tahir'in vazifesine dikkat etmesi gerektiği.

175

Yukarıdaki hükmün bir sureti Trablusşam Beylerbeyisi Arslan Paşa'ya yazılmıştır.

176

Siroz'daki kartal, karakuş ve alur sarı şahin gibi kuşların kimde var ise alınıp Rikab'a gönderilmesi.

177

İstanbul Kahve Rüsumu Emini Abdullah'ın kendisine gönderilen ve tesliminde tembellik yaptığı paranın derhal Rikab'a gönderilmesinin sağlanması ve kendisinin inat ederse hapsedilmesi.

178

Üsküplü Ayas Hacı Mehmed'in daha önce aleyhinde verilen üç hükmü dinlemeksizin eşkıyalıkla halkı rahatsız etmeye devam etmesi üzerine, kendisinin yakalanıp Köstendil Kalesi'ne kalebend edilmesi.

179

Zile Voyvodası Seyyid Halil'in bölgedeki halktan mîrî mal vergilerini talep etmesi üzerine, burada bulunan muhtelif kabile reisi ve ona bağlı adları belirtilen kişilerin şekavetleri sebebiyle yakalanarak Zile Kalesi'nde kalebend edilmesi.

180

Zile Voyvodası Seyyid Halil'in bölgedeki halktan mîrî mal vergilerini talep etmesi üzerine, burada bulunan muhtelif kabile reisi ve ona bağlı adları belirtilen kişilerin şekavetleri sebebiyle yakalanarak Zile Kalesi'nde kalebend edilmesi.

181

Sabık Ürgüp Kadısı Mehmed'in bazı kötü niyetli kişilerin şikâyetiyle Vidin'e sürülmesi üzerine, kendisine haksızlık yapıldığına dair iddiasının doğru bulunduğu.

182

Tatarpazarı sakinlerinden Paşalızade Süleyman Bey'in, yüz sekiz senesinde Niğbolu İskelesi'nde görevli olduğu zahire satışından elde ettiği geliri Rikab'a göndermesi.

183

Müftizade Seyyid, Kavala'da Germiyanoğlu Yakub Çelebi Vakfı köylerinin iltizamını toplamakla görevli iken, vakfın voyvodası Ahmed oğlu Mustafa'nın bu malı zaptetmesi sebebiyle yakalanıp İzmir Kalesi'nde kalebend edilmesi.

184

Cedid ve Atik saraylar ile Beyhan ve Hatice Sultanların saraylarının tamiri için gereken paranın Halep malından gelen akçeden havale olunması.

185

İstanbul'da Kumkapı İbrahim Paşa Mahallesi'nde merhum İmam Mehmed Efendi'nin yetimlerinin şikâyeti üzerine, merhuma ait odalarda bundan sonra kâfir kişilerin oturmasını istemeyen ve bu halkı rahatsız eden kimseye karşılık, bu hususta eski usulün devam etmesi.

186

Hassa bostancılarının yol esnasında halka zulmetmemeleri.

187

Gümülcine'de eşkıyalığı sabit olan Gedik Ramazan'ın katli gerek iken, ortaklarından İbrahim, Ali ve diğerlerinin de suçları sabit olur ise, cezalarının verilmesi.

188

İstanbul'da Balıkpazarı'ndaki ekmekçi iskemlelerine ek olarak, bazı fırınların kanuna aykırı olarak kurdukları yeni iskemlelerin kaldırılması.

189

İştib Topçubaşısı Mahmud'un Rikab'da fırını bulunması sebebiyle acilen Rikab'a davet edildiği.

190

Hezargrad'da oturan Saliha'nın evinin haksız yere mühürlendiğinin anlaşılması üzerine, kendisine yapılan haksızlığa son verilmesi.

191

Anadolu'da müfettiş olan Vezir İbşir Hasan Paşa'nın bulunduğu yerde görevli olmasına gerek olmadığından Rikab'a gelmesi.

192

Hacıoğlu Pazarı sakinlerinden Çalık Murtaza'nın halka zulmetmesi sebebiyle, nefsini ıslah edinceye kadar kazadan uzaklaştırılması.

193

Hamid Sancağı mutasarrıfının, Haremeyni'ş-Şerifeyn akçesinden elinde bulunan miktarı acilen Rikab'a göndermesi.

194

Edirne'den İstanbul'a gönderilen saray sarraflarının, gidecekleri yere emniyetle ulaştırılması.

195

Özi muhafazasında görevli bostancıların mevcud ve nâmevcudlarının defter tutularak Rikab'a bildirilmesi.

196

Sefer sırasında, Vize'ye bağlı köylerden geçip giden askerlerin, köy halkına yaptıkları zulüm ve gasba mâni olunması için gereken tedbirin alınması.

197

Hanzadelerden Ahmed Giray'ın ricası üzerine, oğlu Mehmed'in halkı rahatsız etmesine son verilmesi için Bozcaada'ya cezirebend olunması.

198

Tuna Nazırı Mirza Mustafa'nın aleyhinde verilen dilekçeler sebebiyle, Niğbolu'ya sürülmesi üzerine, kendisinin haksızlığa uğradığı anlaşıldığından tahliye olunması.

199

Hacı Mustafa'nın, Edirne'de Muradiye Küçük Pazarı'nda işlettiği fırında ekmek harcı ve has ekmek pişirmesi için kendisine ruhsat verildiği.

200

Sabık Kütahya Mütesellimi Halil'in bulunduğu yerde yakalanıp kalebendlik cezası ile Rikab'a gönderilmesi.

201

Sefer dönüşünde köylere dağılarak halkı rahatsız eden askerlere mâni olunması ve bu sebeple görevlendirilenlerin de halktan para almamaları.

202

Sefer dönüşünde askerlerin geçip gittikleri yerlerdeki köy halkına zarar vermelerinin engellenmesi ve teftiş için görevlendirilenlerin de halktan bu sebeple bir şey talep etmemesi.

203

Kozluca köyünde bazı eşkıyanın halkı gaspedip cinayet işlemesi üzerine, Bostancı ustalarından Ömer'in teftiş için gönderildiği ve suçlarının sabit olduğu anlaşıldığından cezalarının verilmesi.

204

Ankara'da oturan Molla Kasım'ın halkı taciz edip devlet işlerine karıştığına dair şikâyet edilmesi üzerine, hakkında yapılan tahkikatta, aleyhinde herhangi bir suç unsuruna rastlanılmadığının anlaşılması.

205

Ankara’da mukim Kasım Efendi’nin aleyhinde dava açanlar sebebiyle zindana konulmasının ardından, kendisinin salıverilmesi ile ilgili hüküm rica etmesi üzerine, salıverildiği ve açılan davanın görülerek Rikab’a bildirilmesi.

206

Çatalbaş oğlu Mehmed’den alacağını tahsil edemeyen Mustafa’nın hasmını yakalamada ihmalkarlık gösteren Kütahya mütesellimininin Mustafa’ya yardım etmesi gerektiği.

207

Yüzdepare köyüne bağlı Tatar köyü sakinlerinden bazı kişilerin akçelerini alan sipahiler aynı zamanda cinayet de işlediklerinden, bunlar haklarında gereğinin yapılması.

208

Hayfa’dan Kastamonu’ya gelip yerleşen Naib Ömer’in oradaki idarecilerle anlaşarak halka zulmetmesi ve Kastamonu’dan sürülmesine dair emir çıkmasına rağmen bunu gizleyip haksızlığa devam etmesi üzerine, kendisinin burada kalmaması ve sürgüne gönderilmesi için yeni bir hüküm verildiği.

209

Danişmendli aklamından Karacakürd cemaatinden Mehmed ve İbrahim kardeşler ve anneleri (…) Hatun’un kimseye borçları olmadığı halde, aynı cemaatte birkaç kişinin anlaşarak onların evlerini basıp kendilerini katletmeleri üzerine, bu eşkıyaların İsmail mübaşeretiyle yakalanıp Divan’a gönderilmeleri.

210

Yukarıdaki hükmün bir sureti de Sivas beylerbeyisine yazılmıştır.

211

Divan katiplerinden Ali’nin bin yüz on senesinde İstanbul’da Hocapaşa Mahallesi’ndeki evinden eşyasının çalınması üzerine, durumun asesbaşı ve subaşı aracılığıyla araştırılması.

212

Ordu'da Ahi Sıratî İbrahim'in malına el koymakla görevlendirilen Ali'nin arzı üzerine, Ahi Sırat köyü halkından bazı kişilerin İbrahim'in ölümünün ardından evini yağma ettikleri ve mührünü ve defterini aldıkları anlaşıldığından, bu kişilerin yakalanıp Kavala Kalesi'nde hapsolunmaları.

213

Reşiçne (?), Drama ve Nevrekop kazalarına bağlı köyler halkı, vergilerini düzenli olarak verdikleri halde, Ahi Sıratî İbrahim'in ölümü üzerine, varislerinin merhumun defterine kaydettiği bilgilerle halktan yeniden akçe talep etmelerinden ötürü, davanın Rikab'da görülmesi gerektiği.

214

Rumeli'de asker toplamakla görevli Muhammed'in Bereketli kazasındaki davetine itaat etmeyen kişilerin mübaşir aracılığıyla davalarının görülüp, durumun Merkez'e bildirilmesi.

215

Sefer dönüşü Çorlu'nun Ohlat köyünden geçen askerlerin bedelsiz olarak halktan zorla yiyecek, içecek almaları sebebiyle, ocaklarından eskiden olduğu gibi bir çavuş tayin edilerek halka yapılan bu haksızlığa mâni olunması.

216

Sefer dönüşü Vize'nin Sinanlı köyünden geçen askerlerin bedelsiz olarak halktan zorla yiyecek, içecek almaları sebebiyle, ocaklarından eskiden olduğu gibi bir çavuş tayin edilerek halka yapılan bu haksızlığa mâni olunması.

217

Medine halkı, Recep ayının on ikinci gecesi Hazret-i Hamza'nın mevlid-i şerifi sebebiyle kabrini ziyarete gittiğinden, Peygamberimizin Mescidi'nin tenha kalmasının buranın korumasını zayıflattığının anlaşılması üzerine, bu hususa dikkat edilmesi.

218

Şehit Vezir Elmas Mehmed Paşa'nın muhallefatına kardeşi İbrahim el koymadan önce esnafın alacağımız vardır diye müdahale etmek istemesi üzerine, bunun kanunen mümkün olmadığı.

219

Edirne'de bir miktar yük hayvanı çalan Kıptîlerin Bozcaada'ya sürülen Çanzadelerden Sultan'ın arkadaşı olduğu ve bir kısmının hapsedilip diğerlerinin de Tersane-i Amire'de kürek çekmekle cezalandırılmaları.

220

Mısır'da Mangolotya'ya bağlı Benî Âdî köyünde, üçte biri kendi üzerinde olan Yusuf'un hissesini Mısır azeblerinden ortağı olan Kuyumcu Ahmed'in haksız yere zaptetmesi sebebiyle açılacak davanın Mısır Divanı'nda görülmesi.

221

Develi'nin Sinliyük köyünde otururken garazkar kişilerin iftirasıyla Kıbrıs'a sürülen Kara Ebubekir'in sürgünden affolunması.

222

Sultan II. Mustafa'nın şehzadesi Mehmed'in doğumu nedeniyle duyulan sevinç ve şenlikler yapılması.

223

Yukarıdaki hükmün bir sureti de Bursa'ya yazılmıştır.

224

Bir sureti Kapudan Paşa'ya yazılmıştır.

225

Bir sureti Şam beylerbeyisine yazılmıştır.

226

Bir sureti Bağdat valisine yazılmıştır.

227

Bir sureti Haleb monlasına yazılmıştır.

228

Bir sureti Trablusşam beylerbeyine yazılmıştır.

229

Bir sureti Diyarbekir'e yazılmıştır.

230

Bir sureti Erzurum'a yazılmıştır.

231

Bir sureti Sayda-Beyrut'a yazılmıştır.

232

Bir sureti Rakka valisine yazılmıştır.

233

Bir sureti İzmir monlasına yazılmıştır.

234

Bir sureti Karaman valisine yazılmıştır.

235

Bir sureti Mısır valisine yazılmıştır.

236

Bir sureti Sivas beylerbeyine yazılmıştır.

237

Bir sureti Anadolu beylerbeyine yazılmıştır.

238

Bir sureti Kıbrıs'a yazılmıştır.

239

Bir sureti Silistre'ye yazılmıştır.

240

Bir sureti Selanik'e yazılmıştır.

241

Bir sureti Mora seraskerine yazılmıştır.

242

Bir sureti Hanya muhafızına yazılmıştır.

243

Bir sureti Kandiye'ye yazılmıştır.

244

Bir sureti Eflak voyvodasına yazılmıştır.

245

Bir sureti Babadağı seraskerine yazılmıştır.

246

Bir sureti Kastamonu'ya yazılmıştır.

247

Bir sureti Boğdan voyvodasına yazılmıştır.

248

Bir sureti Van valisine yazılmıştır.

249

Bir sureti Seddülbahir muhafızına yazılmıştır.

250

Halep’te Bab nahiyesine bağlı Nadik köyünde Küçük Mehmed adlı kişinin fitne ve fesat için halka ve Selimiye Sancağıbeyi Hüseyin el-Abbasi’nin halkına zarar verip eşkıya ile birlikte hareket etmesinden ötürü, Lazkiye’ye sürgüne gönderildiği.

251

Kudüs Patriğine borç veren Mehmed’in babası ölünce, mirasçısı olan oğlunun kalan alacağı için mahkemeye müracaat etmesi üzerine, kefil oluruz diyen kişiler kayıp olmasına sebep oldukları Patrik’i bulup mahkemeye getirmedikleri takdirde, kefillerin zorla getirileceği.

252

Prevadi kazasında bazı eşkıyanın, aralarında anlaşarak halkın mal ve zahire bedellerini yiyip, içmeleri sebebiyle muhakeme olunarak Tulca Kalesi’ne hapsolunmaları.

253

Ali, Ahmed ve birkaç kişinin, mahlul düşen gedik timarlarını taleplerinin uygun bulunduğu.

254

Başbâkikulu Kaymakamı Halil vasıtasıyla, Edirne’den Ordu-yı hümayuna gönderilen hazinenin muhafazasına dikkat edilmesi.

255

Türkmen Ali Bölükbaşı’nın pişmanlığının kabul edildiği ve hizmete devam etmesinin uygun bulunduğu.

256

Yukarıdaki hükmün bir sureti Mustafa Bölükbaşı’ya yazılmıştır.

257

Hakkında şikâyet olan Midilli muhafızı Seyyid Ahmed’in İstanbul’a gelmesi gerektiği.

258

Gümülcine'de halka zulüm ve eziyet eden İsmail Ağa oğlu Ali yakalanıp, Limni Kalesi'ne sürülmüşken, firar edip halka zulme devam ettiğinden ele geçirilip yine Limni Kalesi'nde kalebend olunması.

259

Hacı Yusuf'un, İzmir'de Şişek İbrahim'den satın aldığı sabunhane, kendisinin vefatı sebebiyle oğlu Mehmed'e kalmış iken, Şişek İbrahim'in torunu ve karısının sahte şahit ve hüccetlerle sabunhaneye el koymak istemesi üzerine, durumun istinaf mahkemesince yeniden gözden geçirilmesi gerektiği.

260

Tersane Bahçesi Ustası Ahmed Usta'nın Haslar kazasına bağlı Hasköy halkına zarar vermesinin yanı sıra, Abdüsselam Bahçesi'nin kiracısı Mustafa'nın on beş kadar bostancısıyla da birlik olup Mustafa ve ailesini yaralaması üzerine, bu ustanın görevden uzaklaştırılıp yerine ehil birinin getirilmesi.

261

Sabık Reisülküttap Trabzonlu merhum Mustafa Efendi'den alacağı olduğunu iddia eden Trabzonlu Hasan'ın davası görüldüğünde, davada eksiklikler olduğu ve Hasan'ın da yirmi seneden beri bu konuda konuşmaması sebebiyle davanın tekrar görülmesinin reddolunduğu.

262

Lofca kazasına bağlı Celazun köyünden Nikola'nın kızını kaçıran Börülce köyü halkından bazı kişilerin halka da zarar vermeleri üzerine, ıslah-ı nefs edene kadar gemiye konulmaları ve ferman olmadıkça salıverilmemeleri.

263

İtak, Hani ve Siverek kazaları kendisine maaş olarak verilen Diyarbekirli Molla Yusuf'un görevine kendisi gitmeyip yerine cahil kimseler göndermesi sebebiyle, kendisine ceza verilmesi gerektiği.

264

Halka eziyet eden Kütahya müteselliminin görevden el çektirilip yerine başka birinin tayin olunması ve mahsul ile rüsumatın eski mütesellime toplattırılmaması.

265

Osmanlı Devleti'nin, korunmasına çok önem verdiği Midilli'yi muhafaza için tayin olunan İbşir Hasan Paşa'nın görevine gitmesinden sonra, Eski Muhafız Seyyid Ahmed'in muhakeme olunmak üzere Mirahur Hacı Hasan vasıtasıyla Rikab'a gönderilmesi.

266

Midilli'deki askerlerin ve yerli neferatın çoğunluğunun ticaretle meşgul olmalarından ötürü, mevcut ve nâmevcutlarının bir defter halinde Rikab'a gönderilmesi.

267

İbşir Hasan Paşa'nın hakkında Mirahur Hacı Hasan vasıtasıyla kanunen verilecek ceza hususunda, ihmalden kaçınılması gerektiği.

268

Anadolu'da müfettiş olan İbşir Hasan Paşa'nın halka eziyet etmesi sebebiyle, Mirahur Hacı Hasan vasıtasıyla gecikmeksizin hakkından gelinip kesik başının Rikab'a getirilmesi.

269

İbşir Hasan Paşa'nın yanında bulunan nakit, yük hayvanı, mal ve her türlü eşyanın kayıt altına alınıp, bir defter tutularak Rikab'a gönderilmesi.

270

Türkmen Ali Bölükbaşı'nın cezasının verilip kesik başının Rikab'a gönderilmesi.

271

Sabık Kütahya müteselliminin kanuna aykırı hareketlerinden ötürü, cezasının verilip kesik başının Rikab'a gönderilmesi.

272

Matbah masrafı için gönderilen akçenin, Tophane masrafı için gönderilen akçeler eda olunmadan gönderilemeyeceği hakkındaki padişah emri sebep gösterilerek geciktirilemeyeceği.

273

Ahmed'in üvey kızı Rukiye'ye zulüm ve tecavüz etmesinin yanı sıra, kendisinin evine girip yaralamasının neticesinde açılan dava sonucu Kilidülbahir Kalesi'nde kalebendlikle cezalandırıldığı.

274

Sıratlı İbrahim Efendi'nin iddiasıyla hapsedilen Orkan memlehası emini Ahmed'in salıverilmesi.

275

Dergâh-ı Âlî kapıcıbaşılarından İbrahim'in, Sayda beylerbeyiyle bir hesabı var ise, mübaşir aracılığıyla acilen Rikab'a gönderilmesi.

276

Sahra nahiyesine bağlı Turtaze köyünde, zimmilerin ayin yaptığı kilisenin bakıma muhtaç olan yerlerinin eski hali bozulmadan tamir edilmesine engel olunmaması.

277

Kocaeli sancağına bağlı Galiç köyünde, zimmilerin ayin yaptığı kilisenin bakıma muhtaç olan yerlerinin eski hali bozulmadan tamir edilmesine engel olunmaması.

278

Edirne'de kale içinde yaşayan bazı Yahudilerin Tevrat okuyup kandil yakmalarından ötürü kendilerine zulmedilmesi üzerine, şeyhülislam fetvası gereği rencide edilmemeleri.

279

İzdin'de Valide Sultan Evkafı halkına zarar veren Mora ahalisinden Aleko, Kasım, Faytari, Ali ve Hasan'ın görüldükleri yerde yakalanarak suçları kesinleştiği takdirde, kalebend edilmeleri ve durumun Rikab'a bildirilmesi.

280

Halep sakinlerinden Seyyid Abdüsselam mültezim olarak haksız yere halkın mallarını alıp onlara zulmettiğinden, kendisine bundan sonra naiblik görevinin verilmemesi.

281

Kavala Kalesi civarındaki bazı yerlerde bulunan ve eşkıyalık eden kişilerin ıslah-ı nefs edinceye kadar Kavala Kalesi'nde kalebend olunmaları.

282

Niğde kazasından kalkıp Develi kazasına bağlı Kadalyak köyüne gelerek oradaki halkı rahatsız eden Seyyid Ali'nin hakkındaki iddialar doğru ise, geldiği yere gönderilmesi.

283

Dokuzlu oymağından ve Türkmen eşkıyasından Hacı Ayvad oğlu Mirza'nın, Bozcaada Kalesi'nde kalebend iken, emir olmaksızın salıverilmesi üzerine durumun araştırılarak, serbest bırakılması için verilen fermanın Rikab'a gönderilmesi.

284

Mora tarafında bulunan bazı yerlerin, düşmanın hareketinin bulunmaması ve kış mevsiminin yaklaşması sebebiyle korunması için buralara yeterli miktarda asker tayin olunması.

285

Venedik donanmasını bertaraf eyledikten sonra, donanmanın tersaneye getirilmesi gerektiği.

286

İstanbul Kasapbaşısı Hacı Şaban'a borcunun bir kısmını inkâr eden eski kasapbaşı Hüseyin'den bu borcun tahsili ve kendisi borcunu ödemediği takdirde hapsolunması.

287

İstanbul'da Sultan Selim civarında bulunan Darüssaade Ağası Mehmed Ağa Evkafı'na ait fırında, eskiden olduğu gibi bayat ekmek satılmasına mâni olunmaması.

288

Bursa Kalesi haricinde bulunan Cirib Kilisesi tahrip olduğundan, kilisenin aslına uygun olarak tamir edilmesine mâni olunmaması.

289

Akşehir menzilinin masrafları için havale olunan akçeyi vermekte tembel davranan ahaliden, bu paranın Menevişli İbrahim vasıtasıyla tahsil edilmesi.

290

Rukiye'nin şikâyeti üzerine Kilidülbahir Kalesi'nde kalebend olan Ahmed'in affolunduğu.

291

Birgi kasabası halkının, öldürülen Yaylazade'nin katillerinin arzusuna uyarak Ebubekir'i suçlamalarından ötürü, Ebubekir'in kalebendlikle mahkûm olduğu ancak adı geçenin oğlu Hacı Ömer'in itirazı üzerine yapılan araştırmada, kendisinin böyle bir suçu işleyecek karakterde olmadığı anlaşıldığından salıverildiği.

292

Yeniçerilik Ocağı'ndan Halil ve Hasan'ın şekavetlerine, bütün Hezargrad ileri gelenlerinin şahitlik etmeleri üzerine, bunların Bozcaada Kalesi'nde ebediyen hapsolunmaları.

293

Hezargrad'ta olan Yeniçeri Serdarı Hüseyin Çavuş'un oğlu Osman'ın eşkıyadan olması sebebiyle kalebendlikle cezalandırıldığı.

294

Rodoscuk'ta yaşayan ve fahişelikle itham ve teşhir olunan Havva'nın hakkında gerekli araştırmanın yapılarak Rikab'a bildirilmesi.

295

Bolu sürsatı malından üzerinde vergi borcu olan Bolu Voyvodası olan Ömer'in, bu parayı ödemediği takdirde, ele geçirilerek Rikab'a gönderilmesi.

296

Seferihisar'da oturan Kale Kethüdası Memi ve yeniçerilik iddiadında olan Hasan eşkıyalık yaptıkları gibi, kadılarla da ortak çalışarak halktan rüşvet aldıklarından, haklarında araştırma yapılıp iddialar doğru ise, ilgililerin Limni Adası'na sürülmeleri.

297

Sabık Veziriazam merhum İsmail Paşa'nın karısı Zeynep'in, davalı olduğu kişilerle davasının Edirne'de değil, İstanbul'da görülmesi.

298

İstanbul'da dikici esnafından Hüseyin Dede adlı yeniçeriye eşkıya olduğuna dair iftira atılması üzerine yapılan tahkikat neticesinde, kendisinin işini yapmasına mâni bir halinin olmadığının anlaşılması.

299

Bergos'a bağlı Ahmed Beğli ve Vize'ye bağlı Sofular köylerinden geçip giden askerlerin halkın yiyecek ve içeceklerine tecavüz etmeleri üzerine, her köye birer çavuş tayin edilerek bu haksızlığa mâni olunması.

300

Selanik'teki yeniçerilerden Süleyman ve Karabacak Mustafa'nın aslen işleri olmayan ekmekçilik yoluyla halka ve diğer esnafa zarar vermeleri sebebiyle, kendilerinin ıslah-ı nefs edinceye kadar Limni Adası'nda cezirebend olunmaları.

301

İstanbul'da yanan baruthanenin Yedikule civarında Bostani İskender Çelebi Bahçesi'ne naklinin uygun görülmesi üzerine, bu iş kendisine verilen Dergâh-ı Âlî

çavuşlarından Mahmud Çavuş'un bu hususta araştırma yaparak, edindiği bilgileri Rikab'a göndermesi.

302

Hezargrad'tan beş kişinin Rusçuk Kalesi'nde kalebend olunması için mübaşir olarak görevlendirilen İbrahim Usta'nın vardığı kazada adamları ile yeniçeriler arasında çıkan kavgalarda bir bostancının ölmesi üzerine, varislerinin sulha yanaşmadığı; bu arada İbrahim Usta'nın haksız yere evler mühürleyerek halka zulmetmeye devam ettiği; Hezargrad'taki arpa mübaşiri ise, halkın arpa vergisini toplamasına mani olduklarını iddia ederek halktan birkaçının hapsolunmasına sebep olduğu için, tekrar yapılan muhakeme neticesinde iftiraya uğrayanların salıverilmesi, mühürlü evlerden mühürlerin kaldırılması ve bostancıyı katl davasının ait olduğu yerde görülmesi.

303

Eşkıya olduğuna dair hakkında iddialar bulunan Hasan'ın, hakkında araştırma yapılıp iddialar doğru ise Niğbolu Kalesi'nde kalebend olunması.

304

Sultan Selim civarında Darüssaade Ağası Mehmed Ağa Evkafı'ndan harap bir fırının tamiri hakkında ferman çıktığı halde bu fırına ait muhtelif semtlerde bulunan iskemlelere müdahale edilmesinin sebebinin araştırılması.

305

Başka bir yerden Yenişehir'e gelen İbrahim adlı kişinin eşkıyalığından ötürü, geldiği yere gönderilmesi hususunun uygun bulunduğu.

306

Kayseriyye'de Üstad Abdi Hoca Evkafı'nın işlettiği suya, vakıf defterine aykırı olarak müdahale eden Halil'in müdahalesine engel olunması.

307

Darüssaade Ağası Hacı Ali Ağa'nın haslarından olan Karaburun ve civar köylerinden elde edilen buğdayın satılması için Ağrıboz'a nakli gerektiğinden, satışına engel olunmaması.

308

Sefer dönüşü firar eden askerlerin, tayin edilen görevliler vasıtasıyla yakalanarak zulümlerine engel olunması.

309

Sabık reisülküttap olan Trabzonlu Mustafa'nın karısı Emetullah Hatun ve varisleriyle, kendisine borçlarının olduğu iddiasıyla mirası ele geçiren Trabzonlu Hasan arasındaki davanın Divan'dan başka yerde görülemeyeceği.

310

Halka zulmü sebebiyle Kastamonu Kalesi'nde kalebend olunmuş iken firar eden sabık Kastamonu Kalesi Dizdarı Hacı Hüseyin'in, tekrar yakalanıp halktan aldıklarını geri vermediği müddetçe kale hapsinden çıkarılmaması.

311

Sefer dönüşü Saray-ı Vize kazasına bağlı Göçerler ve Yakıcı köylerinden geçen askerlerin halkın yiyecek ve zahirelerini almalarına, bir çavuş görevlendirilerek mâni olunması.

312

Saray-ı Vize kazasına bağlı Karlı, Ezine ve Hacılar köylerinden geçen askerlerin halkın yiyecek ve zahirelerini almalarına, bir çavuş görevlendirilerek mâni olunması.

313

Sabık Bağdat Muhafızı Ali Paşa ile ondan sonra Bağdat'a muhafız olarak atanan İsmail Paşa'nın Bağdat'ın mukataa ve gelirlerine dair yaptıkları hesapları aralarında görüp, anlaşmazlık olduğu takdirde durumu Rikab'a bildirmeleri.

314

Edirne kazasına bağlı Havarız köyünde yaşayan Mehmed'in halkın evlerini yakıp ahlaksızlık yapması sebebiyle, Sultaniye gemisinde kürek çekmekle cezalandırıldığı.

315

Bazı yeniçerilerin Çorlu'ya gelen misafirlere zulmetmelerinin yanı sıra, şehirde de sürekli haydutlukla meşhur olmalarından ötürü, bir an önce yakalanıp Rikab'a gönderilmeleri.

316

Zağra-i Atik kazasına bağlı Kasaca Halil köyünde Yani ve bazı arkadaşlarının birlikte halkın evlerini basıp ahlaksızlık yapmaları nedeniyle, yakalanıp Edirne Divanı'na gönderilmeleri.

317

Siroz civarında bulunan bir manastırda Kırım Hanı Hacı Selim Giray'ın katlettiği Marbuz ve diğer eşkıyanın oğullarının, burada terbiye için tutuldukları ve evlerinde kesici alet bulundurdukları iddia edildiğinden, gerekli tahkikatın yapılması.

318

Çorlu'da yeniçerilik iddiasında olan birkaç askerin subayları aracılığıyla Merkez'e gönderilmesi.

319

Yusuf'un kimseye borcu yokken, kendisinden alacağı olduğunu iddia eden Süleyman ile aralarında görülen davalarda borcu olmadığı anlaşıldığından, Süleyman'ın kendisini rahatsız etmemesi, tekrar davaya kalkışırsa davanın Divan'da görüleceği.

320

Orduya gönderilmek için hazırlanıp Rakka valisine teslim edilen akçelerin, tamamen tahsil edilerek bir an önce hazineye ulaştırılması.

321

Sefer dönüşü Zağra-i Atik kazasına bağlı Batıknar köyünden geçen askerlerin halkın yiyecek ve içeceklerine müdahale etmelerine, bir çavuş görevlendirilerek mâni olunması.

322

Fransa Kapudanı Rito'nun Boğaz Hisarlarından geçmesinde bir sakınca olmadığından, kendisine yol izni verilmesi.

323

Umur-ı mühimme taşıyan Ramazan'a Kırım'a kadar yol hükmü verilmesi.

324

Akçakızanlık'a bağlı Mağlis köyündeki kilisenin, zimmilerin iddia ettiği gibi tamire muhtaç olup olmadığının araştırılması.

325

Hiç kimseye zararı yokken, bazı kötü niyetli kimselerin iftirasıyla Niğbolu'ya sürgün edilen İbrahim hakkında yapılan araştırmada, kendisinin iftiraya uğradığı anlaşıldığından tahliye olunarak vatanında yaşamasına kimsenin mâni olmaması.

326

Cisri Mustafa Paşa kazasına bağlı Koyunlu köyünden geçen askerlerin, halka zulmetmemesi için bir çavuş görevlendirilerek gerekli tedbirlerin alınması.

327

Halkın kendisinden şikâyet ettiği Ayşe adlı fahişenin Edirne'den sürgünle İnöz Kalesi'nde hapsolunması.

328

Sefer dönüşü Cisri Mustafa Paşa kazasına bağlı Aladağ köyünde halkın evlerine konan askerlere mâni olunması.

329

Hazineyi Edirne'den Sofya'ya götüren Kapıcıbaşı Yusuf'a yol hükmü verilmesi.

330

Bab nahiyesine bağlı Nâdik köyünden Hatip Süleyman'ın subaşı Ali'yi ve halkı taciz etmesi sebebiyle, köyden kovularak Halep'te iskân ettirilmesi.

331

Havass-ı Mahmud Paşa'ya bağlı Kiremitli köyünden geçip giden askerlerin halka zarar vermelerine engel olunması için bir çavuş görevlendirilmesi.

332

Haksız iddialarla memleketinden sürülen Mehmed'in aleyhindeki iddiaların asılsız olduğu halkın ileri gelenlerinin dilekçeleriyle anlaşıldığından, memleketinde yaşamasına mâni olunmaması.

333

Edirne civarında Demirhanlı köyünden geçip giden askerlerin halka zarar vermesine mâni olunması.

334

Hocapaşa civarında Karaköy Mahallesi'nde bulunan Kara Mustafa Paşa arsası üzerine yapılan bakkal dükkânı ve değirmenin, kullanıcıları tarafından varislerine intikal ettikten sonra, söz konusu arsanın Helvacıbaşı İskender Ağa Vakfı'na ait olduğu iddiasıyla mülk sahibinin kızına haksızlık edildiği iddiasının araştırılması.

335

Istabl-ı Küçük'e bağlı Voynuk tayfasından olup İznepol kazasına bağlı Üstünce köyünden Dimitri oğlu Ustoyan'ın haydutlardan olduğu iddiasıyla küreğe konulmasının halkın şahitliğiyle haksızlık olduğu anlaşıldığından, kendisinin serbest bırakılması.

336

Hacı Bektaş kazası Sülüklü mevkinde Cafer'i katleden on üç eşkıyadan yakalanan Üsküdarlı Mehmed ve babası Mustafa'nın suçu işlediği anlaşıldığından, zindana konulması ve diğer eşkıyaların da yakalanması.

337

Sabık Bağdat Muhafızı Ali Paşa ile halen Bağdat Muhafızı İsmail Paşa arasındaki hesabın görülüp, neticenin Rikab'a bildirilmesi ve Musul muhafazasına dikkat edilmesi.

338

Firar edip İstanbul'a kaçtığı söylenen sabık Kütahya mütesellimi Halil'in Rikab'a gönderilmesi.

339

Gemi neferatının halkı rahatsız etmemesi gerektiğinin kendilerine ikaz olunduğu ve buna uyulmadığı takdirde durumdan Kaptan Hacı Hüseyin'in sorumlu tutulacağı.

340

Seferden dönen askerlerin her türlü zarardan korunmasına çok dikkat edilmesi.

341

II. Mustafa'nın kızkardeşi Hatice Sultan'ın İstanbul'a gönderilen arabalarının gereken ihtiyaçlarının karşılanmasına dikkat edilmesi.

342

Beyhan Sultan hassı karyelerinden Tırhala'ya bağlı Kalayık Kubbe köyünde kurulan pazarın eskiden olduğu gibi devam etmesi ve halktan alınan pazar vergisinden halkın fakirliği sebebiyle vazgeçilmesi.

343

Görevli olduğu derbendler ve tehlikeli yerlerden halkın rahatça geçip gitmesine rağmen, ehl-i örften bazı kişilerin kendisine rahatsızlık vermesi sebebiyle şikâyet eden Yanya kazası Martalosbaşısı Dimo haklı bulunduğundan, haksız müdahaleden vazgeçilmesi.

344

Baba-i Atik kazasına bağlı Kara Halil köyü halkının fakir hallerine rağmen, askerlerin sefer dönüşü halkın yiyecek ve içeceklerine el koymaları sebebiyle, bu zulmün bir çavuş görevlendirilerek sona erdirilmesi gerektiği.

345

Hazineyi orduya ulaştırmakla görevlendirilen Kapıcıbaşı Filibeli Mehmed'e yol hükmü verilmesi.

METİN

[1]

1

Sâbıkā Üsküb nâzırı olup Gümüşhâne-i Erzurum cânibinde mevâcib içün havâle olunan akçe tahsîline me'mûr Hasan *zîde mecdühû*ya hüküm ki:

Sefer-i hümâyûn avdetinde Sofya sahrâsından ihrâc olunacak Reşen ve Lezez mevâcibleri içün Gümüşhâne-i Erzurum mukāta'ası mâlından elli kîse akçe tahsîl ve teslîm-i hazîne olunmasıyçün sana fermân olunmuş idi. Henüz gelmeyüp ve teslîm-i hazîne olunmadığı senin tekâsülünden oldığı nümâyân olmağla, tahsîline me'mûr olduğun meblağ-ı mezbûr elli kîse akçeyi kat'â te'hîr ü tevakkuf etmeyüp mu'accelen tahsîl ve Rikâb-ı hümâyûnum hazînesine teslîm eyleyesin diyü Mâliye'den virilen emr-i şerîf mûcebince yazılmışdır.

Fî evâ'ili S sene [1]110

2

Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşılarından sâbıkā Çakırcıbaşı Yusuf'a hüküm ki:

Bin yüz dokuz senesine mahsûb olmak üzre kılâ' neferâtının sülüsân mevâcibi eyâlet-i celîlin zü'amâ ve erbâb-ı tîmârı bedeliyyesi elli kîse ve bin yüz on senesine mahsûb olmak üzre Haleb muhassıllığı mâlından Muhassıl Osman'ın zimmetinde yüz kîse akçenin tahsîl ve teslîm-i hazîne olunmasıyçün sana fermân olunup mukaddemâ virilen evâmir mûcebince sana fermân olunduğu üzre Rikâb-ı hümâyûnum hazînesine teslîm itdiresin diyü Mâliye tarafından virilen mufassal u meşrûh üzre emr-i şerîf mûcebince yazılmışdır.

Fî evâ'ili S sene [1]110

3

Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşılarından Trablusşam cânibinde mevâcib tahsîline me'mûr Mustafa'ya hüküm ki:

Bin yüz dokuz senesine mahsûb olmak üzre Trablusşam mukāta'ât mâlından Arslan Paşa tahsîlinden üç yüz elli kîse ve Hama mukāta'ât̂ından seksen kîse ve imdâd-ı seferiyyeden yirmi beş kîse akçenin teslîm ve tahsîl olunmasıyçün mukaddemâ sana sipâriş olunup henüz teslîm-i hazîne olunmamağla, Rikâb-ı hümâyûnum hazînesine

teslîm itdirilmek içün Mâliye tarafından ekîd ü şedîd virilen emr-i şerîf mûcebince yazılmışdır.

Fî evâ'ili S sene [1]110

4

Hâssa silahşörlerden Sayda ve Beyrut câniblerinde mevâcib tahsîline me'mûr Mehmed'e hüküm ki:

Bin yüz dokuz senesine mahsûb olmak üzre Sayda ve Beyrut mukāta'âtı mâlından üç yüz kîse akçe ve Sayda imdâdiyyesinden on beş kîse akçenin tahsîline mukaddemâ sen me'mûr olup bu âna değin teslîm-i hazîne olunmamağla, ale't-ta'cîl Rikâb-ı hümâyûn hazînesine tahsîl ve teslîm eyleyesin diyü Mâliye tarafından virilen mufassal u meşrûh emr-i şerîf mûcebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâ'ili S sene [1]110

5

Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşılarından Mardin ve Diyarbekir câniblerinde mevâcib içün havâle olunan akçe tahsîline me'mûr Süleyman *dâme mecdühû*ya hüküm ki:

Bin yüz dokuz senesine mahsûb olmak üzre Mardin voyvodalığından Melli İsmâil tahsîlinden yirmi beş kîse ve Diyarbekir voyvodalığı imdâdiyyesinden iki kîse ve Diyarbekir eyâletinde vâkı' zü'amâ ve erbâb-ı tîmâr bedeliyyesinden kapucıbaşı Ahmed *dâme mecdühû* tahsîlinden elli kîse ve Tokad voyvodalığı imdâdiyyesinden iki kîse akçenin tahsîline mukaddemâ sen me'mûr olup henüz teslîm-i hazîne olmamağla, Rikâb-ı hümâyûnum hazînesine bir gün evvel teslîm eyleyesin diyü Mâliye tarafından virilen emr-i şerîf mûcebince fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâ'ili S sene [1]110

[2]

6

İstanbul kāim-makāmına hüküm ki:

Cenâb-ı emâret-me’âb Yamalu(?) hâkimi olan Halil *dâme ulüvvühû* Dergâh-ı mu‘allâma arzıhâl gönderüp; mûmâ-ileyh hâliyâ Âsitâne-i sa‘âdetimde olup iki yüz otuz re’s at ve bârgîr ve şeşhâne ile Üsküdar’a mürûruna mümâna‘at olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, mûmâ-ileyh emr-i şerîfimle Anadolu’da def‘-i mezâlim-i eşirrâya me’mûr olan düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü’l-âlem vezîrim İbşir Hasan Paşa *edâmallâhü te‘âlâ iclâlehû*nun yanında hidmete me’mûr olmağla, vech-i meşrûh üzre mürûruna mümâna‘at olunmamak emrim olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâ’ili S sene [1]110

7

Karaman Vâlîsi Vezîr Hasan Paşa’ya hüküm ki:

Hâliyâ Rikâb-ı hümâyûnda mânde olan beş yüz nefer sipâh ve beş yüz nefer silâhdâr ki cem‘an bin nefer sipâh tâ’ifesi Dergâh-ı âlî kapucıbaşılarından Ali *dâme mecdühû* ile ol tarafa ta‘yîn ve irsâl olunmuşdur. İnşâ’allâhü te‘âlâ vusûllerinde zümre-i mezbûreyi mûmâ-ileyh kapucıbaşı ma‘rifetiyle yoklanup mevcûd ve nâ-mevcûd sıhhati üzre defter ve defterin Rikâb-ı hümâyûna irsâl ve zikrolunan sipâh ve silâhdâr tâ’ifesin yanınızda iktizâ iden hidemât-ı aliyyemde istihdâm eylesin diyü yazılmışdır.

Fî evâ’ili S sene [1]110

8

Mısır vâlîsine ve monlâsına ve Dimyat kādısına hüküm ki:

Bi’l-fi‘l Bâbü’s-sa‘âdetim Ağası Ca‘fer *dâme ulüvvühû* Dergâh-ı mu‘allâma arz-ı hâl gönderüp; taht-ı nezâretinde olup Kuds-i Şerîf’de vâkı‘ merhûme ve mağfûrun-lehâ Haseki Sultân *tâbet serâhâ*nın evkāfı kurâlarından bi-emrillâhi te‘âlâ gılâl olmayup vakf-ı mezbûrun imâret-i âmiresinde mu‘tâd üzre tabholunagelen şorba ve hubz tabholunmayup mu‘attal ve fukarâya küllî gadr olmağla, zikrolunan vakfın imâretine bir senede muktezî olup kifâyet mikdârı gılâl mahrûse-i Mısır tarafından akçeleriyle iştirâ ve sefînelere tahmîl ve Yafa İskelesi’ne naklolunup bir ferd mümâna‘at itmemek bâbında emr-i şerîfim virilmek recâsına arzeylemeğin, mahrûse-i Mısr-ı Kâhire’den ber-vech-i peşîn akçeleriyle zararı olmayan mahallerden kifâyet mikdârı gılâl alup Yafa İskelesi’ne nakilllerine mümâna‘at itdirilmemek içün yazılmışdır.

Fî evâ’ili S sene [1]110

9

Kuds-i Şerîf kādısına hüküm ki:

İftihârü'l-havâss ve'l-mukarrebîn bi'l-fi'l Bâbü's-sa'âdetim Ağası Ca'fer *dâme ulüvvühû* Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp; taht-ı nezâretinde olup Kuds-i Şerîf'de vâkı' merhûme ve mağfûrun-lehâ Haseki Sultân *tâbet serâhâ*nın evkāfı karyelerinden vâlîler tarafından kudûmiyye ve zahîre ve deve bahâ ve sâ'ir tekâlîf-i şâkka talebiyle evkāf-ı merkūme re'âyâlarını rencîde vü remîde eylememek içün bundan akdem hatt-ı hümâyûnum ile mu'anven emr-i şerîfim virilmişiken yine mütenebbih olmayup evkāf-ı mezbûre karyelerine varduklarında Kuds-i Şerîf müftîsi ve nakîbi ve ahâlî-i vilâyetden mürtezika vakfdan ba'zı kimesneler hatt-ı hümâyûna muhâlif evkāf-ı merkūme mütevellîsine mümâna'at üzre olup paşalar taraflarına himâyet ve turuk-ı vakfa gadr idüp hilâf-ı inhâ re'âyâları rencîde eyleyüp vakf-ı merkūma her vechile küllî gadr itmeleriyle ba'de'l-yevm vakfın karyelerine varup bu makūle tekâlîf-i şâkka talebinde olduklarından men'i içün bundan akdem sâdır olan hatt-ı hümâyûn ibrâz ve mezbûrlara dahi mütevellî-i vakf ile ma'an turuk-ı vakfda bulunup muhâlefet üzre olanları def' u men' olunup mütenebbih olmayup hilâf-ı inhâ ile fâsid oldukları hâlde mezbûrların cihâtları âhara arz u i'lâm olunmak bâbında emr-i şerîfim virilmek recâsına arzitmeğin, mahallinde şer'le görilüp ta'addîleri vâkı' ise men' u def' olunup mütenebbih olmazlar ise ta'addîleri i'lâm olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâ'ili S sene [1]110

[3]

10

Erzurum vâlîsine ve Erzurum ve Kemah kādılarına hüküm ki:

Kemah kazâsı ahâlîsi gelüp; Kemah kazâsında vâkı' a'lemü'l-ulemâi'l-mütebahhirîn efdalü'l-fudâlâi'l-müteverri'în bi'l-fi'l şeyhülislâm ve müfti'l-enâmım olan Mevlânâ Seyyid Feyzullah *edâmallâhü te'âlâ fezâ'ilühû*nun evkāflarından olan Kömür nâm karyede kadîmden boyahâne ve dükkânlar olup lâkin otuz-kırk seneden berü harâb ve yeri hâlî kalup âhar kazâlara muhtâc oldukların bildirüp, karye-i mezbûrede müceddeden iki boyahâne ve birkaç dükkânları binâ olunup kimesneye mümâna'at itdirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, karye-i mezbûrede kadîmden boyahâne ve dükkânlar olup mürûr-ı eyyâm ile harâba müşrif

olmuş ise zikrolunan boyahâne ve dükkânların ta‘mîr olundukda ehl-i karyeye lüzûmu olup kimesneye zararı yoğise kadîmîsi üzre müceddeden binâsına mümâna‘at eylememek yazılmışdır.

Fî evâsıtı S sene [1]110

11

Müfettiş Vezîr İbşir Hasan Paşa'ya tebdîl olunmuşdur.

Unvânına mûcebince amel oluna diyü hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn sâdır olmuşdur. Fî 16 S [1]110

Ancak merkūm Eyüp oğlu Mustafa ıtlâk olmuşdur.

Anadolu beğlerbeğisine ve Lefkoşe monlâsına ve Denizli kādısına hüküm ki:

Merhûme ve mağfûrun-lehâ Kaya Sultân kızı f*ahru'l-muhadderât* Fatma Hânım *dâme iffetühâ* mutasarrıf olduğu Denizli hâssında sâkin Hacı Eyüp oğlu Mustafa ve şerîki şehir kethüdâsı Hacı Ali nâm şakîler ehl-i fesâd ü gammâz olduklarından mâ‘adâ, hâss-ı mezbûrun re‘âyâsı dâ'imâ (…) voyvodasının dahi umûrına müdâhale idüp her vechile şekāvetleri zâhir olmağla, bundan akdem üç def‘a arz u mahzar olunup mûcebince nefyolmaları içün emr-i şerîf ile mübâşir ta‘yîn olunup vardıkda mezbûrlar gâh ihfâ gâh firâr idüp ba‘de-zamân yine zuhûr idüp cevr ü eziyetlerinden re‘âyâsı tâcîz oldukların bildirüp, mezbûrlar ahzolunup Kıbrıs cezîresine nefy ü iclâ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledüği ecilden, mezbûrların ahvâli ahâlî-i vilâyetden mahallinde teftîş ü tefahhus olunup sû-i hâlleri vâkı‘ ise bulundukları yerde ahzolunup Kıbrıs cezîresine nefy ü iclâ ve ıtlâklarına fermân-ı şerîfim sâdır olmadukca ıtlâk ve ihrâc olunmamak üzre yazılmışdır.

Fî evâsıtı S sene [1]110

12

Âsitâne kāim-makāmı ve Âsitâne-i sa‘âdetde Haremeyni'ş-Şerîfeyn müfettişi kāim-makāmı Mevlânâ'ya hüküm ki:

Evlâd-ı utekādan olup Kāsımpaşa'da vâkı‘ merhûm Çelebi Hasan Paşa'nın süknâsı saray evkāfının meşrûtiyyet üzre mütevellîsi olan Mustafa *zîde kadruhû* gelüp; vâkf-ı mezbûr zikrolunan saray-ı utekā ve utekāsına ve tevliyeti dahi eslah-ı utekāsına ve nezâreti dahi utekāsının her birine vakf ve şarteyledüği vakfiye-i ma‘mûlün-

bihâsında ta‘yîn ve tasrîh olunup lâkin hükkâmdan bir nâzıra muhtâc olmağın, cümle utekā ve utekāt ma‘rifet ve iltimâsıyla vakf-ı mezbûra ber-vech-i hasbî Saray-ı Cedîd Ağası nâzır olup ve nezâret-i mezbûre bin yüz dört Cemâziyelâhiri gurresinde Küçük Evkāf Muhâsebesi’ne kaydolunmağla, tevliyeti dahi mûmâ-ileyhin arzıyla babası Rıdvan nâm kimesneye meşrûtiyyet üzre tevcîh olunup ba‘dehû fevtinde evlâd-ı utekādan olup sulbî oğlu olmağla, kendüye tevcîh olunup berât-ı şerîfim virilüp mutasarrıf iken utekādan Şâhin ve İbrâhim nâm kimesneler hilâf-ı kayd ü berât müdâhale eyleyüp “Biz sana saray ağası arzıyla tevliyet-i mezbûru zabt itdirmeyüz. Galata kazâsı mülhakātından olmağla, biz varup Galata kādısından arz ve Dîvân’dan berât itdürüp zabtideriz” diyü rencîde eylediklerin bildirüp, vakf-ı mezbûr Saray-ı Cedîd ağası nezâretinden olmağla, Galata kādısı arzıyla tevliyet-i mezbûr Şâhin ve İbrâhim nâm kimesnelere virilmeyüp saray ağası arzıyla virilüp Galata kādıları tarafından ta‘addîleri men‘ u def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledüği ecilden, sen ki vezîr-i müşârun-ileyh ve mevlânâ-yı mezkûrsun, vakf-ı mezbûra nâzır olan Saray-ı Cedîd ağasından arzolmadıkca tevliyeti kimesneye virilmeyüp âhardan müdâhale olunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâ’ili S sene [1]110

13

İstanbul kāim-makāmı ve defterdâr vekîline hüküm ki:

Yüz on senesinde Haleb cizyesi teslîmâtından ve Tophâne-i âmire ve sâ’ire havâleden mâ‘adâ, hazîne-i mezbûre mâlından kırk iki yük altmış dokuz bin beş yüz yetmiş akçe bâkî kalup ve Tophâne Nâzırı Yusuf kefîl olup ve gelen otuz beş kîse akçeyi taleb eyledikde Tophâne mühimmâtıyçün havâle olunan akçedendir diyü (…) istemekle, bir gün evvel tahsîl ve Rikâb-ı hümâyûn hazînesine irsâl eyleyesin diyü Mâliye tarafından virilen emr-i şerîf mûcebince amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâsıtı S sene [1]110

14

Kāim-makām paşaya, Tersâne emînine hüküm ki:

Edirne sâkinlerinden Mustafa arzıhâl sunup; bağçıvan hidmetkârı olan Yovan zimmî zevcesi ( ) nâm mahtûbeyi üç yüz elli kuruş eşyâ ile menzîlinden ihrâc ve arabaya tahmîl ve Sofya tarafına firâr etmeğin, bundan akdem emr-i şerîfimle ahz ü

habsolunmağla, mezbûr Yovan kürek çekmek üzre sefîneye vaz‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ etmeğin, sefînede kürek çekmek üzre vaz‘ olunup fermân sâdır olmadıkca ıtlâk olunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâsıtı S sene [1]110

[4]

15

Babadağı tarafından asâkir-i İslâm’a serasker olan Vezîr Yusuf Paşa’ya ve Yenipazar kādısına hüküm ki:

Sen ki mevlânâ-yı mezkûrsun, Dergâh-ı mu‘allâma mektûb gönderüp; mahmiye-i Edirne’de vâkı‘ merhûm ve mağfûrun-leh Sultân Selim Hân *tâbe serâhû* evkāfı karyelerinden ve kazâ-i mezbûra tâbi‘ Gazi Beyhan nâm karye ahâlîsi meclis-i şer‘a varup vakf-ı mezbûr karyeleri mefrûzu’l-kalem üzre serbest olup ve üzerlerine katl husûsu şer‘an dahi sâbit ü zâhir olmadığından mâ‘adâ, Özi vâlîleri ve mütesellimleri taraflarından rencîde olunmayalar diyü bundan akdem müte‘addid evâmir-i şerîfeler vârid olmuşiken hâlâ Silistre mütesellimleri olanlar kanâ‘at etmeyüp karye-i mezbûreden üç sâ‘at ba‘îd mesâfesi olan Bekir Mehmed nâm karyeden gâ’ib olan Zülfikār nâm kimesne içün öşr-i diyet taleb ve üzerlerine bölük ta‘yîn ve karye-i mezbûreyi basdırup dört nefer âdemlerin hilâf-ı şer‘-i şerîf ahz ü habsetmekle ikisini salıvirüp ve hâlâ iki nefer âdemleri öşr-i diyet nâmıyla “Sizden üç yüz guruş alurım” diyü habsidüp ziyâde gadr eyledüğin bildirüp, ol bâbda hükm-i hümâyûnum virilmek recâsına ilhâhlarıyla arzitmeğin, sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin; ta‘yîn olunan kapucı mübâşeretiyle habsolunan iki nefer re‘âyâ ıtlâk ve hilâf-ı şer‘ rencîde itdirilmemek emrim olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâsıtı S sene [1]110

16

Zağra-i Atîk kādısına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûrdan Mehmed gelüp; Zağra-i Atîk kasabası sâkinlerinden Hadice ve Ayşe ve Afîfe nâm hâtûnlar ile Ahmed nâm kimesne yine kasaba-i mezbûrda sâkine Rukiye ve Emine nâm hâtunlara yedi bin akçe deynleri olup mukābelesinde bir harâb bağ ve bağçelerin virüp ba‘dehû taraflarından ammîleri Süleyman sipâhîyi vekîl

itmeleriyle bu dahi Sûk-ı Sultânî'de ol bağ ve bağçeyi iştirâ ve mâlıyla ta'mîr eyledikden sonra mezbûrlar deynlerin inkâr idüp murâfa'a olduklarında hüccet virilmişiken kāni' olmayup tekrâr nizâ' itmeleriyle mezbûrların vekîli ve bunların şâhidleri sefer-i hümâyûnda olmağla, mezbûrlar seferden gelince da'vâları te'hir olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâsıtı S sene [1]110

17

Sâbıkā Rûmili kādıaskeri olan Mevlânâ Ali *edâmallâhü te'âlâ fezâ'ilühû*ya hüküm ki:

Ulemâdan eş-Şeyh Mehmed *zîde ılmühû* gelüp; bundan akdem tescîl-i şer'i ve teslîm-i ile'l-mütevellî-birle meşrûtiyyet üzre babası Şeyh Mustafa dimekle ma'rûf kimesne vakfeyledüği nukūd-ı mevkūfesinin tevliyetine mutasarrıf iken fevtolup rehn-i kavî ve kefîl-i mâl ile istirbâhını şart eyledüği nukūd-ı mezbûreden Osman nâm kimesneye babası mezbûr hâl-i huyûtunda üç bin dokuz yüz on sekiz guruş ifrâz ve teslîm eyledikde rehin ve kefîl almayup meblağ-ı mezbûr şer'an kendüden lâzim gelüp lâkin mu'âhade olmadın fevtolmağla, mahrûse-i İstanbul'da sâkin veresesinden bunun karındaşı İsmâil ile kız karındaşı Râbi'a ve öğey vâlidesi Sâliha nâm hâtûnlar beynlerinde müteveffâ-yı mezbûrun muhallefâtın taksîm eylediklerinde husûs-ı mezbûru ifrâz ve meblağ-ı mezbûru rızâlarıyla cümle terekede ikrâr ve vakf-ı mezbûrun meşrûtiyyet üzre mütevellîsi olduğuna binâ'en buna teslîm ve tecvîz ve def'-i müte'allik-i âmmeden da'vâdan bunun zimmetinden bed'-birle kıbel-i şer'den iki kıt'a hüccet-i şer'iyye virilmişiken ve vakf-ı mezbûrun gallesinden karındaşı mezbûr İsmâil'e vakfiye-i ma'mûlün-bihâsında bir nesne şart ve ta'yîn olunmayup ve vâkıf-ı mezbûr def'-i müte'allik-i umûrdan hicr ve men' eylemişiken mezbûrlar şirrete sâlikler olmalarıyla dört sene mürûrundan sonra vakf-ı mezbûrun bi'l-külliye tescîl ve sıhhatin ve meblağ-ı mezbûru bilâ-rehn velâ-kefîl virdüğin inkâr ve hevâlarına tâbi' kādıya istinâd ile hilâf-ı şer' bunu habs ve meblağ-ı mezbûrdan hisselerin alup def' ve mûmâ-ileyhe küllî gadr eylediklerin bildirüp, sen ki mevlânâ-yı müşârun-ileyhsin; husûs-ı mezbûra mütevellî olup def'-i müte'allik olan da'vâsın yedinde olan vakfiye-i ma'mûlün-bihâ mûcebince istihkâmen istimâ' eyleyüp şer'le faslolunmaz ise murâfa'a olmak içün mezkûr İsmâil ile mezbûrelerin vekîllerin Rikâb-ı hümâyûnuma ihzâr

olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, vech-i meşrûh üzre istihkâmen şer‘le görülmek içün yazılmışdır.

Fî evâsıtı S sene [1]110

[5]

18

Tokad’da defîne hafrına me’mûr İsmâil *zîde kadruhû*ya hüküm ki:

Sivas kādısı Mevlânâ Abdüsselâm Dergâh-ı mu‘allâma mektûb gönderüp; medîne-i Sivas ve kurâ ahâlîleri meclis-i şer‘a varup bundan akdem medîne-i Tokad’da defîne hafrına me’mûr olup Sivas kazâsına tâbi‘ Çapraz(?) nâm karyede dahi defîne vardır, anın dahi hafrına me’mûrum diyü Sivas vâlîsine i‘lâm ve taraflarından mevzi‘-i merkūm def‘-i şüphe olunca hafrolunmağa taşçı ve ırgad virilmek üzre bilâ-fermân ahâlî-i merkūmdan bi-gayrı hakkın sekiz yüz nefer ırgad ve taşçı ve yüz elli guruşları dahi taşçı ve zahîre bahâ ve külünk harcı diyü ahz ve seksen gün mevzi‘-i merkūmu dört mevzi‘den hafr ve bir vechile defîne dahi zuhûr etmeyüp hâlâ hafritdirmek üzre zulm ü ta‘addîsinin nihâyeti yoktur diyü ilhâhlarıyla arzetmeğin, husûs-ı mezbûr içün re‘âyâya bî-hûde ta‘addî olunduğu nümâyân olmağla, ferâgat idüp adem-i zuhûruna kādılardan arz alup Der-i devlet-medârıma gelmen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

19

Edirne’den Bosna serhaddinde vâkı‘ Banaluka Kal‘ası’na varınca vâkı‘ olan kādılara ve zikrolunan kazâlarda vâkı‘ neferât ağaları ve kılâ‘ dizdârları ve kurâ zâbıtları ve a‘yân-ı vilâyet ve iş erleri *zîde kadruhümâ*ya hüküm ki:

Bundan akdem Diyarbekir’den havâle ve hâlâ tahsîl olunup mahalline irsâli lâzim gelen Banaluka Kal‘ası neferâtı mevâcibleri Mâliye ile Mustafa *zîde kadruhû*ya şurûtuyla yol hükmü yazılmışdır.

Fî evâsıtı S sene [1]110

20

Van Vâlîsi Vezîr Ali Paşa’ya hüküm ki:

Hâliyâ Malazgird sancağı ihsân olunan Hüseyin'in sâbıkā Erciş sancağı beği Mirza ve karındaşları Rüstem ve Kaplan ve Abdal oğlu İsmâil hevâlarına tâbi‘ eşkıyâ ile mezbûr Hüseyin'in kal‘asın kendü taşrada bulunmağın, zabt ve emvâl ü erzâkın yağma ü gâret itmeleriyle ziyâde ta‘addî vü tecâvüz eylememek i‘lâm olunmağın, imdi; mezbûrun eben an-ceddin yüz seneden berü hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnla livâ-i mezbûra mutasarrıf olup mağdûr olmağla, sen ki vezîr-i müşârun ileyhsin; eyâletine karîb olmağın, mezbûrun kal‘asını kendüye zabt ve hilâf-ı şer‘-i şerîf gâret olunan eşyâsının istirdâdına me'mûr olmuşsundur. Ammâ bu bahâne ile hilâf-ı şer‘-i şerîf bir ferde zulm ü ta‘addî eylemekden ve mukaddemâ me'mûr olduğun hidemât-ı aliyyemin ta‘tîline bâ‘is olmakdan ihtirâz eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâsıtı S sene [1]110

21

Âsitâne kāim-makāmı ve defterdâr vekîline hüküm ki:

Aydın Muhassılı İsmâil Paşa'nın taraf-ı mîrîye küllî deyni olup muhallefât ve zimemi mîrî içün tahsîl olunmak fermân olunup hâliyâ Tersâne Emîni Ahmed zimmetinde yedi yük elli bir bin dört yüz akçe hakkı olduğuna deyn temessükü olmağla, varduğı sâ‘at tahsîl ve Rikâb hazînesine teslîm itdirilmek içün Mâliye'den virilen emir mûcebince yazılmışdır.

Fî evâsıtı S sene [1]110

22

Paşa sancağında vâkı‘ kādılara ve bostancı ustalarından Arslan Usta ve Tikveş kazâsında Kavader karyesinde sâkin yeniçeri çavuşlarından Halil Çavuş ve zikrolunan kazâlarda vâkı‘ a‘yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Paşa sancağında ba‘zı mahallerde haydûd eşkıyâları re‘âyâ ü berâyâ fukarâların ve ebnâ-i sebîli rencîde ve nehb ü gâret itmeleriyle, mahall-i mezbûru usta-i merkūm ve çavuş ma‘rifetleriyle teftîş ü tefahhus ve Der-i devlet-medârıma arz u i‘lâm eyleyesiz diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı S sene [1]110

23

Edirne kādısına hüküm ki:

Sâbıkā Medîne-i Münevvere Kādısı Mevlânâ Mehmed gelüp; medîne-i Edirne'de iken İğneciler Kapusi'nda vâkı' Balaban Paşa Evkāfı'nda izn-i mütevellî ile tasarrufunda olan fırûnında sâ'ir hâs etmek fırûnlarında tabholundığı üzre hâs etmek tabholunmasına âhardan mümâna'at itdirilmeye diyü merhûm ve mağfûrun-leh ammim Sultân Ahmed Hân *tâbe serâhû* zamânında emr-i şerîf virildüğin bildirüp müceddeden hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, hâliyâ nân-ı hâs tabhidüp hilâfına emr-i âhar vârid olmadı ise mukaddemâ vârid olan emr-i şerîf mûcebince amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâsıtı S sene [1]110

24

Edirne'den Ordu-yı hümâyûna varınca yol üzerinde vâkı' olan kādılara ve zikrolunan kazâlarda vâkı' kılâ' ve palanga ve neferât ağaları ve kurâ zâbıtlarına hüküm ki:

Çukadar İbrâhim arz-ı hâl idüp; mezkûr ba'zı umûr-ı mühimm ile Ordu-yı hümâyûna gitmek murâd itmekle kānûn üzre yol hükmü yazılmışdır.

Fî evâsıtı S sene [1]110

[6]

25

Van vâlîsine ve (…) kādısına hüküm ki:

Ber-vech-i ocaklık Malazgird Sancak beği Hüseyin *dâme ızzühû* ile Malazgird Kal'ası ahâlîleri arzıhâl ider; Mirza ve karındaşı Rüstem ve Kaplan ve Abdal oğlu İsmâil nâm şakîler bin [yüz] senesinde bir buçuk sâ'at karîb çiftliğinde iken, mezbûrlar Malazgird Kal'asın basup zabt [ve] içünde olan emvâl ü erzâkların yağma ü gâret eylediklerinden gayrı, kal'ada sâkin ümmet-i Muhammed'in dahi emvâl ü erzâkların yağma ü gâret ve nicelerin katl ve ihrâc ve yerlerine hevâlarına tâbi' Yezîdî kefere eşkıyâsın iskân itdirüp anda ta'addî ve (…) mezbûr şakîler bulundukları mahalde ahz ve gâret olunan emvâl ü erzâkları alıvirdükden sonra şer'le haklarında lâzim gelen icrâ olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledikleri ecilden, sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin; vech-i meşrûh üzre şer'le görile diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı S sene [1]110

26

Van vâlîsine ve (…) kādısına hüküm ki:

Malazgird Sancak beği Hüseyin *dâme ızzühû* gelüp; hatt-ı hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûn ile yüz seneden mütecâviz eben an-ceddin mutasarrıf olduğu Malazgird sancağı ve kal‘asın Mirza ve karındaşı Rüstem ve Kaplan ve Abdal oğlu İsmâil nâm şakîler bin yüz dokuz senesinde mîr-i mûmâ ileyh bir sâ‘at karîb olan çiftliğine gitdikde mezbûrlar gelüp kal‘a-i mezbûru hilâf-ı şer‘-i şerîf ve fuzûlî zabt ve emvâl ü erzâkın nehb ü gâret eylediklerinden mâ‘adâ, nice kimesnelerin emvâl ü erzâkların gâret ve ahâlîsin katl ve yerlerine Yezîdî eşkıyâsın iskân itdirüp ziyâde ta‘addî vü fesâd eylediklerin bildirüp, mezbûr şakîler ahzolunup icrâ-yı şer‘ ve ihkāk-ı hak olunmak recâsında mezbûrûn eşkıyâlar ihzâr ve da‘vet-i şer‘ olunup haklarında muktezâ-yı şer‘-i Nebevî üzre iktizâ iden cezâları virilüp şer‘-i şerîfe da‘vet olunduklarında bilâ-mâni‘-i şer‘î gelmeyüp itâ‘at-i emr-i şerîfim etmezler ise katl ile cezâların viresiz diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı S sene [1]110

27

Sakız kādısına hüküm ki:

Hâlâ Atina hâssı voyvodası olan Osman gelüp; Atina sükkânından Hamza Ağa ve Ali Efendi dimekle ma‘rûf kimesneler alâka ve medhalleri olmadıkları voyvodalık umûrına karışmalarıyla ıslâh-ı nefs idince Sakız cezîresine bundan akdem emr-i şerîfimle nefyolunmalarıyla fîmâ-ba‘d mezkûrlar hâs voyvodaları umûrına karışmamağla ta‘ahhüd etmeleriyle cezîre-i mezbûreden ıtlâk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, mezbûrlar kendü hâllerinde olup min-ba‘d medhalleri olmayan voyvoda ve sâ’ir umûra karışmamak üzre cezîre-i mezbûreden ıtlâk olunmak emrim olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâsıtı S sene [1]110

28

Âsitâne kāim-makāmına ve defterdâr vekîline hüküm ki:

Bin yüz on senesine mahsûb olmak üzre eyâlet-i Haleb cizyesinin Ordu-yı hümâyûnumdan gelüp manzûr-ı hümâyûnum olan defterde teslîmât ve Tophâne

mühimmâtı içün ve sâ'ir havâlât bi'l-cümle aşağı varıldıkdan sonra sahhu'l-bâkî kırk iki yük altmış dokuz bin beş yüz yetmiş akçe kalup ve cizye-i mezbûreye Tophâne Nâzırı Yusuf kefîl olup, bundan akdem mahalline isti'câl fermânıyla mübâşir gönderildikde cizye-i mezbûre mâlından İstanbul'a poliçe olunan otuz kîseyi dahi merkūm Yusuf kabzeyledüğin mübâşiri i'lâm idüp taraf-ı mîrîden taleb olundukda mezbûr Yusuf meblağ-ı merkūm mukaddem havâle olunan akçelerdendir diyü bir akçe virmeyüp muhâlefet üzre olmağla, cizye-i mezbûreye kefîl olup ve gelen akçeleri dahi fuzûlî kabzidüp Âsitâne'de alıkoduğı mesmû'-ı hümâyûnum olmağın, cizye-i mezbûre mâlından bâkî kalan kırk iki yük altmış dokuz bin beş yüz yetmiş akçe merkūm Yusuf'dan bilâ-te'hîr tahsîl ve ıcâleten Rikâb-ı hümâyûnum hazînesine teslîm etmek üzre mukaddemâ fermân-ı âlî-şânım ısdâr ve irsâl olunmuşidi. Yine müsâmaha idüp inâddan nâşî bugüne değin teslîm-i hazîne olunmadığından ziyâde mes'ûl ü mu'âteb olmuşsunuzdur. İmdi; mukaddemâ ve hâlâ sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcebince cizye-i mezbûre mâlından kusûr kalan meblağ-ı mezbûru bi-eyyi vechin-kân tahsîl ve teslîm-i Hazîne-i âmirem itdirmekde ziyâde dikkat ü ihtimâm eyleyesiz. Meblağ-ı mezbûr sefer-i hümâyûnum masârifiyçün ta'yîn olunmuş akçelerden olup ıcâleten Belgrad'da yetişdirilmesi muktezî ve mühimm olmağla, bir gün ve bir sâ'at evvel tahsîl ve Rikâb-ı hümâyûnum hazînesine teslîm itdirmekde mücidd ü sâ'î olup sefer-i hümâyûnumda olan asâkirin zarûret ü müzâyakalarına bâ'is olmakdan begâyet ihtirâz eyleyesiz diyü Mâliye tarafından emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî evâsıtı S sene [1]110

[7]

29

İpsala kādısına hüküm ki:

İşbu sene-i mübârekede sefere me'mûr olanlardan bir ferd evlerinde ve yerlerinde kalmamak üzre emr-i şerîfimle tenbîh olunmuşiken, taht-ı kazânızda sâkin yeniçerilik iddi'âsında olan Mehmed Şahbaz ve Hüseyin ve Katır Ali ve diğer Mehmed ve Topçu Ahmed ve Mustafa ve Küçük Mehmed ve (…) Çalık Sâlih ve top arabacısı Şâkir ve Kādı Osman ve diğer Hüseyin ve diğer Mustafa ve Sefer ve Bâlî ve Binbaşı Ali ve Hamamcızâde ve tevâbi'inden dört nefer ve Yusuf nâm yeniçeriler me'mûr oldukları sefere gitmeyüp, şekāvet üzre oldukları i'lâm olunmağla, ocakları tarafından beşinci bölüğün Halil Çavuş irsâl olunmağla, kazâ-i mezbûrun a'yân-ı vilâyet ve iş erleriyle ele

getürüp murâfa‘a-i merkūma teslîm ve Edirne’ye ihbâr oluna diyü Edirne’de Ağa Vekîli Yusuf *zîde kadruhû* tarafından virilen mektûb mûcebince yazılmışdır.

Fî evâsıtı S sene [1]110

30

Âsitâne kāim-makāmına ve Tersâne emînine hüküm ki:

Mûsâ arzıhâl idüp; mukaddemâ Kıratova kazâsı muzâfâtından Kumanova nâhiyesinde iken varup Bergos kazâsına tâbi‘ Bedir nâm karyede çobanlık iden Pilço nâm zimmî kendü hâlinde olmayup mezkûrun Hayrabolu kazâsına tâbi‘ Mirhanlı nâm karyede mutasarrıf olduğu çiftliğinde bir kebîr çatma samanlık içinde olan samanı ile bi’l-külliye ihrâk-ı bi’n-nâr etmekle murâfa‘a-i şer‘ olundukda; mesfûr zimmî minvâl-i meşrûh üzre ihrâk itdüğin ikrârı sâbit ü zâhir olduğundan mâ‘adâ, ba‘zı ebnâ-i sebîlin arabaların basup eşyâların gâret idüp ve her vechile sâ‘î bi’l-fesâd ve şekāvet ile meşhûr olduğun sikāt-i Müslimîn şehâdetleriyle kıbel-i şer‘den hüccet-i şer‘iyye virilmekle ol bâbda hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, mesfûr Pilço nâm zimmî Taş sefînesine vaz‘ olunup ebedî kürek çeküp bir vechile ıtlâk olunmamak üzre hüküm yazılmışdır.

Fî evâsıtı S sene [1]110

31

Müfettiş Hasan Paşa’ya ve Lârende kādısına hüküm ki:

Lârende kazâsında sâkin ulemâ ve sulehâ ve e’imme ve hutebâ ve meşâyıh ve fukarâ mahzar gönderüp; Çepni tâ’ifesinden kırk-elli nefer eşkıyâ etrâf-ı erba‘alarında mürûr u ubûr iden re‘âyâ ve fukarâ ve ebnâ-i sebîli kat‘-ı tarîk ve gâret-i emvâl idüp bir ferd mürûr u ubûra kādir olmayup ba‘zı kurâ ahâlîleri meclis-i şer‘a varup; izhâr-ı tazallüm ve eşkıyâ-yı mezbûr ehl [ü] ıyâlimize ta‘arruz murâd iderler diyü her biri teşekkî ü ta‘addîlerin hadden bîrûn olmağla, kādıları olan Şerîf-zâde Seyyid Ahmed bundan akdem defe‘âtle sâdır olan hatt-ı hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûnum ile mu‘anven evâmir-i şerîfem mûcebince ceng ü harbe kādir olanları cem‘ idüp nefîr-i âmm vechi üzre eşkıyâ-yı mezbûrun üzerlerine varılup bin yüz senesinde başları olan Kara Ali nâm şakî ile üç-dört nefer eşkıyâ bir tarîkle ele getürilüp, meclis-i şer‘a ihzâr olundukda emvâl ü erzâkları nehb ü gâret olunup mevcûd bulunanlardan ba‘zı müdde‘îler eşkıyâ-yı mezbûrun muvâcehelerinde da‘vâ ve vech-i şer‘î üzre sâbit ve hüccet olundukdan sonra kal‘a-bend eylediklerin mahzar etmeleriyle, sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin; mübâşir

ma‘rifetiyle ahzolunan şakî-i mezbûrların ma‘rifet-i şer‘le lâzim gelen cezâları tertîb olunup mâ‘adaları dahi ele getürüp ve ahvâlleri Der-i devlet-medârıma i‘lâm eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâsıtı S sene [1]110

32

Edirne bostancıbaşısına hüküm ki:

Kıdvetü’n-nüvvâb ve’l-müteşerri‘în Karînâbâd kazâsında nâ’ibü’ş-şer‘ olan Mevlânâ Mustafa *zîde ılmühû* mektûb gönderüp; kazâ-i mezbûrun e’imme [ve] hutebâ ve a‘yân ve fukarâsı meclis-i şer‘a varup; bundan akdem şekāvet ile müştehîr ve cezîre-i Rodos’a nefyolunup hâlâ kazâ-i mezbûrda sâkin Cihan Giray Sultân’ın refîki olup şâribü’l-hamr ve nice Müslimânın ehl ü evlâdlarına fi‘l-i şenî‘ tasaddî iden kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Bostancı oğlu Deli Mustafa ve Tuzcu oğlu Hüseyin ve Çiftçi Ali nâm kimesneler mûcib-i ibret içün ıslâh-ı nefs idince Edirne zindânına vaz‘ olunmaları bâbında ilhâhlarıyla arzetmeğin, sen ki bostancıbaşı-i mûmâ-ileyhsin; mu‘temedün-aleyh usta ta‘yîn ve mezbûr üç neferi ıslâh-ı nefs idince Edirne zindânına vaz‘ olunup ıtlâklarıyçün fermân sâdır olmadıkca ıtlâk olunmaya diyü buyurulmuşdur.

Fî evâsıtı S sene [1]110

[8]

33

Kānûn üzre yol hükmü dahi yazılmışdır. Fî evâhiri S sene [1]110

Bozcaada muhâfızına ve kādısına ve dizdârına hüküm ki:

Karînâbâd’da sâkin Çoban Giray neslinden Cihan Giray Sultân bundan akdem nice şekāvet ü fesâdât eyledüğinden Rodos cezîresine nefyolunup sekiz sene mürûrundan sonra merhameten ıtlâk olunmuşiken yine kendü hâlinde olmayup ibâdullâhın iyâline taarruz ve bî-bahâne şekāvet idüp şerrinden emîn olduklarına binâ’en umûmen a‘yân ve re‘âyâ Rikâb-ı hümâyûnuma iştikâ eylediklerinde mezkûrun bî-bahâne şekāveti nümâyân olmağla, bundan Bozcaada Kal‘ası’nda kal‘a-bend olup vechen mine’l-vücûh ıtlâkına cevâz gösterilmeye diyü hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn sâdır olmağla, mûcebince Bozcaada Cezîresi Kal‘ası’nda kal‘a-bend ve ebedî

habsolunup ıtlâkıyçün bir tarîk ile fermân vârid olur ise dahi arzolunup hatt-ı hümâyûn vârid olmadıkca ıtlâkından ihtirâz oluna diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı S sene [1]110

34

İstanbul kāim-makāmı Vezîr-i mükerrem Yusuf Paşa'ya ve İstanbul kādısına hüküm ki:

Düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Rikâb-ı hümâyûnumda sadâret-i uzmâ ve vekâlet-i kübrâ kāim-makāmı olan vezîrim Mustafa Paşa *edâmallâhü te'âlâ iclâlehû*nun mahrûse-i İstanbul'da Cezerî Kāsım Paşa Mahallesi'nde Cağaloğlu Sarayı kurbunda vâkı' mutasarrıf oldukları hâs etmekci fırınının müste'ciri ( ) nâm zimmî arzıhâl sunup; fırın-ı mezbûr hatt-ı hümâyûnu-ı şevket-makrûnum mûcebince müte'addid evâmir-i şerîfem ile kadîmden hâs etmek tabholunagelmekle sâ'ir has etmekci fırûnlarından hâssü'l-hâs tabholunmaduğı üzre sülüs-i sülüsân vezni üzre hâssü'l-hâs etmek tabhetmesine mümâna'at olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, sülüs-i sülüsân vezni üzre hâssü'l-hâs etmek tabhetmesine mümâna'at olunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâhiri S sene [1]110

35

Rodoscuk nâ'ibine hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp; medîne-i Rodoscuk'da sâkin Rûm re'âyâ tâ'ifesi meclis-i şer'a varup; medîne-i mezbûrede Piskopos Mahallesi'nde leb-i deryâda vâkı' feth-i Hākānî'den berü yedlerinde terkolunan Yanya dimekle ma'rûf kadîmî kiliselerinin dîvârları ve ba'zı yerleri mürûr-ı eyyâm ile harâba müşrif olup termîme muhtâc olmağla, bundan akdem keşfolunmak içün emr-i şerîf virilmekle, mûcebince ma'rifet-i şer'le keşfolundukda; kilise-yi mezbûrun dîvârları ve ba'zı yerleri mesâğ-ı şer'î olunduğu mertebe vaz'-ı kadîmî üzre bilâ-tevsî' ve bilâ-terfî' termîmine muhtâc olduğun bildirüp kilise-i mezbûrun dîvârları ve ba'zı yerleri mesâğ-ı şer'î olduğu mertebe vaz'-ı kadîmîsi üzre termîm olunmak bâbında emr-i şerîfim verilmek recâsına arzeyledüğin ecilden, vaz'-ı kadîminden tecâvüz olunmayup mesâğ-ı şer'î mertebesi termîmine mümâna'at olunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâhiri S sene [1]110

36

Âsitâne'den Belgrad'a varınca yol üzerinde vâkı' kazâlara ve a'yân-ı vilâyete ve kurâ ve palanga zâbıtlarına hüküm ki:

İngiltere tüccârlarından Franseşko nâm tüccâr üç nefer hidmetkârlarııyla Âsitâne-i sa'âdetden Belgrad'a varınca kānûn üzre yol hükmü yazılmışdır.

Fî evâsıtı S sene [1]110

37

Âsitâne kāim-makāmına ve kādısına hüküm ki:

Kādıköyü nâm karye sâkinlerinden Mustafa gelüp; bu kendü hâlinde iken bundan akdem bin yüz ( ) senesinde Mehmed nâm kimesne üzerine bıçak ile hücûm ve darbetmek murâd etmekle bu dahi def' kasdıyla itivirdikde ayağı pây-dâr olmayup düşerken yüzü üzerine vâkı' olmağın, za'îf-i âyine olan ön dişlerinden iki dişi hatâ'en çıkmakla mezbûr hevâsına tâbi' Üsküdar nâ'ibi ile yek-dil ve şâhid-i zor ikāmetiyle benim dişimi yumruk ile çıkardı diyü bir tarîkle hüccet itdirmeğin, dâ'imâ ta'addî vü rencîdeden hâlî olmadığın bildirüp, sen ki vezîr-i müşârun-ileyh ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin; husûs-ı mezbûr istînâfen istimâ' ve ihkāk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ itmeğin, vech-i meşrûh üzre da'vâları istînâfen görülmek içün yazılmışdır.

Fî evâhiri S sene [1]110

[9]

38

İvraca kādısına hüküm ki:

Edirne bostancıbaşılığı pâyesiyle tekā'üd olup ber-vech-i te'yîd İvraca hâssına mutasarrıf olan Mustafa ile hass-ı mezbûr re'âyâsı gelüp; Niğbolu sancağında İvraca kasabası ahâlîlerinden ba'zı kimesneler kazâ-i mezbûrun kasaba ve kurâlarında haydûd eşkıyâsından hıfz u hırâset eylemek üzre bin beş yüz guruş ücretile kırk nefer sekbân tutup mezbûrlar kendü hevâlarında gezüp zuhûr iden eşkıyâsının ta'addîsin fukarâ üzerinden men' u def' itmeyüp, ber-vech-i te'yîd mûmâ-ileyhin mutasarrıf olduğu İvraca has kurâlarından Bişofca(?) karye fukarâsın haydûd eşkıyâsı basup cemî' emvâl ü erzâkların nehb ü gâret idüp ve karye-i mezbûr sübaşısı ile dört nefer sekbânın

katlidüp hıfz u hırâset etmede küllî tekâsülleri var iken hâlâ re‘âyâ fukarâsından ücret talebiyle rencîde etmekden hâlî olmadıkların bildirüp vârid olan fermân-ı şerîf mûcebince hıfz u hırâsetlerinde tekâsülleri olur ise hass-ı mezbûrun kurâlarının hisselerine îcâb iden ücretleri talebiyle re‘âyâ fukarâsı rencîde olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledüği ecilden, sen ki mevlânâ-yı mezkûrsun; mezbûr sekbânlar mukaddemâ me’mûr olup ta‘ahhüd eyledikleri üzre haydûd eşkıyâsının def‘-i mazarrâtlarında tekâsül üzre oldukları vâkı‘ ise minvâl-i meşrûh üzre hass-ı mezbûr re‘âyâsı hisselerine düşen ücretlerin mutâlebesi ile hilâf-ı fermân re‘âyâ fukarâsı rencîde olunmayup bu bahâne ile bâ‘is-i ihtilâl olup mukaddemâ sâdır olan fermâna muhâlif hareketden vaz‘ u hareketden ihtirâz olunup mezbûrların tekâsülleri vâkı‘ ise Der-i devlet-medârıma arz u i‘lâm eylemen üzre yazılmışdır.

Fî evâhiri S sene [1]110

39

Hanzâdelerden Karînâbâd sâkinlerinden Ali Giray Sultân’a hüküm ki:

Ol tarafda olan sultânların ve ba‘zı Tatar tâ’ifesinin ahâlî-i vilâyet ve re‘âyâ fukarâsına cevr ü ta‘addîleri mesmû‘-ı hümâyûnum olmağın, sen cümlenin pîr ve ihtiyâr ve umûr-dîde ve kâr-güzârî olduğun cihetden umûrların sana tevfîz olunmuşdur. Gerekdir ki, eğer sultânlar ve eğer Tatar tâ’ifesinden ahâlî-i vilâyet ve re‘âyâ fukarâsına ta‘addî idenleri men‘ u def‘ eyleyüp mütenebbih olmayanların bu tarafa arz u i‘lâm eyleyesin ki arzın ma‘mûlün-bih olup mütenebbih olmayup itâ‘at etmeyenlerin hakkından gelinmek emr-i mukarrer diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri S sene [1]110

40

İstanbul kāim-makāmına ve kādısına hüküm ki:

Âsitâne’de bu eyyâmlarda lahmin be-her kıyyesi dörder paraya fürûht olunagelmişiken bu sene-i mübârekede bu âna gelince beşer paraya fürûht olunup Âsitâne’de olan ibâdullâhın müzâyakasına bâ‘is olduklarından gayrı, etrâfa dahi sârî olup, “İstanbul’da beşer paraya fürûht olunur. Biz dahi beşere fürûht ideriz” diyü kassâbların ihtilâline bâ‘is olduğu mesmû‘-ı hümâyûnum olmağla, imdi; işbu emr-i celîlü’l-kadrim vusûl bulduğu gün dörder paraya fürûht olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

[Fî] evâhiri S sene [1]110

41

Yenişehir-i Fener monlâsına hüküm ki:

Mustafa nâm kimesne gelüp; kazâ-i mezbûra tâbi‘ Baba Derbendi dimekle ma‘rûf derbendin ahâlî-i vilâyet ma‘rifetiyle martalosbaşı ta‘yîn olunan Sâlih ve Yahya nâm kimesneler hidmetlerinin uhdesinden gelmeğe kādir olmamalarıyla, haydûd eşkıyâsı mürûr u ubûr iden ebnâ-i sebîlin nicesin katl ve gâret-i emvâl eylediklerinden mâ‘adâ, mezbûrlar “Biz martalosbaşıyız” diyü re‘âyâdan celb-i mâl etmeleriyle, gereği gibi hıfz u hırâset etmek şartıyla ahâlî-i mezbûre ma‘rifetiyle derbend-i mezbûre martalosbaşı ber-vech-i te’yîd nasbolunmak içün hükm-i hümâyûnum recâ itmeğin, hilâf-ı şer‘-i şerîf vaz‘ u hareket etmeyüp ahâlî-i vilâyet ile habs-i zindegânî eylemek üzre ve “Fermân ile martalosbaşı oldum” diyü re‘âyâya ve bir ferde bir dürlü zulm ü cevr eylememek şartıyla vilâyet-i ahâlîleri rızâlarıyla ber-vech-i te’yîd martalosbaşı nasb ü ta‘yîn olunmak içün yazılmışdır.

[Fî] evâhiri S sene [1]110

42

Haleb mollâsına ve Antâkıyye kādısına hüküm ki:

Kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân Mehmed *zîde kadruhû* gelüp; Haleb muhassıllığı aklâmından Antâkıyye nâhiyesine tâbi‘ Yedenya nâm karyeye yüz iki senesinde mutasarrıf olan Hüseyin bin yüz altı senesinde dahi mukarrer itdirüp ba‘dehû sene-i mezbûrede merkūm hakkı ref‘ olunup karye-i merkūme Kul oğlu Ahmed ve oğlu Hasan ber-vech-i mâlikâne iştirâken mutasarrıflar iken mezkûr Ahmed fevtolup mutasarrıf olduğu hissesi Abdülkādir ve Mehmed Vahî’ye virilüp ba‘dehû mezkûr Hasan dahi fevtolup mahlûl olan nısf hissesi ber-vech-i mâlikâne berât-ı şerîfimle buna tevcîh olunmuşiken ref‘ olunan mezkûr Hüseyin, “Zikrolunan Yedenya karyesi berâtınızda olan karye değildir, âhar karyedir” diyü hilâf-ı defter zabtına mâni‘ olup nizâ‘dan hâlî olmamağla, bundan akdem emr-i şerîfimle Antâkıyye kādısı mahall-i nizâ‘ın üzerine varup hüccet olunup karye-i mezbûre bunun olduğunu i‘lâm etmekle mûcebince müceddeden tevcîh olunup berât ve emr-i şerîfim virilmişiken yine müdâhaleden hâlî olmaduğın bildirüp, sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin; kazâ-i mezbûra varduğında tekrâr mahall-i nizâ‘ın üzerine varılup hüccet-i şer‘iyye olunup vukū‘u üzre arz u i‘lâm

eylemen bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin; husûs-ı mezbûra müvellâ olup mahall-i nizâ‘ın üzerine varılup vukū‘u üzre arz u i‘lâm eylemen içün yazılmışdır.

Fî evâhiri S sene [1]110

[10]

43

Âsitâne-i sa‘âdet kāim-makāmına ve kādısına hüküm ki:

Dergâh-ı mu‘allâm kapucıbaşılarından iftihârü’l-emâcid ve’l-ekârim Mûsâ *dâme mecdühû* Rikâb-ı hümâyûnuma arzıhâl sunup; İstanbul’da Küçük Ayasofya’da vâkı‘ Çardaklı Hammâm kurbunda mutasarrıf olduğu harcî etmekci fırını hayli zamândan berü hâlî ve nân tabholunmayup mu‘attal kalmağla, harc-ı hâs etmek tabholunmak bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğin, sâdır olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum mûcebince fırın-ı mezbûrda harcî hâs etmek tabholunup âhardan müdâhale olunmamak bâbında hatt-ı hümâyûn mûcebince yazılmışdır.

Fî evâhiri S sene [1]110

44

Hezargrad ve Varna kādılarına ve Varna kazâsının hâne arpası ve mübâya‘a zahîresi ihrâcına me’mûr Kapucıbaşı Yusuf *dâme mecdühû* ve mukaddemâ mübâşir ta‘yîn olunan bostancı ustalarından İbrâhim Usta ve Ruscuk serdârı olan ( ) ve ( ) *zîde kadruhümâ*ya hüküm ki:

Mîrâhur-ı evvel olan Mehmed *dâme mecdühû* arzıhâl gönderüp; Varna kazâsının hâne arpası ve asâkir-i İslâm içün mübâya‘ası fermânım olan zehâ’iri Belgrad’a nakline bundan akdem mâni‘ olan altı nefer eşkıyâ Rodoscuk Kal‘ası’na (…) ve kal‘a-bend olunmaları içün emr-i şerîfimle merkūm İbrâhim Usta mübâşir ta‘yîn olunup, vardıkda Hacı Şa‘bân ve Kel Çavuş oğlu ve Veli Yazıcı ve Abdülganî ve Bodur Hasan ve Sergici Mehmed ve Uzun Ramazan ve İbrâhim Paşa Câmi‘i imâmı Mustafa ve Sığırtmac İvaz ve Deli Ali ve Yalnız Kürek dâmâdı Emîr Mahmûd ve Receb Hoca oğlu Hacı Abdullah ve Ömer oğlu Hüseyin ve Attâr Sâlih ve Deli Mustafa ve dâmâdı Camcı Memiş ve Cemal oğlu Hüseyin ve Alâaddin oğlu Mehmed ve İmâm oğlu Ali nâm şakîler yüz elli mikdârı yeniçeri tâ’ifesiyle cem‘iyyet ve cumhûr üzre Hezargrad mahkemesin basup

fermân-ı âlî-şânımı tahfîf ve âlet-i harb ile içerüye girüp, “Bir fermân ile kal‘a-bend olmağa adam virmeziz” diyü bir nefer bostancıyı katl ve nice şutûm-ı galîza ile şetm ve merkūm İbrâhim Usta’yı ve mütevellî katleylemek üzre hücum ve mezbûrlar dahi bir tarîkle firâr ve ellerinden halâs bulup el-hâsıl eşkıyâ-yı mezbûrûnun şekāvetleri sebebi ile fermânım olan hâne arpası ve mübâya‘a zahîresinin nakl ü ihrâcı mu‘attal kalduğın bildirüp eşkıyâ-yı mezbûrûn Rikâb-ı hümâyûnuma ihzâr ve aralarından firâr itmiş var ise ma‘rifet-i şer‘le hâneleri mühürlenip her kangı kazâ ve kurâlarda bulunurlar ise ahz ü ihzâr ve mukaddemâ fermânım olduğu üzre hâne arpası ve mübâya‘a zahîresi nakl ü ihrâca ve bundan akdem vârid olan emr ü defter mûcebince arpa ve sâ’ir zehâ’irin bir gün evvel nakline mümâna‘at olunmayup ve zikrolunan eşkıyâlar dahi ahz ve Rikâb-ı hümâyûnuma ihzâr oluna diyü Mâliye tarafından virilen emr-i şerîf mûcebince amel olunmak üzre yazılmışdır.

Fî evâhiri S sene [1]110

45

Edirne kādısına hüküm ki:

Müteveffâ Sinan Paşa kerîmesi Fatma nâm hânım arz-ı hâl idüp; mahrûse-i Edirne’de Süleymâniye Küçük Pazarında mutasarrif olduğu mülk etmekci fırınından sâ’ir fırınlarda işlendüği üzre hıs somun tabholunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, fırın-ı mezbûru müceddeden binâ eyleyüp, lâkin çörekci fırını misâli sağîr fırın olmağla, mahrûse-i Edirne’de vâkı‘ bu makūle sağîr fırınlarda âdetâ hâs çörek somunu tabholunagelmişdir. Fırın-ı mezbûrda has çörek somunu vech-i meşrûh üzre tabholunması i‘lâm eyledüğin ecilden, i‘lâmın mûcebince mahalle-i mezbûrun fırın-ı mezbûra ihtiyâcı olup âhar fırınlara zararı yoğise çörek somunu tabholunmağa mümâna‘at olunmamak içün hüküm yazılmışdır.

Fî evâhiri S sene [1]110

46

Edirne bostancıbaşısına, Çirmen ve Dimetoka nâ’iblerine hüküm ki:

Çirmen kazâsına tâbi‘ Akbaş nâm karye ahâlîsi gelüp; gûyende tâ’ifesi karye-be-karye gezmeyüp ve hilâf-ı şer‘-i şerîf ba‘zı lu‘b ile fesâd ü fısk üzre olmayu, bulundukları mahalde sâkin ve kendi hâllerinde olmak üzre bundan akdem hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum mûcebince fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşiken, hâliyâ

Dimetoka kazâsına tâbi‘ civârlarında olan Mahmûdlu nâm karye ba‘zı gûyende tâ’ifesi gelüp yine karye-i mezbûrede sâkin Seyyid Veli ve Seyyid Osman ve Dişkıran ve ( ) ve ( ) ve dahi ba‘zı gençlere istinâd ile oynayup ve karye-be-karye gezüp, sâdır olan fermân-ı hümâyûnuma muhâlif fesâd ü şekāvet etmeleriyle ba‘zısı fiska tâ’ifesinin tecemmu‘una bâ‘is oldukların bildirüp, sen ki bostancıbaşı-i mûmâ-ileyhsin; mezbûrların vech-i meşrûh üzre zâhir olan fısk u fesâdların ma‘rifetinle ve ma‘rifet-i şer‘le men‘ u def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledükleri ecilden, kasaba ve kurâlarıyla gezen gûyendelerin bundan akdem vârid olan fermân-ı şerîfim mûcebince ta‘addîleri men‘ u def‘ olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ra sene [1]110

[11]

47

İstanbul kāim-makāmına ve kādısına hüküm ki:

Bi-avnillâhi’l-Melîki’l-mennân i‘zâz-ı kelîmetillâh ve ibkā-i şerî‘at-i mutahhara-i Hazret-i Risâlet-penâh sallallâhü te‘âlâ aleyhi vesellem içün mütevekkilen alellâh ve mütevessilen bi-mu‘cezâti Resûlullâh cihâd ve gazâ (…) niyyet-i hâlise ile asker-i nusret-şi‘ârım sügûr-ı İslâmiyye’ye vusûl müyesser ve icrâ-yı şartıyyet ile hengâm-ı muhârebe ve vukūfla karîb olup bu vakitlerde âmme-i Mü’minîn ve kâffe-i muvahhidîn Dergâh-ı kādıyul-hâcâta nasb-ı vücûh-ı kırâ‘at idüp;

“Fe-izâ se’eleke ibâdî annî fe-innî karîb ücîbu da‘vete’d-dâ‘î izâ de‘âni[246]” âyet-i kerîmesinin fehvâ-yı şerîfesi üzre istid‘â ve isti‘âne ve tazarrû‘ ve niyâz vakti olmağın, imdi; inşâ’allâhü te‘âlâ bu gazâ-i garrâdan asker-i nusret-şi‘ârım mansûren ric‘at idince gayret-i dîn-i Mübîn içün sebîl-i cihâdda terk-i hâb ü râhat idüp taş (…) toprak döşenen asâkir-i İslâm’ın fevz ü nusreti mufahharu’l-enbiyâ Muhammedü’l-Mustafa sallallâhü te‘âlâ aleyhi vesellemin nübüvvetini inkâr iden mu‘ânnidîn-i müşrikînin kahr u zill-i mekîni içün ulemâ ve sulehâ ve sâdât-ı kirâm ve bi’l-cümle fukarâ ve etfâl-i sıbyân, cevâmi‘ ve mesâcidin cümlesinden kendü hâssa cemâ‘atleriyle ba‘de-salâti’l-fecr du‘â-yı hayra müdâvemet eylemeleriyiçün mütenebbih eyleyesin. Cenâb-ı Rabbü’l-âlemîn’den me’mûldür ki, yüzümüz karasına bakmayup Habîb-i Muhteremi hürmetine

[246] *Kur‘ân-ı Kerîm*, 2 (Bakara) / 186. Ayet, “Kullarım sana, beni sorduğunda (söyle onlara): Ben çok yakınım. Bana dua ettiği vakit dua edenin dileğine karşılık veririm. O halde (kullarım da) benim davetime uysunlar ve bana inansınlar ki doğru yolu bulalar.”

emîn-i Muhammed'in ed'iyye-i müstecâbeleri berekâtıyla hem-vâye-i asâkir-i Müslimînin manzûr ve muzaffer ve a'dâ-yı dîni makhûr ve müdemmer idüp ve imdi a'dâ-yı giriftâr-ı zill-i esîr olan ahrâr-ı Müslimînin halâs ve mukırr-ı tevhîd ve temhîr iken dârü'ş-şirk eylediklerin me'âbir-i muvahhidîni yine envâr-ı tevhîd ile münevver eyle, Âmin, bi-hürmeti Seyyidü'l-mürselîn.

Fî evâsıtı S sene [1]110

48

Bir sûret-i dahi Bursa monlâsına hitâben minvâl-i meşrûh üzre yazılmışdır. Fi't-târîhi'l mezbûr

49

Darende kādısına ve Konya mütesellimine hüküm ki:

Bundan akdem maktûlen fevtolan Şa'bân Çavuş nâm yeniçerinin zevcesi Şerife ile kızkarındaşı Cennet nâm hâtûn gelüp; maktûl-i mezbûre Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri çavuşlarından ta'yîn olunan Zülfikār Çavuş mübâşeretiyle vârid olan emr-i şerîfimden maktûl-i mezbûrun vârisi yoğsa terekesi beytülmâl içün ahzoluna diyü tasrîh olunup, lâkin müteveffâ-yı mezbûrun verâseti şer'an bunlara münhasıra iken mâl-ı mûrisleri bunlara virilmeyüp hilâf-ı fermân Darende Bedesteni'ne vaz' olunup küllî gadr u ta'addî olundukların bildirüp ol bâbda hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, verâsetleri şer'an sâbit olur ise hisse-i şer'iyyeleri virilüp bir gûne cevrolunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâ'ili Ra sene [1]110

50

Âsitâne'de Kassâm-ı askerî olan Mevlânâ ( ) *zîde ılmühû*ya hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul'da vâkı' Debbâğzâde Mahallesi'nde sâkine Sâliha nâm hâtûn Dergâh-ı mu'allâma arzıhâl sunup; bundan akdem bunun babası İsmâil nâm kimesne fevtoldukda muhallefâtı buna intikāl idüp, lâkin mezbûre Sâliha ol mahalde sağîre bulunmakda mahrûse-i mezbûrede sâkin Süleyman oğlu ( ) nâm kimesne, "Benim müteveffâ İsmâil zimmetinde emti'a bahâsından üç bin iki yüz elli guruş hakkım vardır" diyü ve vasîsi Yusuf nâm kimesneden da'vâ ve vasî'-i mezbûr ile yek-dil ü yek-cihet olmağla, şâhidleri ta'dîl ve terkîn olunmadın babası muhallefâtının ol mikdâr guruşu

vasîsi yedinden almağla, mezbûreye küllî gadrolunduğun ve bu bâbda da‘vâsına muvâfık Şeyhülislâm’dan fetvâ-yı şerîfe virildükde ve tarafından zevci Mustafa nâm kimesneyi vekîl eyledüğin bildirüp, sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin; husûs-ı mezbûre müvellâ olup yedinde olan fetvâ-yı şerîfe mûcebince da‘vâsını istînâfen eylemek bâbında hükm-i hümâyûnum recâ ve husûs-ı mezbûrenin yedinde olan fetvâ-yı şerîfe mûcebince istînâfen istimâ‘ olmak meşrû‘ olmağın, fermân virmek münâsib olduğun Rûmili kādıaskeri olan Mevlânâ Mustafa *edâmallâhü te‘âlâ fezâ’ilühû* i‘lâm etmekle, i‘lâmı mûcebince istînâfen istimâ‘ oluna diyü yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ra sene [1]110

[12]

51

İstanbul kāim-makāmı Vezîr-i mükerrem Yusuf Paşa’ya ve İstanbul kādısına hüküm ki:

Bi-hükmillâhi te‘âlâ baruthâneye isâbet iden ateşden derûn-ı baruthânede ve etrâfında ricâl ve nîsâ ve mevâşîden ne mikdâr nüfûs ve eşyâ ve hâne muhterik ve münhedim olduğu vukū‘u ve sıhhati üzre ma‘lûm-ı hümâyûnum olmak içün bi’l-fi‘l hazînedarlığım hidmetinde olan iftihâru’l-havâss ve’l mukarrebîn Nezir Ağa *dâme ulüvvühû* irsâl olunmağla, inşâ’allâhü te‘âlâ vusûlünde mahalline varup bi’l-âyine müşâhede idüp bi’l-külliye münhedim olup teşhîsi mümkin olmayanları vukūfu olanlardan sü’âl eyleyüp kemâl-i dikkat ü ihtimâm ile cümlesin bilâ-ziyâde ve noksân vâkı‘ olduğu vech üzre ale’t-tafsîr sıhhati ile keşf ve tahrîr eyleyüp sonra cüz’î ve küllî bir nesne noksân tahrîr ve ketm olunduğu mesmû‘-ı hümâyûnum olur ise mes’ûl ü mu‘âteb olmanızı mukarrer ve itmâmı kârî mülâhaza eyleyüp ana göre alâ-vukū‘ihî tahrîr ve sıhhati ve hakîkati üzre Rikâb-ı hümâyûnuma irsâl eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâhiri S sene [1]110

52

Ferecik kādısına hüküm ki:

Dergâh-ı mu‘allâma mektûb gönderüp; kasaba-i Ferecik’te sâkin sulehâ ve fukarâ ve sâ’ir ahâlîsi meclis-i şer‘a varup; kasaba ve kurâları Mekri kazâsına varınca

leb-i deryâda vâkı‘ olmağla, civârlarında olan karyeleri küffâr sefîneleri hafiyyeten basup emvâl ü erzâkların gâret ve ahâlîlerin esîr itmekle, bunlar dahi havflarından leyl ü nehâr yedlerinde olan emr-i şerîf mûcebince muhâfaza üzreler iken hâliyâ kasaba-i mezbûrdan Boğazhisarı muhâfazasına emr-i şerîfle bir mikdâr âdem ta‘yîn olunmağla, yalıları muhâfazadan kalup ve ekseri ehl ü ıyâlleriyle diyâr-ı âhara firâr etmek murâd etmeleriyle Boğazhisarı muhâfazasına ta‘yîn olunan âdemleri afvolunup kemâ fi’l-evvel kendü yalıların muhâfaza etmek üzre arz u i‘lâm idiver diyü ilhâhlarıyla arzetdiğin ecilden, vech-i meşrûh üzre ta‘yîn olunan mübâşir ma‘rifetiyle amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ra sene [1]110

53

Sayda-Beyrut beğlerbeğisine ve Sayda kādısına hüküm ki:

Kıdvetü’l-ümerâ’i’l-milleti’l-Mesîhiyye Âsitâne-i sa‘âdetim mukîm Françe pâdişâhı elçisi olan Baron de Şatotin *hutimet avâkıbuhû bi’l-hayr* Dergâh-ı mu‘allâma arzıhâl gönderüp; medîne-i merkūmede vâkı‘ Françe tâ’ifesi sâkin olduğu hân derûnunda yine Françe tüccârlarından Bartolon nâm tâcir kendü odasında kendü hâlinde iken vakt-i zuhrda Mehmed Şâmî dimekle ma‘rûf kimesne oda-yı mezbûra girüp tâcir-i merkūmu bıçağ ile bin yüz ( ) senesinde bi-gayrı hakkın boğazlayup katleyledikden mâ‘adâ, bir mikdâr akçesini dahi alup firâr idüp ziyâde gadr ve kıtâl eyledüğin ve mezbûr hâlâ Sayda’da olduğun bildirüp, mezbûr Mehmed Şâmî ahz ve ma‘rifet-i şer‘le tefahhus ve icrâ-yı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, vech-i meşrûh üzre şer‘le görülmek içün hüküm yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ra sene [1]110

54

Edirne’den Çorlu’ya varınca yol üzerinde vâkı‘ olan kādılara ve evkāf mütevellîleri ve kurâ zâbıtaları ve a‘yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Hâliyâ Şikâr-ı hümâyûna mahsûs olan şâhîn ve sâ’ir kuşlar firâr eyleyüp, ahzidenlerden ba‘zıları çakırcı ve şâhinci ocaklarına ve kapuya getürmeyüp alup ol taraflara revân oldukları istimâ‘ olunmağla, imdi; mürûr iden yolcuların ellerinde bulunan kuşların ahzidüp Rikâb-ı hümâyûna irsâl ü îsâl eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâ'ili Ra sene [1]110

55

Yanbolu kādısına ve Edirne bağçe ustalarından Ali Usta'ya hüküm ki:

Sen ki mevlânâ-yı mezkûrsun; Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp; halefü's-selâtîni'l-izâm Devlet Giray Sultân *dâme ulüvvühû* ile ber-vech-i mâlikâne mutasarrıf olduğu mukāta'a karyelerinden Câren nâm karye ahâlîsi meclis-i şer'a varup; karye-i mezbûrede sâkin Taycı İbrâhim nâm kimesne ve oğlu Mehmed kendü hâllerinde olmayup emvâl ü erzâkların gâret etmeleriyle keyfiyyet-i ahvâlleri bî-garaz Müslimînden tefahhus olundukda; vech-i meşrûh üzre fesâd ü şekāvet üzre oldukların ihbârlarıyla arzeylemeğin, sen ki usta-i mezkûrsun, ma'rifetinle ahvâlleri vukū'u üzre mahallinde sü'âl ve Dîvân-ı hümâyûna ihzâr olunmaları içün yazılmışdır.

Fî evâ'ili Ra sene [1]110

[13]

56

Vize nâ'ibine hüküm ki:

Düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmü'l-âlem, nâzım-ı menâzimü'l-ümem Vezîr-i a'zamım ve Serdâr-ı ekremim Hüseyin Paşa *edâmallâhü te'âlâ iclâlehû*nun Bergos kasabasında müceddeden binâ eyledüği değirmenin lâzim gelen kireci kazâ-i mezbûra tâbi' Soğancık nâm karyeden naklolunmak iktizâ itmekle, karye-i mezbûrede değirmen-i merkūm içün narh-ı rûzî üzre kifâyet mikdârı kireç iştirâsına yine kazâ-i mezbûrdan İlyas oğlu Mustafa nâm kimesne mâni' olduğu mesmû'-ı hümâyûnum olmağla, rızâlarıyla narh-ı cârî üzre nakl ü ihrâcına âhardan bir gûne müdâhale ve mümâna'at olunmamak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâ'ili Ra sene [1]110

57

Fermânı geri gelüp (...) alunup Sultanhisarı Kal'ası'nda kal'a-bend olunmak üzre Ağa mektûbuyla yazılmışdır.

Limni kādısına ve Yenice-i Karasu nâ'ibine hüküm ki:

Yenice-i Karasu sükkânından Hatib oğlu Mehmed ve oğlu Hüseyin ve Mumcu oğlu Mehmed ve Derviş ve Hasan nâm kimesneler eşkıyâdan olup re‘âyâya tecâvüzden hâlî olmadıkları nümâyân olduğun vilâyet kādıları arzetmekle, mezbûrlar Limni cezîresine nefy ü iclâ ve cezîre-bend olunup fermân-ı hümâyûnum vârid olmadıkca ıtlâk olunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ra sene [1]110

58

Kili kādısına ve Kili nâzırı olan ( ) *zîde kadruhû*ya hüküm ki:

Dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından Ahmed Çavuş *zîde kadruhû* gelüp; hâliyâ Kırım tarafına me’mûr olan Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerilerinin mevâcibleri tahsîl olundukda Özi tarafında me’mûr olan çekdirilerden bir çekdiri vaz‘ ve mevâcib-i merkūmu mahalle irsâl eylemek üzre bundan akdem fermân-ı âlî-şânım sâdır olup lâkin mevâcibin tahsîli te’hîre kalup meksolunmağla, mevâcib-i merkūm Akkirman’a götürdiğin ol mahalde Özi tarafında mevcûd olan çekdiri kalmamağla Kili nâm mahalle varduğında hazîne getürmek içün bir sefîne ta‘yîn olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâ’ili Ra sene [1]110

59

Aydın ve Saruhan sancakları muhassılı olan ( ) *dâme ikbâlühû*ya hüküm ki:

Özi cânibinde ve Kal‘a-i Cedîd ve Hasanpaşa kal‘aları fukarâsı Dergâh-ı mu‘allâma âdem ve arzıhâl gönderüp; müstahık oldukları mevâcibleri mâlı uhdende olan Aydın ve Saruhan muhassıllığı mâlından ta‘yîn ve sâlyâne ve yedlerine iki kıt‘a sebeb-i tahrîr hükmü virilüp yedlerine virilen sebeb-i tahrîr ahkâmı mûcebince bir gün evvel ve bir sâ‘at mukaddem tedârik ve taraflarından kabzına me’mûr olana edâ ü teslîm itdirilüp bir dürlü cevr ü eziyet olunmamak üzre Mâliye tarafından emr-i şerîfim virilmekle mûcebince amel olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, sebeb-i tahrîrleri mûcebince havâle olunan akçeleri bî-kusûr alıvirilmek içün yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ra sene [1]110

60

İstanbul kādısına hüküm ki:

Yorgaki nâm zimmî gelüp; İstanbul'da Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri meydanında vâkı' sekiz aded tomrukdan bir aded tomruğa berât-i şerîfimle mutasarrıf olup âhardan müdâhale olunmak îcâb itmez iken Manolaki nâm zimmî fuzûlî zabtidüp gadr itmekle ol bâbda hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, merkūm zimmînin dahi mezbûr Manolaki'nin i'lâm olduğu üzre yedinde berât-ı âlî-şânım yoğise min-ba'd bî-vech ve bilâ-sened dahlitdirmemek içün yazılmışdır.

Fî evâ'ili Ra sene [1]110

61

Filibe monlâsına hüküm ki:

Filibe'nin a'yân-ı vilâyeti arzıhâl gönderüp; müteveffâ Zâl Mahmûd Paşa Vakfı'ndan Filibe'de Hân-ı Cedîd'in fevkānî odalarının müste'ciri Ayâsî el-Hâc Mustafa ile hân-ı mezbûrun mütevellîsinin ücretiyle müte'allik da'vâları olup ve hâlâ mezbûr el-Hâc Mustafa Filibe'ye ihzâr olunup Âsitâne'den mütevellî-i vakf gelüp mezbûr el-Hâc Mustafa ile Filibe'de murâfa'a-i şer' olmadıkca ıtlâk olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, mütevellînin ya vekili veyâhûd kendüsi bi-nefsihî gelüp murâfa'a-i şer' olmadıkca ıtlâk olunmamak üzre yazılmışdır.

Fî evâ'ili Ra sene [1]110

[14]

62

Kāim-makām paşaya ve İstanbul kādısına hüküm ki:

Rikâb-ı hümâyûndan başdefterdârım vekîli olan kıdvetü'l-ümerâ ve'l-ekâbir Hacı Mehmed *zîde ulüvvühû* gelüp; İstanbul'da Kırkçeşme kurbunda tasarrufunda olan etmekci kurbunda tabholunan etmeğin Unkapanı'nda kolluk yanında olan dükkânda kadîmden tâze ve bayat etmek bey' olunagelmiş iken fırın-ı mezbûrun mukaddemâ müste'ciri olan Ohan nâm zimmî fuzûlen zabt ve fırûn-ı merkūmda tabholunan etmeğin fürûhtuna mâni' olmağla, fırın-ı mezbûra mahsûs olan dükkân-ı mezbûr hâlâ müste'ciri olan Amar (?) nâm zimmîye alıvirilüp ve kadîmden olıgeldüği vech üzre tâze ve bayat

etmek fürûht itdirilmek bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğin, kadîme muhâlif fuzûlî müdâhale olunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâ'ili Ra sene [1]110

63

Sultanhisârı dizdârına hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinden altmış bir cemâ'atinin Mehmed ve Derviş ve Hüseyin ve elli beş cemâ'atinin Mehmed ve birinci bölüğün Ömer nâm yeniçeriler kendü hâllerinde olmayup şekāvetleri zuhûr etmekle, ıslâh-ı nefs itmeleriyçün kal'a-bend olmalarıyçün fermân sâdır olmağla, beşinci bölüğün ( ) Çavuş ile zikrolunan beş nefer yeniçeriler irsâl olunmağla, kal'a-i mezbûrda kal'a-bend idüp mâdâm ki ıtlâklarıyçün fermân sâdır olmadıkca ıtlâk eylemeyesin diyü Yeniçeriler Ağası Yusuf tarafından virilen mektûb mûcebince amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâ'ili Ra sene [1]110

64

Âsitâne-i sa'âdetimde kāim-makām olan paşaya ve defterdâr vekîline hüküm ki:

Bundan akdem Matbah-ı âmire masârifiyçün İstanbul'da kahve rüsûmu mâlından sebeb-i tahrîr hükmü mûcebince on bin beş yüz guruş havâle olunup Kahve rüsûmu emîni olan Abdullah müsâmaha ve avkidüp bu güne değin bir akçe virmeyüp mezbûr sekiz ay mukaddem Matbah-ı âmireme nefs-i nefîsim içün alınan zahîre bahâsiyçün havâle olunan akçeyi alup ve kahve rüsûmu tahsîli fermânım oldığı vakitde Tersâne-i âmireme havâle olunan on bin guruşdan sonra ikinci def'a havâle olunan akçeyi alup bu ana değin te'hîr olunmak lâzim gelmez iken bir gün evvel edâ ü teslîm olunmak üzre isti'câli içün bir kaç def'a evâmir-i şerîfem dahi sâdır oldukda itâ'at-i fermân itmeyüp dürlü dürlü illetler idüp ve sâ'ir akçe havâle itdirüp akçe taleb idenlere "Yüz bin guruşdan mütecâviz akçe virdim" diyü ikişer kat bahâ ile zahîre ve sâ'ir eşyâ teklif idüp kâr sevdâsında oldığı mesmû'-ı hümâyûnum olmağın, mes'ûl ü mu'âteb olmuşdur. İmdi; işbu emr-i şerîfim vardığı sâ'at kat'â te'hîr ü tevakkuf itmeyüp sebeb-i tahrîr hükmü mûcebince havâle olunan on bin beş yüz guruşu ıcâleten tahsîl ve ol tarafda kabzına me'mûr olan matbah emîni vekîli Muhammed *zîde kadruhû*ya teslîm itdirilüp avk u te'hîr itdirmeyesiz. Meblağ-ı mezbûr bundan akdem Matbah-ı âmirem içün Âsitâne-i sa'âdetimde mübâya'a olunan zahîre bahâları ashâb-ı hukūka

virilmedüğinden ba‘zıları Rikâb-ı hümâyûnuma gelüp arzıhâl etmeleriyle ashâb-ı hukūkun hakları virilmek üzre bir gün ve bir sâ‘at mukaddem tahsîl ve bundan sonra yine müsâmaha ider ise arz u i‘lâm eyleyesiz diyü Mâliye tarafından emr-i şerîfim virilmekle, mûcebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâ’ili Ra sene [1]110

65

Âsitâne kāim-makāmına ve İstanbul monlâsına hüküm ki:

Harac Kalemi halîfelerinden Süleyman Halîfe gelüp; mûmâ-ileyhim İstanbul kurbunda bin yüz ( ) senesinde yedi seneden berü mutasarrıf oldığı çiftliğinin kethüdâsı olan abd-i (…) Gürcü Şâhin mahsûlünden virmek üzre beher sene masârifiyçün nukūd ikişer yüz guruş alup ve yedi senede hâsıl olan mahsûl ve mevcûd dokuz yüz keyl buğday ve bin beş yüz guruşdan mütecâviz zimmetinde masârif akçesi olup seferler takrîbi ile muhâsebesi görülmeyüp mezkûr iki sene mukaddem bir serhadli avreti nikâhıyla tezevvüc ve kendüsi ve zevcesi mezbûre mahrûse-i İstanbul’da sâkin (…) ve terlikçilik ider ( ) nâm kimesneyi babalık idinüp üçü yek-dil olmağın, zikrolunan emvâl ü eşyâsını ekl ve itlâf etmeleriyle mukaddemâ mezkûr Şâhin ahz ve Edirne’de yedi aydan berü vaz‘-ı zindân olunmağın, bir tarîkle firâr idüp ve zevcesi ile babalığı mezkûr zimmetlerinde ba‘zı eşyâsıyla beş yüz guruşdan mütecâviz nukūdu zuhûr etmekle mezkûr Şâhin Edirne’den İstanbul’a varınca her kande bulunur ise ahz ve küreğe vaz‘ ve zevcesi ile babalığı zimmetlerinde sübût bulan hakkını edâya ta‘allül iderler ise vaz‘-ı zindân olunmak bâbında hüküm recâ itmeğin, vech-i meşrûh üzre mezkûr Şâhin ahz ve sefîneye vaz‘ olunup ve zevcesi ile babalığı mezkûr zimmetlerinde dahi ma‘rifet-i şer‘le sübût bulan hakkı tahsîl olunup edâya ta‘allül iderler ise vaz‘-ı zindân oluna diyü yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ra sene [1]110

66

Çorlu kādısına hüküm ki:

Medîne-i Çorlu’da vâkı‘ ulemâ ve sulehâ ve a‘yân ve eşrâfı ve fukarâsı Dergâh-ı mu‘allâma mahzar gönderüp; vilâyetleri memerr-i nâs olup ekser eyyâm kibâr mürûr u ubûr itmekle nân-ı hâs tabholunmak lâzim ve mühimm olmağın, civârlarında vâkı‘ Rodoscuk ve Silivri (…) tabholunduğu üzre medîne-i mezbûrede müteveffâ İbrâhim

Ağa binâ eyledüği vakıf fırında dahi harc-ı nân hâs tabholunmak içün emr-i şerîfim virilmek recâsına mahzar itmeleriyle vech-i meşrûh üzre fırın-ı mezkûrda dahi harc-ı hâs-ı nân tabholunmak içün yazılmışdır.

Fî evâ'ili Ra sene [1]110

67

Hezargrad'da eşkıyâ ve sefer-i hümâyûndan firâr idenler teftîşine me'mûr Dergâh-ı âlî kapucıbaşılarından Yusuf *zîde mecdühû*ya hüküm ki:

Eşkıyâ-yı mezbûrûndan ahzolunan Ahmed ve sâ'ir mahbûs olanları alup ber-vech-i müsâra'at Rikâb-ı hümâyûnuma ihzâr eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâsıtı Ra sene [1]110

[15]

68

Van Vâlîsi Vezîr Ali Paşa'ya hüküm ki:

Bebe Süleyman nâm şakî bir kaç seneden berü habîs-tıynet ve redâ'et-i cibilliyetinden nemred (?) ü tuğyân ve ihtiyâr ve hevâsına tâbi' ekrâd eşkıyâsını başına cem' idüp vilâyet-i Şehruz mülhakātından ba'zı mahalleri nizâ' eyledüğinden gayrı, alâ hazret-i Sâmî *zîdet me'âliyehû mütekadderehû* fermân-fermâ-yı kişver-i Acem şâh-ı cemm-i cân-ı lâ-zâl müebbeden bi-avnihî lutf-i ilâhi hazretlerinin memâlik-i vesî'alarından ba'zı mahallere taarruz itmekle, bundan akdem mücâzât ef'âliyçün ol serhad vilâyetine ve kendüye dahi tenbîh ve inzârı müştemil evâmir-i şerîfem gönderildikde kendüsi mütenebbih ve mütezeccir olmayup vilâyetin adem-i takayyüdlerinden nâşî şer u fesâdları mündefi' ve mürtefi' olmayup ke'l-evvel pâ-bercâ-yı şekāvet olduğu resîde-i sâmi'a-i aliyye-i hüsrevânem olup şâh-ı müşârun-ileyh hazretleriyle beynimizde mün'akid olan şerâ'it-i ahd ü peymân ve zâbıt-ı mîsâk ve eymânı münâfî ol serhâdlerin bir gûne nâ'ire-i fitne iştigâline bir vechile rızâ-yı hümâyûnum olmayup şakî-i merkūmun ref' ve mevâd ü fesâdın ve iktizâ iderise kal' u kam' ve istîsâ ile takayyüd ü ihtimâm ehemm-i umûr-ı Devlet-i aliyyemden olup ve husûs-ı mezbûr içün Bağdad Vâlîsi Vezîrim İsmâil Paşa *edâmallâhü te'âlâ iclâlehû* hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla me'mûr olmağın, sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin;

sen dahi mükemmel ü müretteb kapun halkı ile ve Van eyâletinin bi'l-cümle hükûmet ve elviye beğleri ve alay beğleri ve zü'amâ ve erbâb-ı tîmârıyla bu husûs içün vezîr-i müşârun-ileyh ile ma'an ta'yîn olunmuşsundur. İmdi; inşâ'allâhü te'âlâ vezîr-i müşârun-ileyhden sana haber vardıkda aslâ tevakkuf u ârâm etmeyüp mükemmel ü müretteb kapun halkı ve eyâletinin hükûmet ve elviye beğlerini dahi kapuları halkı ve aşâ'ir [ü] kabâ'il ve dilâverleriyle alay beği ve zü'amâ ve erbâb-ı tîmârıyla yanına alup kalkup bir gün evvel vezîr-i müşârun-ileyhin yanına varup bi-avnihî te'âlâ şakî-i merkūmun ref'-i mevâdd ü fesâdı ve iktizâ ider ise kal' u kam' ve istîsâlinde ve tagallüben müstevlî olduğu yerlerden kadîmden Şehruz eyâleti dâhilinde olan yerleri Şehruz beğlerbeğisine ve yine sancağı mülhakātından olan yerleri hâlâ livâ-yı mezbûra mutassarıf olan ( ) zabt ve takrîrde şâh-ı müşârun-ileyhin memâlik-i ihsânımızla mülâhık olan mahallerine bir vechile tecâvüz olunmamak üzre hudûd u sınûrı takrîrde ve bi'l-cümle ol serhadlerin iktizâsına göre nizâm-ı ahvâl ve def'-i ihtilâlinde vezîr-i müşârun-ileyhin re'y-i savâb-dîdi üzre bezl-i vus' u kudret itmeyüp tehâvün ü taksîrden ve vezîr-i müşârun-ileyhin re'yine muhâlif hareketden tevakkî eylemen üzre bundan akdem ekîd ü şedîd emr-i şerîfim gönderilmişidi. Hâlâ Van eyâletinin ümerâsı ekseri ocaklık ve hükûmet beğleri olmağla, me'mûr oldukları mahalle gitmekden imtinâ' üzre oldukları mesmû'-ı hümâyûnum olmağla, imdi; sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin; mukaddemâ vârid olan fermân-ı âlî-şânımın mazmûn-ı itâ'at-makrûnu alâ-mâ-kân mer'î ve mukarrer tutılup mukaddemâ ve hâlâ fermânım olduğu vech üzre mükemmel ü müretteb kapun halkı ile ve Van eyâletinin bi'l-cümle hükûmet ve elviye beğleri ve alay beğleri ve zü'amâ ve erbâb-ı tîmârıyla işbu emr-i şerîfim varduğı gibi Bağdad vâlîsi vezîr-i müşârun-ileyh tarafından sana haber vardukda emr-i şerîfimin mazmûnunu cümleye ilân ü işâ'at ve cümlesin habîr u âgâh ve yanına cem' idüp hilâf-ı fermân bir ferdin girüye kalmasına ruhsat virmeyüp ve mahall-i me'mûre gitmede tekâsül ü tehâvün idüp ta'tîl-i hidemât-ı aliyyeme bâ'is olanların şer'le lâzim gelen cezâların tertîb eyleyüp ihmâl ve müsâhaleden begâyet ihtirâz ü ictinâb eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâ'ili Ra sene [1]110

69

Kāim-makām paşaya ve monlâsına hüküm ki:

Trablusşam vâlîsi iken fevtolan Hamza Paşa'nın zevcesi ve eytâmı ve sabiyesi Sâliha nâm hâtûn gelüp; İstanbul sâkinlerinden Kiremidcizâde Mehmed ve Mustafa nâm kimesnelerin müteveffâ-yı merkūmun zimmetinde yirmi iki bin guruş alacak hakkından dokuz bin beş yüz guruş sâbık Ayasofya mütevellîsi Halil nâm kimesne yediyle ve kusûr kalan on iki bin beş yüz guruş dahi iki def'ada hâlâ Tophâne nâzırı olan Yusuf yediyle teslîm ve yedlerinde olan deyn temessükü girüye redd ve yedine ibrâ hücceti virmişken meblağ-ı mezbûr yirmi iki bin guruşdan sekiz bin guruş edâ itmedin fevtoldu diyü iddi'â ve huzûrunda murâfa'a-i şer' oldukların meblağ-ı mezbûru Ayasofya mütevellîsi Halil ve Tophâne nâzırı Yusuf yedleriyle kendülere edâ ü teslîm olunduğu sâbit ü zâhir ve tekrâr yedlerine taraf-ı şer'den hüccet-i şer'iyye virilüp kabzı yoğiken merkūmân Mehmed ve Mustafa ferâgat itmeyüp tekrâr hilâf-ı şer' da'vâya şürû' eylediklerin bildirüp yedlerinde olan hüccet-i şer'iyyeleri mûcebince amel olunup husûs-ı mezbûr tekrâr istimâ' olunmayup ta'dîli men' olunmak bâbında hüküm recâ etmeğin, yedlerinde olan hüccet-i şer'iyye mûcebince bir def'a şer'le görilüp faslolunan da'vâları hasımları beyninde istînâfen görülmek üzre fermân dahi var ise min-ba'd istimâ' olunmamak üzre yazılmışdır.

Fî evâ'ili Ra sene [1]110

70

Midilli nâ'ibine hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' Papaslık nâm karye ahâlîsi gelüp; bunların karyeleri ehl-i zimmet olup üzerlerine edâsı lâzim gelen tekâlîflerin edâ idüp kadîmden yedlerinde terkolunan kiliselerinin ba'zı mevzi'i harâba müşrif olup ta'mîre muhtâc olduğunu ve bu bâbda da'vâlarına muvâfık fetvâ-yı şerîfleri olduğunu bildirüp, mûcebince şer'le keşfolunmak içün yazılmışdır.

Fî evâ'ili Ra sene [1]110

[16]

71

Sâbıkā Van Vâlîsi olan vezîrim Osman Paşa'ya hüküm ki:

Hâliyâ Açıkbaş meliki avâtıf-ı aliyye-i hüsrevânemden sâbıkā Açıkbaş meliki olan Aleksandra'nın büyük oğlu ( ) inâyet ü ihsânım olup ve emirü'l-ümerâi'l-kirâm

Çıldır Beğlerbeğisi İshak *dâme ikbâlühû* de'b-i kadîm üzre karındaşı yanında rehin alıkoyup ve hâlâ ma'zûl olan melik yanına gelmek üzre mesfûrun yerine takrîri ve umûrının nizâm ü intizâmı ehemm-i mehâm-ı Devlet-i aliyyemden olup ve ol tarafların ahvâline vukūf u şu'ûru olup külliyetli askerin iyâb [ü] zihâbında fukarâ-yı ra'iyyet ve sükkân-ı vilâyet pây-mâl olmamak üzre kapusı halkı ve eyâletinin ümerâ ve alay beğleri ve zü'amâ ve erbâb-ı tîmârı ve Ardahan-ı Küçük sancağı mutasarrıfı Ali ve sâbıkā Gönye sancağı beği Ahmed *dâme ızzühû* kapuları halkıyla ve Ardahan-ı Küçük sancağı alay beğisi zü'amâ ve erbâb-ı tîmârıyla Ahısha'nın cânib-i yemîn ü yesâr ve Azgor ve Hartos gönülleri ağaları neferâtlarıyla ve Körtil ve Dadyan (…) (…) me'mûr olup melik-i mesfûrun yerine takrîri ve umûrının nizâm ü intizâmı mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin re'y-i savâb-dîdi üzre hareket eylemeleriyçün vech-i meşrûh üzre me'mûr olan askere başka başka evâmir-i şerîfem şeref-yâfte-i sudûr olup me'mûr olan asker ile melik-i mesfûrun sühûletle yerine takrîri mümkin olmayup ziyâde askere muhtâc olur ise sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin; Erzurum'da mekseyleyüp mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh tarafından haber vardıkda Kars Beğlerbeğisi Sâlih *dâme ikbâlühû* kapusı halkı ve Erzurum ve Kars eyâletlerinin sancak beğleri ve alay beğleri ve zü'amâ ve erbâb-ı tîmârı ve sâ'ir askerini alup ol tarafa varup bir münâsib mahalde mülâkî ve ma'iyyet ve ittifakla bir gün evvel melik-i mesfûrun yerine takrîrinde nizâm-ı umûrında hidemât-ı pesendîde ve kuyûda getürüp; itmâm-ı hidmet eylemek üzre bundan akdem emr-i şerîf gönderilmişidi. Mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh bi'l-cümle eyâlet askeriyle tecemmu' ve üzerine varmak mümkin olmayup melik-i sâbık firâr ve Ahısha'ya gelüp Açıkbaş keferesinin şekāvet ü tuğyânları mümted ü müşted olup müdâfa'aya mücerred Çıldır eyâletinin askeriyle murâfa'aya adem-i kudretleri olduğun mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh Ahıska kādısı arz ve eyâlet-i mezbûrun ümerâ ve neferât ağaları ve alay beğleri ve e'imme ve hutebâ ve a'yân ve eşrâfı mahzar etmeleriyle, imdi; sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin; mukaddemâ me'mûr olduğun üzre Erzurum eyâletinin sancakbeğleri ve alay beğleriyle zü'amâ ve erbâb-ı tîmârı ve sâ'ir askerini yanına cem' ve bir gün evvel kalkup varup mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhe mülhak u mülâkî olup ma'iyyet ve ittifak ile melik-i mesfûrun yerine takrîrinde ve umûrının nizâm ü intizâmında kemâl-i takayyüd ve ihtimâm eyleyüp itmâm-ı hidmet ve tekâsül ü tehâvünden begâyet ihtirâz ü ictinâb eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâ'ili Ra sene [1]110

72

Bir sûreti Kars Beğlerbeğisi Sâlih *dâme ikbâlühû*ya vech-i meşrûh üzre yazılmışdır. Fi't-târîhi'l mezbûr

73

Erzurum eyâletinde vâkı‘ olan alaybeğlere hüküm ki:

Hâliyâ Açıkbaş melikliği avâtıf-ı aliyye-i hüsrevânemden sâbıkā Açıkbaş meliki olan Aleksandra'nın büyük oğlu ( ) inâyet ü ihsânım olup emîrü'l-ümerâi'l-kirâm Çıldır Beğlerbeğisi İshak *dâme ikbâlühû* de'b-i kadîm üzre melik-i mesfûrun yerine takrîri ve umûrının nizâm ü intizâmı umûr-ı Devlet-i aliyyemden olup külliyetli askerin iyâb ü zihâbında fukarâ-yı ra‘iyyet ve sükkân-ı vilâyet pây-mâl olmamak üzre kapusı halkı ve eyâleti ümerâsı ve alay beğleri ve zü‘amâ ve erbâb-ı tîmârı ve ba‘zı kılâ‘ ağaları ve neferâtlarıyla me'mûr olup melik-i mesfûrun sühûletle yerine takrîri ve emvâlinin nizâmı mümkin olmayup ziyâde askere muhtâc olur ise sâbık Van vâlîsi olan düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem vezîrim Osman Paşa *edâmallâhü te‘âlâ iclâlehû* Erzurum'da mekseyleyüp, mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh tarafından haber vardıkda Erzurum eyâletinin sancakbeğleri ve alay beğleri ve zü‘amâ ve erbâb-ı tîmârı ve sâ'ir askerin alup ol tarafa varmak üzre emr-i şerîfimle me'mûr olup re'y-i savâb-dîdi üzre melik-i mesfûrun yerine takrîrinde ve nizâm-ı umûrında hidemât-ı aliyyemde mevcûd bulunmanız içün siz ki eyâlet-i mezbûrun alay beğlerisiz; siz dahi me'mûr olup emr-i şerîfim gönderilmişidi. Hâliya mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh yalnız eyâlet-i Çıldır'ın askeriyle müdâfa‘aya kādir olmayup ziyâde askere muhtâc olduğun arz u mahzar etmeleriyle, imdi; siz ki eyâlet-i mezbûrun alay beğlerisiz; emr-i şerîfim varduğı gibi her biriniz sancağınızın altında olan zü‘amâ ve erbâb-ı tîmârını başınıza cem‘ ve bayrağınız açup bir gün evvel kalkup varup vezîr-i müşârun-ileyhin re'y-i savâb-dîdi üzre hidemât-ı aliyyemde mevcûd bulunup avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâhaleden ihtirâz ü ictinâb eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâ'ili Ra sene [1]110

74

Bir sûreti dahi Kars eyâletinde vâkı‘ alay beğlere yazılmışdır. Fi't-târîhi'l mezbûr.

75

Varna kādısına ve Tolcu Kal‘ası dizdârına hüküm ki:

Sen ki kādısın; Dergâh-ı mu‘allâma mektûb ve Varna ahâlîsi mahzar gönderüp; Varna varoşu zimmîlerinden dört neferi zimmî şâhidân-ı kârbân olup hilâf yere şehâdet eylediklerinde şer‘le habsolunup ihkāk-ı hak olunmak üzre iken varoş-ı mezbûr zimmetlerinde Karoğlu ve Hacı Kurd ve Papa Dimitri re‘âyâ-yı mezbûru iğvâ ve iftirâ ve ihkāk-ı hak olunmasına mâni‘ olup iddi‘âları lağv ve şirret-i mahz olup ümmet-i Muhammed’e murâdları cefâ vü ezâ ve ibtâl-i hakka zâhib oldukları arz u mahzar olunmağla, zikrolunan üç nefer zimmîlerden Karoğlu ve Papa Dimitri ve Hacı Kurd buldukları yerde müfettiş ta‘yîn olunan mübâşir ma‘rifetiyle ahz ve Tolcu Kal‘ası’nda kal‘a-bend ve fermân sâdır olmadıkca ıtlâk olunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ra sene [1]110

[17]

76

Erzurum eyâletinde vâkı‘ sancakbeğleri *dâme ızzühu*ma hüküm ki:

Hâliyâ Açıkbaş melikliği avâtıf-ı aliyye-i hüsrevânemden sâbıkā Açıkbaş meliki Aleksandra’nın büyük oğlu ( ) inâyet ü ihsânım olup emirü’l-ümerâi’l-kirâm Çıldır Beğlerbeği İshak *dâme ikbâlühû* de’b-i kadîm üzre mesfûrun yerine takrîri ve umûrının nizâm ü intizâmı ehemm-i umûr-ı Devlet-i aliyyemden olup külliyetli askerin iyâb ü zihâbında fukarâ vü ra‘iyyet ve sükkân-ı memleket pây-mâl olmamak üzre kapusı halkı ve eyâleti ümerâsı ve alay beğleri ve zü‘amâ ve erbâb-ı tîmârı ve ba‘zı kılâ‘ ağaları neferâtıyla me’mûr olup eğer melik-i mesfûrun sühûletle yerine takrîri mümkin olmayup ziyâde askere muhtâc olur ise sâbıkā Van vâlîsi olan düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü’l-âlem vezîrim Osman Paşa *edâmallâhü te‘âlâ iclâlehû* Erzurum’da mekseyleyüp mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh tarafından haber vardıkda Erzurum eyâletinin sancakbeğleri ve alay beğleri ve zü‘amâ ve erbâb-ı tîmârı ve sâ’ir askerini alup ve ol tarafa varmak üzre me’mûr olup vezîr-i müşârun-ileyhe haber gönderüp ve bir münâsib olan mahalde mülâkî ve ma‘iyyet ittifakıyla vezîr-i müşârun-ileyhin re’y-i savâb-dîdi üzre melik-i mesfûrun yerine takrîrinde ve nizâm-ı umûrında hidemât-ı aliyyemde mevcûd bulunmanız üzre siz dahi me’mûr olup emr-i şerîfim gönderilmişidi. Hâlâ mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh yalnız eyâlet-i Çıldır’ın askeriyle

müdâfa‘aya kādir olmayup ziyâde askere muhtâc olduğun arz ve mahzar gelmekle, imdi; siz ki mîr-i mûmâ-ileyhimsiz; emr-i şerîfim vardığı gibi mükemmel [ü] müretteb kapunız halkı aşâ’ir ü kabâ’il ve dilâverleriniz ile bir gün evvel vezîr-i müşârun-ileyhin yanuna varup re’y-i savâb-dîdi üzre hidemât-ı aliyyemde mevcûd bulunmanız bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâ’ili Ra sene [1]110

77

Bir sûreti dahi Kars eyâletinde vâkı‘ olan sancak beğlerine yazılmışdır. Fi’t-târîhi’l mezbûr.

78

Üsküdar nâ’ibine hüküm ki:

Çeyrekçi kassâb tâ’ifesinden Hüseyin dahi gelüp; bunlar medîne-i Üsküdar’da iskele başında çeyrekçi olup ve narh-ı cârîden ikişer akçe noksân ibâdullâha lahm-ı ganem fürûht eyleyüp âhardan kimesne bey‘lerine mümâna‘at eylememek bâbında emr-i şerîfim recâ ve sen ki mevlânâ-yı mezkûrsun; mezbûrlar medîne-i Üsküdar’da kadîmden çeyrekçi olup medîne-i mezbûre kassâblarıyla emr-i şerîfimle vâkı‘ olan tekâlîfi ma‘an edâ idenler kendü akçeleriyle koyun iştirâ idüp ve narh-ı cârîden iki akçe noksânına bey‘ itmeğe râzılar olup bu takdirce bir kimesneye zararı olmayup fukarâya nâfi‘ olmağla, ancak kassâblar ile ma‘an tekâlîfi edâ iden kadîmden çeyrekçi olanlar kendü mâllarıyla koyun iştirâ idüp ve vech-i meşrûh üzre narh-ı cârîden ikişer akçe noksânına bey‘ idüp ecnebîden bir kimesne karışmamak üzre emr-i şerîfim virilmek recâsına i‘lâm eyledüğin ecilden, i‘lâmın mûcebince kimesne mümâna‘at eylememek emrim olmuşdur.

Fî evâsıtı Ra sene [1]110

79

Kādısına hüküm ki:

Tatarpazarı sâkinlerinden Hacı Mehmed nâm kimesne gelüp; ber-vech-i mâlikâne bundan akdem mutasarrıf olduğu havâss-ı hümâyûnum karyelerinden Tatarpazarı kazâsına tâbi‘ Harmih ve Yeniköy ve Harvan nâm karye ahâlîleri ba‘zı ashâb-ı ağrâzın tahrîkiyle küllî akçelerimiz aldın diyü iddi‘â ve emr-i şerîfimle

mahallinden ihzâr ve Rûmili kādıaskeri huzurunda murâfa‘a-i şer‘ olduklarında üzerine şer‘an bir nesne sâbit olmayup hilâf-ı şer‘ aldıkları men‘ olunmuşiken mezbûrlar kanâ‘at itmeyüp, mahallinde şer‘le görülmek üzre çavuş mübâşeretiyle emr-i şerîfim ihrâc ve mahallinde tekrâr murâfa‘a-i şer‘ olduklarında beynlerine muslihûn tavassutu ile dört yüz elli guruşa sulh ve bedel-i sulhu alup zimmetlerinde ebeden ve kat‘-ı nizâ‘ ve fasl-ı husûmet-birle cânib-ı şer‘den hüccet-i şer‘iyye virilmişiken mezbûrlar yine kanâ‘at itmeyüp mücerred tâcîz içün hilâf-ı inhâ emr-i şerîf ihrâc ve gadr [u] ta‘addî eyledüklerin bildirüp, vech-i meşrûh üzre da‘vâ sadedinde olurlar ise âhar yerde istimâ‘ olunmayup Rikâb-ı hümâyûna havâle olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ etmeğin, mezbûr murâfa‘a-i şer‘ oldukda üzerine bir şey sâbit olmadığına müş‘ir yedinde olan hüccet-i şer‘iyyesi mucebince da‘vâsı âhar yerde istimâ‘ olunup Rikâb-ı hümâyûna havâle olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ra sene [1]110

80

İstanbul kāim-makāmına hüküm ki:

Sâbıkā Hassa Kilâr-ı âmirem kethüdâsı İvaz *zîde mecdühû* gelüp; bundan akdem fevtolan Sâ‘atçi Mehmed Paşa’nın oğullarıyla mîzâna müte‘allik da‘vâ-i şer‘iyyeleri olmağla, bundan akdem ihkāk-ı hak olunmak üzre emr-i şerîfim virilmekle da‘vâları ol tarafda istimâ‘ olunmayup düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmü’l-âlem, nâzım-ı menâzimü’l-ümem Vezîr-i a‘zamım Hüseyin Paşa *edâmallâhü te‘âlâ iclâlehû* seferden gelince da‘vâları te’hîr olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ etmeğin, vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ra sene [1]110

81

Sâbıkā Mısır Vâlîsi İsmâil Paşa’nın kapu kethüdâsı Mehmed *zîde mecdühû*ya hüküm ki:

Sen ki mûmâ-ileyhsin; işbu emr-i şerîfim vardığı gibi her kangı mahalde bulunur isen mukaddemâ ta‘ahhüd ve Mısır’dan getürmek üzre me’mûr olduğun akçe deryadan gelmek mümkin olduğu hâlde be-her-hâl karadan karîben kangı mahalden gelinmek mümkin olur ise bir ân te’hîr ve tevakkuf u ârâm eylemeyüp ber-vech-i ta‘cîl bir gün mukaddem Rikâb-ı hümâyûnuma îsâl ü irsâl etmekden ziyâde takayyüd ü

ihtimâm eyleyüp avk u te'hîrden begâyet ihtirâz ü ictinâb eyleyüp sâdır olan fermân-ı hümâyûnuma muhâlefetden hazer eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâ'ili Ra sene [1]110

[18]

82

Kāim-makām paşa ve Kassâm-ı askerîye hüküm ki:

Süleyman gelüp; bundan akdem şehîden fevtolan Cafer Paşa'nın İstanbul'da hâne bekçisi olup müteveffânın eytâmı vasîsi olan kethüdâsı Hasan, İstanbul'da olan eşyâsını ashâb-ı duyûna teslîm içün taraf-ı şer'den kassâm nasb ve kassâm defteri mûcebince yedinde olan eşyâyı ashâb-ı hukūka teslîm ve hüccet-i şer'iyye olunup yedinde bir şey kalmış değil iken ba'zı kimesneler zuhûra gelüp, "Bizim müteveffâ-yı mezbûrun zimmetinde hakkımız var idi" diyü ta'addî eylediklerin bildirüp, eytâm-ı mezbûrun vasîsi merkūm Hasan hâlâ sefer-i hümâyûnumda olmağla, seferden gelinceye değin rencîde olunmamak bâbında emr-i şerîfim recâ etmeğin, sefer avdetine değin da'vâları te'hîr oluna diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ra sene [1]110

83

Kāim-makām paşaya ve kādısına hüküm ki:

İstanbul'da vâkı' haffâf tâ'ifesi Dergâh-ı mu'allâma arzıhâl sunup; kadîmü'l-eyyâmdan bu âna gelince dikici olanlar odalarda işleyüp dikdikleri mest ve pabuc ve çizmeleri arastaya getürüp dellâl yediyle bey' (…) sonra fürûht olunagelüp âhar yerlere bey' u şirâ olunmamak üzre yedlerine hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnumla mu'anven evâmir-i şerîfeler virilmişiken dikici tâ'ifesinden ba'zıları odalarından kalkup Acemoğlanı Meydanı yanında cedîd dükkânlar açup diküp ve hem dükkânlarında satup ihtilâle bâ'is olmalarıyla, İstanbul kādısı huzurunda murâfa'a-i şer' olduğunda; men'-birle cânib-i şer'den hüccet-i şer'iyye virilmişiken tekrâr hilâf-ı hatt-ı hümâyûn ve hüccet-i şer'iyye ta'allül ü ta'addî üzre oldukların bildirüp, mezbûrlar dikdikleri mest ve pabuc ve çizme arastamızda bey' ve kadîme mugâyir odalardan gayrı yerlerde dikilmeyüp bey' olunmamak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledikleri ecilden, vech-i meşrûh üzre amel oluna diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ra sene [1]110

84

Sivas ve ( ) ve ( ) kādılarına ve a‘yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Mîrâhur-ı evvel olan Mehmed *dâme mecdühû* Dergâh-ı mu‘allâma arz gönderüp; bundan akdem mûmâ-ileyh Anadolu’nun sağ kolunda ve memerrinin yemîn ü yesârında zuhûr iden eşkıyâyı tecessüs ve tefahhus ve zuhûr iden eşkıyâ her kimin kapusında ve hânesinde bulunur ise taleb ve katlolunmak üzre hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum mûcebince virilen emr-i şerîfimle ta‘yîn olunup Divriği ve Arapgir kazâsı mâbeyninde zuhûr iden kuttâ‘u’t-tarîk eşkıyâsının haklarından gelinmek üzre etbâ‘ından nefs-i Sivas’da sâkin İbrâhim oğlu Mehmed *zîde kadruhû*yu irsâl itmekle, Nezdî tâ’ifesinden cürmleri afvolundukda ba‘zıları “Biz akrabâlarımız kuttâ‘u’t-tarîk olmağla, katlitmişidik” diyü vârid olan emr-i şerîfe mugâyir vüzerâ ve mîr-i mîrân ve mütesellim ve voyvoda ve sâ’ire (…) vâlîsi tarafından üzerine bölük ve mübâşir nasbitdirüp kādılara bunun da‘vâsın istimâ‘ etmeğin diyü mezkûr Mehmed’e ta‘addî vü tecâvüz itmekle mezkûr gücüyle ellerinden halâs olmağla, mezkûr Mehmed’e ol vechile dahl ü rencîde itdirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eylemeğin, vech-i meşrûh üzre ancak mezkûr Mehmed’e bu bahâneyle rencîde olunmayup ve husûs-ı mezbûre bir yerde istimâ‘ olunmamak emrim olmuşdur.

Fî evâsıtı Ra sene [1]110

85

Rûmili kādıaskerine hüküm ki:

Müteveffâ Şileli Mehmed Efendi’nin eytâmı gelüp; bunların babaları mezkûrun şer‘an kimesneye deynciği yoğiken bunlar sağîr bulunmalarıyla vasiyyeleri olan vâlidelerinin vekîli olan Hasan nâm kimesne şirrete sâlik olmağla, “Müteveffâ-yı mezkûr zimmetinde benim bir mikdâr hakkım vardır” diyü mahruse-i Edirne’de vâkı‘ müteveffâ babalarından müntakil menzili içün “Harâba müşrifdir ve kıymeti dahi şey-i kalîldir ve eytâma dahi lüzûmu yokdur. Bana olan deyni mukābelesinde virir isen iskāt-ı hak eylerim” diyü vâlideleri mezbûreyi iğfâl ve kavl-i mücerredine i‘timâd itdirmekle, vâlideleri mezbûrenin vekîl-i âharı olan hevâsına tâbi‘ ( ) nâm kimesne müvâcehesinde kendü evinde iki nefer hidmetkârları şöhretleriyle beş kîse akçe deyn isnâd ve iddi‘â ve müdde‘âsın isbâta kādir değil iken mukābelesinde mezbûr Hasan menzîl-i mezbûru bir

tarîkle himâyet itdirüp zabtitmekle gadreyledüğin bildirüp, husûs-ı mezbûra müte‘allik olan da‘vâları istînâfen hak üzre görülmek bâbında hüküm recâ eyledükleri ecilden, sen ki mevlânâ-yı muşârun-ileyhsin; şer‘le da‘vâları istînâfen istimâ‘ idüp hakk u adl üzre faysal virilmek emrim olmuşdur.

Fî evâsıtı Ra sene [1]110

[19]

86

Âsitâne kāim-makāmına ve monlâsına hüküm ki:

Ümerâ-i deryâdan Abdülkādir Paşazâde Ahmed *dâme ızzühû* arzıhâl gönderüp; mîr-i mûmâ-ileyhin üzerine bir nesne sâbit olmayup ve babasının kimesneye vireceği yoğiken mahrûse-i İstanbul sükkânından ( ) ve ( ) nâm kimesneler “Baban müteveffâ-yı mezbûrun zimmetinde alacağımız vardır” diyü müdde‘â ve müdde‘âların vech-i meşrûh üzre isbâta kādir değiller iken bi-gayrı hakkın akçe taleb ve ba‘zı kimesneler ba‘zı temessük peydâ ve “Akdeniz’de ba‘zı emlâk ve akārâtını bize rehn vaz‘ eylemişidi” diyü hevâlarına tâbi‘ zor şâhid ikāmetiyle Âsitâne-i sa‘âdetime geldikde da‘vâ ve nizâ‘ etmeleriyle, bu makūle şirret da‘vâ idenlerin da‘vâları murâfa‘a-i şer‘ olmak içün Dîvân üzerine havâle olunmak bâbında hüküm recâ itmeğin, vech-i meşrûh üzre amel olunmak üzre yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ra sene [1]110

87

Gümülcine nâ’ibine hüküm ki:

Mekri kazâsında Câmi‘-i Kebîr Mahallesi’nde vâkı‘ Müslimîn ahâlîsi gelüp; kasaba-i mezbûrda olan kefere tâ’ifesi kadîmî kiliselerinin sakfının bir mikdârı harâba müşrif olmuşdur diyü iltimâs ve vaz‘-ı kadîmî üzre termîmine bir tarîkle emr-i şerîf ihrâc etmeleriyle, kilise-yi mezbûru vaz‘-ı kadîminden ziyâde müceddeden ta‘mîr idüp, lâkin kilise-i mezbûr câmi‘-i şerîfe karîb olmağla, cemâ‘at-i Müslimîn müte’ezzîler olmalarıyla hüküm recâ [etmeğin,] sen ki Gümülcine nâ’ibi mevlânâ-yı mezkûrsun; husûs-ı mezbûra mütevellî olup vaz‘-ı kadîmînden ziyâde tâmir eyledikleri vâkı‘ ise vukū‘u üzre i‘lâm olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ra sene [1]110

88

Edirne'den Filibe'ye varınca yol üzerinde vâkı' olan kādılara hüküm ki:

Ordu-yı hümâyûnda olan tavâ'if-i askerîden yeniçeri serdârları ve sâ'ir piyâde ve süvâri bir tarîkle firâr ve tebdîl-i câme idüp taht-ı kazâlarınızda ve nevâhî ve kurânızda meksidenler ahzolunması bâbında fermân sâdır olmağla, beşinci bölüğün ( ) *zîde kadruhû* ta'yîn ve irsâl olunmağın, ol makūle seferden firâr idenler ahz ve çavuş-ı merkūm ma'rifetiyle arz u i'lâm olunmak üzre Rikâb'da Yeniçeri Ağası kāim-makāmı Yusuf tarafından virilen mühürlü mektûb mûcebince hüküm yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ra sene [1]110

89

Edirne'den Gümülcine'ye varınca yol üzerinde vâkı' olan kādılara hüküm ki:

Ordu-yı hümâyûnda olan tavâ'if-i askerîden yeniçeri serdârları ve ba'zı piyâde ve süvârîden birer tarîkle firâr ve tebdîl-i câme idüp taht-ı kazânızda meksidenler ahzolunmak üzre fermân sâdır olmağla, beşinci bölüğün ( ) Çavuş ta'yîn ve irsâl olunmağla, ol makūleler ahz ve arz u i'lâm olunmak bâbında Rikâb'da Yeniçeri Ağası vekîli Yûsuf *dâme mecdühû* tarafından virilen mektûb mûcebince yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ra sene [1]110

90

Rodoscuk nâ'ibine hüküm ki:

Rodoscuk kasabası sâkinlerinden Seyyid İbrâhim ve Hacı Mustafa ve Hacı Osman ve Hacı Ahmed ve diğer Mustafa nâm kimesneler gelüp; bundan akdem bin yüz ( ) senesinde Seddülbahir muhâfazasıyçün Rodoscuk kazâsından ihrâcı fermânım olan iş erlerinden ba'zı mütemevvil kimesneler mahall-i merkūma gitmeyüp yerlerine âdem göndermediklerinden gayrı, fukarâya ve hâneye ve kendü (…) ve ta'ayyüşleriyçün akçe sâliyâne itdiler diyü bunlara iftirâ ve hilâf-ı inhâ çavuş mübâşeretiyle emr-i şerîfim ihrâc ve tefahhus olundukda; hüsn-i hâllerine (…) Müslimîn mahzar eylemişler iken girü nizâ' eylediklerin bildirüp ol bâbda hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, zikrolunan beş nefer kimesneler hilâf-ı şer' rencîde olunmayup nizâ'larına faysal virile diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ra sene [1]110

91

Gelibolu'da yeniçeri zâbıtı olan ( ) *zîde mecdühû*ya hüküm ki:

İşbu sene-i mübârekede sefer-i hümâyûnuma me'mûr piyâde ve süvâri tâ'ifesi Ordu-yı hümâyûnumdan firâr ve (…) yollardan gidüp Gelibolu'da iskeleden birer tarîkle mürûr eyledikleri istimâ' olunmağla, bilâ-fermân bir ferdi geçirmeyüp ele giren gerek piyâde ve gerek sâ'irlerinden ol tarafda kal'a-bend idüp arz u i'lâm eylemek içün fermân sâdır olmağın, sen ki mûmâ-ileyhsin; bir ferdin mürûruna rızâ virmeyüp ele girenleri kal'a[bend] idüp arz u i'lâm eyleyesin diyü Rikâb-ı hümâyûnda Yeniçeri Ağası vekîli kāim-makāmı Yûsuf *zîde mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmekle, mûcebince hüküm yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ra sene [1]110

[20]

92

Anadolu tarafında eşkıyâ def'ine me'mûr olan Vezîr Hasan Paşa'ya hüküm ki:

Mukaddemâ Aydın ve Saruhan etrâflarının teftîşi hâlâ Aydın Muhassılı Seyyid Ahmed *dâme ikbâlühû*ya tefvîz olunup teftîş ü tefahhus idüp emvâl-i mîrî tahsîline mücidd ü sâ'î iken kapunız halkı ve levendâtınız ile mûmâ-ileyh teftîşe me'mûr olduğu mahallere gelüp re'âyâ fukarâsı rencîde ve emvâl-i mîrî ta'tîline bâ'is oldığı istimâ' olmuşdur. Gerekdir ki mukaddemâ me'mûr olduğunuz mahallerden gayrı yerlerde re'âyâ fukarâsı rencîde itdirilmekden ve ol tarafda olduğunuz sebebi ile mîrîye kesr ve cem' u tahsîlinin ta'tîline bâ'is olmayup mukaddemâ me'mûr olduğunuz mahallerin teftîşine takayyüd üzre olasız diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ra sene [1]110

93

Lofca ve ( ) kādılarına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' Devirdan (?) nâm karye ahâlîsi arzıhâl idüp; bin yüz ( ) senesinde emr-i şerîfimle kazâ-i mezbûrdan ihrâcı fermânım olan sekbândan bunların karyelerine bir aded süvâri sekbân isâbet etmekle, bunlar dahi teslîme kādir bir nefer süvariyi üç def'a gönderdiklerinde cem'ine me'mûr olan ( ) nâm kimesne "Ben süvâri almam, akçe alurım" diyü ta'addî eyledüğin bildirüp, isâbet iden bir nefer süvâriyi

virdiklerinden sonra akçe talebiyle rencîde olunmamak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledikleri ecilden, vârid olan fermân-ı âlî-şânıma mugâyir süvâri bedeli akçe taleb olunmayup fermân ısdâr itdirdim bahânesiyle bir akçe ve bir habbeleri alınmaya diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ra sene [1]110

94

Seddülbahir muhâfazasında olan Vezîr İbrâhim Paşa'ya ve Ayvalık nâhiyesi nâ'ibi Abdülkerim *zîde ulüvvühû*ya hüküm ki:

Sen ki mevlânâ-yı mezkûrsun; mektûb gönderüp; nâhiye-i mezbûrun civârında vâkı' Yund Adası ahâlîsi ve ada-i mezbûrda sâkin ruhban tâ'ifesi meclis-i şer'a varup ada-i mezbûrda sâkin ba'zı eşkıyâ harâmi Venedik firkateleri geldikde fesâd eylediklerinden gayrı, zâbıta ve hukkâmları ahzitdirmek içün haramî-i mesfûra kulaguzluk ile bundan akdem ada-i mezbûru bir kaç def'a basdırmalarıyla, birbirlerinin yarar kefîlleri alınmak üzre taraf-ı şer'den hüccet-i şer'iyye olunduğun ilhâhlarıyla arzeyledüği ecilden, sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin; tarafında bir mu'temedün-aleyh âdem ta'yîn idüp cezîre-i mezbûr ahâlîlerinin kefîlleri alunup kefîli olmayanları Rikâb-ı hümâyûnuma arz u i'lâm eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâsıtı Ra sene [1]110

95

Âsitâne kāim-makāmına ve İstanbul'da defterdâr vekîline ve Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşlarından Haleb poliçesi cem'ine me'mûr olan ( ) *zîde mecdühümâ*ya hüküm ki:

Bi'l-fi'l Tophâne Nâzırı el-Hâc Yusuf *zîde mecdühû* gelüp; hâlâ Tophâne-i âmiremde dökülmesi fermânım olan topların nuhâs bahâsıyçün iki kıt'a sebeb-i tahrîr hükmü ile İstanbul ve sâ'ir vilâyetlerin kahve rüsûmu mâlından yedi bin guruş ve bir def'a Dergâh-ı mu'allâm topçularının mütekā'idleri ve dökicilerinin müstahıkk oldukları on beş kıst ulûfeleri akçeleri iki bin guruş kahve rüsûmu cem'ine me'mûr olan Abdullah nâm kimesneden havâle itmekle, yedinde olan sebeb-i tahrîr hükümleri mûcebince taleb eyledikde Haleb'den on beş kîse akçe kahve rüsûmu poliçe kâğıdları gelüp ve Âsitâne tarafından yirmi beş kıt'a edâ eylemek üzre fermân sâdır olmuşiken bî-

vech ta‘allül ve “Bu mukāta‘a bana sipâriş olunmuşdur, kimesne müdâhale idemez” diyü itâ‘at itmeyüp, üzerine gelüp “Âsitâne kāim-makāmı ve İstanbul kādısı işime karışmamak üzre elimde fermânım vardır” diyü ta‘allül ve illet idüp ta‘addî eyledüğin bildirüp yedinde olan sebeb-i tahrîrleri mûcebince tahsîl olunup alınmalarına emrim vardır diyü sâ’ir bahâne ile ta‘allül itdirilmemek bâbında sebeb-i tahrîr mûcebince havâle olunan akçeden bir gün evvel tahsîl olunup bir gün avkolunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ra sene [1]110

[21]

96

Kırkkilise kādısına hüküm ki:

Sefere me’mûr olanların ba‘zıları Edirne’den firâr ve tebdîl-i câme idüp cevânib-i erba‘aya perîşân oldukları istimâ‘ olunmağla, ahz ve kal‘a-bend olunmaları fermân olunmağın, ocakları tarafından ta‘yîn olunan beşinci bölüğün ( ) Çavuş ma‘rifetiyle ol makūleler vardıkda ahz ü habs ve arz u i‘lâm olunmak içün Rikâbdar Ağa vekîli Yusuf tarafından virilen mektûb mûcebince yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ra sene [1]110

97

İstanbul kāim-makāmına ve defterdâr vekîline hüküm ki:

Hâliyâ Mısr-ı Kāhire vâlîsi vezîr-i mükerrem Hüseyin Paşa’dan Hasan Ağa mübâşeretiyle gelecek iki yüz kîse akçe Mısır câ’izesinin poliçe kâğıdları İstanbul’da Kapu kethüdâsı Ali Efendi’ye geldiği istimâ‘ olunmağla, imdi; meblağ-ı mezbûru Ali Efendi’den bir gün evvel tahsîl ve ıcâleten Rikâb-ı hümâyûna irsâl oluna diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ra sene [1]110

98

Tikveş kazâsına ve Bostancı ortalarından Arslan Usta ve Nevâdir karyesinde sâkin yeniçeri çavuşlarından Halil Çavuş ve a‘yân-ı vilâyet ve iş erleri *zîde kadruhum*a hüküm ki:

Kazâ-i mezbûr ahâlîsi Dergâh-ı mu‘allâma âdem ve arzıhâl gönderüp; kazâ-i mezbûrda ba‘zı haydûd eşkıyâsı zuhûr ve tarîk ve derbendlerden mürûr u ubûr iden ebnâ-i sebîlin mâlların yağma ve kendülerin katl ve kasabât ve kurâda gezüp ahâlî-i mezbûr kâr u kisbinden kalup ta‘addî vü tecâvüzleri olduğun bildirüp ol bâbda hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince ancak kazâ-i mezbûrda zuhûr iden haydûd eşkıyâsın şer‘le tefahhus ve ele getürüp Der-i devlet-medârıma arz u i‘lâm itmeniz içün yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ra sene [1]110

99

Mısır Vâlîsi Vezîr Hüseyin Paşa’ya ve Mısır kādısına hüküm ki:

Hâliyâ Medîne-i Münevvere kādısı olan Mehmed Müstakîm *zîdet fezâ’ilühû* inşâ’allâhü te‘âlâ Mısır’a dahloldukda te’hîr ü tevakkuf itdürmeyüp be-her-hâl bir sefîne tedârik ve tahmîl ve her kangı iskele münâsib ise ol iskeleye îsâl itdiresiz ki mansıbı olan Medîne-i Münevvere’ye irsâl eyleyüp avk u te’hîr itdirüp vakti değildir diyü bâ‘is meksolmakdan ihtirâz eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî 18 Ra sene [1]110

100

Sivas ve ( ) kādılarına hüküm ki:

Sâbıkā Sivas Vâlîsi İsmâil Paşa’nın mütesellimi Bozok kazâsında hilâf-ı şer‘-i şerîf zulmen alduğı iki bin guruşu mütesellimi olan Ebûbekir’den havâle idüp mahallinde taleb olundukda mütesellim-i merkūmun havâle kabul eylemedüğinden fukarâya virilmeyüp gadrolmağla, eyâlet-i mezbûrenin hâsları mahsûlünün hasadı mezbûr İsmâil Paşa’nın târîhine düşüp kabziden mezbûr Ebûbekir’den bi’t-tamâm tahsîl olunup bir vechile ta‘allül itdirilmeye diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ra sene [1]110

101

Ber-vech-i arpalık Aydın Muhassılı Seyyid Ahmed *dâme ikbâlühû*ya ve Tire nâ’ibine ve kazâ-i mezbûrda vâkı‘ a‘yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Nişân-ı hümâyûnum virilen Dergâh-ı mu‘allâm müteferrikalarından Müteferrika Dilâver *zîde mecdühû* gelüp; Tire sâkinlerinden Arnavud İbrâhim nâm şakînin bundan akdem arzıyla şakîleri Der-i devlet-medâra i‘lâm-ı hâl eylediğinde esnâ-yı sefer olmağla, sefere gelmek üzre emr-i şerîfim vârid olmuşiken itâ‘at-i emr-i şerîf eylemeyüp mütegallibeden olduğu arzolmuşiken (…) olmağla, ehl-i örf tâ’ifesine istinâd etmekle, mûmâ-ileyhin serbest zeâmeti karyelerine ta‘arruz ve sübaşısına dahl ü rencîde ve re‘âyâsının perâkende vü perîşân olmalarına bâ‘is olduğundan gayrı, kazâmız ahâlîsine zulm ü ta‘addîsi hadden bîrûn olmağla, bunun emsâli fesâd ve şekāvetinin nihâyeti olmaduğın bildirüp hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, siz ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh ve a‘yân-ı vilayetsiz; cümle ma‘rifetiyle mezkûr sefer-i hümâyûna gitmeyüp fesâd ve şekāvet üzre olduğu vâkı‘ ise sü’âl eyleyüp alâ-vukū‘ihî i‘lâm ve arzeylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâsıtı Ra sene [1]110

[22]

102

Âsitâne kāim-makāmına hüküm ki:

Edirne’den İstanbul’a varınca yol üzerinde vâkı‘ kaldırım ve çeşmelerin tâ‘mire muhtâc olan mahalleri bilâ-sâhib olup taraf-ı mîrîden ta‘mîr olanlardan mâ‘adâ, ba‘zı evkāf hudûdunda olanları geçen sene ma‘rifet-i şer‘le keşf ve tahmîl olunduğu vech üzre taraf-ı vakfdan yapdırılması lâzim gelen mahallerin ta‘mîriyçün bundan akdem Hasan *zîde kadruhû* mübâşeretiyle emr-i şerîfim gönderilüp evkāf mütevellilerine ma‘rifet-i şer‘le tenbîh olunup ve Büyükçekmece’den yukaru Harâmi deresi karyesine varınca uzun ve andan küçük taş köprü (…) kaldırım ve (…) ve Bergos karyesi kurbunda üç kıt‘a kaldırımdan mâ‘adâ, Kanlıçeşme’ye varınca (…) kaldırım merhûm ve mağfûrun-leh Sultân Süleyman Hân Vakfı tarafından ve cisr-i mezbûrdan Küçükçekmece Köprisi’ne ve andan Uzun Köpri ta‘bîr olunan cisre varınca ve Silivri kasabası dâhilinde kaldırımlar merhûm Sultân Mehmed Vakfı tarafından ve Erikli kazâsında Kınıklı dâhilinde vâkı‘ cisrden Âsitâne tarafına medd olunan ma‘lûmetü’l-hudûd kaldırım merhûm Sultân Ahmed Vakfı tarafından ve Karıştıran Kebîr Köprüsü ve kaldırımlar müteveffâ Rüstem Paşa Vakfı tarafından ve Bergos kazâsı dâhilinde ma‘lûmetü’l-hudûd kaldırımlar ve cisrler müteveffâ Koca Mehmed Paşa Vakfı tarafından ve Baba-yı Atîk kazâsında (…) nâm karye deresi üzerinde olan köprüyü

karye-i mezbûre sâkinlerinden Alıkoğlu Mustafa ve dere-i mezbûrun yukarusında havâss-ı Mahmud Paşa kazâsına tâbi‘ Yolageldi nâm karyede vâkı‘ ağaç köprü ve Darıderesi’nde olan ağaç köprü karye-i mezbûre sâkinlerinden İsmâil ve Baba-yı Atîk kazâsında atlu yolunda dokuz (…) ta‘mîr olunan mahalde vâkı‘ ağaç köprü kasaba-i Rodoscuk’dan Timuroğlu nâm arzı ta‘mîr idegeldiklerin ahâlî-i vilâyet haber virmişler iken henüz ta‘mîre mübâşeret eylemeyüp avk u te’hîr eyledikleri i‘lâm olunmağla, sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin; mukaddemâ olan keşif defterleri mûcebince mîrîden mâ‘adâ, taraf-ı evkāfdan tâ‘mir olunmak iktizâ iden mahaller dahi mütevellî tarafından ıcâleten ta‘mîr olunmak üzre hüküm yazılmışdır.

103

Âsitâne kāim-makāmına ve Tersâne emînine hüküm ki:

Manos nâm zimmî gelüp; Edirne sükkânından Ağya nâm Ermeni bunun İstanbul’da sâkine zevcesi Sâre tarafından vekâlet iddi‘âsıyla ba‘zı kimesneleri şirret ile rencîde vü ta‘addîden hâlî olmadığın bildirüp, ol bâbda [hükm-i] hümâyûnum recâ ve mezbûr Manos Ermeni Ağya veled-i Avanes ihzâr ve benim İstanbul’da sâkine zevcem Sâre tarafından vekâlet iddi‘âsıyla ba‘zı kimesneleri şirret ile rencîde ve dâ’imâ şirret ve tezvîr âdet-i müstemirresi olmağla, mezbûr Ağya’nın keyfiyyet-i ahvâli istihbâr olundukda; Edirne metropolidi ve Şâmî Aslan ve diğer şâhide ve (…) Oganes (…) şerîr olup gâh asâlet ve kâh vekâlet tezvîr-i gayret-i müstemirresidir diyü her biri haber virdiklerin Edirne kādısının nâ’ibi Mevlânâ Yusuf *zîde ılmühû* i‘lâm itmekle, mevlânâ-yı mezkûrun i‘lâmı mûcebince sefînede kürek çekmek üzre vaz‘ olunmak emrim olmuşdur.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

104

Yenice-i Karasu kādısına ve Kavala Kal‘ası dizdârına hüküm ki:

Sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin; Dergâh-ı mu‘allâma mektûb gönderüp; kazâ-i mezbûra tâbi‘ İskete nâm karye ahâlîsinin e’imme vü hutebâ ve sâ’ir re‘âyâsı meclis-i şer‘a varup karye-i mezbûrdan Mehmed bin Abdullah nâm şakî Hüseyin Hilmi dimekle ma‘rûf kimesneyi bıçak ile darb ve mecrûh eyledüği hüccet-i şer‘iyye olunup Kavala Kal‘ası’nda kal‘a-bend olunmuşiken bir mikdâr akçe virüp kendüyi tahlîs itmekle, bundan akdem mezbûr Edirne’de töhmet-i sâbıka ile müttehem olup Edirne zindânında

vaz‘ olundukda andan dahi firâr ve âlet-i harble gezüp nice zimmî evine girüp emvâl ü erzâkların nehb ü gâret ve nice kimesnelere fi‘l-i şen‘a kasdidüp ve ulemâ ve ehl-i arza şetm ve ırzın hetk ve dâ’imâ (…) ve dükkân basup ümmet-i Muhammed’e darb ve eşkıyâdan olup sâ‘î bi’l-fesâd olmağla, mezbûr ıslâh-ı nefs idince Kavala Kal‘ası’na kal‘a-bend ve ıtlâkına emr-i şerîfim sâdır olmadıkca ıtlâk olunmamak bâbında emr-i şerîfim virilmek recâsına ilhâhlarıyla arzeyledüği ecilden, mezbûr Kavala Kal‘ası’nda kal‘a-bend olunup, mâdâm ki ıtlâkıyçün emr-i şerîfim sâdır olmadıkca ıtlâk olunmamak [içün] yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

105

Aydın ve Saruhan sancaklarında muhassıl-ı emvâl olan Seyyid Ahmed *dâme ikbâlühû*[ya hüküm ki:]

Seferler mütemâdî olup asker tâ’ifesinde olanlar sefer avdetinden mukaddem firâr ve kıllet-i askere bâ‘is oldukları sem‘-i hümâyûnuma vâsıl olup o makūle tavâ’if-i askerden olanlar her kangı zümreden olursa olsun bu makūle fesâda bâdî ve bâ‘is olduklarıyçün itâb ü ikāba müstehıkk olmuşlardır. İmdi; o makūle seferden firâr idenler kazâ ve kurâ (…) olanları ahâlî-i vilâyetde bî-garaz Müslimînden sü’âl ve isim ve resimleriyle defter ve kendülerin habs ve defterlerin Rikâb-ı hümâyûna irsâl eyleyüp, ammâ bu bahâne ile hilâf-ı şer‘-i şerîf bir ferde zulm ü ta‘addî vü tecâvüzden, tama‘-ı hâm sebebiyle sefere me’mûr olmayan kimesnelere rencîdeden ve akçe-i navul alınmakdan begâyet ihtirâz ü ictinâb eyleyesin diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

[23]

106

Aydın Muhassılı Seyyid Ahmed *dâme ikbâlühû* ile Birgi kādısına hüküm ki:

Birgi’de katlolunan Yaylazâde Mustafa Efendi’nin sağîre kızı Fâtıma’nın vasîsi ulemâdan Sâlih gelüp; Birgi Nâ’ibi Abdullah’ın i‘tâ eylediği hüccet-i şer‘iyyeye nazar oldukda Ceflan Mustafa ve Murad Bölükbaşı ve Kirlioğlu Hasan ve Karaoğlan Acem zimmî muvâcehelerinde vasî-i mezbûr Sâlih mezbûr Yayla Mustafa’yı odasını basup âlet-i harb ile katl ve emvâlini nehb ü gâret eylediler diyü (…) da‘vâ eyledikde

mezbûrûn Ceflan Mustafa ve Murad Bölükbaşı ve Kirlioğlu cevaplarında Bayındırlı Sekbânı ve Süllü Muhâfızı Seyyid Ahmed Paşa oğlu Seyyid Mûsâ'nın kölesi İvaz ve mezbûr Ahmed Paşa'nın Çiftlik Kethüdâsı Karaoğlan Acem zimmî Haremeyn mütevellîsi Mehmed'in yedi nefer âdemi ve sâir dokuz nefer âdemi ile mezbûr Yayla Mustafa'yı katl ve emvâlini gâret eyledik diyü mezbûr Ceflan Mustafa ve Murad Bölükbaşı ve Kirlioğlu Hasan ikrâr etmişlerdir. Sûret-i mezbûrda bu üç nefer kimesnenin ikrârları gayra sirâyet itmeyüp ancak kendülerin kātil oldukları sâbit olup bu minval üzre hüccet tahrîr olunmuş sicil (…) maktûl-i mezbûrun veresesinden sağîre-i mezbûreden gayrı vârise-i kebîri yoğise mezbûrların iktisâsları mümkin olmayup ve lâkin hüccet-i mezbûrenin (…) sâbit olur ise ba'zısı şekāvet üzre olup sâ'î bi'l-fesâd olanların katl husûsu veliyyü'l-emre müfevvaz olup ve kezâlik mezbûr Seyyid Ahmed Paşa oğlu Mûsâ ve (…) Mehmed'in haklarında hüccet ve arzda tahrîr olunan mevâdd nefsü'l-emre mutâbık olduğu takdîrce bunların dahi cezâları husûsu kezâlik veliyyü'l-emre müfevvaz olduğunu Rûmili Kādıaskeri Mevlânâ Mirzâ Mustafa Efendi i'lâm etmekle, sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin; mahallinde ahvâllerin şer'le tefahhus ve teftîş idüp mezbûr şakîleri habs ve vukū'u üzre i'lâm eyleyesiz diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ra sene [1]110

107

Itlâkıyçün yazılmışdır. Fî evâsıtı R sene [1]110

Lofça ma'a Atrabolu ve Vidin kādılarına hüküm ki:

Sen ki Lofça Kādısı Mevlânâ Ahmed *zîde fazluhû*sun; mektûb gönderüp; medîne-i Lofça'da vâkı' e'imme ve hutebâ ve a'yân ve re'âyâ meclis-i şer'a varup kazâ-i mezbûrda sâkin şirret ve fesâdât ile meşhûr olan sâbık Hatîb Canko oğlu Mehmed bundan akdem emr-i şerîfimle diyâr-ı âhardan nefyolunmağla, cümlesi âsûde-hâl olmak üzre iken bilâ-fermân yine gelüp kendü hâlinde olmayup alâkası olmaduğı il maslahatına karışup tekâlîf tevzîl olundukda envâ' şirret ile re'âyâyı ihtilâl ve mezbûr arzlar ve mahzarlar peydâ eylemek âdet-i müstemirresi ve hukkâm-ı şer'a tasallutu bir vechile ta'bîr olunmayup mezbûr kasaba-i mezkûrda sâkin olmak lâzim gelür ise cümlesi perâkende ve nizâmlarına ihtilâl virmekle, mezkûr kazâ-i mezbûrdan nefy ü iclâ olunmak recâsına arzetmeğin, mübâşir ma'rifetiyle Vidin kasabasına nefy ü iclâ olunmak üzre yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

108

Sultanyeri kazâsı nâ'ibine hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp; kazâ-i mezbûra tâbi' Hatibler nâm-ı diğer Çakırlı ve Hisaryeri ve Saruhanlı, Yağabasan, Karaçalı ve Beratlı ve Ada ma'a Soğukpınar ve Kara (…), Elmalı Baba, Vâhid Baba, (…) Ulvî ve Dişbudak Süflî ve Dişbudak Ulvî ve Şeyhlü ve (…) Yurd ve Terrizâde nâm karyeler ahâlîsi meclis-i şer'a varup bin yüz sekiz senesinde kazâ-i mezbûrdan maktû'an evlâd-ı Fâtihân olmak üzre kaydolunan yetmiş nefer ale'l-esâmî tahrîr olunduğunda kangı seferber piyâde yazılduğı mu'ayyen olmayup nefer ta'yîninde usret olmağla, merhameten kazâ-i mezbûrdan sene-i mezbûrede maktû'an kaydolunan yetmiş nefer piyâde mutâlebesiyle rencîde olunmamak, zikrolunan karyeler üzerinde evlâd-ı Fâtihân kaydı ref' ve gelen defterde ihrâc ve mahalline kaydolunup vech-i meşrûh üzre sûret-i defter ve emr-i şerîfim virilüp üzerlerine edâsı lâzim gelen tekâlîflerin cem'ine me'mûr olanlara ve emrine râzılar iken işbu sene-i mübârekede Yörük muharriri Hasan Paşa tarafından gelen mübâşir bin yüz iki ve yüz beş senesinde tahrîr olundukda kazâ-i mezbûr üzerinde kaydolunan yüz yetmiş beş nefer mahallinde mastûrdur diyü bunlardan yedi nefer eşkinci bedeli mutâlebesiyle rencîdeden hâlî olmaduğın muhassılı arzeyledüğin ecilden, yedlerinde olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnla mu'anven sûret-i defter-i Hākānî ve vârid olan fermân-ı âlî-şânımda izdiyâd talebiyle hilâf-ı emr ü defter rencîde olunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ra sene [1]110

[24]

109

İstanbul'dan Anadolu'nun Karadeniz yalılarında Amasra ve Yoros ve Benderkili ve İnebolu ve Hayra ve Hoşalay ve Kitali (?) ve Saçil (?) ve Samsun ve Bafra ve Rize ve Trabzon ve Gönye ve sâ'ir Abaza memleketine varınca iskelelerde vâkı' olan kādılar ve iskele emînleri ve sâ'irin müsellemleri ve yeniçeri serdârları ve kethüdâ yerleri ve kılâ' ve palanga dizdârları ve kasabât ve kurâ zâbıtları ve sâ'ir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Karadeniz re'îsleri İstanbul'da top ve tüfenk ve kurşun ve barut ve sâ'ir cebehâne ve zahîre ve tuz aldıklarından gayrı, ehl ü ıyâlleriyle nice kabûl-i irtidâd etmiş

kimesneleri sefînelerine tahmîl idüp ve ba‘zı yalılar ve iskeleler ve memlehalardan birer mikdâr tuz dahi iştirâ idüp ol bahâne ile Abaza memleketine götürüp Abaza eşkıyâsına takviyet virmeleriyle üç def‘a Gönye sancağın basup emvâl ve ahâlîsini gâret ve kurâ ve ziyâ‘ın ihrâk ve harâb idüp gümrük emînlerinin tama‘-ı hâmıyla düşman-ı dîne i‘ânet ve takviyet virildüği mesmû‘-ı hümâyûnum olmağla, imdi; sen ki mûmâ-ileyhimsiz; min-ba‘d Abaza memleketine top ve tüfenk ve barut ve kurşun ve sâ’ir cebehâne ve tuz vir. Dürlü zahîre virildüğine kat‘â rızâ-yı hümâyûnum yokdur. İmdi; o makūle cebehâne ve zahîre getürenlerin mu‘âvenet iden ümenâ ve sefîne re’îslerine Abaza memleketine getürmek üzre zahîre bey‘ idenlerin şer‘le cezâları tertîb ve mâlı ve sefîneleri mîrî içün zabtolunmak üzre nişân-ı hümâyûnum olduğun cümleye i‘lân ü işâ‘atın ve herkese herkese tenbîh ü te’kîd eyleyüp şöyle ki; ba‘de’l-yevm Abaza memleketine cebehâne ve zahîre getürdüği mesmû‘-ı hümâyûnum olur ise sizin adem-i takayyüd ve ihmâl ü müsâmahanıza hamlolunup eşedd-i ukūbet ile haklarınızdan gelinmesi emr-i mukarrerdir. Ana göre itmâm-ı kârî mülâhaza ve her biriniz habîr ve âgâh olup Abaza memleketine cebehâne ve zâhire gitmesinin def‘ u ref‘ine ve cesâret idenlerin cezâları tertîb ve sefîne ve emvâlleri mîrîyçün zabtolunmasında her biriniz gereği gibi takayyüd ü ihtimâm eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

110

Bir sûreti dahi İstanbul’da Rûmili’nin Karadeniz yalılarında (…) Bergos ve (…) ve Mankalya ve Balçık ve Varna ve Karaçirmen ve Kili ve İsakçı ve Tulca ve İsmâil Geçidi ve Tiner (?) ve Akkirman ve Kefe ve Gözlevi ve ( ) ve ( ) ve ( ) ve Kırım’a varınca yalılarda olan kādılara ve kasabât ve iskele zâbıtları ve emînleri ve kılâ‘ ve palangalar ve kurâ zâbıtları ve a‘yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

111

Bir sûreti dahi İstanbul kāim-makāmına ve bostancıbaşı ve Boğazkesen kal‘aları dizdârlarına hüküm ki:

112

Dergâh-ı mu‘allâm kapucıbaşılarından Istırancalı Mustafa ve Yusuf ve Hâssa silahşörlerinden Süleyman oğlu Mehmed *zîde mecdühüm* ve vâlîler tarafından hazîne üzerlerine ta‘yîn olunan ağavât ve bölükbaşılar ve yol üzerinde vâkı‘ yeniçeri serdârları

ve kethüdâyerleri ve kasabât ve kurâ zâbıtları ve sâ'ir a'yân-ı vilâyet ve iş erleri *zîde kadruhûma* hüküm ki:

İnşâ'allâhü te'âlâ sefer-i hümâyûnum avdetinden Sofya sahrâsında ihrâc olunacak Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ve altı bölük halkı ve sâ'ir kapum kullarının mevâcibleri içün tertîb ve fermânım olan akçelerden, sen ki Trablusşam mukāta'âtı mâlından üç yüz elli kîse akçe ve cem'an mukāta'âtı mâlından seksen kîse akçe ihrâcına me'mûr Istırancalı Mustafa ve sen ki Haleb muhassıllığı mâlından yüz kîse akçe ve zü'amâ ve erbâb-ı tîmâr bedeliyyesi mâlından elli kîse akçe ihrâcına me'mûr Yusuf ve Sayda Beyrut mukāta'âtı mâlından üç yüz kîse ve Sayda imdâd-ı seferiyyesinden yirmi kîse ihrâcına me'mûr Süleyman oğlu Mehmed *zîde mecdühüm* avdet-i seferden evvel Sofya sahrâsında mevcûd bulunmak üzre fermânım olmuşidi. Hâliyâ avdet-i sefer karîb olup zikrolunan cizyeler ile mâh-ı Safer'in yirmi beşinci günü mahallerinden çıkup yola revân olduğunuz mesmû'-ı hümâyûnum olmağla, imdi; işbu fermân-ı celîlü'l-şânım her kangı mahalde size vusûl bulur ise bir an ârâm ve tevakkuf eylemeyüp hâb ü râhatı kendünize terk ve iki konağı bir idüp sür'at ve şitâb ü isti'câl ile bir gün mukaddem ve bir sâ'at evvel gurre-i Rebî'ülâhire değin Rikâb-ı hümâyûnum hazînesine teslîm eylemenizde her biriniz ziyâdesiyle dikkat ü ihtimâm eyleyesiz. Şöyle ki; sefer-i hümâyûnuma me'mûr olan kapum kullarının mevâciblerine tahsîs olup mübâşir olduğunuz akçelerin vakt ü zamânıyla mahallinde gelüp irişmeyüp te'hîre bâ'is olup guzât-ı Müslimînin Sofya sahrâsında meksine bâdî olursunuz. Özr ü cevâbınız ısgâ olunmayup eşedd-i ukūbet ile müstahıkk-ı cezâ olmanızı mukarrer bilüp ana göre itmâm-ı kârî her biriniz mülâhaza ve her ne tarîkle olur ise olsun bi-eyyi hâl gurre-i mezbûrda Rikâb-ı hümâyûnum hazînesine teslîm eylemek gerek. Siz ayak sürüyüp te'hîre bâ'is olmakdan gâyetü'l-gâye ihtirâz eyleyesiz ve siz ki a'yân-ı vilâyet ve kethüdâyerleri ve yeniçeri serdârları ve kasabât ve kurâ zâbıtları; zikrolunan hazîne her kangınızın taht-ı kazâsına dâhil olur ise aslâ eğlendirmeyüp birbirinize irsâl ve muhâfaza iderek yanına âdemler koşup mahall-i me'mûra îsâl idüp avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâhaleden ictinâb eyleyesiz ve siz ki mübâşirlersiz; itmâm-ı hidmetde bezl-i makdûr ve sa'y-i nâ-mahsûr eyleyüp (…) sarfidüp ale'l-acele gelüp irişmeniz bâbında Mâliye tarafından emr-i şerîfim virilmekle, mûcebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâsıtı Ra sene [1]110

113

Antalya'dan Rikâb-ı hümâyûna gelince yol üzerinde vâkı' kādılara ve taht-ı kazâlarınızda vâkı' elviye mütesellimleri ve kethüdâyerleri ve yeniçeri serdârları, a'yân-ı vilâyetin iş erlerine hüküm ki:

İnşâ'allâhü te'âlâ Trablus ve Sayda-Beyrut mukāta'âtları mâlından tahsîl ve mübâşir tâyin olunan Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşılarım ile gelecek emvâl-ı mîrî Rikâb-ı hümâyûnuma gelince her kangınızın taht-ı kazâ ve hükûmetlerine dâhil olur ise menâzil ü merâhilde, mahûf [u] muhâtara olan mahallerde yanına yarar kulaguzlar ve kifâyet mikdârı tüfeng-endâz yarar ve mu'temedün-aleyh âdemler koşup ve giceleri muhkem bekledüp hıfz u hırâset itdirüp emîn ü sâlim birbirinize ulaşdırup avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâhaleden begâyet ihtirâz ü ictinâb eyleyesiz diyü Mâliye tarafından emr-i şerîfim virilmekle, mûcebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâsıtı Ra sene [1]110

[25]

114

Kudüs-i Şerîf kādısına hüküm ki:

Françe padişâhının Âsitâne'de mukîm elçisi olan Baron de Şa gelüp; Sayda-Beyrut'da sâkin Françe Konsolosu Vamror nâm zimmî Kudüs-i Şerîf'e vardukda kānûn-ı kadîm üzre kendü tevâbi'i içün lâzim gelen resm-i gafîr ve sâ'ir hedâyâsı her ne ise virüp kusûru yoğiken, sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin; bin yüz dokuz senesinde konsolos-ı merkūmdan kānûn u kadîme mugâyir ve bi-gayrı hakk iki yüz elli guruş ahzeyledüğin bildirüp kānûn u kadîme mugâyir ve bi-gayrı hakk ahzeyledüğin mebâliğ-i merkūm girü aldırılup ba'de'l-yevm bu makūle ahz ü celble rencîde eylemeyüp ve Françe konsolosunun ziyâretine muhâlefet olunmayup men' u def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledüği ecilden, vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün hüküm yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

115

Sayda-Beyrut beğlerbeğisine ve Sayda kādısına hüküm ki:

Françe padişâhının Elçisi Baron de Şatonin arzıhâl gönderüp; medîne-i Sayda'da Françe tüccârlarının iskân eyledikleri hânın içinde yine Françe tüccârlarından Bartolon nâm tüccâr kendü odasında iken vakt-i zuhrda Mehmed Şâmî dimekle ma'rûf kimesne tâcir-i merkūmun odasına girüp bıçak ile boğazlayup katleylemekle, hâliyâ Sayda'da olan Françe konsolosu, sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin; sana varup ahvâli i'lâm eyledikde kātil olan kimesneyi ahz ve şer'le hakkında lâzim geleni icrâ etmek üzre iken hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn "Siz (…) katleylediniz" diyü konsolos-ı merkūmun ve tüccâr tâ'ifesinin huddâmların ahz ve "Tâcir-i merkūmu Françe tüccarları katleyledi söylen" diyü darb ve bir zamân habseyledüğinden mâ'adâ, merkūm huddâmları halâs eylemek içün Françe tüccârlarından bir mikdâr akçe alduğın bildirüp, sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin; mezbûr huddâmları habsden ıtlâk eylemesiyçün Françe tüccarlarından alduğın akçe her ne mikdâr ise girü Françe tüccarlarına redd ü teslîm eylemen bâbında hüküm recâ etmeğin, vech-i meşrûh üzre şer'le görülmek üzre yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

116

Kāim-makām paşaya hüküm ki:

Mehmed gelüp; sâbıkā Tersâne Emîni müteveffâ Mustafa Efendi'ye Tersâne emîni iken mîrî kalyon ve fırkateler içün Tersâne-i âmireye (…) don yağı bahâsından Tersâne ruznamçesi tezkiresi mûcebince yüz beş bin dokuz yüz altmış üç akçe hak müteveffâ-yı merkūmun vasîsinden taleb eyledikde harbî kefereden (…) demircibaşıya virilen mîrî kalyon bahâsından ve bir mikdârın vasîsinden mübâşir ma'rifetiyle tahsîl olunup meblağ-ı merkūmdan bir mikdârı dahi akrabasından bî-garaz kimesneler "Müteveffâ-yı mezbûrda alacağımız vardır, alduğın akçeden (…) ve hisse alurız" diyü ta'addî eylediklerin bildirüp, sefer avdetine değin da'vâları te'hîr olunup bir ferde ta'allül itdirilmemek bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğin, mezbûrun da'vâsı mîrîye müte'allik olmağla, Ordu-yı hümâyûnum avdetine değin te'hîr ola diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

117

Cezîre hâkimi Abdullah Hân'a hüküm ki:

Bundan akdem sen bâ-fermân-ı âlî sefer-i hümâyûnuma me’mûr olup bu‘d mesâfe sebebiyle vakt ü zamânıyla gelüp Ordu-yı hümâyûnuma mülâkî olman mümkin olmaduğı ecilden, Bebe Süleyman husûsu içün me’mûr olan asâkir-i İslâm’ın yanına varup ol tarafda iktizâ iden hidemât-ı aliyyemde bezl-i kudret ve sarf-ı miknet eyleyesin diyü fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

118

Mısır vâlîsine hüküm ki:

Süleyman Abdullah Reşîdli arzıhâl sunup; mezbûr Mısır serdengeçdilerinden Serdengeçdi Ağası Ömer’in bayrağı altında iken, geçen sene bi-emrillâhi te‘âlâ küffâr-ı hâksâra esîr olup hâlâ bahâ ile çıkup yevmî beş akçe ulûfeye mutasarrıf olup beher sene imdâd içün işlemiş ulûfesi kendüye virilmek bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin; Mısr-ı Kâhire kā‘idesi üzre bu makūlelerin müstahıkk olduğu ulûfeleri virile gelmiş ise bunun dahi ulûfesi alıvirilmek içün yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

[26]

119

Âsitâne kāim-makāmına ve İstanbul kādısına hüküm ki:

Galata kazâsına tâbi‘ kasaba-i Beşiktaş’da sâkin ulemâ ve sulehâ ve fukarâ ve zu‘afâ Dergâh-ı mu‘allâma mahzar gönderüp; hâlâ kasaba-i mezbûrda Paşa Mahallesi’nde vâkı‘ fırın emr-i şerîfimle has nân tabheyleyüp has etmeğe zarûretleri olmayup kifâyet ider iken kasaba-i mezbûre iskelesi yanında olan harcî fırın binâ evvelden berü birerlik harcî işlemek istiyorken fırın-ı mezbûru Hüseyin ve Mehmed nâm kimesneler ve Arap İskelesi’nde olan birerlik harcî fırını dahi el-Hâc Mustafa nâm kimesne kendü kârı içün kudât ve nüvvâbdan birer tarîkle fırın-ı mezbûrlarından dörderlik has etmek tabhetmek içün birer hüccet alup fırınlarında dörderlik has etmek tabheyleyüp kasaba-i mezbûrda birerlik harcî etmek bulunmamağla, ahvâlleri perîşân ve fukarâ vü zu‘afâya usret ve her vechile zahmet ârız olup mazlûm ve mutazarrır olduklarından nâşî, zulm ü zararların def‘ idüp mezbûrlara harcî birerlik etmek işletmek içün tenbîh ümîdiyle Galata kādısına ahvâllerin ifâde ve i‘lâm itdiklerinde dahi mezbûr

etmekcilere mu‘âvenet idüp fukarâya merhamet olunmamağla, kasaba-i mezbûrede dörderlik has etmek tabheden iskele başında ve Arap İskelesi’nde olan harcî fırınlara birerlik harcî etmek tabholunup dörderlik has etmek tabhetmeden men‘ u def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum virilmek recâsına mahzar etmeleriyle, İstanbul ve Galata ve tevâbi‘i mahallerde olan fırınlarda yedlerinde hatt-ı hümâyûn olmayanlar nân-ı has tabheylemek memnû‘ iken zikrolunan iki fırında hilâf-ı hatt-ı hümâyûn nân-ı has tabholunmağla, mahzar mûcebince men‘ olunup fîmâ-ba‘d nân-ı harcî tabhitdirmeniz içün yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

120

İstanbul Kāim-makāmı Vezîr Yusuf Paşa’ya hüküm ki:

Sâbıkā Mısr-ı Kâhire muhâfızı olan düstûr-ı mükerrem İsmâil Paşa *edâmallâhü te‘âlâ iclâlehû*nun ve etbâ‘ının Cevher nâm ve gayrılar ile on nefer Tavâşî ağaları ve hâliyâ Mısır muhâfazasında olan düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham vezîrim Hüseyin Paşa *edâmallâhü te‘âlâ iclâlehû*nun dokuz nefer Tavâşî ağaları İstanbul’a geldüği mesmû‘-ı hümâyûnum olup Rikâb-ı hümâyûnuma irsâl olunması bâbında hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum sâdır olmağla, imdi; zikrolunan ağaları bi-eyyi hâl buldurup bir neferi ketm ü ihfâ olunmamak üzre cümlesini buldurup Hüseyin Paşa ağalarından dokuz nefer ağanın üç neferi İstanbul’da Fatma Hanım *dâmet ismetühâ*ya virilüp mâ‘adâsı on altı neferini bir gün evvel Rikâb-ı hümâyûnuma irsâl eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

121

Birgi nâ’ibine ve Birgi müftîsine ve a‘yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Birgi’de vâkı‘ Haremeyn-i Şerîfeyn Evkāfı mütevellîsi arzıhâl ider; kendü hâlinde olup hilâf-ı şer‘-i şerîf kimesneye dahl ü ta‘addîsi olmayup ve üzerine şer‘an bir nesne sâbit ü zâhir olmuş değil iken ba‘zı ashâb-ı ağrâzın iftirâsıyla nire mevâdd isnâdıyla gadr murâd eylediklerin bildirüp keyfiyyet-i ahvâli tefahhus ve i‘lâm olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğin, mezkûrun kendü ahvâli mukaddemâ sâdır olan fermân-ı âlî mûcebince Saray-ı atîk-i ma‘mûre emekdârlarından ta‘yîn olunan teberdâr mübâşeretiyle Birgi müftîsi vechile ahâlî ve a‘yân yediyle cem‘ olunup bî-garaz ve

müsinn ü ihtiyârlardan hakk u adl üzre istihbâr ve alâ-vukū‘ihî Rikâb-ı hümâyûnuma arzoluna diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

122

İstanbul kāim-makāmı ve İstanbul Kassâbbaşısı Şa‘bân *zîde mecdühû*ya hüküm ki:

Anadolu koyuncularından Erzurum sâkinlerinden Kürd Ali gelüp; sâbıkā İstanbul Kassâbbaşısı İbrâhim’e koyun virüp altı aydan berü akçesin virmeyüp kendüsi Edirne’ye ihzâr olundukda hasta bulunup girü kalmağla, hakkımız deftere geçmeyüp mîrî içün virdüğimiz koyun bahâsının bin yüz elli guruş zimmetinde olmağla, hâlâ Kassâbbaşı Şa‘bân ma‘rifetiyle merkūm İbrâhim’in hesâbına dâhil olan havâleden tahsîl olunacak ahvâline akçesi virilmek üzre emir recâ itmeğin, bundan akdem ol tarafa gelen celeplerden mâ‘adâ, dahi Âsitâne’de kassâblardan ve ba‘zı rençberlerden koyun aldığım ba‘zı kimesnelere vireceğimiz vardır diyü cevâb etmekle, hâlâ kendü hesâbına dâhil olup “Henüz almadım” diyü iddi‘â itmekle, on üç bin iki yüz kırk sekiz bir buçuk guruş olmağla, meblağ-ı mezbûru hâlâ Kassâbbaşı Şa‘bân ma‘rifetiyle mahallerinde tahsîl olunup ve koyun aldığı rençberlerinin dahi İstanbul’da hesâbları sıhhat üzre gördüklerinden sonra zuhûr iden hakları tahsîl olunacak mâl-ı mezbûrdan Şa‘bân ma‘rifetiyle edâ ve bunlardan gayrı bu makūlelerin dahi akçesin izdiyâd gelen akçeden virilmek üzre emr-i şerîfim virilmekle, mezbûr İbrâhim virdüği temessük mûcebince şer‘le tevcîh iden hakkın mûmâ-ileyh Şa‘bân *zîde mecdühû* ma‘rifetiyle mukaddemâ fermân olunduğu üzre ve ihkāk-ı hak eyleyesin diyü Mâliye tarafından emr-i şerîfim virilmekle, mûcebince tahsîl içün yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

[27]

123

Çarşamba kādısına ve Boyabad Kal‘ası dizdârına hüküm ki:

Çarşamba kazâsında sâkin ulemâ ve sulehâ ve e’imme ve hutebâ ve sâ’ir fukarâsı mahzar gönderüp; kazâ-i mezbûra tâbi‘ Çay nâm karyede sâkin Çolak Mûsâ dimekle ma‘rûf kimesne şerîr ve gammâz olup yirmi-otuz seneden berü âdet-i

müstemirresi olup yedinde vâlî tarafından temessük yoğiken re‘âyâ tâ’ifesinin ve sâ’irlerinin “Ben nâzır ve voyvoda tarafından vekilleriyim” diyü kimini ahz ü habs ve kimini katl kasdıyla evlerin basup ehl ü ıyâllerinden devr ve nice akçelerin alup ve kādılara kādılık itdirmeyüp kendü tarafından Kalafat oğlu dimekle ma‘rûf Mehmed’i yanına alup da‘vâlar dinleyüp her bir karyeden cürm ü cinâyetiniz vardır diyü akçelerin alup ve ehl-i örf geldikde yanına düşüp kimini tecrîm ve kimini habsitdikden sonra “Benim evimde ve odamda yatup yem ü yemek yedi” diyü (…) doksan ve yüz guruşların alup ve aldırmağa bâ‘is olup ve bunun emsâli zulm ü ta‘addîsinin nihâyeti olmayup bundan akdem bir def‘a Sinop Kal‘ası’nda kal‘a-bend olunup bir tarîkle halâs olmağla, ashâb-ı hukūk hakkını aldıkdan sonra Der-i devlet-medâra ihzârıyçün emr-i şerifîmle çavuş ta‘yîn olundukda firâr idüp ba‘dehû zuhûra geldikde ba‘de’l-yevm bir husûsa karışmamak üzere tenbîh olunmuş iken mütenebbih olmayup ve mezbûrun hakkında yedi kıt‘a emr-i şerîf vârid olmuşiken yine kendü hâlinde olmayup ve hâlâ yine ashâb-ı hukūkun hakkını alup kazâ umûrına müdâhale etmemek üzre yedlerine emr-i şerîfim virilüp da‘vet-i şer‘ olundukda itâ‘at-i şer‘ eylememekle mezbûrun ta‘addîsi men‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum verilmek recâsına mahzar itmeleriyle mezbûr ahzolunup Kastamonu Sancağı’nda vâkı‘ Boyabad Kal‘ası’nda kal‘a-bend ve ebedî habsolunup bir tarîkle ıtlâkına fermân-ı şerîf dahi sâdır olur ise arzolunup tekrâr emr-i şerîfim sâdır olmadıkca ıtlâk olunmamak emrim olmuşdur.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

124

Âsitâne kāim-makāmına ve monlâsına hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul’da Şehzâdebaşı’nda Eskiodalar kurbunda Orta Câmi‘ Evkāfı’ndan müceddeden binâ ve ihyâ olunan dekâkinde sâkin dikici tâ’ifesi gelüp; mahmiye-i mezbûrede olan haffâf tâ’ifesinin beynlerinde mer‘î tutulan nizâm-ı kadîme mugâyir vaz‘ u hareket ve emti’aların haffâflarından gayrı kimesneye bey‘ etmemek üzre mukaddemâ hatt-ı hümâyûn ile mu‘anven emr-i şerîfim vârid olup, lâkin zikrolunan dükkânlara kimesne rağbet etmemeleriyle bunlara taraf-ı vakfdan ma‘rifet-i şer‘le bunlara îcâr ve iskân itdirilüp bunlar dahi ol dükkânlarda (…) mest ve pabuc ve çizme diküp bey‘ idüp mukaddemâ vârid olan hatt-ı hümâyûn ile mu‘anven emr-i şerîfime mugâyir kimesneye zarar-ı şer‘îleri yoğiken haffâflar kethüdâsı ve sâ’ir haffâf tâ’ifesinden ba‘zıları “Sizin dükkânınızda dikdiğiniz mest [ve] pabucu bize noksân bahâ

ile bey‘ eylen. Mücerred biz alup dilediğimiz bahâya fürûht ideriz” diyü sonradan ve bir tarîkle emr-i şerîfim ihrâc etmeleriyle hilâf-ı şer‘ kâr u kisblerine mâni‘ ve vakfa gadretmeleriyle, şer‘le men‘ u def‘ olunmak bâbında hüküm recâ itmeğin, mukaddemâ hatt-ı hümâyûn ile mu‘anven virilen emr-i şerîfimin mazmûnu ihrâc olunmak üzre hilâf-ı şer‘-i şerîf kâr u kisblerine müdâhale olunmamak üzre yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

125

Çorum ve Osmancık kādılarına ve Çorum mütesellimine hüküm ki:

Sen ki Osmancık Kādısı Mevlânâ Ali *zîde fazluhû* ki Dergâh-ı mu‘allâma mektûb gönderüp; kazâ-i mezbûrun ulemâ ve sulehâ ve e’imme [ve] hutebâ ve meşâyih ve sâ’ir ahâlîsi Dergâh-ı mu‘allâma mahzar gönderüp kasaba-i Osmancık’da vâkı‘ Câmi‘-i Kebîr imâmı olan kıdvetü’l-ulemâ’i’l-muhakkıkîn Mevlânâ Seyyid Halil *zîde ılmühû* ve merhûm ve mağfûrun-leh Sultân Süleyman Hân *tâbe serahû* Câmi‘-i Şerîfi’nde hatîb ve imâm olan el-Hâc Ali ve el-Hâc Hasan meclis-i şer‘a varup; bunlar kendü hâllerinde olup hilâf-ı şer‘ kimesneye vaz‘ u ta‘addîleri yoğiken ashâb-ı ağrâzdan ba‘zıları bunlar içün “Eşkıyâya mu‘în ve sâ‘î bi’l-fesâdlardır” diyü Müfettiş Paşa’ya hilâf-ı inhâ ile teşekkî etmeleriyle, bunları ıslâh-ı nefs idince Çorum Kal‘ası’nda kal‘a-bend olmak üzre fermân virilmekle ahz ü habsitmek murâd etmeleriyle, Osmancık ahâlîsinden keyfiyyet-i ahvâlleri tefahhus olundukda; mezbûrûn Seyyid Halil ve el-Hâc Ali ve el-Hâc Hasan’ın haklarında olan kelimâtda iftirâ-yı mahz ve kizb sarîh olup mezbûrûn ehl-i ilm ve kendü hâllerinde olup hüsn-i hâllerine her biri alâ-tarîkı’ş-şehâde haber virüp mezbûrûn ol vechile hilâf-ı şer‘ dahl ü rencîde olunmamak bâbında emr-i şerîfim virilmek recâsına arz u mahzar etmeleriyle, arz u mahzarları mûcebince hilâf-ı şer‘ dahl ü rencîde olunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

[28]

126

Haleb ve Rakka vâlîlerine ve Maraş ve Trablusşam ve Adana ve Hama-Humus beğlerbeğilerine ve ( ) ve ( ) kādılarına hüküm ki:

Seyyidetü'l-muhadderât vâlidem Sultân kethüdâsı olan Hacı Mehmed *dâme mecdühû* arzıhâl sunup; müşârun-ileyhânın mutasarrıfı olduğu hâslarından Rişvân hâssı mefrûzü'l-kalem ve maktû'u'l-kadem min-külli'l-vücûh serbest olup âhardan bir vechile dahlolunmak icâb etmez iken eşkıyâdan olup konar ve göçer Bektâşili cemâ'atinden Bektâşi oğlu Kara Mehmed ve karındaşı oğlu Mahmûd ve (…) ekrâdından Kizir Ali ve Avşar kabîlesinden Kara Gündüz oğlu Kara Hamza ve Muslu Beğ ( ) ve ( ) nâm şakîler ve Recepli cemâ'atinden Zülfikār ve Bozulu ve sâ'irleri ve Çepni kabîlesinden Süleyman ve Karamar oğlu Fethullah hevâlarına tâbi' üç yüzden mütecâviz eşkıyâ ile Selîmiye karyesinde Müntehir (?) nâm mevzi'de re'âyâ fukarâsının evlerin basup on iki nefer âdemin katl ve üç yüz yirmi üç re's öküzlerin ve yirmi beş re's develerin ve yirmi re's inek sürüp götürüp ve evleri içinde olan eşyâların nehb ü gâret edüp ve bundan mâ'adâ eşkıyâ-yı mezbûrûn Elbistan kurbunda Göldepe nâm mevzi'de yine bir def'a dahi tâ'ife-i mezbûrun evlerin basup emvâl ü erzâkların gâret etdikden gayrı üç nefer âdemlerin dahi katledüp eşkıyâ-yı mezbûrûnun bu makūle şekāvete âdet-i müstemirreleri olup sâ'î bi'l-fesâd oldukların Hısn-ı Mansûr kādısı arzitmeğin, eşkıyâ-yı mezbûrûnun her kangı mahalde bulunurlar ise re'âyâ fukarâsından cebren ve zulmen aldıkları at ve deve ve sâ'ir emvâl ü erzâkların ta'yîn olunan Kapucıbaşızâde Mehmed'e Rişvân voyvodası ma'rifetiyle tahsîl olundukdan sonra şer'le lâzim gelen icrâ olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ etmeğin, vech-i meşrûh üzre amel oluna diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

127

Kavala muhâfazasında olan ( ) *dâme ikbâlühû*ya ve Kavala Kal'ası' dizdârına hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşılarından Mehmed *dâme mecdühû* gelüp mahrûse-i İstanbul'da vâkı' Süleymâniye Evkāfı mukāta'alarından ve Dırama mukāta'ası bin yüz sekiz senesinde uhdesinde olup sene-i mezbûrda mukāta'a-i merkūme karyelerinin hâsıl olan tereke mahsûlü ol taraflarda ber-vech-i peşîn bahâya fürûht olunmak mümkin olamayup def'a olan deyni ve hesâbı kat'â alâka olmadığın bildirüp, mukāta'a-i mezbûre mahsûlünden yalnız iki bin keyl hınta Kavala İskelesi'nden bir sefîneye tahmîl ve Âsitâne-i sa'âdetimde vakıf tarafına teslîm itdirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

128

Çorlu kādısına ve a‘yân-ı vilâyet ve yeniçeri serdârına hüküm ki:

Hâlâ Edirne’de ve İstanbul’da lahm-ı ganeminin beher vukıyyesi dörder paraya füruht olunup kasaba ve kurâda dahi noksân füruht olunmak lâzim iken kasaba-i mezbûre kassâbları narh-ı cârîden izdiyâd beşer ve altışar paraya fürûht idüp re‘âyâ vü fukarâya gadr-ı mahz olduğu istimâ‘ olunmakla, imdi; mezbûrları men‘ u def‘ ve Edirne ve İstanbul’da füruht olunduğu narh üzre dörder paradan ziyâdeye füruht itdürmeyüp fukarâya gadr u ta‘addî olunmakdan begâyet ihtirâz eyleyesiz diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

129

İstanbul kāim-makāmına ve kādısına hüküm ki:

İstanbul sâkinlerinden müteveffâ Vezîr-i a‘zam-ı sâbık İsmâil Paşa’nın kızı Şerife Rahime Hânım gelüp; müteveffâ babasından irs-i şer‘le intikāl iden muhallefâtı vâlidesi Şerife Zeyneb ve büyük karındaşı Seyyid Mustafa ve sâ’ir verese beynlerinde taksîm ve hisselerin ahzeylediklerinden sonra vâlidesi karındaşı mezbûr Seyyid Mustafa nâm kimesneden muhallefâtdan bir mikdâr akçe hükmitdirüp ve nukūd ve eşyâdan bir mikdârın alup bâkîsine kefîl almağla, karındaşı mezbûr dahi bunun hissesiyçün bir mikdâr akçesin alup kefîl ve memhûr deyn temessükü alup sefer-i hümâyûna azîmet itmekle, vâlidesi mezbûre mâl-ı merkūmu tekrâr bundan da‘vâ ve mübâşir ta‘yîn idüp ba‘zı eşirrâyı havâle idüp dahl ü nizâ‘dan hâlî olmadığın bildirüp, karındaşı mezbûr sefer-i hümâyûndan gelüp Dîvân-ı hümâyûnumda vüzerâ-yı izâm ve kādıaskerim huzûrunda murâfa‘a olmadıkca Âsitâne ve gayrı mahallerde da‘vâları istimâ‘ olunmayup Dîvân-ı hümâyûna havâle olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, vech-i meşrûh amel olunmak bâbında hüküm yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

[29]

130

Kapudân Vezîrim el-Hâc Hüseyin Paşa’ya hüküm ki:

Hâliyâ Rikâb-ı hümâyûnuma mektûbun gelüp; Venedik melâ‘îninin donanma-yı menhûsuyla muhârebe idüp bi-avni’llâhi te‘âlâ teslîm-i nusret-i vezzân (?) olup sefâ’in-i hezîmet-makrûnlarına göğüs göğüse çatılup ceng-i azîmden sonra şems gurûb etmekle firâr ve bir kaç sefînesi gark ve bir kaçı dahi mecrûh ve münkesir-i sâl ile getürüp (…) yıkılup gitdüği ve içinde olan melâ‘înden vâfiri mürd ve nicesi esîr ve giriftâr-ı bend oldukların i‘lâm ve bu (…) ileyhin vukū‘u mesmû‘-ı hümâyûnum ve ma‘lûm-ı âlem şumûlüm olmuşdur. Feth-i celîle-i hüsrevânem sana ve seninle dîn-i mübînde can ve başların fedâ iden gâzî kullarıma helâl ve iki cihânda yüzün ak ve kılıcın keskin olsun. Senden dahi me’mûl-i hümâyûnum ve melhûz-ı hâtır-ı safâ-makrûnum uğur-ı dîn-i mübînde nice nice hidmet vücûda getirüp du’â-yı hayr icâbet eser-i mülûkâneme mazhar olasın. İmdi; sen kemâ-kân kapudânım olup donanma-yı hümâyûnum ve beğlerin ve kapudânların azl ve nasb ve melâ‘în-i hâsirîne dâ’imâ gûşmâl virüp lütf-ı hakkıyla göz açdurmayup sâ’ir ol cânibde dîn ü devlet ve ırz ve nâmûs-ı saltanatıma lâyık ve enfa‘ olan umûr u husûs senin re’y-i rezîn ve fikr-i isâbet-karînine havâle olunmuşdur. Göreyim seni, ne vechile hidmet ve ne tarîkle bezl-i gayret ve hamiyyet idersin, hâlâ vücûda gelen hidmetinin izz-i huzûr-ı fâ‘izi uğûr-ı padişâhânemde makbûl ve meşkûr ve bâ‘is-i istihsân-ı gayr-ı mahsûr olup hakkında avâtıf-ı aliyye-i padişâhânem zuhûra getürilüp esvâb-ı fâhire-i mülûkânemde semmûr fâ‘izü’s-sürûre duhte serâser hil‘at-ı fâhire-i mülûkânem inâyet ve ihsân idüp irsâl ve teblîği hidmetiyle ( ) ta‘yîn ve irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

İnâyet ve irsâl olunan hil‘at-ı fâhire ve kisve-i bâhiremi envâ‘ i‘zâz ü ikrâm ve esnâf-ı tevkîr ü ihtirâm ile istikbâl idüp ve alup giyüp yirmi yedi nefer donanma-yı hümâyûn kalyonların kapudanlarına ve altı nefer ocak kalyonları kapudânlarına otuz üç kıt‘a hil‘at-ı sâde ilbâs eyleyesin dahi cibilliyetinde olan vüfûr-ı hamiyyet-merdî ve tıynetinde mevfûr olan sıdk-ı şecâ‘at-i dilâverî muktezâsınca dâmen-i gayreti dermiyân idüp melâ‘în-i hâsirîne gûşmâl virüp bi-inâyeti’llahi te‘âlâ def‘ u ref‘lerinde dâ’imâ gayret-i İslamiyye’yi vücûda getürmeğe bezl-i iktidâr eyleyesin, senin vukūf ve şu‘ûrun ve cenk ahvâlinde olan gayret ü hamiyyetin fevka’l-gâye olduğu Rikâb-ı hümâyûnuma ma‘lûm-ı hümâyûnum olmuşdur. Ol cânibin umûru evvelkiden ziyâde uhdene havâle olunmuşdur. Göreyim seni; yanında olan mîr-i mîrân ve ümerâ ve kapudânlardan gereği gibi hidmet idenlere ri‘âyet ve hidmetde tekâsül idenlere hakāret idüp her birisin ahsen vech üzre hidmet-i hümâyûnuma tergîb ve tahrîs eyleyüp dîn ü devlet ve ırz u nâmûs-ı saltanatımda lâyık hidmet vücûda getürmeğe dâr-ı makdûrun sarfeyleyesin.

Tahrîren fî evâhiri Ra sene [1]110

131

Âsitâne kāim-makāmına hüküm ki:

Cenâb-ı emâret-me'âb bi'l-fi'l Cezîre Hâkimi olan Abdullah Hân *dâme ulüvvühû* arzıhâl gönderüp; mûmâ-ileyh işbu sene-i mübârekede yine Süleyman üzerine me'mûr olan asâkir ile ma'an ta'yîn olunmağla, elli re's davarlarıyla Üsküdar'a mürûruna mümâna'at olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, vech-i meşrûh üzre mürûruna mümâna'at olunmaya diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

132

Kāim-makām paşa ve Kassâm-ı askerîye hüküm ki:

Rikâb-ı hümâyûnumda Çavuşlar Emîni olan Hacı Ahmed Çavuş arzıhâl sunup; Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Zorlu İbrâhim Çavuş mecmû' mâlının sülüsü sefer vâkı' oldukça sefer-i hümâyûnuma me'mûr olan çavuşân dâ'iresinde sana ta'yîn olunmak üzre merkūm dahi Ahmed Çavuş'u beyninde vasî-i muhtâr nasb ve mu'ahharan tarîk-i Hacc-ı Şerîf'de fevt [ve] hâl u hayatda isbât ve taraf-ı şer'îden hüccet-i şer'iyye virilmekle, merkūm Zorlu İbrâhim Çavuş'un İstanbul'da Bedestân'da olan sanduk ve eşyâsı ma'rifet-i şer'le tahrîr ve vasî-i merkūm tarafından irsâl olunan çavuş *zîde kadruhû*ya teslîm olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ ve tarîk-i Hac'da fevtolan Zorlu İbrâhim Çavuş'u huyûtunda mecmû' mâlının sülüsün sefer-i hümâyûn vâkı' oldukça Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarının dâ'iresinde umûr-ı saka içün vakfitdiği çavuşlar emîni olup vakfın ma'iyyetinde vasî-i muhtârı olan Hacı Ahmed Çavuş şuhûd-ı udûl ile isbât idüp hükmolunmağla, lâkin mahrûse-i İstanbul'da olan muhallefâtı memhûren Edirne'ye nakl ve mecmû'unun sülüsü ihrâc olunup Edirne Bedestânı'nda hıfzolunmak münâsibdir diyü Rûmili kādıaskerinin şerbetçisi İsmâil *zîde ılmühû* i'lâm itmekle, i'lâmı mûcebince amel oluna diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

133

Şam'ın Yerlü Kulu Ağası ( ) *zîde mecdühû*ya hüküm ki:

Şam'ın yerlü kullarından ikinci cemâ'atde yevm-i ( ) akçe ulûfeye mutasarrıf olan Hasan Abdullah serbölük gelüp ocağında emekdâr olup sefer-i hümâyûnumda olup serbölük çorbacılarından iken fevtoldu diyü hilâf-ı inhâ hüccet tevcîh olunup hâliyâ huyûtda olup fevti gayr-ı vâkı' olmağla, kadîmî etmeği kendüye ibkā olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, sen ki ağa-yı mezbûrsun; mezkûrun fevti gayr-ı vâkı' olmağla, kadîmî etmeği kendüye ibkā olunmak içün hüküm yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

[30]

134

Âsitâne kāim-makāmına ve kādısına hüküm ki:

İstanbul'da vâkı' Atmeydanı kurbunda Helvacıbaşı Mescidi Evkāfı'nın mütevellîsi olan Seyyid Hacı Mehmed gelüp; vakf-ı mezbûrun defter ve vakfiye-i ma'mûlün-bihâsında mukayyed akārâtından Hocapaşa kurbunda vâkı' bir bâb değirmen ve dükkân yüz elli seneden berü mescid-i mezbûr vakfı tarafından zabt ve îcâr olunagelmişiken Mucu Mehmed nâm müteveffânın zevcesi Hadice nâm hâtûn zuhûra gelüp zikrolunan akārât mukaddemâ arsa-i hâliye iken Kara Mustafa Paşazâde Vakfı arsasından olmak üzre zevcim Mehmed Şehsuvar nâm kimesne benden iştirâ ve ba'dehû binâ idüp mülkiyet üzre mutasarrıf iken (…) fevtolmağla, irsen benimle sâ'ir veresesine intikāl eyledi diyü hevâsına tâbi' ba'zı kimesnelere istinâd ile hilâf-ı şer'-i şerîf nizâ' etmekle, mukaddemâ murâfa'a-i şer' olduklarında zikrolunan akārât mescid-i mezbûr vakfı akārâtından olduğu şehâdet ve tevâtür ile sâbit ü nümâyân olup kat'-ı nizâ' ve fasl-ı husûmet-birle kıbel-i şer'den hüccet-i şer'iyye virülüp ve ol hüccet iki def'a murâfa'adan imzâ olunup bu makūle bir def'a şer'le görülüp faslolunup hüccet-i şer'iyye virilen da'vânın tekrâr istimâ'ı memnû' iken mezbûre yine kanâ'at itmeyüp bir tarîkle emr-i şerîfim ile mütevellî olmağla, ol hüccete mugâyir tekrâr dahl ü nizâ'dan hâlî olmaduğın bildirüp yedinde olan hüccet-i şer'iyye mûcebince amel olunup ta'addîsi men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ etmeğin, yedinde olan hüccet-i şer'iyye ve mütevellî temessükü mûcebince zabtitdirilüp min-ba'd da'vâsı mesmû' olunmamak içün hüküm yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

135

Âsitâne kāim-makāmına ve kādısına ve İstanbul'da Haremeyn müfettişi vekîline hüküm ki:

Seyyid Ahmed gelüp İstanbul'da merhûme Hadice Vâlide Sultân *tâbe serâhâ*nın evkāfından Uzun Çarşu kurbunda Vâlide Hân'ında vâkı' on dokuz seneden berü taht-ı tasarrufunda olan tahtânî odasını müteveffâ Seyyid Ali'nin vasî-i muhtârı Seyyid Ni'metullah nâm kimesne Seyyid Ali'nin olmak üzre nizâ' ve mukaddemâ müfettiş-i evkāf huzurunda murâfa'a-i şer' olup ahvâlleri görüldükde; mezkûr müdde'âsın isbâta kādir olmayup hak bunun yedinde olduğu sâbit ü zâhir olmağla, buna hükmolunup hüccet virilüp kat'-ı nizâ' ve fasl-ı husûmet olunmuşiken mezkûr Seyyid Ni'metullah fevtolmağla, müteveffâ-yı merkūm Seyyid Ali'nin oğulları Seyyid Mehmed ve Seyyid Mustafa nâm karındaşlar zuhûra gelüp tekrâr nizâ' eylediklerinde müfettiş-i evkāf vekîli huzûrunda mezkûrlar ile dahi murâfa'a olduklarında müdde'âların isbâta kādir olmayup da'vâları şirret ve lağv-ı mahz olmağla, ol oda tekrâr buna hüküm ve yedinde olan hüccetlere imzâ olunup kat'-ı nizâ' ve fasl-ı husûmet-birle virilen hüccet-i şer'iyye mûcebince hâli üzre ibkā olunup ve bu makūle bir def'a şer'le görilüp faslolunup hüccet-i şer'iyye virilen da'vânın tekrâr istimâ'ı memnû' iken hâliyâ mezkûrân Seyyid Mehmed ve Seyyid Mustafa "Babamız ve vasî-i muhtârımız Seyyid Ni'metullah ol odanın senden icâresin alurlar imiş, ol takdirce bize intikāl etmişdir" diyü yedinde olan mütevellî temessüküne ve hüccet-i şer'iyye ve bi'l-fi'l Dârüssa'âdetim Ağası olup evkāf-ı mezbûre Nâzırı olan el-Hâc Ali Ağa tarafından virilen mühürlü mektûba ve fetvâ-yı şerîfelere muhâlif hilâf-ı inhâ sâbıkā Rûmili kādıaskeri olan Yahya *edâmallâhü te'âlâ fezâ'ilühû*ya mütevellî olmak üzre bir tarîkle emir ihrâc itdirüp rencîdeden hâlî olmadıkların bildirüp ol bâbda hükm-i hümâyûnum recâ eyledüği ecilden, bir def'a şer'le görilüp fasl ve hüccet olunan da'vânın istimâ'ı memnû' olmağla, yedinde olan fetvâ-yı şerîfe ve hüccet-i şer'iyye mûcibleriyle amel olunup fîmâ-ba'd bu güne intibâk fermânım dahi sâdır olursa min-ba'd istimâ' olunmamak içün hüküm yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

136

Âsitâne kāim-makāmına ve Âsitâne'de defterdâr vekîline hüküm ki:

Mısr-ı Kâhire câ'izesi içün Kapu Kethüdâsı Ali *zîde mecdühû*dan havâle olunan iki yüz kîse akçe serî'an tahsîl olunup Rikâb-ı hümâyûnuma irsâl olunmak içün bundan

akdem fermân olunmuşidi. Henüz akçeden haber gelmedi. İmdi; zikrolunan iki yüz kîse akçe ber-vech-i musâra‘at Ordu-yı hümâyûnuma irsâl olunan akçelerden olmağla, te’hîrine kat‘â cevâz göstermeyüp işbu emr-i şerîfim vusûl bulduğı gün meblağ-ı mezbûrdan tahsîl olunmuş hâzır u âmâde ne mikdâr akçe var ise der-sâ‘at irsâl idüp kusûrunu dahi Rebî‘ülâhirin beşinci gününe dek Edirne’de mevcûd bulunmak üzre irsâline ihtimâm eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

137

Dimetoka nâ’ibine hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi‘ Ortaköy nâm karye sâhibleri gelüp; kadîmde yedlerinde terk olunan kiliseleri kesret-i matardan harâba müşrif olmağla, vaz‘-ı kadîmî üzre keşfolunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, kilise-i mezbûrenin termîme eşedd ihtiyâcı olduğu vâkı‘ ise keşfitdirüp i‘lâm eylemen içün yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ra sene [1]110

138

Kapudan Paşa’ya hüküm ki:

Bundan akdem Keşan kazâsında esnâ-i tarîkde katlolunan Haffâf Ahmed’in kātillerinden Ömer ve Ali ve Yusuf (…) iddi‘âsında olup sahte bostancı olan diğer Ali sâ‘î bi’l-fesâd olup ceza tertîb olunmağa sezâ etmeleriyle mezbûrlar sefînede kürek çekmek üzre vaz‘ ve imdi kürek çeküp ıtlâklarıyçün fermân sâdır olur ise dahi arzolunup tekrâr ıtlâk emri vârid olmadıkca ıtlâk eylemeyesin diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

[31]

139

İstanbul kāim-makāmına ve kādısına hüküm ki:

İftihâru’l-ümerâ ve’l-ekâbir Rikâb-ı kâm-yâbımda bi’l-fi‘l Baş defterdârım kāim-makāmı el-Hâc Mehmed *dâme ulüvvühû* Dergâh-ı mu‘allâma arzıhâl idüp; mahmiye-i İstanbul’da vâkı‘ Kırkçeşme kurbunda mutasarrıf olduğu fırında kadîmden nân-ı hâs tabholagelüp ve bundan akdem sâ’ir hâs etmek fırınlarında tabholunduğu üzre

nân-ı hâs tabhına mümâna‘at olunmayup ve tertîb olunan deftere dâhil olunduğu Dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz olan ahkâm kaydında mastûr u mukayyed bulunmağla, vech-i meşrûh üzre nân-ı hâs tabholunmak içün emr-i şerîfim virilüp ve unvânına mûcebince amel olunmak üzre hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum keşîde kılınmışiken müste’cirine garazan erba‘a (?) hâli üzre tasrîh olunmayup nân-ı hâs tabhı tahrîr olunmuş diyü muhâlefet etmeleriyle, fermân-ı mezbûrda sülüs ve sülüsân hâli üzre ikişerlik nân-ı hâs tabholunup muhâlefet olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eylemeğin, sen ki vezîr-i muşârun-ileyhsin ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin; vech-i meşrûh üzre amel eylemeniz emrim olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâ’ili R sene [1]110

140

Mûcebince amel oluna diyü hatt-ı hümâyûnu-ı şevket-makrûn keşîde kılınmışdır.

İstanbul kāim-makāmına ve kādısına hüküm ki:

Rûmili kādıaskerliği pâyesiyle sana Rikâb-ı kâm-yâbımda bi’l-fi‘l Hassa re’îs-i etıbbâ olan a‘lemü’l-ulemâi’l-mütebahhirîn Mevlânâ Nuh *edâmallâhü te‘âlâ fezâ’ilühû* tarafından arzıhâl sunulup; mahmiye-i İstanbul’da Koca Mustafa Paşa Câmi‘-i Şerîfi kurbunda müceddeden binâ eyledüği medresesine akār olmak üzre taht-ı tasarrufunda olup mahall-i mezbûrda hammâm kurbunda mukaddemâ çörekçi fırını olup hâlâ harâb ve mu‘attal olan dükkânı başhâne ve paçacı dükkânı binâ itdirmek murâd idüp ol havâlide başhâne ve paçacı dükkânı olmayup ahâlîsi usret üzre olup kimesneye zararı dahi olmamağla mahall-i mezbûrda başhâne ve paçacı dükkânı binâ olundukda kimesneye zararı olmaduğı keşfolunmak üzre bundan akdem emr-i şerîfim virilüp kıbel-i şer‘den üzerine varulup ba‘de’l-keşf ve’l-mu‘âyene mahalle-i mezbûre ve civârında olan mahallât ahâlîsinden istîhbâr olundukda; mukaddemâ çörekçi fırını olup mürûr-ı eyyâm ile harâb ve mu‘attal olup ba‘de’l-yevm başhâne ve paçacı dükkânı binâ olunsa kat‘â kimesneye zararı olmayup ol havâlide sâkin ibâdullâha enfa‘ ve evlâ olduğu zâhir ve muayyen olmağla, kıbel-i şer‘den hüccet-i şer‘iyye virilmekle müceddeden binâsına izin virilüp sâ’ir başhâne ve paçacı dükkânlarına Salhâne’den hisse virildüği minvâl üzre dükkân-ı mezbûre dahi bir başhâne hissesi ta‘yîn olunup beher yevm Salhâne’den baş ve paça virilmek bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, sen ki vezîr-i müşârun-ileyh ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin; yedinde olan hücceti mûcebince vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâ'ili R sene [1]110

141

Bursa kādısına hüküm ki:

Medîne-i Bursa'da vâkı' müteveffâ Celvetî Efendi binâ eyledüği mevlevîhânede bi'l-fi'l şeyh olan Şeyh Mehmed *zîde takvâhû* Dergâh-ı mu'allâma arzıhâl gönderüp; müteveffâ-yı mezbûr mevlevîhâne-i mezkûrda defnolunup mezbûrun medfenine karîb bir köhne kubbe harâb olup ıyâzen bi'llâhi te'âlâ münhedim olur ise medfen-i mezbûru ve mevlevîhânenin ekseri mevâzı'ını harâb edeceği zâhir olmağla, vâkı'-i hâl Der-i devlet-medârıma arz u i'lâm olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eylemeğin, sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin; zikrolunan köhne kubbe hedm olundukda nakzı ve vakfı ve mevlevîhâneye zararı ve nakzı (…) mümâna'at idenlerin keyfiyyeti mahallinde tefahhus ve sıhhati üzre arz u i'lâm eylemen içün yazılmışdır.

Fî evâ'ili R sene [1]110

142

İstanbul Kāim-makāmı Paşa'ya ve kādısına hüküm ki:

Hacı Mustafa gelüp; mahmiye-i mezbûrda müteveffâ Köprülü Ahmed Paşa'nın Darü'l-hadîs odalarında dokuz seneden mütecâviz tahsîl-i ulûm idüp hilâf-ı şer' vaz' [u] ta'addîsi yoğiken Darü'l-hadîs şeyhi ( ) nâm kimesne "Akrânım (?) iderim diyü ta'addî itmekle ol bâbda hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, mezkûrun hilâf-ı şer' vaz' u ta'addîsin olmayup tâlib-i ilm ve hatm-i şerîfe sa'yı ve (…) var ise hücreden ihrâc oluna diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

143

( ) kādısına hüküm ki:

Dırama Kādısı Mevlânâ Ahmed *zîde fazluhû* Dergâh-ı mu'allâma arzıhâl ve Dırama ahâlîsinin ulemâ ve sulehâ ve e'imme ve hutebâ ve re'âyâ ve fukarâsı mahzar gönderüp; mevlânâ-yı mûmâ-ileyh beyne'l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-i şer'iyye idüp mazlûma mu'în ve zâlime (…) ve re'âyâ ü berâyâyı zulm ü zalemeden himâye etmekde mücidd ü sâ'î olup herkes kendüden rızâ üzreler iken eşirrâdan ba'zıları kādıların zabt u tasarrufuna sekiz-on aya bâliğ oldukda celb-i mâl içün şikâyet (…) emr-i şerîf ihrâc ve

tahvîf ile akçelerin almak kâr ve âdet-i müstemirreleri olmağla, mevlânâ-yı mûmâ-ileyh içün dahi hilâf-ı inhâ iştikâ ve hakkında emr-i şerîf ihrâcı içün Der-i devlet-medârım tarafına gitmeleriyle, mevlânâ-yı mûmâ-ileyhten her biri rızâ vü şükrân üzre olmalarıyla, teftîşi içün mukaddem ve mu'ahhar târihli emr-i şerîf ihrâc ider ise ol tarafda istimâ' olunmayup da'vâları Dîvân-ı Edirne'de şer'le görülmek bâbında emr-i şerîfim virilmek recâsına mahzar etmeleriyle, vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâ'ili R sene [1]110

144

Edirne'den Filibe'ye varınca yol üzerinde vâkı' kādılara hüküm ki:

Kazâ-i mezbûr sâkinlerinden İstatin zimmî gelüp; bundan akdem bir husûs içün Âsitâne-i sa'âdetime gidüp bir kaç eyyâm meksidüp girü vilâyetine gitmek murâd etmekle, vilâyetine varınca yollarda mürûruna hilâf-ı şer'-i şerîf mümâna'at olunmamak bâbında hüküm recâ etmeğin, hilâf-ı şer'-i şerîf rencîde olunmaya diyü yazılmışdır.

Fî evâ'ili R sene [1]110

[32]

145

Âsitâne kāim-makāmına ve defterdâr vekîline hüküm ki:

Düstûr-ı mükerrem hâliyâ Mısır Muhâfızı Vezîrim Hasan Paşa *edâmallâhü te'âlâ iclâlehû*nun yüz on senesi mukarrer akçesinden ve imdâd-ı seferiyye havâlesinden İstanbul'da Kapu Kethüdâsı Ali *zîde mecdühû*dan iki yüz kîse akçe poliçe alındığı vezîr-i müşârun-ileyhin düstûr-ı ekrem Vezîr-i a'zam ve Serdâr-ı ekrem Hüseyin Paşa *edâmallâhü te'âlâ iclâlehû*ya irsâl eyledüğin mektûbunda tahrîr etmekle, meblağ-ı mezbûr iki yüz kîse akçeyi ber-vech-i musâra'at mezbûr Kapu Kethüdâsı Ali *zîde mecdühû*dan tahsîl ve inâd ü muhâlefet ider ise zecren-leh kendüyi habsidüp meblağ-ı mezbûru tahsîl ve bir gün akdem Rikâb-ı hümâyûnuma irsâl eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâ'ili Rebî'ülâhir sene [1]110

146

Edirne'de Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası ve kāim-makāmı olan Yusuf *zîde mecdühû*ya hüküm ki:

Etıbbâ-yı hâssadan Lui nâm tabîb gelüp; mezkûr etıbbâ-yı hâssadan olmağla salça ve reçel ve pekmez içün beher sene altmışar sepet üzüm mübâya'a ve evine getürdikde kimesne mümâna'at etmemek üzre emr-i şerîfim dahi virilüp, lâkin ehl ü ıyâliyle vefâ etmemekle kifâyet mikdârı üzüm mübâya'a idüp evine getürdükde kimesne mümâna'at eylememek bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eylediği ecilden, sen ki mûmâ-ileyhsin; yedinde olan emr-i şerîf mûcebince mübâya'a eyledüği seksen sepet üzüm evine getürdikde mümâna'at olunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâ'ili Rebî'ülâhir sene [1]110

147

İstanbul kāim-makāmına ve kādısına hüküm ki:

İstanbul'da vâkı' Alaca Hamam kurbunda olan dikici tâ'ifesinden yiğitbaşıları Kostantin ve Nemandi ve İstimat ve Mihal ve sâ'irleri gelüp; kadîmü'l-eyyâmdan bu âna gelince (…) hevâ'î ve âsumânî ve siyâh sahtiyân mest ve pabuc dikmek bunlara mahsûs ve sârî olup ve kırmızı sahtiyândan mest ve pabuc İstanbul ve Galata'da olan sâ'ir dikiciler dikegelüp kadîmden olıgeldüği üzre bunlara mahsûs olan (…) hevâ'î ve siyah sahtiyândan mest ve pabuc bunlardan gayrı âhar kimesne dikigelmiş değil iken, sarı ve kırmızı pabuc diken dikici tâ'ifesinden ba'zıları bunlara mahsûs olan (…) hevâ'î ve âsumânî mest ve pabuc dikeruz diyü müdâhale itmeleriyle, mukaddemâ murâfa'a-i şer' olduklarında vech-i meşrûh üzre (…) hevâ'î ve âsumânî ve siyah sahtiyândan mest ve pabuc dikmek kadîmü'l-eyyâmdan berü bunlara mahsûs olduğu şer'an zâhir olmağla, sâ'ir dikici tâ'ifesinden olan mezbûrlar müdâhale etmemek üzre cânib-i şer'den hüccet virilüp fasl-ı husûmet ve kat'-ı nizâ' olmuşlar iken mezbûrlar kanâ'at etmeyüp ol hüccet ve kadîmden olıgelene muhâlif tekrâr nizâ' etmeleriyle, merhûm Sultân Süleyman zamânında virilen emir mûcebince ammim Sultân Ahmed Hân zamânında dahi emr-i âlî-şân virilmekle mûcebince hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, hilâfına emr-i âhar vârid olmuş değil ise mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

148

Edirne'den Gelibolu'ya varınca yol üzerinde vâkı' olan kādılara ve taht-ı kazânızda vâkı' a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

On nefer mücrimler kürek çekmek üzre Donanma-yı hümâyûnuma irsâl olunmağla, gicelerde bekledüp ve gider oldukda yanına kifâyet mikdârı âdemler koşup emîn ü sâlim birbirinize irsâl ve hilâf-ı şer'-i şerîf zulm ü ta'addîden begâyet ihtirâz eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâ'ili R sene [1]110

149

Hezargrad kādısına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Cemal-zâde Hüseyin nâm yeniçeri [meclis-i] şer'a varup; medîne-i mezbûre sükkânından el-Hâc Şa'bân nâm kimesne ile on sekiz neferin ihzârlarıyçün mübâşir ta'yîn olunan Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşılarından Yusuf *zîde mecdühû* ile yeniçeri çavuşlarından Ahmed *zîde kadruhû*nun yedlerinde olan fermânım mûcebince hilâf-ı inhâ ashâb-ı ağrâzdan ba'zıları mezbûrun ismin tasrîh itdirmekle mezkûr Ahmed Çavuş ihzârıyçün bunu ahz ü habs itmekle, keyfiyyet-i ahvâl medîne-i mezbûre ahâlîsinden istihbâr olundukda mezbûr Hüseyin nâm yeniçerinin cem'iyyet-i mezbûrede mevcûd olmayup kat'ı alâka ve medhali olmaduğın cem'-i gafîr ve cem'-i kesîr alâ-tarîkı'ş-şehâde haber virmeleriyle vâkı'-ı hâli ilhâhıyla arzeyledüğin ecilden, vech-i meşrûh üzre zâbıtı ma'rifetiyle ıtlâk ve iclâ olunmak içün yazılmışdır. Buyurdum ki.

Fî evâ'ili R sene [1]110

[33]

150

Şam beğlerbeğisine ve kādısına hüküm ki:

Şam sâkinlerinden kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân İbrâhim *zîde kadruhû* gelüp; eyâlet-i Şam'da vâkı' Ba'albek mukāta'asına ber-vech-i mâlikâne mutasarrıf olan Abid-zâde Mehmed Paşa fevtoldukda bin doksan dokuz senesinde mukāta'a-i merkūmenin zabtı veresesi tarafından zabtitmek üzre Trablusşam Beğlerbeğisi Kaplan tarafından buyuruldu ile kendüye sipâriş olunmağla, bu dahi sene-i mezbûrede mukāta'a-i

merkūmu zabt ve hâsıl olan mahsûlâtın ve rüsûmâtın ahz ü kabz ve götürüp müteveffâ-yı mezbûrun veresesine bi't-tamâm teslîm idüp verese-i mezbûr bunun zimmetin ibrâ ve iskāt idüp kat'-ı nizâ' ve fasl-ı husûmet ve (…) üzre taraf-ı şer'den hüccet-i şer'iyye virilüp ve bu makūle bir def'a şer'le görilüp fasl (…) dutılup hüccet-i şer'iyye virilen da'vânın tekrâr istimâ'ı memnû' iken veres-i mezbûr tarafından tekrâr evvel ibrâya mugâyir dahi zimmetinde mâl kalmış diyü dahl ü nizâ' eylediklerin bildirüp hüccet-i şer'iyyesi mûcebince hüccet virilüp ta'addîleri men' u def' olunmak bâbında hüküm recâ etmeğin, yedinde olan hüccet-i şer'iyye mûcebince amel olunup da'vâsı min-ba'd istimâ' olunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâ'ili R sene [1]110

151

Edirne monlâsına hüküm ki:

Sinan Paşa kızı Fatma Hâtûn gelüp; mahrûse-i Edirne'de Küçük Pazar sûkunda müceddeden binâ eyledüği fırında tabholunan etmek fırınında fürûht olmak ile vefâ itmemekle yine sûk-ı mezbûrede fırın-ı mezbûr ile ma'an zabt u tasarruf olunagelen harâbe fırının âhar mahalde olan pişgunlarda fürûht olunagelmekle bey' olunmasına mümâna'at olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, zikrolunan fırının ahvâlini sü'âl içün mahalli olan Küçük Pazar sûkuna nâ'ib götürmeyüp sûk-ı mezbûr ahâlîsinin müsinn ve ehl-i vukūf Müslimânlardan istihbâr olundukda; mezbûre Fatma'nın müceddeden binâ eyledüği fırın kadîmden dahi etmek fırını olup yine sûk-ı mezbûrda vâkı' hâlâ harâb olan âhar fırın ile ma'an zabt u tasarruf olunur iken etmekleri Yeni Köprübaşı'nda üç yerde ve Evliyâ Kāsım Paşa'da ve Salhâne'de ve Abdullah Hamamı kurbunda ve Süleymâniye Câmi'i kurbunda ve (…) Kapusı ve Ayşe Hâtûn Câmi' Kapusı karşusında bakkāl dükkânlarında bey' olunagelmişdir diyü cemm-i gafîr haber virdiklerin fırında tahrîr olunduğun nâ'ibin Mevlânâ Yusuf i'lâm etmeğin, mûcebince amel olunup âhardan mümâna'at olunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâ'ili R sene [1]110

152

Hezargrad kādısına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' Köse Abdi nâm karye sâkinlerinden olup sâdât-ı kirâmda Hızır oğlu Seyyid Mehmed gelüp; bundan akdem bostancı ustalarından İbrâhim Usta

yediyle altı nefer kimesnenin kal‘a-bend olunmaları bâbında emr-i şerîfim vârid olup mezbûrların bir vechile ahzı mümkin olmayup tekrâr Dergâh-ı mu‘allâm kapucıbaşılarından Yusuf *zîde mecdühû* yediyle mezbûrların ihzârlarıyçün emr-i şerîfim sâdır olup mezkûrun husûs-ı mezbûrede alâkası yoğiken usta-i merkūm bunu ahz ve habsitmekle ıtlâk olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ etmeğin, vech-i meşrûh üzre ıtlâk olunmak üzre hüküm yazılmışdır.

Fî evâ’ili R sene [1]110

153

Silistre kādısına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi‘ Karalı ve Orman Köy ve Ak Nâzimler (?) nâm karye ahâlîsi gelüp; konar göçer Kıbtiyân tâ’ifesinden Bayramlı oğlu Mustafa ve karındaşı Ahmed ve Kapucı İvaz ve karındaşı Ahmed ve Mehter Ramazan ve Mehter Mehmed nâm Kıbtîler karyelerine gelüp her-bâr bir kaç gün oturup gicelerde ba‘zı hayvanât ve bârgîrlerin sirka etmekle, inbâsından âciz olmalarıyla mezbûrlar sârik olmağla, min-ba‘d karyelerine gelmeyüp konmamak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, vech-i meşrûh üzre hüküm yazılmışdır.

Fî evâ’ili R sene [1]110

154

Edirne bostancıbaşısıyla Rikâb-ı hümâyûnumda Çavuşbaşı vekîline ve Edirne’de Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ağası kāim-makāmına ve Zağra-i Atîk kādısına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi‘ Erdud nâm karye ahâlîsi gelüp; karye-i mezbûrede karyeleri yol üzerinde vâkı‘ olmağla, seferden avdet iden tavâ’if-i askerînin kesret üzre evlerine konup ta‘addî itmeleriyle perâkende olmağa bâ‘is ve bir vechile ta‘addîlerine iktidârları olmaduğın bildirüp ol bâbda hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, siz ki mûmâ-ileyhimsiz; taraflarınızdan mu‘temedün-aleyh âdemler ta‘yîn olunup mu‘tâd üzre karye-i mezbûru ta‘addîden muhâfaza itdirmeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâ’ili R sene [1]110

[34]

155

Itlâkıyçün yazılmışdır. Fî evâ'ili S sene 1111

Osmancık ve Bozcaada kādılarına ve Çorum mütesellimine hüküm ki:

Osmancık'da sâkin ulemâ ve sulehâ ve e'imme ve hutebâ ve sâ'ir ahâlîsi Dergâh-ı mu'allâma mahzar ve sâbıkā Osmancık kādısı olan Veli ve Seyyid Osman ve Mehmed ve Hasan ve Merzifon Kādısı Seyyid Nasuh ve Gümüş Kādısı Ahmed arz gönderüp; hâlâ kasaba-i Osmancık'da sâkin sâbıkā Kırşehri kazâsından şikâyet ile azlolunan Ahmed nâm kādı şerîr ü gammâz ve sâ'î bi'l-fesâd olup ehl-i ırz olanları hetk-i ırz ve celb-i mâl ve ırz-ı nefs içün hilâf-ı vâkı' mevâdd isnâdıyl zalemeye gamz ve nicelerinin mâlların aldırup ve kendüsi dahi alup bundan akdem ahâlîsi Der-i devlet-medârıma i'lâm olundukda hakkından men'iyçün üç def'a evâmir-i şerîfem vârid olup muvâcehesinde kırâ'at ve kıbel-i şer'den tenbîh olunmuş iken mütenebbih olmayup ve şer'an ta'addîsi zuhûr idüp da'vet-i şer' olundukda itâ'at-i emr ü şer' itmeyüp ve ehl-i ırz olan Müslimânlara dâ'imâ şütûm-ı galîza ile şetm ve yerlüden nâ'ib olmak memnû' iken her gelen kādılara nâ'ib olmağla, zamânında nice hilâf-ı mevâdd istimâ' ve hilâf-ı şer'-i şerîf ta'addî vü tecâvüz üzre olmağın, ta'addîsi ref' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfim virilmek recâsına arz u mahzar etmeleriyle, siz ki mûmâ-ileyhimsiz; arzlar ve mahzarlar mûcebince şakî-i mezbûr Ahmed Bozcaada'ya nefy ü iclâ olunup ıtlâkına fermân sâdır olmadıkca ıtlâk olunmaya diyü yazılmışdır.

Fî evâ'ili R sene [1]110

156

Mezkûr el-Hâc Ebûbekir'in ıtlâkıyçün hüküm yazılmışdır. Fî 5 Ca sene [1]110

Sakız monlâsına ve Birgi nâ'ibine hüküm ki:

Birgi kazâsında vâkı' Haremeyni'ş-Şerîfeyn Evkāfı re'âyâsı Dergâh-ı mu'allâma arzıhâl idüp; Birgi sâkinlerinden Ebûbekir nâm kimesne dâ'ima her gelen tekâlîflerde beşer yüz izdiyâd ve beğlerbeğilere ve müfettişlere celb-i mâl itdirüp yedlerinde olan hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla mu'anven emr-i şerîfime itâ'at etmeyüp her-bâr üzerlerine zulm ü ta'addîden hâlî olmaduğın bildirüp, ol cânibe âhar husûs içün emr-i şerîfimle mübâşir ta'yîn olunan Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşılarından iftihâru'l-emâcid

ve'l-ekârim mütevellîzâde Mustafa *dâme mecdühû* ma'an mübâşeretiyle mezkûr Hacı Ebûbekir kazâ-i mezbûrdan nefyolunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, mezbûrun keyfîyet-i ahvâli mahallinden istihbâr ve tefahhus olunup sû-i ef'âl ve şekāveti vâkı' ise Sakız cezîresine nefy ü iclâ olunmak içün hüküm yazılmışdır.

Fî evâ'ili R sene [1]110

157

Dimetoka Nâ'ibi Mehmed Sâdık'a hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp; kazâ-i mezbûra tâbi' Büyük Edirne nâm karye ahâlîsi meclis-i şer'a varup bunların karyeleri ehl-i zimmet kefere re'âyâsı karyelerinden olup karye-i mezbûrede feth-i Hākānî'den berü yedlerinde terkolunan kadîmî kiliseleri kesret-i matardan harâba müşrif olup termîme muhtâc olmağla, bundan akdem emr-i şerifîmle mübâşir ta'yîn olunan Ahmed *zîde kadruhû* ma'rifetiyle kilise-yi merkūmun üzerine varulup kadîmî ehl-i zimmet kefere karyesi olup ve kenîse-i merkūme feth-i Hākānî'den berü ahâlîsi yedlerinde ibkā ve terkolunmuş kenâ'isden oldığı muhakkak ve mukarrer oldukdan sonra ber-mûceb-i emr-i şerîf müşâhede olundukda kenîse-i merkūmun cânib-i şarkîsinden İncil tilâvet olunan cümlesi sakfı ve yine vesâtatında bir mikdâr mevzi'in sakfının merdek ve pedâvereleri (?) cânib-i şimâlîsinden cidârının bir mikdâr mevzi'i ve yine taraf-ı garbîsinden dahi bir mikdâr sakfının üzerleri ve taşra sundurması direklerinin ba'zısı mürûr-ı eyyâm ve kürûr-ı a'vâm ve nüzûl-ı emtâr ile harâba müşrif ve mâil-i istihdâm olundığı ma'rifet-i mübâşir ve şer'le keşf, vech-i meşrûh üzre müşâhede olundukda arzeyledüğin ecilden, vech-i meşrûh üzre ve keşfolunduğu ve vaz'-ı kadîmî üzre mahallerden tecâvüz olunmamak şartıyla takas-ı kadîmesiyle termîmine mümâna'at olunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâ'ili R sene [1]110

158

İstanbul gümrüğü emînine hüküm ki:

Derviş Süleyman gelüp; İstanbul Gümrüğü mukāta'ası mülhakātından Mudanya Gümrüğü Kâtibi olan Mehmed Ahmed fevtinden yüz yedi senesinde emîn-i sâbık Ali arzıyla kitâbet-i mezbûr buna tevcîh olunup berâtla üzerinde olup edâ-yı hidmet üzre iken elinde olan berâtın zâyi' ve bir tarîkle diğer Şişman Süleyman'ın yerine girmekle Süleyman benim ve kitâbet-ı mezbûr benimdir diyü hilâf-ı inhâ nizâ' ve müdâhaleden

hâlî olmayup ve cümle huddâm-ı gümrük ve ahâlîsi kitâbet-i mezbûr bunun olup ve hidmeti edâ iden bu olmağla ve müteveffâ emîn-i sâbık Ali'nin buna arzeyledüği herkesin ma'lûmu olup her vechile buna gadrolunduğun bildirüp, husûs-ı mezbûru vukūfu olan huddâm-ı gümrük ve bî-garaz kimesnelerden hakikat-ı hâli sü'âl ve sıhhati üzre hak kimin ise Der-i devlet-medârıma arz u i'lâm olunmak bâbında hüküm recâ etmeğin, vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâ'ili R sene [1]110

[35]

159

Kāim-makām paşaya ve Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşılarından ( ) *dâme mecdühû*ya hüküm ki:

Hâlâ Tophâne Nâzırı Hacı Yusuf gelüp; mahmiye-i İstanbul'da vâkı' kahve rüsûmu cem'ine me'mûr Abdullah *zîde mecdühû*dan üç kıt'a sebeb-i tahrîr hükmü mûcebince on dokuz kîse akçe havâle olunup meblağ-ı merkūmun tahsîli içün iki def'a emr-i şerîf sâdır oldukda meblağ-ı mezbûrdan beş kîse akçesini mübâşir-i mûmâ-ileyhe teslîm ve üç yüz on dört kîsesini taleb eyledikde Edirne'den nice nâfizü'l-kelîm kimesnelerden mektûb ve fermân getürdirim diyü avk [u[te'hîr ve bahâne idüp hâlâ mûmâ-ileyh Hacı Yusuf'dan matlûb olan akçeye ziyâde (…) ve isti'câli olunmağla, mezbûrun bir vechile akçe tedârikine kudreti olmayup mûmâ-ileyhe Abdullah Efendi'den matlûbu olan akçe tahsîl ve fermân ve mektûb getüririm diyü bir vechile te'hîr ve ta'accülen tahsîl ve mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle müsâra'aten Rikâb-ı hümâyûnum hazînesine irsâl olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ etmeğin, meblağ-ı mezbûr mûmâ-ileyh Abdullah Efendi'den bi-eyyi hâlin ber-vech-i müsâra'at tahsîl itdirilüp bir dürlü avk u te'hîr ve umûr-ı mühimmenin ta'tîline bâ'is olmakdan ihtirâz oluna diyü yazılmışdır.

Fî evâ'ili R sene [1]110

160

Âmed monlâsına ve Yeniil kādısına ve voyvodasına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' kasaba-i Gürün sâkinlerinden Mehmed ve karındaşı Ali ve Yusuf ve Hüseyin nâm kimesneler ve sâ'irleri gelüp kasaba-i mezbûr sâkinlerinden

Seyyid İbrâhim ve oğlu Hüseyin ve Ali ve Hamza nâm kimesneler kendü hâllerinde olmayup mezkûr Hüseyin bunların ırzlarına müte‘allik nâ-sezâ güft-i gû ve nâ-meşrû‘ kelimâtlar söyleyüp ırzların pây-mâl ve (…) Müslimîni dahi hetk-i ırz eyleyüp bundan akdem kasaba ahâlîsinin leşkîsi ile sû-i hâli Der-i devlet-medâra i‘lâm olundukda mezkûrlara tenbîh olunup mütenebbih olmazlar ise kal‘a-bend olunup vukū‘u üzre i‘lâm oluna diyü emr-i şerîfim vârid olmuşiken mezkûrlar mütenebbih olmayup ba‘dehû Nalband Hüseyin mezkûr Hüseyin nacağıyla küreğinden darb ve mecrûh ve karındaşı İsmâil’i merkūmân Ali ve Hamza kütük ile böğirinden darb ve mecrûh eylemekle, şer‘le keşf ve hüccet olundukda mezkûr Hüseyin hücceti tahrîr iden nâ’ibe itâle-i lisân eyleyüp ve Ayıtmazlı oğlu Mehmed’in oğlunu fi‘l-i şenî‘ ve (…) nehâren ahzidüp ve neccâr oğlunun düğününde nisvânın yolu üzerine varup düğün sâhibi men‘ murâd eyledikde (…) darb ve mecrûh idüp ve mezkûr Hüseyin gicelerde âlet-i harb ile kasaba halkının mâllarına ve ırzlarına kasd içün sabâha değin zokaklarda gezmek âdet-i müstemirresi olmalarıyla keyfiyyet-i ahvâlleri şer‘le tefahhus olundukda; vech-i meşruh üzre ta‘addî vü tecâvüz üzre oldukları bî-garaz Müslimînin alâ-tarîkı’ş-şehâde ihbârlarıyla sicill ü hüccet olunduğun bildirüp mûcebince hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, hüccetde mastûru’l-esâmî olan dört nefer şakiler mahallinde sü’âl ü teftîş olunup sû-i hâlleri vâkı‘ olup bundan akdem vârid olan fermân-ı şerîf ile mütenebbih olmadıkları vâkı‘ ise oldukları mahalden nefy ve Diyarbekir’e iclâ olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâ’ili R sene [1]110

161

Âsitâne kāim-makāmına hüküm ki:

Sâbıkā Mısır Vâlîsi düstûr-ı mükerrem müşir-i mufahham İsmâil Paşa’nın İstanbul’a getürdüği ağalardan Rikâb-ı hümâyûnuma gelenlerden mâ‘adâ, beğden kalan Elmas Ağa ve İstanbûlî Hanımdaki iki ağanın biri ( ) Ağa ve kapu kethüdâsının Veli Efendi’ye hîbe tarîkiyle virdüği ( ) Ağa, cümle üç adet ağaları, te’hîr ü tevakkuf olunmayup ber-vech-i müşâra‘at mübâşir ta‘yîn olunan ( ) *zîde kadruhû* ma‘rifetiyle Rikâb-ı hümâyûnuma irsâl ve îsâl eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâsıtı R sene [1]110

162

Edincik kādısına hüküm ki:

Kasaba-i mezbûrede (…) İbrâhim nâm pehlivanı ta‘yîn olunan ( ) Çavuş *zîde kadruhû* ile ber-vech-i müsâra‘at Rikâb-ı hümâyûnuma irsâl ü îsâl olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâsıtı R sene [1]110

[36]

163

Kāim-makām paşaya ve İstanbul kādısına hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul’da sâkin İsmâil nâm kimesne ile Sâliha nâm hâtûn gelüp; bundan akdem mezkûr İsmâil’in babası ve mezbûr Sâliha’nın zevci Şeyh Mustafa fevtoldukda verâseti bunlara ve diğer oğlu Şeyh Mehmed ile kızı Râbi‘a’ya münhasıra olup mezkûr Şeyh Mehmed müteveffâ-yı mezbûrun nukūd-ı mevkūfesinin mütevellîsi olmağla, nukūd-ı merkūmeden Hacı Osman Ağa nâm kimesne zimmetinde olan üç bin dokuz yüz on sekiz guruşu mezbûr Hacı Osman’dan taleb itmeyüp şer‘an müteveffâ-yı mezbûrdan lâzim gelmez iken hilâf-ı şer‘ ve fuzûlî muhallefâtından ahzitmekle, ahvâlleri şer‘le görüldükde; mezbûr Hacı Osman meblağ-ı merkūmu rehn ile istikrâz idüp şer‘an mezbûr Şeyh Mustafa’dan zımân lâzim gelmekle mezkûr Şeyh Mehmed muhallefâtdan hilâf-ı şer‘ ahzeyledüği meblağ vereseye hüküm-birle hüccet-i şer‘iyye virilmekle şer‘an alup beynlerinde tevzî‘ u taksîm ve her biri hisselerin kabzitmişler iken mezkûr Şeyh Mehmed mezbûr Hacı Osman zimmetinde olan mâl-ı vakf müteveffâ-yı mezbûr Şeyh Mustafa’dan zımân lâzim gelmeğin, muhallefâtı taksîm olundukda meblağ-ı merkūmu verese rızâlarıyla virmişler iken fuzûlî girü aldılar diyü husûs-ı mezbûr istînâfen istimâ‘ olunmak üzre hilâf-ı inhâ bir tarîkle emr-i şerîf ihrâc itmekle yedlerinde olan hüccet-i şer‘iyyeye mugâyir bunları hilâf-ı şer‘ ta‘addî eyledüğin ve bu bâbda Şeyhülislâmîden fetvâ-yı şerîfe virildüğin bildirüp, mûcebince hükm-i hümâyûnum recâ ve ahkâm kaydına mürâca‘at olundukda mezkûr Şeyh Mustafa rehn-i kavî ve kefîl-i (…) ile istirbâhın şart eyledüği nukūd-ı vakfdan Hacı Osman nâm kimesneye huyûtunda virdüği üç bin dokuz yüz on sekiz guruşun rehin ve kefîli olmayup şer‘an kendüden zımân lâzim gelmekle muhallefâtından teslîm olunmuşiken dört sene mürûrunda husûs-ı mezbûr münkir ve beni habsitdirüp hilâf-ı şer‘ redd ve ahz

eylediler diyü sâbıkā Rûmili kādıaskerinin görüp istimâ‘ ve şer‘le fasl olunmaz ise Dîvân-ı hümâyûna ihzârlarıyçün mütevellî-i mezkûr Şeyh Mehmed’in teşekkîsiyile emr-i şerîf virildüği mastûr u mukayyed bulunmağın, muhallefâtdan hilâf-ı şer‘ ahzeyledüği meblağ-ı mezbûr vereseye hüküm-birle hüccet-i şer‘iyye virilmekle, mûcebince amel olunup istînâfen istimâ‘ itdirir diyü dahl ü rencîde olunmamak üzre yazılmışdır.

Fî evâ’ili R sene [1]110

164

Rakka vâlîsine ve Haleb monlâsına hüküm ki:

Vâlide Sultân Kethüdâsı Hacı Mehmed gelüp; muşârun-ileyhin hâslarından Kilis hâssı mülhakātından Kılıçlu cemâ‘atinden Çoma re‘âyâsı Hâlep tüccarlarından olmağla, deve ile mürûr [u] ubûr iderler iken bundan akdem Çöl Beği olan Hüseyin Abbas re‘âyâ-yı mezbûru cebren üç yüz guruş (…) kat‘ idüp ba‘dehû azlolunduktan sonra ihdâs itdüği (…) alınmayup lâkin re‘âyâ-yı mezbûr üzerlerinde henüz bâkî kalmağla, ol vechile nesne talebiyle re‘âyâya dahl ü rencîde olunmayup men‘ u def‘ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, hilâf-ı şer‘-i şerîf mezkûrun ihdâs eyledüği (…) ref‘ olunup fîmâ-ba‘d re‘âyâ fukarâlarından mutâlebe olunmamak emrim olmuşdur.

Fî evâ’ili Ra sene [1]110

165

Şam beğlerbeğisine ve monlâsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûrdan Ahmed gelüp; mahrûse-i Şam’da sâkin Mu‘âmeleci Ömer nâm kimesneye bin guruş deyni olmağla, deynine musırr ve mu‘terif olup edâya muttâli ( ) olmayup hâline göre taksît ile senede yüz guruş virmeğe râzı iken mezkûr Ömer kanâ‘at itmeyüp taksît ile üçer yüz guruş vir diyü ta‘addî üzre olmağla, ol bâbda hüküm recâ itmeğin, hâline göre taksît olunup hilâf-ı şer‘ rencîde olunmamak üzre yazılmışdır.

Fî evâ’ili R sene [1]110

166

( ) kādısına hüküm ki:

Yenice-i Vardar kādısı Mevlânâ Yakup *zîde kadruhû* arzıhâl gönderüp; Yenice-i Vardar kazâsı ahâlîlerinden ba‘zı eşirrâ hevâlarına tâbi‘ kimesneler ile yek-dil ve hilâf-ı şer‘-i şerîf küllî akçelerimiz aldı diyü kādı-i mezkûr ve etbâ‘ını rencîde ve hevâlarına tâbi‘ olmadığından nâşî ta‘addîden hâlî olmaduğın bildirüp, da‘vâ sadedinde olanların da‘vâsı ol tarafda istimâ‘ olunmayup Dîvân-ı hümâyûnuma havâle olunmak bâbında hüküm recâ etmeğin, vech-i meşrûh üzre yazılmışdır.

Fî evâsıtı R sene [1]110

[37]

167

Mısır muhâfazasında olan Vezîr Halil Paşa’ya hüküm ki:

Bi’l-fi‘l Dârüssa‘âdâretim Ağası olan iftihâru’l-havâss ve’l-mukarrebîn mu‘temedü’l-mülûk ve’s-selâtîn el-Hâc Ali Ağa *dâme ulüvvühû* Rikâb-ı hümâyûnuma arzıhâl sunup; mahrûse-i Mısır’da vâkı‘ Âtıfetü’l-misk Mahallesi’nde bir bâb hâneye mutasarrıf olan Vezîr-i a‘zam çırağı (…) sâbık Ali Ağa fevtolup hanesi mahlûl olmağla, temlîken kendüye virilmek bâbında hükm-i hümâyûn recâ itmeğin, vech-i meşrûh üzre müteveffâ-yı mezbûrun hânesi virilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâ’ili R sene [1]110

168

Bosna beğlerbeğiliği pâyesiyle Narda muhâfazasında olan Timur Halil *dâme ikbâlühû* ile Dergâh-ı mu‘allâm kapucıbaşılarından Ahmed *dâme mecduhû*ya hüküm ki:

Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin; süvârî ve piyâde sekiz yüz nefer yarar ve tüvânâ ve tammü’s-silâh âdemlerinle Narda ve ol havâlîlerin muhâfaza eylemek üzre ta‘ahhüd eylemişiken âdemlerinin ekseri nâ-mevcûd olduğun sem‘-i hümâyûnuma ilkā olunmağla, kapucıbaşı-i mûmâ-ileyh ma‘rifetiyle yoklanup mevcûd ve nâ-mevcûdlarının sıhhati üzre defter ve defterin memhûren mübâşir-i mûmâ-ileyh ma‘rifetiyle Rikâb-ı hümâyûnuma irsâl ü îsâl eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâ’ili R sene [1]110

169

Mezkûr Hüseyin Dede'nin cürmü afvolunup evinde iskânına mümâna'at olunmayıp bir işe karışmamak üzre hüküm yazılmışdır. Fî 3 Ca sene [1[110

İstanbul kāim-makāmına ve Âsitâne'de sekbânbaşıya hüküm ki:

İstanbul'da vâkı' haffâflar tâ'ifesi gelüp dikici tâ'ifesinden şekāvetle ma'rûf yeniçerilik iddi'âsında olan Hüseyin Dede dimekle ma'rûf kimesne bunların yedlerinde olan hatt-ı hümâyûn ve emr-i şerifime mugâyir dikdüği metâ'ı murâd eyledüği mahalde fürûht idüp beynlerinde ihtilâfa bâ'is olmağla, murâfa'a-i şer' içün da'vet-i şer' olundukda itâ'at-i şer'-i şerîf etmedüğinden mâ'adâ, sâ'î bi'l-fesâd ve cem'iyyet memnû' iken dikici tâ'ifesini başına cem' etmekle, bundan akdem töhmet-i sâbıkası sebebiyle nefyolunmuş iken mütenebbih olmayup ta'addîden hâlî olmaduğın bildirüp mezkûr kadîmî vilâyetine nefyolunmak bâbında hüküm recâ eyledüğin ecilden, mezkûr zâbıtı ma'rifetiyle Âsitâne'den nefyolunmak içün yazılmışdır.

Fî evâsıtı R sene [1]110

170

Anadolu beğlerbeğiliği pâyesiyle ber-vech-i arpalık Tırhala sancağında mutasarrıf olup Mora tarafında asâkir-i İslâm'a baş u buğ olan Eyüp *dâme ikbâlühû*ya ve Mora tarafında olan ümerâi'l-kirâm ( ) *dâme ızzühum* ve Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşılarından Ahmed *dâme mecdühû* ve Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ve topçuları ve cebecileri ve top arabacıları zâbıtları *zîde mecdühum*a hüküm ki:

Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin; senin kapına nasbolunan iki bin beş yüz nefer piyâde ve beş yüz nefer süvâri Vezarik hâssı ile İnebahtı Sancağı beği İslâm *dâme ızzühû*nun piyâde ve süvâri ( ) nefer ve Karlıili Sancağıbeği İbrâhim *dâme ızzühû*nun kapusı halkı yüz elli nefer ve mîri piyâde ve bin nefer ve Vezarik hâssı mutasarrıfı Livadyalı Mustafa *dâme ızzühû*nun üç yüz nefer ve Tırhala ve İnebahtı ve Karlıili Sancakları'nın ve alaybeğleri ve zü'amâ ve erbâb-ı tîmârı cebelü ile ve sâ'ir ol tarafa me'mûr olan kapum kulları ve sâ'irlerinin gerek ulûm ve gerek bi'l-cümle (…) mîrden bahşîş ve (…) mîrîden virilen piyâde ve süvâri fukarâsının ekseri nâ-mevcûd olduğu sem'-i hümâyûnuma ilkā olunmağla, mezkûrlar kapucıbaşı-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle yoklanup mevcûd ve nâ-mevcûdları sıhhati ve hakîkati üzre defter olunup defteri Rikâb-ı hümâyûnuma irsâl eylemen içün sen ki kapucıbaşı-ı mûmâ-ileyhsin; mübâşir ta'yîn

olunup yoklama husûsunda bir ferdi himâye itmeyüp piyâde ve süvâri askeri tâ'ifesin kemâl-i sadâkat ve istikāmet üzre yoklayup tarîk-i istikāmetden inhirâf eylemeyüp ve sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin; husûs-ı mezbûrda bir ferde inâd ü muhâlefet itdirmeyüp mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle yoklayup sıhhati üzre defterin memhûren Rikâb-ı hümâyûnuma irsâl ü îsâl eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâ'ili R sene [1]110

171

İçil sancağında vâkı' olan kādılara ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki:

Müfettiş Hasan Paşa'nın fukarâya (…) yerde zulm ü ta'addîsi olduğu mesmû'-ı hümâyûnum olup şer'le hakkından gelinüp cezâsı virilüp bâşın kesüp ser-i maktû'unu Rikâb-ı hümâyûnuma getürmek üzre Mîrâhur-ı Sânî Hasan *dâme mecdühû* ta'yîn olunmağla, cümleniz mukayyed ile cezâsın virmekde dikkat ü ihtimâm eyleyüp bir tarîkle firâr ider ise bulunduğı yerde bilâ-aman hakkından gelinmekde takayyüd ü ihtimâm eylemeniz bâbında hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnumla fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâsıtı R sene [1]110

172

Müfettiş Hasan Paşa'ya hüküm ki:

Birgi kazâsında katlolunan Yaylazâde Mustafa'nın vârisleri ahâlî-i vilâyetden da'vâcıları arz u mahzar ile iştikâ etmeleriyle ve Muhassıl Ahmed Paşa ile Midilli Muhâfızı Ahmed Paşa'nın cânîblerinde adâvetleri olmağla, mîrâhur-ı sânî mübâşeretiyle bi-nefsihî Birgi kazâsına varup şer'le da'vâların görüp hücceti ile vâkı'-i hâli ma'lûm-ı hümâyûnum olmak içün arz u i'lâm eylemen bâbında hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâsıtı R sene [1]110

[38]

173

Rakka Vâlîsi Vezîr-i mükerrem Yusuf Paşa'ya hüküm ki:

Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin; bundan akdem Selmiye ma'a Deyr-i Rahbe sancakları senin i'lâmınla Hüseyin Abbas'a virilüp lâkin mezbûrun hâliyâ hadden bîrûn ol havâlide ta'addî vü tecâvüz ve zulm eyledüği mesmû'-ı hümâyûnum olup sancakları mukaddemâ mutasarrıf olan Ebû Tâhir *dâme ızzühû*ya kemâ-kân ibkā ve mukarrer kılınup ve mezbûr Hüseyin Abbas mes'ûl ü mu'âteb olmağla, âkılâne hareket ve bi-eyyi hâl ele getürilüp habseyleyüp Rikâb-ı hümâyûnuma arz u i'lâm eyleyesin. Şöyle ki bu husûsda tekâsül eyleyüp, ele getürtmeyüp müsâmaha ve tekâsül eyledüğin mesmû'-ı hümâyûnum olur ise mücerred senin adem-i takayyüdünden bilinüp gazab-ı (…) hüsrevâneme mazhar-ı emr-i mukarrerdir. Ana göre kemâl-i basîret ve intibâh üzre âkıbet-kârî tefekkür eyleyüp (…) hareket ve mezbûru her ne tarîk ile olur ise olsun bi-eyyi hâl ahsen-i vech-i tedbîr ü tedârik ile ele getürüp ahz ü habs eyleyüp ve mukaddemâ dahi me'mûr olduğun hidemât-ı aliyyemin kemâ-kân icrâ ve tekmîlinde dikkat-ı tâmm eyleyüp bu husûsda ve sâ'ir me'mûr olduğun hidemât-ı hümâyûnumun temşiyetine kusûr u tekâsül eylemen bâbında begâyet ihtirâz eylemen bâbında hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnumla fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâ'ili R sene [1]110

174

Anadolu beğlerbeğiliği pâyesiyle Hama mukāta'ası zâbıtı olan Hüseyin *dâme ikbâlühû*ya hüküm ki:

Selmiye ma'a Deyr-i Rahbe sancakları hâliyâ hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnumla Ebû Tâhir *dâme ızzühû*ya ihsân-ı hümâyûnum olup ma'a livâ-i sâbık Hüseyin Abbas'ın ol havâlide olan ahâlî-i memleket ve aşâ'ir ü kabâ'iline zulm ü ta'addî eyledüği sem'-i hümâyûnuma ilkā olunmağla, alâ-eyyi hâl ele getürüp ahz ü habs ve Rikâb-ı hümâyûnuma arz u i'lâm eylemek üzre Rakka Vâlîsi Vezîrim Yusuf Paşa *edâmallâhü te'âlâ iclâlehû* me'mûr ve uhde-i ihtimâmına havâle ve (…) iden matlûb olup hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnumla fermân-ı âlî-şânım sâdır olmağın, sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin; Hama ve sâ'ir ol havâlide ekrâd-ı mîr aşîretlerinin ve urbân meşâyihlerinin umûr-ı dîn ve kâr-güzârların husûs-ı mezbûrda habîr ve âgâh ve

hakîkaten her birleriyle haberleşüp (…) bir tarîkle ol semtlere firâr idüp varır ise ahzında ve mîr-i mûmâ-ileyh Ebû Tâhir *dâme ızzühû*nun takrîr ve nizâm-ı umûrunda her birleri gereği gibi takayyüd ü ihtimâm ve birbirlerine hîn-i iktizâda imdâd ü i‘ânet ve husûs-ı mezbûrun tekmîlinde mücidd ü sâ‘î olup ihmâl ü müsâhaleden ihtirâz ü ictinâb eyleyüp Rikâb-ı hümâyûnuma muvâfık hidemât-ı pesen-dîde vücûda getürmeğe bezl-i iktidâr eylemen bâbında hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum mûcebince fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâ’ili R sene [1]110

175

Bir sûreti dahi Trablusşam Beğlerbeğisi Arslan Paşa’ya minvâl-i meşrûh üzre yazılmışdır.

176

Siroz nâ’ibine ve a‘yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Siroz’da Yörük Muharriri Vezîr-i mükerrem Hasan Paşa alıkoduğu kartal ve karakuş ve (…) sarı şâhin ve sâ’ir gerek vezîr-i müşârun-ileyhin her kimde var ise şâhinleri ta‘yîn olunan mübâşir ma‘rifetiyle Rikâb-ı hümâyûnuma irsâl eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâ’ili Zilhicce sene [1]110

177

Âsitâne kāim-makāmına ve Kapucıbaşı Karakaş-zâde İsmâil *dâme mecdühû*ya hüküm ki:

Bundan akdem üç kıt‘a sebeb-i tahrîr hükmü ile Tophâne’ye Âsitâne-i sa‘âdetimden rüsûm-ı kahve emîni olan Abdullah’ın on dokuz kîse akçe havâle olunup ve meblağ-ı mezkûr tahsîl ve Belgrad tarafından kapum kulları (…) gönderilmek üzre Rikâb-ı hümâyûnum hazînesine irsâl ve teslîm itmeniz bâbında üç def‘a emr-i şerîfim gönderilüp bu ana dek beş kîse akçe tahsîl olunup on dört kîsesi bâkî kalup mahalline erişmeyüp ve mezbûr Abdullah edâda ta‘annüd etmekle, hâlâ mültezimin mâl-ı mîrîyi edâ vü teslîmde ta‘allül ider ise habsolunup bi-eyyi hâl tahsîl olunmak bâbında hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum sâdır olmağla, imdi; sen ki kapucıbaşı-i mûmâ-ileyhsin; bâkî on dört kîse akçeyi edâda ta‘allül ü muhâlefet ider ise habsidüp bi-eyyi hâl tahsîl

etmedikçe ıtlâk etmeyüp ber-vech-i ta‘cîl tahsîl ve Belgrad tarafında kapum kulları (…) gönderilmek üzre bir gün akdem Rikâb-ı hümâyûnum hazînesine irsâl ve teslîmde ihmâl ü tekâsül olunduğu zuhûr ider ise mes’ûl ü mu‘âteb olursun, ana göre basîret üzre hareket oluna diyü yazılmışdır.

Fî evâ’ili R sene [1]110

[39]

178

Itlâk ve hânesinde sâkin olmak üzre yazılmışdır. Fî evâsıtı M sene [1]111

Üsküp kādısına ve Köstendil Kal‘ası dizdârı ( ) *zîde hıfzuhû*ya hüküm ki:

Sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin; Dergâh-ı mu‘allâma mektûb gönderüp; medîne-i Üsküp’ün meşâyih-i ulemâ ve sulehâ ve e’imme ve hutebâ ve sâ’ir fukarâsı meclis-i şer‘a varup; yine medîne-i mezbûr sâkinlerinden Ayas el-Hâc Mehmed nâm kimesne şerîr olup dâ’imâ Âsitâne tarafından şirret da‘vâlar peydâ ve ihtilâle bâ‘is ve tahrik-i fitneye sâ‘î olup bundan akdem ta‘addîsi men‘ olunmak üzre iki üç def‘a emr-i şerîf virilmişiken memnû‘ olmayup yine ibâdullâhı rencîde eyledüğinden mâ‘adâ, yine medîne-i mezbûrede İshak Beğ Medresesi olup müteveffâ el-Hâc Ömer Ağazâdeye (…) Şeyhi Ali Efendi dimekle ma‘rûf kimesnenin alenen huzûr-ı Müslimîn üzerine bi-hakkın çağırup bu makūle fesâd itmenin nihâyeti olmaduğın bildirüp, mazarrâtı def‘ olunmak üzre vâkı‘-ı hâli hükm-i hümâyûnum virilmek recâsına ilhâh eyledikleri arzetmeğin, mezbûr olduğu mahalden Köstendil Kal‘ası’na nefy ü iclâ olunmak emrim olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâ’ili Ra sene [1]110

179

Ber-vech-i arpalık Akşehir Sancağı’na mutasarrıf olan Şehsüvarzâde Mehmed *dâme ikbâlühû*ya ve ( ) kādısına hüküm ki:

Yüzdepâre (?) kādısı Mevlânâ Mustafa *zîde fazluhû* Dergâh-ı mu‘allâma mektûb gönderüp; seyyidü’l-muhadderât vâlidem Sultân *dâmetismetühâ*nın mutasarrıf olduğu hâslarından Zile Hassı Voyvodası Seyyid Halil *zîde kadruhû* meclis-i şer‘a varup; havâss-ı mezbûr aklâmından Çoknar kabîlesi re‘âyâsının yüz dokuz senesinde üzerlerine edâsı lâzim gelen mâl-ı mîrîden taleb eyledikde kabîle-i mezbûrdan olup

Yüzdepâre (?) kazâsına tâbi‘ (…) nâm karyeden Hasan oğlu Ali Güzar ve Kıroğlu Re’îs ve (…) oğlu Mûsâ ve Kara Abdi oğlu Halil ve Çatallı nâm karyeden İlyas Kethüdâ ve Hacı Mehmed ve Köse Ebûbekir ve Bayraklı nâm karyeden Gürgen oğlu İsmâil Bölükbaşı ve Deniz oğlu Ahmed ve yine Deniz oğlu Deniz nâm şakîler kuttâ‘u’t-tarîk eşkıyâlarından re’îs-i eşkıyâ ve şekāvetleri defa‘âtıyla sâbit u zâhir olmuşiken mezbûrûnun hevâlarına tâbi‘ Gündeşli Türkmânı kabîlesinden Osman ve Yaya oğlu Süleyman ve Kara Himmet oğlu Ömer ve Uzuncalı Türkmânı kabîlesi kethüdâsı Payad Kethüdâ kendi ülfetleriyle ve Kurnacıklı nâm karyeden Kuru Mustafa ve Himmet Bölükbaşı ve diğer oğlu ve Kaçık nâm karyeden dahi Ömer nâm şakîler kendülerine tab‘iyet itdirüp (…) Özü nâm mevzî‘de cem‘iyyet etmeleriyle, mevzî‘-i mezbûr taraf-ı şer‘den mürâsele gönderilüp da‘vet-i şer‘ olunduklarında itâ‘at-i şer‘ etmeyüp tekrâr da‘vet-i şer‘ içün cem‘iyyet eyledikleri mevzî‘ karîb mahalle ve (…) merkūm Seyyid Halil vardıkda piyâde ve süvâri dört-beş yüzden mütecâviz tüfeng ve mızrak ile müsellah sekbân karşulayup voyvoda-i merkūmu sol tarafı kasığından kurşun ile darb ve mecrûh eylediklerinden mâ‘adâ, etbâ‘ından dahi bir kaç nefer âdemleri telef ve on bir re’s ıslâh atını kurşun ile darb ve helâk ve bunun emsâli nice fesâd ü şekāvetleri hadden efzûn olmağla, şer‘le haklarından gelinmek bâbında hükm-i hümâyûnum virilmek recâsına ol vechile arzitdüği ecilden, sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin; mübâşir ta‘yîn olunan ( ) *zîde kadruhû* ma‘rifetiyle mastûru’l-esâmî olan mezbûrların fesâd ü şekāvetleri zâhir ü nümâyân olur ise şakî-i mezkûrûn ahz ve Zile Kal‘ası’nda kal‘a-bend ve Rikâb-ı hümâyûnuma arz u i‘lâm oluna diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı R sene [1]110

180

Ber-vech-i arpalık Akşehir Sancağı’na mutasarrıf olan Şehsüvarzâde Mehmed *dâme ikbâlühû*ya ve ( ) kādısına hüküm ki:

Ortapâre kādısı Mevlânâ Ali *zîde fazluhû* Dergâh-ı mu‘allâma mektûb gönderüp; vâlidem Sultân *dâme’t-ismetuhâ*nın mutasarrıf olduğu haslarından Zile Hassı Voyvodası Seyyid Halil *zîde kadruhû* meclis-i şer‘a varup; havâss-ı mezbûr aklâmından Çoknar kabîlesi re‘âyâsı bin yüz dokuz senesinde üzerlerine edâsı lâzim gelen mâl-ı mîrîlerin taleb eyledikde kabîle-i mezbûreden olup Ortapâre kazâsına tâbi‘ (…) Çoknar nâm karyeden Halil Bölükbaşı ve Kantar oğlu Abdülmuttalip ve Monlâ Hacı (…) ….. oğlu Hasan ve mevâşi ve berâşi oğlu Demirci ve Demirci İlyas ve (…) Ebûbekir ve

Zeminli nâm karyede Deli Hasan ve Boyacı Hasan ve karındaşı Ali ve Hergele nâm karyeden Hallac oğlu İsrâil ve Yahya oğlu Hüseyin ve (…) Özü nâm karyeden Arap oğlu Veli ve İlyas oğlu Kadir kulu nâm eşkıyâlar kuttâ'u't-tarîk eşkıyâsından re'îs-i eşkıyâ olup şekāvetleri defa'âtıyla zâhir olmuşiken hevâlarına tâbi' Gündeşli Türkmânı kabîlesinden Osman ve Yaba oğlu Süleyman ve Kara Himmet oğlu Ömer ve Uzuncalı Türkmanı kabîlesi kethüdâsı Payad Kethüdâ kendi ülfetleriyle ve Kurnazcıklı nâm karyeden Kuru Mustafa ve Himmet Bölükbaşı ve diğer oğlu ve Kaçık nâm karyeden Ömer nâm şakîleri dahi kendilerine tab'iyet itdirüp (…) Özü nâm mevki'de cem'iyyet ve üzerlerine edâsı lâzim gelen mâl-ı mîrîyi edâda imtinâ' ve taraf-ı şer'den üç-dört def'a mürâsele ile da'vet-i şer' olunduklarında bir vechile itâ'at-i şer' etmeyüp tekrâr da'vet-i şer' içün cem'iyyet eyledikleri mevzî' karîb mahalle voyvoda-i merkūm vardıkda piyâde ve süvâri dört-beş yüzden mütecâviz tüfeng ve mızrak ile müsellah sekbân karşulayup voyvoda-i mezbûrun üzerine geldiklerinde sol kasığından kurşun ile urup mecrûh eylediklerinden mâ'adâ, etbâ'ından dahi bir kaç nefer adamı telef ve on re's ıslâh atın dahi helâk ve bunun emsâli nice fesâd ü şekāvetleri hadden efzûn olmağla, şer'le haklarından gelinmek bâbında emr-i şerîfim virilmek recâsına el-Hâc Ebû Bekir'e arzeyledüği ecilden, sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin; ta'yîn olunan mübâşir ( ) *zîde kadruhû* ma'rifetiyle mastûru'l-esâmî olanların fesâd ü şekāvetleri zâhir ü nümâyân olur ise mezkûrûnu ahz ve Zile Kal'ası'nda kal'a-bend eyleyüp Rikâb-ı hümâyûnuma arz u i'lâm oluna diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı R sene [1]110

[40]

181

Lofca ma'a İnebolu ve ( ) kādılarına hüküm ki:

Medîne-i Lofca'da sâkin sâbıkā Ürgüp Kādısı Mevlânâ Mehmed *zîde fazluhû* Dergâh-ı mu'allâma arzıhâl gönderüp; mevlânâ-yı mezkûr kendü hâlinde iken ashâb-ı ağrâzdan ba'zılarının teşekkîsiyle Vidin nâhiyesine nefy ü iclâsıyçün emr-i şerîfim ihrâc itmeleriyle ta'addî eylediklerin bildirüp, ol bâbda hükm-i hümâyûnum recâ ve mezkûr Mehmed'in (…) ahvâli kazâ-i mezbûr ahâlîsinden olup vukūf-ı tâmmı olan İsmâil ve sâbıkā Lofca kādısı olan Ahmed ve Hezargrad'ı ve yine kazâ-i mezbûrdan Mustafa ve Ebûbekir ve Süleyman İbn-i Hasan Paşa'dan sü'âl olundukda; mezkûr Mehmed kendü hâlinde olup nefyini icâb ider hâli yokdur diyü hüsn-i hâlin haber virmeleriyle, mezkûr

ıtlâk olunmak bâbında emr-i şerîfim virilmek içün Rûmili Kādıaskeri Mevlânâ Mustafa *edâmallâhü te'âlâ fezâ'ilühû* i'lâm etmekle, müşârun-ileyhin i'lâmı üzre ıtlâkıyçün yazılmışdır.

Fî evâsıtı R sene [1]110

182

Tatarpazarı kādısına hüküm ki:

Tatarpazarı sâkinlerinden Paşalızâde Süleyman Beğ yüz sekiz senesinde Niğbolu İskelesi'nde me'mûr olduğu zahîre mübâya'ası muhâsebesin görüp taraf-ı mîrîsin virüp deyn temessükü mûcebince zimmetinde zuhûr iden dokuz yük elli bir bin yedi yüz seksen dokuz sağ akçe ta'yîn olunan mübâşir-i merkūma irsâl olunan mübâşir ma'rifetiyle irsâl olunan sûret-i defter mûcebince tahsîl olunup inâd ü muhâlefet ider ise Rikâb-ı hümâyûnuma ihzâr oluna diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı R sene [1]110

183

Itlâkıyçün emr-i şerîf yazılmışdır. Fî evâsıtı R sene [1]110

Kavala kādısına ve İzmir Kal'ası dizdârına hüküm ki:

Sart Kādısı es-Seyyid Hüseyin mektûb gönderüp; Müftüzâde es-Seyyid Mustafa meclis-i şer'a varup Kavala kazâsında vâkı' müteveffâ Germiyanoğlu Yakub Çelebi Evkāfı'ndan Gölet ve Sandal ve tevâbi'i karyelerinin zabtı sinîn-i sâbıkā iltizâmın virmek üzre kendüye der-uhde ve nâzır-ı vakf olan Dârüssa'âde ağası mektûbu mûcebince emr-i şerifîmle varup kıbel-i şer'den mürâsele virilmişiken hâlâ Kavala kazâsı sükkânından olup vakf-ı mezbûr voyvodası olan Ahmed nâm yeniçeri oğlu Mustafa itâ'at-i fermân etmeyüp tagallüben zabtitmekle mezbûr Ahmed oğlu Mustafa kal'a-bend olunmak recâsın arzitmeğin, mukaddemâ yedine virilen fermân-ı âlî-şân ve Dârüssa'âde ağası mektûbu mûcebince vakf-ı mezbûr kurâsından karye-i mezbûrelerin zabtına bundan sonra dahi müdâhale ider ise mezbûr Mustafa İzmir Kal'a'sına kal'a-bend olunup fermân olmadıkca ıtlâk olunmamak üzre yazılmışdır.

Fî evâsıtı R sene [1]110

184

İstanbul kāim-makāmına ve İstanbul defterdârına ve İstanbul'da şehir eminine hüküm ki:

Bundan akdem Saray-ı Cedîd-i âmirem ve Saray-ı Atîk-i ma'mûrem ve Beyhan Sultân ve Hadîce Sultân *dâmet ismetühümâ*nın sarayları tâ'mirâtıyçün fermân-ı hümâyûnum vârid olup iktizâ iden akçesi ta'yîn ve havâle olunup bir gün evvel mübâşeret olunmak elzem iken yirmi beş günden sonra akçe tahsîl olunmadı ve henüz mübâşeret olunmadı diyü cevâb göndermişsiz. Cümleniz müstahıkk-ı itâb ve ıkāb olmuşsuzdur. İmdi; işbu fermân-ı celîlü'l-kadrim vürûdunda Haleb'in zü'amâ ve erbâb-ı tîmârı bedelleri mâlından poliçe olunup İstanbul'a gelen akçeden havâle emri mûcebince dört bin guruşu kabza me'mûr olan ( ) *zîde kadruhû*ya teslîm itdirüp bir gûne ihmâl eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâsıtı R sene [1]110

185

İstanbul kāim-makāmına ve kādısına hüküm ki:

İstanbul'da Kumkapı İbrâhim Paşa Mahallesi'nde müteveffâ İmâm Mehmed Efendi dimekle ma'rûf kimesnenin eytâmı gelüp; mahalle-i mezbûrede vâkı' babalarından müntakil odalarda kadîmden kefere sâkin olıgelmişiken civârında sâkin ( ) nâm kimesne "Ben kefere sâkin oldukların istemem" diyü arzan kadîme muhâlif bir-iki seneden berü ibtâline bâ'is olup ta'addî eyledüğin bildirüp kadîme muhâlif dahl ü ta'arruz olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, zikrolunan odalarda kadîmden kefere sâkin olıgelmiş ise kadîmîsi üzre sâkin olup âhardan muhâlefet olunmamak emrim olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâsıtı R sene [1]110

[41]

186

Karaman Vâlîsi Vezîr Hasan Paşa'ya hüküm ki:

Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin; seninle ma'an me'mûr olan Hâssa bostancılarının esnâ-i râhda re'âyâ vü berâyâya ta'addî vü tecâvüz itdirilmemek üzre zâbıtlarıyla avdet ve insirâflarına izin virmen bâbında yazılmışdır.

Fî evâsıtı R sene [1]110

187

Gümülcine nâ'ibine hüküm ki:

Gümülcine kazâsından gelen hüccetde mastûrü'l-ism olan Gedik Ramazan hüccet-i mezkûrda tahrîr olunan şekāveti vech-i meşrûh üzre olan ikrârı vâkı‘ olduğu sûretde sâ‘î bi'l-fesâd olup katli meşrû‘dur ve İbrâhim ve Ali ve rufekāsının bu şekāvetde ma‘an oldukları dahi sâbit olursa kezâlik cezâları zâbıta müte‘avvizdir. Lâkin mezbûr İbrâhim ve Ramazan ve Ali bu tarafda olmayup mahallinde mahbûs olmalarıyla mahalline havâle olunup mezbûr Ramazan'ın cezâsı görüldükden sonra mezbûrân Ali ve İbrâhim ve rüfekāsının dahi şekāvetleri mahallinde muvâcehelerinde sâbit olur ise anların dahi cezâları görülmek üzre midir diyü bi'l-fi‘l Rûmili Kādıaskeri Mevlânâ Mustafa *edâmallâhü te‘âlâ iclâlehû* i‘lâm itmeğin, mevlânâ-yı müşârun-ileyhin i‘lâmı ve hüccet-i şer‘iyye mûcebince mahallinde şer‘le görilüp şer‘an iktizâ iden cezâları virilmek üzre yazılmışdır.

Fî evâsıtı R sene [1]110

188

Kāim-makām paşaya ve kādıya hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul'da Bağçekapısı kurbunda merhûm Vâlide Sultân Evkāfı'ndan olup Balıkpazarı kapusu dâhilinde olan etmekci fırûnının mutasarrıfı ( ) nâm zimmî gelüp; câmi‘-i merkūmun etrâfında hîn-i binâda kadîmden hüccet-i şer‘iyye ve izn-i mütevellî ile vaz‘ olunan etmekci iskemlelerinden mâ‘adâ, sonradan ba‘zı fırûnlardan tekne ile etmek getürilüp ve bilâ-temessük iskemleler ihdâs idüp kesrine bâ‘is ve def‘a gadretmeleriyle sonradan muhdes iskemleler ref‘ olunmak üzre nâzır-ı vakf Dârüssa‘âdetim Ağası Hacı Ali Ağa arzıyla men‘-birle bundan akdem emr-i şerîfim virilmeğin, mündefi‘ olmayup iskemlelerin kaldırmayup ta‘addî üzre oldukları bildirüp mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince muhdes olan iskemleler ref‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğin, yedinde olan emr-i şerîfim mûcebince amel olunup sonradan muhdes olan iskemleler ref‘ oluna diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri R sene [1]110

189

Hâlâ İştib topçubaşısı müteveffâ (…) Paşalı Mahmûd'a hüküm ki:

Sen ki mûmâ-ileyhsin; Rikâb-ı hümâyûnumda fırûnın olmağla, bir gün evvel azim-i râh idüp serî'an Rikâb-ı hümâyûnuma gele diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı [R] sene [1]110

190

Hezargrad kādısına hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp; medîne-i Hezargrad sükkânından Sâliha nâm kimesne meclis-i şer'a varup; kendü hâlinde olup üzerine şer'an bir nesne sâbit ü zâhir olmuş değil iken bundan akdem bostancı ustalarından İbrâhim Usta mübâşeretiyle medîne-i mezbûreden Ruscuk Kal'a'sına kal'a-bend olunmaları fermânım olan altı nefer kimesneler firâr eylediklerinde hâneleri mühürlenmek içün tekrâr emr-i şerîfim vârid oldukda husûs-ı mezbûrede bunun bir vechile alâkası yoğiken ba'zı ashâb-ı ağrâz iğvâsıyla bunun hânesi mühürlenüp gadrolmağla, mezbûrun keyfiyyet-i ahvâli ahâlî-i vilâyetden sü'âl olundukda; her biri hüsn-i hâlin haber virmeleriyle ol bâbda hükm-i hümâyûnum recâsın arzeyledüği ecilden, ıtlâk olunup hilâf-ı şer' rencîde olunmamak emrim olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâsıtı R sene [1]110

191

Midillü muhâfazasında olan Seyyid Ahmed *dâme ikbâlühû*ya hüküm ki:

Anadolu'da müfettiş olan Vezîr İbşir Hasan Paşa cezîre-i mezbûrun muhâfazasına me'mûr olup senin muhâfazada lüzûmun olmamağla, Mîrâhur-ı Sânî el-Hâc Hasan *dâme mecdühû* mübâşeretiyle Rikâb-ı hümâyûnuma gelmen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâhiri R sene [1]110

[42]

192

Hacıoğlu Pazarı kādısına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Çalık Murtaza nâm kimesne kendü hâlinde olmayup dâ'imâ medhali olmayan il mesâlihine karışup fukarâya ta'addî vü tecâvüz üzre olduğun ahâlîsi Rikâb-ı hümâyûnuma mahzar ve arz etmeleriyle, ıslâh-ı nefs idince kazâ-i mezbûrda sâkin olmamak üzre hüküm yazılmışdır.

Fî evâhiri R sene [1]110

193

Ber-vech-i arpalık Hamid sancağına mutasarrıf olan ( ) *dâme ikbâlühû*ya hüküm ki:

Haremeyni'ş-Şerîfeyn akçesinden zimmetinde olan on beş bin guruşun bir gün evvel irsâli mühimm olup defa'âtle mübâşir ta'yîn olunup taleb olunmuş iken bu âna değin irsâl etmeyüp hâlâ zimmetinde olduğu nümâyân olmağla, imdi; bu def'a ta'yîn olunan mübâşir ma'rifetiyle zikrolunan on beş bin guruşu bir gün ve bir sâ'at evvel bî-kusûr irsâl idüp vechen-mine'l-vücûh özr ü bahâne ile mâl-ı Haremeyn te'hîrine bâ'is olmakdan ihtirâz eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâhiri R sene [1]110

194

Edirne'den İstanbul'a varınca yol üzerinde vâkı' olan kādılar ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Edirne'den İstanbul'a gönderilen Harem-i hümâyûnum sarrafları emîn ü sâlim mahalline îsâl olunmak üzre şurûtuyla yol hükmü yazılmışdır.

Fî evâhiri R sene [1]110

195

Karaman Vâlîsi Hasan Paşa'ya hüküm ki:

Özi muhâfazasında ta'yîn olunan bin yedi yüz nefer bostancı fukarâsının iki yüz neferi mikdarı firâr idüp mâ'adâsı dahi bu tarafa gelmek içün fermân sâdır olmağla, neferât-ı mezbûru yoklayup mevcûd [ve] nâ-mevcûdlarını vukū'u üzre defter ve Der-i devlet-medârıma irsâl eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâhiri R sene [1]110

196

Vize nâ'ibine hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' Câmîler ve Osmanlı ve ( ) nâm karye ahâlîsi gelüp; karyeleri memerrü'n-nâs olup sefer-i hümâyûnuma me'mûr oup sipâh ve silâhdârân mürûr u ubûr eylediklerinde ba'zıları karye-i mezbûrûna uğrayup fukarânın ehl ü ıyâlleriyle sâkin oldukları evleri üzerlerine konup müft ü meccânen yem ü yemek ve sâ'ir me'kûlâtların alup ta'addî eylediklerin, sen ki mevlânâ-yı mezkûrsun; arzetmenle vech-i meşrûh üzre ta'addîleri men' olunmak içün ocakları tarafından ta'yîn olunan ( ) *zîde kadruhû* ma'rifetiyle tecâvüzleri men' olunup mündefi'a olmayanları ma'rifet-i şer'le ahz ve mübâşir-i merkūm ma'rifetiyle Rikâb-ı hümâyûnuma ihzâr olunup, sen ki mübâşir ta'yîn olunan mezkûrsun; re'âyâ fukarâsına zulmitdirmeyüp men' u def'inde ziyâde dikkat eyleyesiz diyü Rikâb-ı hümâyûnumda Kethüdâyeri Vekîli Halil *zîde mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmekle, mûcebince hüküm yazılmışdır.

Fî evâhiri R sene [1]110

197

Edirne Bostancıbaşısı ( ) *dâme mecdühû*ya ve Bozcaada kādısına hüküm ki:

Hanzâdelerden halefü's-selâtîni'l-izâm Ahmed Giray *dâme ulüvvühû* gelüp; oğlu Mehmed Giray kendü hâlinde olmayup dâ'imâ şekāvet üzre olup ibâdullâhı rencîde itmekle, bir kaç def'a kendüye tenbîh olundukda mütenebbih olmayup yine vech-i meşrûh üzre ta'addîsinin nihâyeti olmadığın bildirüp ıslâh-ı nefs içün Bozcaada cezîresine nefyolunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ itmeğin, mezbûr Bozcaada cezîresinde cezîre-bend olunup ıtlâkıyçün fermân sâdır olmadıkca ıtlâk olunmamak emrim olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâhiri R sene [1]110

198

Silistre kādısına hüküm ki:

Tuna Nâzırı Mirza Mustafa arzıhâl idüp; bunun kimesneye vaz' u ta'addîsi olmayup üzerine şuhûd-ı udûl ile şer'an bir nesne sâbit olmuş değil iken kazâ-i mezbûr sâkinlerinden ba'zı kimesneler hilâf-ı inhâ ile bunu Niğbolu'ya nefyitdirmeleriyle, ahâlî-i vilâyet şöhretleriyle yedinde hüccet-i şer'iyyesi olduğun bildirüp, hüccet-i

şer‘iyyesi mûcebince hânesinde sâkin olmak üzre sebîli tahliye olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ etmeğin, vech-i meşrûh üzre ıtlâk ve sebîli tahliye oluna diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri R sene [1]110

[43]

199

Edirne kādısına hüküm ki:

El-Hâc Mustafa nâm kimesne arzıhâl sunup; bunun mahrûse-i Edirne’de Murâdiye Küçük Pazarı’nda mutasarrıf olduğu kadîmden harc-ı nân tabholunagelen fırınında harcî hâssı tabholunmak bâbında emr-i şerîfim recâ ve serî‘an Edirne Kādısı Mehmed *zîdet fezâ’ilühû* nân-ı harcî ve harcî hâssı tabh (…) işlenmek üzre izin virildüğin i‘lâm etmekle, mevlânâ-yı mûmâ-ileyhin i‘lâmı ve mukaddemâ virilen fermân mûcebince nizâmlarına halel gelmemek üzre amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

200

Bursa ve ol havâlide olan kādılara ve mütesellimlere ve kurâ zâbıtlarına hüküm ki:

Sâbıkā Kütahya Mütesellimi Halil her kangınızın taht-ı nezâretlerinde bulunur ise ahz ve kal‘a-bend eyleyüp Rikâb-ı hümâyûnuma arz u i‘lâm eylemeniz babından fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî 14 Ca sene [1]110

201

Edirne bostancıbaşısına hüküm ki:

Hâliyâ sefer-i hümâyûnumdan avdet iden askerî tâ’ifeleri tarîk-i caddenin etrâfında olan kurâlara dağılup re‘âyâya ta‘addî etmeleriyle, Karışdıran Ustası ( ) *zîde kadruhû* Edirne’ye gelince yol üzerinde olan kurâları asâkir-i İslâm’ın mürûru tamâm olunca hıfz u hırâset idüp re‘âyâyı (…) ta‘addîsinden muhâfaza eyleyüp bu bahâne ile bir ferdden bir akçe ve bir habbe alınmamak üzre muhkem tenbîh ve ta‘addîlerin men‘ u def‘ itdirmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

202

İstanbul bostancıbaşısına hüküm ki:

Hadâ'ik-i hâssa ustalarından Çatalca ve Yapağcı ustaları asâkir-i İslâm'ın avdet mahalli olmağla, Âsitâne-i sa'âdetime varınca ol havâlide kurâ ve kasabada re'âyâ vü berâyâ ve ebnâ-i sebîle askerî tâ'ifesinin cevr ü ta'addîlerinden gereği gibi hıfz u hırâset idüp bu bahane ile teftîş nâmıyla bir ferdden celb-i mâl ve yem ü yemek talebiyle rencîde eylemeyeler ve etdirilmeye diyü fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

203

Ahi Çelebi kazâsı nâ'ibine hüküm ki:

Todori nâm zimmî gelüp; bunun babası Sostos nâm zimmî Filibe tarafından ticâret ile gelür iken kazâ-i mezbûra tâbi' Kozluca nâm karye sükkânından şekāvet ile meşhûr olan Hüseyin ve Şerîf ve Receb ve diğer Receb nâm şakîler nısfu'l-leylde basup balta ile ve sopa ile urup katl ve yanında bulunan beş yüz yirmi guruş gasbetmeleriyle, Der-i devlete i'lâm-ı hâl eyledikde; bostancı ustalarından Ömer Usta mübâşeretiyle mahallinde husûs-ı mezbûr tefahhus ve murâfa'a olduklarında babası mezkûru mezbûrlar minvâl-i meşrûh üzre katl ve akçesin gasbeylediklerin ikrâr ve ikrârları üzre hüccet-i şer'iyye virildiğinden mâ'adâ, ahâlî-i vilâyet sû-i hâline şehâdet etmeleriyle mezbûrûn mahallinde usta habsinde olduğun bildirüp, yedinde olan hüccet-i şer'iyye mûcebince mahallinde kısas ve cezâları şer'le tertîb olunmak bâbında hüküm recâ ve hüccet-i merkūmenin mazmûnu nefsü'l-emre mutâbık olduğu sûretde ol şakîlerin katilleri meşrû'dur diyü Rûmili Kādıaskeri Mevlânâ Mustafa *edâmallâhü te'âlâ fezâ'ilühû* i'lâm itmeğin, i'lâmı mûcebince mahallinde mazmûnu muvâfık-ı şer' olan hüccet-i şer'iyye ile mûcib-i şer'îsi icrâ olunmak üzre yazılmışdır.

Fî evâhiri Ca sene [1]110

[44]

204

Ankara nâ'ibine hüküm ki:

Kazâ-i mezbûr ahâlîsi gelüp; medîne-i Ankara'da sâkin Monlâ Kāsım nâm kimesne kendü hâlinde olmayup dâ'imâ kazâ-i mezbûr ahâlîsini ta'cîz ve alâka ve medhali olmaduğı mesâlihe karışup ve emr-i şerifîmle vâkı' olan (…) tahlîsine mâni' ve ta'tîline bâ'is olup ta'addî vü fesâddan hâlî olmadığın bildirüp, mezbûr Monlâ Kāsım'ın keyfiyyet-i ahvâli ahâlî-i vilâyetde bî-garaz Müslimînden tefahhus olunup Der-i devlet-medârıma i'lâm olunmak bâbında hüküm recâ eyledikleri ecilden, mezbûrun keyfiyyet-i ahvâli bî-garaz Müslimînden tefahhus olundukda; hilâf-ı şer'î evzā'ını haber virmeyüp adem-i sülûkini ihbâr iderler diyü bi'l-fi'l Anadolu kādıaskeri olan Mevlânâ es-Seyyid Fethullah i'lâm etmekle, mezbûrun keyfiyyet-i ahvâli mahallinde şer'le sü'âl ve istihbâr olundu. Vukū'u üzre ahvâli i'lâm olunmak emrim olunmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâhiri Ca sene [1]110

205

Ankara kazâsı nâ'ibine hüküm ki:

Kāsım Efendi dimekle ma'rûf kimesne arzıhâl gönderüp; kazâ-i mezbûr sükkânından ( ) ve ( ) ve dahi ba'zıları bununla da'vâ-yı şer'iyyeleri olmağla, vârid olan emr-i şerîfim mûcebince mahallinde murâfa'aya râzı iken mezbûrlar kanâ'at etmeyüp hâlâ Ankara zindânına vaz' idüp gadretmeleriyle, mezkûr Ankara zindânından ıtlâk olunmak bâbında hüküm recâ etmeğin, mezkûr ıtlâk olunup mukaddemâ sâdır olan fermân-ı âlî-şânım mûcebince da'vâları hak u adl üzre görilüp ne vechile faysal virilür ise Rikâb-ı hümâyûnuma arz u i'lâm olunmak üzre yazılmışdır.

Fî evâhiri Ca sene [1]110

206

Karahisar-ı Sâhib kādısına hüküm ki ve Kütahya mütesellimine hüküm ki:

Mustafa gelüp; kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Çatalbaş oğlu Mehmed zimmetinde dört kîse akçe hakkı alıvirilmek bâbında mübâşir ile Dîvân-ı Edirne'ye ihzârı içün emr-i şerîfim virilmişiken mezkûr mütegallibeden olmağla muhâlefet üzre olduğundan mâ'adâ, sen ki mütesellim-i mezkûrsun; hasmın ele getürmekde mu'âvenet etmemenle ele girmeyüp gadrolmağla, sen ki mütesellim-i mezkûrsun, mezkûrun hasmını ele getürmekde i'ânet eylemen üzre yazılmışdır.

Fî evâhiri Ca sene [1]110

207

Kırşehri sancağı beğine ve ( ) ve ( ) kādısı ve Zile haslar voyvodasına hüküm ki:

Yüzdepâre Kādısı Mevlânâ Mustafa mektûb gönderüp; Seyyid Ahmedzâde vâlidesi Sultân *dâmet ismetühâ*nın mutasarrıf oldukları hâslarından Zile hâssı aklâmından Yüzdepâre kazâsı cânibinden Fıraklı (?) kabîlesine tâbi‘ Tatar nâm karye sâkininden olup kabîle-i mezbûr kethüdâsı Nasûh Kethüdâ’nın vâlidesi ( ) nâm hâtûn ile sâ’ir vârisleri meclis-i şer‘a varup; karye-i mezbûr sipâhîlerinden ba‘zıları “Bizim babalarımızdan ve karındaşlarımızdan ve hidmetkârlarımızdan havâss voyvodalarına harc aldırmışsız” diyü hevâlarına tâbi‘ ehl-i örfe (…) ve küllî akçesin aldırdıklarında bu dahi keyfiyyet-i ahvâlde i‘lâm içün Der-i devlet-medârıma gelür iken kabîle-i mezbûreden olup karye-i mezbûreden Cuma oğlu mezbûr sipâhî ve Çinili nâm karyeden Nâil oğlu Mustafa ve Bekir oğlu Ramazan Sipâhî ve (…) oğlu Uğurlu Sipâhî Bedirli nâm karyeden Hüseyin (…) oğlu İbrâhim bin yüz ( ) senesinde kethüdâ-yı merkūmun ardına düşüp Çaşnigir Köprüsü kurbunda erişüp refîk olduklarında bilâ-sebeb katleylediklerin vukūfu olanlar haber virmeleriyle, vâkı‘-i hâli hükm-i hümâyûnum virmek recâsına arzitmeğin, sen ki mîr-i mûmâ-ileyh ve voyvoda-i merkūmsun; mezbûrların bi-eyyi hâl ahz ve üzerlerine sebkat olan üzre mevâdd sicill ü hüccet ve icrâ-yı hak oluna diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri Ca sene [1]110

[45]

208

Kastamonu kādısına ve Kastamonu sancağı mütesellimine hüküm ki:

Kazâ-i mezbûr ahâlîsi gelüp; bundan akdem Hayfa kasabası sâkinlerinden Ömer nâm nâ’ib bir tarîkle Kastamonu kazâsında tavattun etmekle, kendü hâlinde olmayup zalemeye mu‘în ve mütesellim ve voyvodalar ile yek-dil ü yek-cihet olmağla, re‘âyâ fukarâsını bi-gayrı hakk acz ve tecrîm âdet-i müstemirresi bundan akdem vezîr-i a‘zâm-ı sâbık müteveffâ Elmas Mehmed Paşa zamânında kādıaskerim i‘lâmıyla mezbûr Nâ’ib Ömer Kastamonu’dan nefyolunmak üzre emr-i şerîf virilmişiken kuvvet-i Mâliye sebebiyle fermânım ketm ü ihfâ itdirüp hâlâ yine kendü hâlinde olmayup Kütahya vâlîsine imdâd-ı seferiyye nâmıyla yedi kîse akçe virilegelmiş iken mezbûr Nâ’ib Ömer Kastamonu Paşası’na istinâd ile on yedi kîseden tevzî‘ itdirüp bu makūle zulm âdet-i

müstemirresi olmağla, re‘âyâ fukarâsının perâkende vü perîşân olmalarına bâ‘is ve zulmünün nihâyeti olmaduğın bildirüp, ol bâbda hükm-i hümâyûnum recâ ve derûn-ı arzıhâlde ismi mastûr olan Ömer Nâ’ib nâm kimesne kendü hâlinde olmayup zaleme ve ağavâta mu‘în ve re‘âyâ fukarâsına zulm ü cevr âdet-i müstemirresidir diyü Vezîr-i sâbık Elmas Mehmed Paşa zamânında cemm-i gafîr haber virilmekle âhar yere nefyolmak üzre fermân virilmişidi. Hâlâ mezbûr Ömer yine kendi hâlinde olmayup zaleme ve ağavât ile yek-dil olup re‘âyâ fukarâsına kel-evvel zulm ü ta‘addîsi vardır diyü kazâ-i mezbûr ahâlîsinden Mahmud bin Mehmed ve İbrâhim bin Mehmed ve Abdullah bin Mehmed ve Mustafa bin Ali ve Abdurrahman bin Mehmed ve Mehmed Efendi bin Mehmed ve Mustafa Efendi bin Mehmed ve Mehmed bin Ömer ve Ahmed bin Osman ve Osman bin Ali ve Hocazâde Ali Efendi ve Mustafa Efendi bin Ahmed ve Süleyman nâm kimesneler haber virmeleriyle, bi’l-fi‘l Rûmili kādıaskeri olan Mevlânâ Mustafa i‘lâm etmekle, i‘lâmları mûcebince mezkûr Kastamonu kazâsından nefy ü iclâ olunup fîmâ-ba‘d iskâna cevâz gösterilmemek içün yazılmışdır.

Fî evâhiri Ca sene [1]110

209

Karaman vâlîsine hüküm ki:

Danişmendlü aklâmından Karacakürd cemâ‘atinden Mehmed ve İbrâhim nâm karındaşlar ile vâlideleri (…) Hâtûn gelüp; bunların kimesneye virecekleri yoğiken yine cemâ‘at-i mezbûrdan Topal Ali ve Mustafa Bölükbaşı ve Cum‘a Odabaşı ve Topal Murtazâ ve Yağmur Bölükbaşı ve Sipâhî oğlu İbrâhim ve oğlu Halil ve Cafer ve pederi Mustafa ve el-Hâc Mehmed oğlu Kara Ali ve Nakkaş ve Çertik oğlu Koca nâm şakîler birbirleriyle yek-dil ü yek-cihet olmalarıyla, “Bizim sizde alacağımız vardır” diyü iddi‘â ve emr-i şerîf ihrâc ve ma‘rifet-i şer‘le mübâşir ta‘yîn olunmuşiken mübâşir-i merkūm mahall-i mezbûra varmazdan mukaddem mezbûrûn şakîler Hacı Bektaş kazâsında Sülüklü nâm mevzî‘de bunların (…) üzerine gelüp evlerin basup mezbûrân Mehmed ve İbrâhim’in babaları ve mezbûrenin zevci olan Cafer nâm kimesneyi bi-gayrı hakk katl ve emvâl ü erzâkların nehb ü gâret idüp ta‘addî itmeleriyle, mezbûrûn şakîlerin İsmâil *zîde kadruhû* mübâşeretiyle üzerine ihzârlarıyçün emr-i şerîfim sâdır olmağla, sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin; hasımları olan eşkıyâyı ele getürüp ahz ve Dîvân üzerine ihzârlarıyçün mübâşir-i mezkûra teslîm eylemen bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâhiri Ca sene [1]110

210

Bir sûreti dahi minvâl-i meşrûh üzre Sivas beğlerbeğisine hitâben hüküm yazılmışdır. Fi't-târîhi'l mezbûr.

211

Kāim-makām paşaya ve İstanbul kādısına hüküm ki:

Dîvân-ı âlî-şânım kâtiblerinden Kâtib Ali (…) *zîde kadruhû* gelüp; bin yüz on senesinde bu hâlâ Edirne'de iken mahrûse-i İstanbul'da Hocapaşa Mahallesi'nde vezîr odalarında vâkı' mutasarrıf olduğu hânesi nehâren açılup yedi-sekiz yüz guruşluk mikdârı eşyâsı sirka olunup buna küllî gadr u ta'addî olunduğun bildirüp, asesbaşı ve sübaşı ma'rifetiyle mazannalarından husûs-ı mezbûr gereği gibi teftîş ü tefahhus ve bi-eyyi hâl zuhûra getürilmekde takayyüd ve ihtimâm olunmak bâbında hüküm recâ ve vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri Ca sene [1]110

[46]

212

Kavala muhâfızı ve Kavala Kal'ası dizdârına hüküm ki:

Ali gelüp; mûmâ-ileyh Ordu tarafından müteveffâ Ahî Sırâtî İbrâhim'in cümle emvâl ü erzâkını mîrî içün kabzetmeğe emr-i şerîfimle me'mûr olup mahall-i merkūma vardıkda nukūda müte'allik bir akçesi bulunmayıp, lâkin Ahî Sırât sâkinlerinden dahi Ali ve dahi Ahmed ve Zülfikār oğlu Ahmed ve Mandallı Mustafa ve Bosnacık oğlu Mehmed ve Harbendârî Mehmed nâm kimesneler birbirleriyle yek-dil ve merkūm Hacı Ali ve mezkûr İbrâhim fevtoldukda yanında bulunmağla, koynundan mührin ve defterin alup ve mezkûrûn ile müteveffâ-yı mezkûrun mâlın yağma ve iltikā etmeleriyle, mezbûrlar Kavala Kal'ası'nda habs ve izâ'at olunan emvâl ü eşyâ teftîş ü tefahhus olunmak bâbında hüküm recâ etmek, vech-i meşrûh üzre amel olunmak üzre yazılmışdır.

Fî evâhiri Ca sene [1]110

213

Reşiçne (?) ve Drama ve Nevrekop kādılarına hüküm ki:

Reşiçne (?) kazâsına tâbi‘ Ahî Sırât ve Askarsun ve Praveşte ve Uçdudere ve Drama kazâsına tâbi‘ Boylus ve Plevne ve Çalıbaşı ve Nevrekop kazâsına tâbi‘ Lebse nâm karyeler ahâlîsi gelüp; Ahî Sırâtî İbrâhim sıhhatinde olan emir ile vâkı‘ tekâlîflerin emr ü defter mûcebince edâ idüp kusûrların yoğiken ba‘dehû kavl-i mücerrediyle dört-beş tekâlîf mikdârı akçe tahmîl ve defter idüp fevtolduktan sonra vârisleri kassâm ile yek-dil ve haberleri yoğiken takrîrleri üzre müteveffânın defteri mûcebince hüccet itdirmeleriyle ve bu sene dahi emr-i şerîfle vâkı‘ olan tekâlîf dahi emr ü defter mûcebince edâ eylediklerinden sonra ziyâde talebiyle rencîde etmeleriyle, mezkûr gerek güzeşte ve gerek bu sene izdiyâd taleb eyledikleri da‘vâları Rikâb-ı hümâyûnumda şer‘le istimâ‘ olunup âhar mahalde hilâf-ı şer‘ rencîde olunmamak bâbında hüküm recâ etmeğin, vech-i meşrûh üzre amel olunmak üzre yazılmışdır.

Fî evâhiri Ca sene [1]110

214

Bereketli ve ( ) kādılarına hüküm ki:

Dergâh-ı mu‘allâm kapucıbaşılarından bundan akdem Rûmili’nin asâkir ihrâcına me’mûr Muhammed *dâme mecdühû* mektûb gönderüp; mûmâ-ileyh Bereketli kazâsına varup ahâlîsi kıbel-i şer‘den mürâsele ile da‘vet-i şer‘ eyledikde Bereketli’de Abdullah Hoca ve İsmâil Hoca ve Selyan nâm karyede Halil oğlu ve Cankara oğlu ve Vasilik nâm karyeden Nasuh nâm kimesneler bir mahalde tecemmu‘ ve itâ‘at-i emr-i şerîf eylemediklerin arzitmeğin, ta‘yîn olunan mübâşir ma‘rifetiyle şer‘le ahvâlleri görilüp tecemmu‘ ve şer‘-i şerîfe inkıyâd itmeyüp tecâvüzleri vâkı‘ ise i‘lâm oluna diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri Ca sene [1]110

215

Çorlu Kādısı Mevlânâ Muhammed’e hüküm ki:

Sen ki mevlânâ-yı mezkûrsun, mektûb gönderüp; kazâ-i mezbûra tâbi‘ Ohlat nâm karye ahâlîsi meclis-i şer‘a varup işbu sene-i mübârekede seferden avdetde sipâh ve silâhdâr neferâtı ve askerî tâ’ifesi tarîk-i caddeye gitmeyüp yüzer ve yüz ellişer neferi

birden cem‘ olup karyelerine varup müft ü meccânen yem ü yemek aldıklarından mâ‘adâ, hilâf-ı şer‘ ta‘addî etmelerin men‘ olunmak üzre sinîn-i sâbıkada ocaklarından bir çavuş ta‘yîn olunduğu üzre ta‘yîn olunup emir virilmek recâsına arzetmeğin, mûcebince amel oluna diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri Ca sene [1]110

216

Vize Nâ’ibi Mevlânâ Ali’ye hüküm ki:

Mektûb gönderüp; kazâ-i mezbûra tâbi‘ Sinanlı nâm karye ahâlîsi şer‘a varup; sefer avdetinde sipâh ve silâhdâr neferâtı ve sâ’ir askerî tâ’ifesi cem‘iyyet ile karyelerine varup müft ü meccânen yem ü yemek aldıklarından mâ‘adâ, ta‘addî üzre olmalarıyla men‘ olunmak üzre sinîn-i sâbıkada ocakları tarafından bir çavuş ta‘yîn olunup emir virilmek recâsına arzetmeğin, vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâhiri Ca sene [1]110

[47]

217

Medîne-i Münevvere kādısına ve Şeyhü’l-Harem Şâhin Ahmed *dâme ulüvvühû*ya hüküm ki:

Sen ki Şeyhülharem-i mûmâ-ileyhsin; mektûb gönderüp; Medîne-i Münevvere alâ hayri sâkinehâ ezkinetü’t-tahiyyede vâkı‘ Seyyidü’ş-şühedâ Hazret-i Hamza *radiyallâhu te‘âlâ anh* hazretlerinin mevlüd-i şerîfleri gicesi ki şehr-i Receb-i Şerîfin on ikinci gicesi ahâlî-i Medîne-i Münevvere’nin cümlesi Hazret-i Hamza ziyâretine gidüp Medîne-i Münevvere şehrinde ricâlden kimesne kalmayup mağrib ve işâ vakitlerinde Mescid-i Resûlullâhî’de *aleyhissalâtü vesselâm*dan on nefer kimesne edâ-yı salât içün hâzır olup şehrin dâhilinde nisvândan gayrı kimesne kalmayup ol gice etrâf ü eknâfda urbân eşkıyâsı cem‘ olup ol makām-ı müteberrikenin hıfz u hırâseti cümleden akdem ve lâzim-i dîn ü devletimden olmağla, ol gice ziyârete gidenler ile kolciyân-ı cedîd ağası neferâtıyla kendü direkleri olup anlardan mâ‘adâ, Harem-i Şerîf-i Nebevî ağaları etbâ‘larıyla Şeyhü’l-Harem ile Harem-i Şerîf ve Hücre-i Münîfe ve kolciyân-ı kadîm cemâ‘ati cümle etbâ‘larıyla kal‘a-i mezbûreyi neferâtıyla hıfz u hırâset etmeleriyçün

emir virilmek recâsına arzitmeğin, vech-i meşrûh üzre hıfz u hırâset ve gereği gibi muhâfaza etmekde kemâl-i takayyüd ü ihtimâm ile bezl-i makdûr eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâhiri Ca sene [1]110

218

Kāim-makām paşaya ve kādısına hüküm ki:

Vezîr-i a‘zâm iken şehîden fevtolan Elmas Mehmed Paşa’nın karındaşı İbrâhim gelüp müteveffânın muhallefâtına vaz‘-ı yed etmiş değil iken esnaf tâ’ifesinden ve dahi (…) müşârun-ileyhde alacağımız vardır diyü iddi‘â eylediklerin bildirüp, ol vechile da‘vâ husûsunda olanların da‘vâları istimâ‘ olunmayup ta‘addîleri men‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ ve mezkûr İbrâhim’in karındaşı Elmas Mehmed Paşa terekesine vaz‘-ı yed itmediği sûretde müteveffânın dâmâdı karındaşı merkūm İbrâhim’den deyn talepleri meşrû‘ değildir. Bî-vech mu‘ârazamızın men‘i lâzimdir diyü Rûmili kādıaskeri olan Mevlânâ Mirza Mustafa *edâmallâhü te‘âlâ fezâ’ilühû*ya i‘lâm etmeğin, sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin; mevlânâ-yı müşârun-ileyhin i‘lâmı mûcebince mu‘ârazadan men‘ olunup (…) rencîde vü cevr olunmamak üzre yazılmışdır.

Fî evâhiri Ca sene [1]110

219

Kapudan Paşa’ya hüküm ki:

Edirne Bostancıbaşısı olan Ali *dâme mecdühû* arzıhâl gönderüp; bundan akdem sârıklık töhmetiyle ahzolunup yedlerinde otuzluk kadar sirka olunmuş bârgîr bulunan Şa‘bân ve İvaz ve Hüseyin ve Hasan ve Halil nâm Kıbtîler Bozcaadası’na nefyolunan Hanzâdelerden ( ) Sultân’ın refîki olup şekāvet ile meşhûr olduğun vilâyet kādısı arzı mûcebince sâdır olan fermân-ı şerîfle ihzâr olunan Kassâb Abdullah ve Hüseyin nâm şakîler hâliyâ mahbûslar olduğun bildirüp, zikrolunan altı nefer şakîler Tersâne-i âmire sefînesine kürek çekmek üzre vaz‘ ve fermân olmadıkca ıtlâk olunmamak içün hüküm yazılmışdır.

Fî evâhiri Ca sene [1]110

220

Mısır paşasına ve kādısına hüküm ki:

Mısır çavuşlarından Yusuf *zîde kadruhû* gelüp; mahrûse-i Mısır'da vilâyet-i Mangolotya'da vâkı' Benî Âdî nâm karyenin bir sülüsü dîvân-ı taksît ile bunun uhdesinde iken Mısır azeblerinden müşteriki olan Kuyumcu Ahmed nâm kimesne bunun hissesin fuzûlî zabtidüp ziyâde gadreyledüğin ve bu bâbda fetvâ-yı şerîfe olduğun bildirüp ol bâbda hüküm recâ etmeğin, sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin; mezkûrları Dîvân-ı Mısır'da murâfa'a-i şer' ve ihkāk-ı hak eylemen emrim olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâhiri Ca sene [1]110

221

Kıbrıs Muhâfızı Vezîr Paşa'ya ve Lefkoşe kādısına hüküm ki:

Develü kazâsına tâbi' Sinliyük nâm karyede sâkin Kara Ebûbekir nâm kimesne gelüp; bu kendü hâlinde olup hilâf-ı şer' kimesneye vaz' u ta'addîsi yoğiken ba'zı ashâb-ı ağrâz iğvâsıyla bir seneden berü Kıbrıs cezîresine nefyolunmağla, kendüye ve ehl ü ıyâline küllî gadr u ta'addî olunduğun bildirüp, cezîre-i mezbûreden ıtlâk olunup vilâyetinde iskânına muhâlefet olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ itmeğin, vech-i meşrûh üzre ıtlâk olunmak emrim olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâhiri C sene [1]110

[48]

222

Âsitâne kāim-makāmına ve kādısına hüküm ki:

İrâdet-i hâlik-i zemîn ü zamân ve meşiyyet-i münşî-i mülûk-i selâtîn-i Osmâniyân ile vucûd-ı bersûdî sebeb-i ıslâh-ı âlem ve bekāsı intizâm-ı ahvâl-i benî Âdem ve zât-ı muktezâ-yı mülk ü Devlet ve bâ'is-i devâm-ı şer'-i millet bir şehzâde-i civân-bahtın kudûm-ı meserret-lüzûmuna kulûb-ı kevn ü mekân muntazır ve yek-râh iken işbu sene aşere ve mi'e ve elf Cemâziyelevveli'nin on sekizinci günü ki yevm-i Cuma'dır. Gurre-i şîme-i devlet-i ikbâl ve gülîn-i gülzâr-ı ızz ü iclâl yâ kürre-i bağçe-i lutf-i Rabbânî ve nûrşîde-i bostân-ı şâd-mânî mahz-ı lutfü'l-ahad oğlum Mehmed *tavvalla'llâhü te'âlâ ömrühû* bi'l-ızzi'l-mü'eyyed ve'l-mecdü'l- (…) âlem-i ademden saray-ı sürûra zuhûr eyledüğin mübeşşir-i beşâret Îsâ ve Mesih işâretü'l-âyîni sem'-i cân-ı âlem-penâha tebşîr ve i'lâm etmekle, mülk-i saltanat-ı Osmânî bedr-i münîrleriyle

münevver ve gülşen-i şevket-i sultânî âb-ı rü‘yetleriyle müzehher olup ol karnü’l-uyûnun kudûm-ı şeref-lüzûmu havâss ve avâma mukaddem cân-ı celâl-i saltanat ve manzûm-ı nizâm-ı ferd-i Devlet bilüp bu ni‘metin şükrânesiyçün memâlik-i vesîa‘tü’l-mesâlikimde olan ibâd-ı merhamet mu‘tâd hâlık-ı bîçûna hamd ü senâya iştigâl idüp bu hediyye-i behiyye-i ilâhiyyenin i‘lâmı içün şehirler tezyîn olunmak âdet-i hasene-i şehriyârî olmağın, imdi; bu haber-i meserret-resânın inbâ’ ve i‘lânı rûşenâ bahş-ı çeşm-i İslâm ve mûcib-i şâdımânî-i kâffe-i enâm olmak içün ( ) irsâl olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, temhîr-i şükr ü sipâstan kal‘a ve kal‘alarda toplar ve tüfengler atdırup ve sûk ve şehirlerin mu‘tâd-ı kadîm üzre tezyîn itdirüp üç gün üç gice envâ‘ şenlik ve şâd-mânlıklar itdirüp cevâmi‘ ve mesâcid ve menâbirde ve meşâyih ve zühhâd ve sulehâ ve ibâd ve abîd-i ezlâ şehzâde-i müşârun-ileyhin ömrü devlet-i ebed-peyvendleri du’âsına fi’l-eyyâm ve’l-leyâl müdâvemet ve iştigâl göstereler, şöyle bileler.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

223

Bir sûreti dahi Bursa’ya

224

Bir sûreti Kapudan Paşa’ya

225

Bir sûreti Şam beğlerbeğisine

226

Bir sûreti Bağdad vâlîsine

227

Bir sûreti Haleb monlâsına

228

Bir sûreti Trablusşam beğlerbeğisine

229

Bir sûreti Diyarbekir’e

230

Bir sûreti Erzurum’a

231

Bir sûreti Sayda-Beyrut’a

232

Bir sûreti Rakka vâlîsine

233

Bir sûreti İzmir monlâsına

234

Bir sûreti Karaman vâlîsine

235

Bir sûreti Mısır vâlîsine

236

Bir sûreti Sivas beğlerbeğine

237

Bir sûreti Anadolu beğlerbeğisine

238

Bir sûreti Kıbrıs’a

239

Bir sûreti Silistre’ye

240

Bir sûreti Selanik’e

241

Bir sûreti Mora seraskerine

242

Bir sûreti Hanya muhâfızına

243

Bir sûreti Kandiye'ye

244

Bir sûreti Eflak voyvodasına

245

Bir sûreti Babadağı seraskerine

246

Bir sûreti Kastamonu'ya

247

Bir sûreti Boğdan voyvodasına

248

Bir sûreti Van vâlîsine

249

Bir sûreti Seddülbahir muhâfızına

250

Haleb paşasına ve Haleb monlâsına ve Lazkiye kādısına hüküm ki:

Osman *zîde kadruhû* arzıhâl idüp; Haleb kazâsına tâbi' Bâb nâhiyesinde vâkı' ber-vech-i mâlikâne te'bîden havâss-ı hümâyûnumdan mutasarrıf olduğu Nâdik nâm karyesinde Selim nâm kimesnenin (…) Küçük Mehmed nâm kimesne emvâl ü eşyâsın zâyi' u telef ve "Sen beni karye-i mezbûre sübaşısı eylemedin" diyü karye-i mezbûre kurbunda Yaba kasabasına nakl ve (…) "Sen beni sübaşı nasbeyle veyâhûd karye-i mezbûru harâb iderim" diyü fitne vü fesâda mü'eddî olup hevâsına tâbi' yolda eşirrâ ile yek-dil ve nice dürlü nâ-meşrû' da'vâ idüp urbân eşkıyâsına ve sâbıkā Selimiye Sancağıbeği Hüseyin el-Abbâsî sübaşıların ve re'âyâsın ta'cîz ve rencîde itdirüp ihtilâline bâ'is ve re'âyâsın perâkende vü perîşân olması mukarrer olmağla, mezkûr

Küçük Mehmed Lazkiye'ye nefyolunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, mezbûr Küçük Mehmed'i vech-i meşrûh üzre Lazkiye'ye nefy ü iclâ oluna diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri C sene [1]110

[49]

251

Kāim-makām paşaya [ve] Kapucıbaşı Niğdeli Ali'ye hüküm ki:

Mehmed arzıhâl idüp; Kudüs-i Şerîf patriki olan ( ) nâm zimmî zimmetinde müteveffâ babası ( ) nâm kimesnenin memhûr temessük ile aldığı karz-ı şer'î akçeden teslimâtından sonra temessüküne zahriye olup kusûr kalan ma'lûmu'l-aded akçesi irs-i şer'le buna intikāl etmekle, husûs-ı mezbûr Âsitâne-i sa'âdetimde Mahmudpaşa Mahkemesi'nde sicillâta kayd ve tahsîli içün fermân olunmuş iken mezbûr zimmîye, sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin; şâtırbaşı ve Dîvân-ı hümâyûnum çavuşlarından Mısırlı Ahmed Çavuş'u mu'âvenet ve "Bizler kefîl oluruz" diyü ikrâr-i sahîh eylediklerinden sonra mutâlebe vaktinde mesfûru gaybet itdirüp gadr u ta'addî eylediklerin bildirüp, kefîl-i mezbûrlar patrik-i mesfûru bulup ele virmezler ise Rikâb-ı hümâyûnuma ihzâr olunmaları bâbında emr-i şerîfim recâ etmeğin, mezkûrân şâtırbaşı Dîvân çavuşlarından Mısırlı Ahmed Çavuş'u ele getirüp mesfûru teslîm etmezler ise kendüleri habs olunup mahbûsen kayd ü bend ile Rikâb-ı hümâyûnuma ihzâr ve vechen mine'l-vücûh himâye olunmamak üzre yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

252

Tulca Kal'ası'na nefy ü iclâ olunmak üzre tebdîl olunmuşdur.

Prevadi nâ'ibine hüküm ki ve Tulca Kal'ası dizdârına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûr ahâlîsi gelüp; kazâ-i mezbûra tâbi' Tırağı nâm karyeden Eyüp bin Kalender ve Yunus Benekli nâm karyeden Mino Ramazan ve Mar Ali nâm karyeden Ali Hoca nâm kimesneler birbirleriyle yek-dil ve her bâr taraf-ı mîrîden kazâlarıyçün virilen mîrî zahîre bahâları ve araba ücretlerin ekl ü bel' idüp re'âyâ fukarâsını zarar-ı küllî ile mutazarrır olup kendü hâllerinde olmayup (…) Kıbtiyân ile dâ'imâ melâ'iyye ve ehl-i örf tâ'ifesine me'âlî virüp ve re'âyâ fukarâsının üzerlerine bölük gönderüp mâlların

aldırup bir vechile şerr ü muzırrlarından emîn olmayup ve emr-i şerifîmle vârid olan tekâlîf ve sâ'ir umûrlarına karışup ta'addî etmeleriyle, murâfa'a-i şer'-i şerîf oldukların taraf-ı şer'den hüccet-i şer'iyye virilmekle, hüccet-i şer'iyye mûcebince amel olunup vilâyetlerinden nefy ü iclâ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, derûn-ı hüccetde mastûrü'l-esâmî olan eşkıyâ, vilâyet-i mezbûreden Tulca Kal'ası'na nefy ü iclâ olunmak emrim olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâhiri Ca sene [1]110

253

Kastamonu Kal'ası Dizdârı ( ) *zîde hıfzuhû*ya hüküm ki:

Ali ve Ahmed ve ( ) nâm kimesne arzıhâl sunup; mezkûrlar nice senelerden berü dirliksiz sefer seferleyüp emekdâr ve mahall ü müstahıkk ve mağdûrlar olup dirlikleri olanlarıyla kal'a-i mezbûre müstahfızlarından ibtidâ mahlûl düşen gedik tîmârların arzları bunlara virilmedikçe âhara arzolunmayup bunlara arzeylemen bâbında hükm-i hümâyûnum recâ itmeleriyle, vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında yazılmışdır.

Fî evâhiri Ca sene [1]110

254

Edirne'den Ordu-yı hümâyûna varınca yol üzerinde vâkı' kādılara hüküm ki:

Hâliyâ Rikâb-ı hümâyûnumda Başbâkikulu Kāim-makāmı Halil *zîde kadruhû* ile Ordu-yı hümâyûnuma irsâl olunan hazînem içün kānûn üzre muhâfazasıyçün yol hükmü yazılmışdır.

Fî evâhiri C sene [1]110

255

Türkmen Ali Bölükbaşı *zîde kadruhû*ya hüküm ki:

Bundan akdem Rikâb-ı kâm-yâbım ba'zı paşasına ahvâlin arz u i'lâm olunmuşidi. El-hâletü hazîhî ef'âl-i şenî'alarından rucû' ve hüsn-i hâlin mesmû'-ı hümâyûnum olmağla, (…) iden (…)-i cerâ'imine tesellüm-i afv-ı hümâyûnum keşîde kılınup taraf-ı hümâyûndan bi'l-külliye itmînân-ı kalb olunup bi'l-cümle gâ'ileni def' idüp rızâ-yı hümâyûnumda olup isticlâb-ı hâtır (…) makrûnuma mazhar olmağa sa'y-ı iktidâr ve gelüp Rikâb-ı hümâyûnumda envâ' avâtıf-ı mülûkânem ile mu'tenim olmağa akvâm-ı enâm-ı nâmusunla (…) eylemeğe ihtimâm eyleyesin diyü yazılmışdır.

Fî 3 C sene [1]110

256

Bir sûreti dahi Mustafa Bölükbaşı'ya minvâl-i meşrûh üzre yazılmışdır.

Fî evâ'ili C sene [1]110

257

Midillü muhâfazasında olan Seyyid Ahmed *dâme ikbâlühû*ya hüküm ki:

Bu tarafda şâkîlük zuhûr idüp Rikâb-ı hümâyûnuma ihzârın lâzim gelmekle, te'hîr ü tevakkuf olmayup ta'yîn olunan ( ) mübâşir ma'rifetiyle Rikâb-ı hümâyûnuma gelmen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî 3 C sene [1]110

[50]

258

Gümülcine nâ'ibine ve Limni Kal'ası dizdârına hüküm ki:

Sen ki Gümülcine nâ'ibi mevlânâ-yı mezkûrsun, Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp; kazâ-i mezbûrda vâkı' ulemâ ve sulehâ ve re'âyâsı meclis-i şer'a varup; kazâ-i mezbûrda sâkin İsmâil Ağa oğlu dimekle ma'rûf Ali nâm kimesne kasaba-i mezbûrda sâkin mütegallibeden Mustafa'ya istinâden emr-i şerifîmle vâkı' olan tekâlifi kendü murâdı üzre tevzî' idüp ve hâkimü'ş-şer' olanlara icrâ-yı şer' itdirmeyüp ibâdullâha olan şerr u şürûru ve fesâd ve ta'addîsi bî-nihâye olduğunu bin yüz altı senesinde Der-i devlet-medârıma i'lâm olundukda vâkı'-i hâl teftîş ü tefahhus olunmak bâbında emr-i şerîfimle mübâşir ta'yîn ve mübâşir-i merkūm ma'rifetiyle fesâd ve ta'addîsi ba'de't-teftîş ahâlî-i vilâyet mahzar ve arz u i'lâm olundu. Islâh-ı nefs idinceye değin Limni Kal'ası'na kal'a-bend olunmak üzre emr-i şerîfim virilmişiken mezbûr Ali firâr ve ele girmeyüp bir mikdâr ibâdullâh râhat olmuşlar iken hâlâ fesâd ve ta'addîsi evvelkiden ezyed olup nice mazlum gadr u hayf ve niceleri dahi şerrinden âciz ve fürû-mânde kalmağla, üzerlerinden zulm ü ta'addîsi men' u def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum virilmek recâsına ilhâhlarıyla arzeyledüğin ecilden, mukaddemâ virilen emr-i şerîfim mûcebince mezbûr Ali Limni Kal'ası'na kal'a-bend olunup fermân sâdır olmadıkca ıtlâk olunmamak emrim olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâ'ili C sene [1]110

259

İzmir kādısına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Mehmed gelüp; bundan akdem bunun babası el-Hâc Yusuf, Şişek İbrâhim Ağa dimekle ma'rûf kimesneden medîne-i İzmir'de vâkı' ma'lûmetü'l-hudûd bir bâb mülk sabunhâne iştirâ idüp mutasarrıf iken fevtoldukda irs-i şer'le buna intikāl itmiş iken mezkûr Şişek İbrâhim ve ba'dehû oğlu Ahmed fevtolmalarıyla mezbûr Ahmed'in oğlu İbrâhim ile zevcesi Ayşe nâm hâtûn mezkûr Şişek İbrâhim ol sabunhâneyi oğlu Ahmed'e suğrunda Şişek nâmıyla virildiğinden sonra senin baban Hacı Yusuf'a bey' eyledi diyü mezkûr İbrâhim'in Mahmûd el-Hâc olduğuna medîne-i İzmir'in ekser ahâlîsi şâhidler iken mezbûrlar eşirrâdan Hacı Ömer nâm kimesnenin vekâletiyle (…) kādıya istinâd idüp mezkûr Şişek İbrâhim müşrif olmak üzre iki şâhid-i zor ikāmetiyle hüccet itdirmeleriyle bin yüz ( ) senesinden evvel sabunhâneyi bunun elinden alup zabtidüp küllî gadreylediklerin bildirüp, sen ki İzmir kādısı mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin; husûs-ı mezbûru istînâfen hakk u adl üzre istimâ' ve ihkāk-ı hak eylemen bâbında hüküm recâ ve husûs-ı mezbûrda mukaddemâ şehâdet iden şâhidler müteveffânın babası zevci isimlerin beyân itmeyüp tahrîr olunan hüccet ma'mûlün-bihâ olmamağla, husûs-ı mezbûra mahallinde istînâfen istimâ' olunup icrâ-yı hak olunmak bâbında emir virilmek içün Rûmili Kādıaskeri Mevlânâ Mustafa i'lâm itmekle, müşârun-ileyhin i'lâmı mûcebince istînâfen şer'le görilüp icrâ-yı hak olunmak içün hüküm yazılmışdır.

Fî evâ'ili C sene [1]110

260

İstanbul kāim-makāmına ve Hâssa bostancıbaşıya hüküm ki:

Haslar kazâsı muzâfâtından kasaba-i Hasköy'de sâkin e'imme ve hutebâ ve ağniyâ ve sâ'ir fukarâsı arzıhâl sunup; kasaba-i mezbûre kurbunda vâkı' hadîka-i hâssadan Tersâne Bağçesi ustası olan Ahmed Usta kendü hâlinde olmayup şerr ü fesâd âdet-i müstemirresi ve ibâdullâha zararı ve hilâf-ı şer' ta'cîz ve tecrîm ile ta'addîsi mukarrer olduğundan mâ'adâ, yine kasaba-i mezbûrede Abdüsselâm Bağçesi dimekle ma'rûf lahik bağçenin müste'ciri Mustafa nâm kimesnenin on beş kadar bostancı neferâtıyla celb-i mâl sevdâsıyla bin yüz on senesinde bundan akdem ba'de'l- (…)

sükenânın menzîlin (…) basup mezbûr Mustafa'yı ve vâlidesi Sâliha ve zevcesi Emetullah nâm hâtûnlar ile taşrada olan hidmetkârı Hamza ve abd-i memlûke Dilâver'i harb-i şedîd ile her birini darb ve mecrûh idüp el-ân mezbûre hâtûnlar ile merkūmân Hamza ve Dilâver sâhib-i ferrâş olmalarıyla, taraf-ı şer'den keşf ve tahkîk-i ahvâlleri hüccet-i şer'iyye olunup mezbûr usta ve neferâtı bunun emsâli şekāvetden hâlî olmayup dâ'imâ (…) olup ibâdullâhı bi-gayrı hüccet-i şer'î evlerin basup ve çarşu ve pazarda Yehûd ve Nasrânî darb ve dükkânlarını (…) kesüp ta'cîz etmekle, kendüye muhâlefet üzre olanları hilâf-ı şer' mevâdd istinâdıyla sen ki bostancıbaşı-i mûmâ-ileyhsin; basdırmağla tecemmu' itdirüp bunun emsâli zulm ü ta'addîsinin nihâyeti olmaduğın mahzar etmeleriyle, mezbûr usta ref' olunup yerine hadîkā-i merkūmeye bir âhar mütedeyyin ve müstakîm usta ta'yîn olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledüği ecilden, sen ki vezîr-i müşârun-ileyh ve bostancıbaşı-i mûmâ-ileyhsin; usta-i mezkûrun fesâd ü şekāveti nümâyân ve (…) ve mütevâtir olmağla, kat'â himâye itmeyüp ref' ve yerine bir müstakîm kimesneyi usta ta'yîn eylemeniz içün yazılmışdır.

Fî evâ'ili C sene [1]110

[51]

261

Âsitâne kāim-makāmına ve kādısına hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul'da sâkine sâbıkā Reîsülküttâb olan Trabzonî müteveffâ Mustafa Efendi'nin ümm-i veledi Emetullah nâm hâtûn ile sâ'ir veresesi gelüp; bundan akdem Tarbzonlu Hasan nâm kimesne ba'zı husûsdan "Müteveffâ-yı mezbûr zimmetinde alacağım vardır" diyü da'vâ idüp merkūmenin zevci Mustafa vekâletiyle murâfa'a-i şer' olduklarında; da'vâsında tenâkus vâkı' olduğundan mâ'adâ, husûs-ı mezbûr yirmi sene mürûr itmekle müdâhaleden men'-birle cânib-i şer'den hüccet-i şer'iyye virilüp fasl-ı husûmet olmuşlar iken mezkûr Hasan kāni' olmayup hevasına tâbi' ba'zı kimesnelerin zor şehâdetleriyle münâza'adan hâlî olmamağla, vekîli merkūm Mustafa, Edirne'de vekâleten murâfa'a-i şer' olmak istedikde murâfa'adan ibâ ve imtinâ' eyledüğin bildirüp; ol bâbda hüküm recâ ve mezkûr Hasan bundan akdem İstanbul Kādısı olan Abdullah Efendi huzûrunda murâfa'a olduklarında; mezkûr Hasan husûs-ı mezbûrda yirmi seneden berü bilâ-özr sükût idüp da'vâ itmediğini müşârun-ileyh huzûrunda ikrâr etmekle, mûmâ-ileyh Abdullah mezkûr Hasan'ı mu'ârazadan men'-birle hüccet-i şer'iyye tahrîr idüp bu makūle yirmi sene bilâ-özr sükût idüp sonra

huzûr-ı şer‘de ba‘de’l-murâfa‘a mu‘ârazadan men‘ ve hüccet olunan da‘vânın tekrâr istimâ‘ı câiz değildir diyü bi’l-fi‘l Rûmili kādıaskeri olan Mevlânâ Mustafa i‘lâm itmeğin, i‘lâmı mûcebince amel olunup min-ba‘d mukaddem ve mu’ahhar târihli fermân dahi sâdır olur ise istimâ‘ olunmaya diyü yazılmışdır.

[Fî] evâ’ili Ca sene [1]110

262

Kapudan Paşa’ya hüküm ki:

Lofca Kādısı Mevlânâ Ahmed *zîde fazluhû* mektûb gönderüp; Lofca kazâsına tâbi‘ Celâzun nâm karye ahâlîsinden Nikola nâm zimmînin bâkire kızını yine kazâ-i mezbûra tâbi‘ Börülce nâm karye ahâlîsinden Durak ve Hamza ve Mehmed bin Osman ve Ramazan bin Hasan ve diğer Hasan bin Ali ve Ali bin Memi nâm kimesneler âlet-i harb ile yollarını basup re‘âyâ fukarâsını orak biçmekden gelür iken bir kaçını mecrûh ve kızın kapup fi‘l-i şenî‘ kasdıyla karyelerine getürüp re‘âyâ fukarâsı dahi meclis-i şer‘a varup taraf-ı şer‘den mürâsele ve zâbıta tarafından âdemler gönderüp vardıklarında eşkıyâ-yı mezbûr yüze çıkmadıklarından mâ‘adâ, ahâlî-i mezbûrûn kat‘â bir şeye itâ‘at ve inkıyâd etmeyüp taraf-ı şer‘den varan âdemlere karşu koyup bir vechile ihzârları ve icrâ-yı şer‘ mümkin olmayup mezbûre hâlâ yedlerinde olmağla, ahâlî-i karye mezbûreyi ahz ü ihzâr ve hasımlarıyla murâfa‘a ve haklarında lâzim gelen icrâ olunmak üzre arzitmeğin, derûn-ı arzda isimleri mastûr olan Durak ve Hamza ve Mehmed bin Osman ve Ramazan bin Hasan ve diğer Hasan bin Ali ve Ali bin Memi nâm şakîler Nikola nâm zimmînin kızı Yodun nâm Nasrâniyyeyi fi‘l-i şenî‘ kasdıyla tarafından âdem ta‘yîn olundukda itâ‘at-i şer‘-i şerîf etmediklerin Lofca kādısı mevlânâ-yı mezkûr vech-i meşrûh üzre arzeylemiş, bundan mâ‘adâ kazâ-i mezbûrdan Çerto nâm zimmî mezbûrûndan oğlum Yovan nâm zimmîyi katleylemişlerdir diyü da‘vâ iderler. Hâlâ müdde‘âları sâbit olmayup ve lâkin bu cins ahvâl-i kabîhaları oldığını kādıları arzetmekle, arz-ı mezkûr mûcebince mezkûrûn ıslâh-ı nefs idince müddet-i medîd sefîneye vaz‘ olunmağa muhtâcdır ki sâ’ire mûcib-i ibret olup re‘âyâ fukarâsı râhat olalar diyü bi’l-fi‘l Rûmili kādıaskeri olan Mevlânâ Mustafa *edâmallâhü te‘âlâ fezâ’ilühû* i‘lâm itmeğin, i‘lâmı mûcebince mezbûrlar ıslâh-ı nefs idince sefineye vaz‘ olunup fermân sâdır olmadıkca ıtlâk olunmamaları bâbında yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ca sene [1]110

263

Rikâb-ı hümâyûnumda Çavuşbaşı Vekîli ( ) *dâme mecdühû*ya hüküm ki:

Diyarbekirli Monlâ Yusuf nâm kimesneye İtak ve Hâni ve Siverek kazâları Diyarbekir etrâfında olup mezbûra ma‘îşet olmak üzre tevcîh olunup kendüsi gitmeyüp câhil nâ’iblere sipâriş ve kendüsi hevâsında gezüp vilâyetine varup ma‘işetleri olan üç kazâda icrâ-yı ahkâm-ı şer‘iyye itmek üzre tenbîh olunmuş iken ısgâ itmeyüp ta‘annüd itmekle te’dîbi lâzim gelmeğin, vilâyetine ve cihet-i ma‘îşetine gönderüp vusûlüne mûmâ-ileyh Diyarbekir kādısından arz getürmek üzre bir çavuş ta‘yîn eyleyip mahalline îsâl itdirmek içün yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ca sene [1]110

264

Kütahya kādısına [hüküm ki:]

Kütahya mütesellimi ( ) nâm kimesne re‘âyâ fukarâsına ta‘addî vü tecâvüz idüp şakîleri Rikâb-ı hümâyûnuma iştikâ etmeleriyle ref‘ olunup Anadolu beğlerbeğisi *dâme ikbâlühû* tarafından eyâlet-i mezbûrun mütesellimliği ( ) *zîde kadruhû*ya zabt ve vâkı‘ olan mahsûlât ve rüsûmâtı kānûn ve defter mûcebince ahz ü kabzitdirilüp ve mütesellim-i sâbıkın ahz ü kabzeyledüği ma‘rifet-i şer‘le defter olunup hâlâ mütesellim olan mezkûra ahz ü kabz ve zabtitdirmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâsıtı R sene [1]110

[52]

265

Anadolu’da def‘-i mezâlim-i eşirrâra me’mûr İbşir Hasan Paşa’ya hüküm ki:

Midilli cezîresinin hıfz u hırâseti umûr-ı mehâmm-ı dîn ü devletimden olmağla, cezîre-i mezbûre muhâfazasına me’mûr u ta‘yîn olunmuşsundur. İşbu emr-i şerîfim vusûlünde kalkup cezîre-i mezbûre muhâfazasına varup dâhil olduğundan sonra cezîre-i mezbûre muhâfazasında olan Seyyid Ahmed *dâme ikbalehû*nun Rikâb-ı hümâyûna şâkîleri gelüp husemâsıyla murâfa‘a-i şer‘ olunmak içün Mîrâhur-ı Sânî el-Hâc Hasan *dâme mecdühû* mübâşeretiyle mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhi Rikâb-ı hümâyûnuma irsâl eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâhiri R sene [1]110

266

Mîrâhur-ı Sânî el-Hâc Hasan *dâme mecdühû*ya hüküm ki:

Midilli cezîresinin tavâ'if-i askeri ve yerlü neferâtı ekserînin karşu yakada ticâret ve hevâ [vü] heveslerinde gezüp hizmet-i muhâfazada ekall-i kalîl kimesne kalduğı istimâ‘ olunmağla, zâbıtları ma‘rifetiyle defter ve yoklanup mevcûd ve nâ-mevcûdun ma‘lûm idinüp memhûren defterin Rikâb-ı hümâyûnuma getürmen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

267

Midilli muhâfazasında olan Seyyid Ahmed *dâme ikbâlühû*ya ve Midilli nâ'ibine ve ocak ağalarına ve kal‘a dizdârına ve neferât zâbıtlarına ve a‘yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

İbşir Hasan Paşa'nın şer‘le hakkında lâzim gelen müstahıkk olduğu cezâsı virilmek içün Mîrâhur-ı Sânî Hasan *dâme mecdühû* me'mûr ve ta‘yîn olunmağla, cezîre-i mezbûreye vusûlünde sâdır olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn mûcebince ma‘iyyet ve ittifâkla mezbûrun şer‘le müstahıkk olduğu cezâsın virüp husûs-ı mezbûrda her biriniz imdâd ü i‘ânet eyleyüp ihmâl ü müsâhaleniz sebebi ile hilâf-ı zuhûrundan ihtirâz eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâhiri R sene [1]110

268

Aydın ve Saruhan Muhassılı Seyyid Ahmed *dâme ikbâlühû*ya hüküm ki:

Anadolu'da müfettiş olan İbşir Hasan Paşa'nın re‘âyâ fukarâsına zulm ü ta‘addî vü tecâvüzü olup şer‘le müstahıkk olduğu cezâsı virilmek içün bi'l-fi‘l Mîrâhur-ı Sânî el-Hâc Hasan *dâme ikbâlühû* ta‘yîn olunmağla, ol tarafa geldikde sen dahi bu husûsa ta‘yîn olunmuşsundur. Şer‘le hakkında lâzim geleni icrâda dakîka fevteylemeyüp hakkından gelüp ser-i maktû‘unu Rikâb-ı hümâyûnuma irsâl eylemen bâbında hatt-ı hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûnumla fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâhiri R sene [1]110

269

Mîrâhur-ı Sânî el-Hâc Hasan *dâme mecdühû*ya hüküm ki:

İbşir Hasan Paşa'nın yanında mevcûd olan nukūd ve at ve katar ve deve ve sâ'ir cism-i mâl ıtlâk olunur her ne nesne var ise ma'rifet-i şer'le tahrîr ü defter eyleyüp sadâkat ve istikāmet ile memhûren defter ile Rikâb-ı hümâyûnuma getürmen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâhiri R sene [1]110

270

Aydın ve Saruhan Muhassılı Ahmed *dâme ikbâlühû*ya hüküm ki:

Türkmen Ali Bölükbaşı'nın şer'le hakkından gelinüp ser-i maktû'u Rikâb-ı hümâyûnuma getürmek üzre ta'yîn olunmağla, bi-eyyi hâl âkılâne hareket ve tedbîr ve tedârik ile ele getürüp ser-i maktû'u mübâşir-i merkūm ile Rikâb-ı hümâyûnuma göndermen bâbında hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâsıtı R sene [1]110

271

Bi'l-fi'l Kütahya mütesellimine hüküm ki:

Sâbıkā Kütahya mütesellimi ( ) nâm kimesnenin hilâf-ı şer'-i mutahhar zulm ü ta'addî vü tecâvüzü olduğu ma'lûm-ı hümâyûnum olmağla, şer'le cezâsı virilüp ser-i maktû'u Rikâb-ı hümâyûnuma irsâl olunmak üzre ta'yîn olunmağla, bi-eyyi vechin-kân ahz ve hakkından gelüp ser-i maktû'unu Rikâb-ı hümâyûnuma irsâl eylemen bâbında hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâsıtı R sene [1]110

[53]

272

İstanbul kāim-makāmına ve Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşılarından Yusuf *zîde mecdühû*ya hüküm ki:

Bundan akdem kahve rüsûmuna vaz‘ olduğu mahalde cümleden mukaddem Matbah-ı âmirem masârifi içün on bin guruş sebeb-i tahrîr hükmüyle Kahve Emîni Abdullah *zîde mecdühû*dan havâle olunup bu âna değin edâsında avkidüp tahsili içün bundan akdem bir kaç def‘a evâmir-i şerîfem dahi gönderilüp aslâ ısgâ etmeyüp muhâlefet üzre olduğundan mâ‘adâ, ba‘dehû zamânın Tophânem masârifi içün havâle olunan akçe edâ olunmadıkça sâ’ir havâlâta akçe virilmeye diyü hatt-ı hümâyûn[la] mu‘anven fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur diyü muhâlefet itmekle, meblağ-ı mezbûr cümleden mukaddem havâle olunmuş akçe olmağla, hatt-ı hümâyûn ile mu‘anven emr-i şerîfim sâdır olmuşdur diyü gadr u illete ruhsat gösterilmeyüp mûmâ-ileyh Abdullah bu def‘a dahi edâda muhâlefet ider ise habsolunup, sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin; mübâşir-i merkūm ma‘rifetiyle tahsîl eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâhiri R sene [1]110

273

Mezbûr Ahmed’in cürmü afvolunmağla, ıtlâkıyçün hüküm yazılmışdır. Fî evâ’ili Ca sene [1]110

Kilidülbahir dizdârına hüküm ki:

Rukiye nâm hâtûn gelüp; on seneden berü bunun vâlidesinin zevci öğey babası olan Ahmed nâm kimesne kendü hâlinde olmayup her gice sarhoş gelüp elin kızına râm ile “Seni katliderim” diyü darb ve mezbûr Rukiye’ye dahi hilâf-ı şer‘ ta‘arruz ve hâlâ taht-ı nikâhında olduğu zevcine dahi gelüp mezbûre gice senin gündüz benim olsun diyü cevâb eyleyüp ta‘addî vü tecâvüz üzre olduğun bildirüp, ol bâbda hükm-i hümâyûnum recâ ve mezbûre Rukiye merkūm Ahmed sarhoş olduğu hâlde menzîlime girüp ve âlet-i harb ile üzerime hücûm eylemişdir diyü da‘vâ ve müdde‘âsın vech-i şer‘ üzre muvâcehesinde üzerine şuhûd ve udûl ile isbât etmekle, mûcibiyle takdîr olmak üzre hükmolunduğun bi’l-fi‘l Edirne kādısı olan Abdullah *zîde fezâ’ilühû* i‘lâm etmekle, mevlânâ-yı mûmâ-ileyhin i‘lâmı mûcebince ıslâh-ı nefs idince Kilidülbahir Kal‘ası’nda zâbıtı ma‘rifetiyle kal‘a-bend olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâhiri R sene [1]110

274

Kavala muhâfazasında olan ( ) *dâme ikbâlühû*ya ve Kavala dizdârına hüküm ki:

Orkan memlehası emîni olan Ahmed *zîde kadruhû* gelüp; mezkûr kendü hâlinde iken, *alâ* Sıratlı İbrâhim Efendi dimekle ma‘rûf kimesne hakkında fermân vardır diyü bunu Kavala Kal‘ası’nda kal‘a-bend etdirmekle küllî ta‘addî olunduğun bildirüp ol bâbda hükm-i hümâyûnum recâ eyledüği ecilden, mezkûr Ahmed ıtlâk olunup habsiçün vârid olan fermân Rikâb-ı hümâyûnuma irsâl olunmak emrim olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâhiri R sene [1]110

275

Şam ve Sayda beğlerbeğilerine ve Hâssa Çakırcıbaşı Veli *zîde mecdühû*ya hüküm ki:

İki kapulu ağası olup hâlâ Dergâh-ı mu‘allâm kapucıbaşılarından İbrâhim’in bu tarafda şakî ve da‘vâcıları olmağla, sen ki Sayda beğlerbeğisi mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin; mezkûr İbrâhim’in seninle hesâbı var ise çakırcıbaşı ma‘rifetiyle görülüp ta‘yîn olunan mübâşir ma‘rifetiyle Rikâb-ı hümâyûnuma serî‘an ve âcilen ihzâr ve bir dürlü ta‘allül itdirilmeye diyü fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâhiri R sene [1]110

276

Dimetoka nâ’ibine hüküm ki:

Kazâ-i mezbûr muzâfâtından Sahra nâhiyesine tâbi‘ Turtâze nâm karye zimmîleri gelüp; karye-i mezbûrede vâkı‘ feth-i Hākānî’den berü yedlerinde terkolunup âyin-i bâtılların icrâ idegeldikleri kadîmî kiliselerinin ba‘zı yerleri mürûr-ı eyyâm ile harâba müşrif olup termîme muhtâc olmağla, bin yüz beş senesinde vaz‘-ı kadîmîsi üzre termîm olunmak içün emr-i şerîfim virilmekle, mûcebince mesâğ-ı şer‘î olduğu mertebe termîm olundukdan sonra kazâ-i mezbûr sâkinlerinden ba‘zı kimesneler hevâlarına tâbi‘ nâ’ib ile bi-gayrı vechin tazyîk ziyâdesin hedmidüp gadreylemeleriyle, tekrâr keşfolunmak üzre virilen emr-i şerîfim mûcebince ma‘rifet-i şer‘le keşf ve hüccet olduğun bildirüp, hüccet-i şer‘iyye mûcebince mesâğ-ı şer‘î olduğu mertebe vaz‘-ı kadîmîsi üzre termîme mümâna‘at olunmamak bâbında hüküm recâ itmeğin, vech-i meşrûh üzre yazılmışdır.

Fî evâhiri R sene [1]110

277

Ber-vech-i arpalık Kocaeli sancağına mutasarrıf Vezîr Osman Paşa ve Yalakâbâd nâ'ibine hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' Galiç nâm karyede sâkin zimmî re'âyâsı gelüp; karye-i mezbûrede vâkı' feth-i Hākānî'den berü yedlerinde olup âyîn-i bâtılların icrâ idegeldikleri Serkiz Kilisesi dimekle ma'rûf kiliseleri mürûr-ı eyyâm ile harâba müşrif olup termîme muhtâc olduğun ve bu bâbda Şeyhülislâm'dan fetvâ-yı şerîfe virildüğin bildirüp, fetvâ-yı şerîfe mûcebince ma'rifet-i şer'le keşf ve i'lâm olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin; ma'rifet-i şer'le tâ'mire iktizâ olan mahalleri vaz'-ı kadîmî üzre keşf ve vaz'-ı kadîminden izdiyâd keşfolunmakdan ihtirâz olunmak üzre hüküm yazılmışdır.

Fî evâhiri R sene [1]110

[54]

278

Edirne kādısına hüküm ki:

Mahrûse-i Edirne'de derûn-ı kal'ada sâkin Yehûd tâ'ifesinden Lui ve ( ) nâm Yehudîler gelüp; bunlar kendü menzîllerinde kandil yakup ve Tevrat okuyup hilâf-ı şer' kimesneye vaz' u ta'addîleri yoğiken bazı ehl-i örf tâ'ifesi taraflarından "Siz menzîllerinizde kandil yakup Tevrat okurmuşsuz" diyü celb-i mâl içün dahl ü rencîde eylediklerin ve bu bâbda da'vâlarına muvâfık Şeyhülislâmdan fetvâ-yı şerîfeleri olduğun bildirüp, mûcebince amel olunup men' u def' olunmak bâbında hüküm recâ eyledikleri ecilden, yedlerinde olan fetvâ-yı şerîfe mûcebince hilâf-ı şer' dahl ü rencîde olunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâhiri R sene [1]110

279

Mora tarafında asâkir-i İslâm'a başbuğ olan Eyüp *dâme ikbâlühû*ya ve ( ) kādılarına hüküm ki:

İstanbul'da Bağçekapısı'nda merhûme ve mağfûrun-lehâ Vâlide Sultân Câmi'-i Şerîfi Evkāfı mukâta'alarından İzdin Mukâta'ası Voyvodası Hacı Sâlih *zîde kadruhû* arzıhâl sunup; Mora ahâlîsinden Aleko ve Kāsım ve Faytari ve Ali ve Hasan nâm

şakîler dâ'imâ evkāf-ı mezbûr re'âyâsını hilâf-ı şer'-i şerîf rencîde etmeleriyle, mezbûrları voyvoda-i merkūmun vekîli Ali Bölükbaşı ma'rifet-i şer'le ahzeylemek istedikde mezbûr şakîler üzerlerine âlet-i harb ile hücûm ve kurşun ile darb ve mecrûh idüp ziyâde ta'addî vü fesâd ve taht-ı kazânıza firâr eylediklerin bildirüp, mezbûrlar her kangı kazâda bulunur ise ahz ve Galos Kal'ası'nda kal'a-bend ve keyfiyyet-i ahvâlleri Rikâb-ı hümâyûnuma i'lâm olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ etmeğin, sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin; mezbûrların şekāvet ü ta'addîleri zâhir olurise kendüleri ahz [ve] kal'a-bend olunup ahvâlleri Rikâb-ı hümâyûnuma arzoluna diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri R sene [1]110

280

Adana beğlerbeğisine ve Adana kādısı olan Fâik *zîde fazluhû*[ya hüküm ki]:

Medîne-i Maraş'dan İsmâil ve Hacı Ali ve Kara Mehmed ve sâ'ir ahâlîsi Dergâh-ı mu'allâma arzıhâl sunup; Haleb sâkinlerinden olup ağniyâdan Seyyid Abdüsselâm iltizâmla medîne-i Maraş'da bundan akdem nâ'ib olup ehl-i örf tâ'ifesiyle yek-dil ve ittihâd idüp bî-had malların aldırdığından gayrı bin yüz ( ) senesinde bi-gayrı hakk fukarâdan yirmi altı kîseden mütecâviz akçelerin aldığı mümzâ ve mümzâ defter olunmağla, ziyâde gadr u ta'addî eyledüğin bildirüp, ol bâbda hükm-i hümâyûnum recâ ve kasaba-i merkūmenin istimâ'ına, sen ki Adana kādısı mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin; müvellî olup mezbûr Abdüsselâm Adana'ya ihzâr ve da'vâları alâ vech-i şer'î görilüp ihkāk-ı hak olundukdan sonra mezbûr Abdüsselâm'a bir yerde min-ba'd nâ'ib olmamak üzre bi'l-fi'il Şeyhülislâm ve müfti'l-enâm olan a'lemü'l-ulemâi'l-mütebahhirîn Mevlânâ es-Seyyid Feyzullah *edâmallâhü te'âlâ fezâ'ilühû* işaret itmeleriyle, müşârun-ileyhin işaretleri mûcebince icrâ-yı hak olundukdan sonra mezkûr bir yerde kat'â nâ'ib olmamak içün yazılmışdır.

Fî evâhiri R sene [1]110

281

Yenice-i Karasu nâ'ibine ve Kavala Kal'ası dizdârına hüküm ki:

Kal'a-i mezbûr muzāfâtından Mûsâ (…) nâm karyede sâkin Çalık İmâm ve Urdurlu nâm karyede sâkin Hasan İmâm ve İskeniç nâm karyede sâkin Mustafa İmâm ve Hacı Şâhin nâm kimesneler kendü hâllerinde olmayup sâ'î bi'l-fesâd olmalarıyla,

ıslâh-ı nefs idince Kavala Kal‘ası’nda kal‘a-bend olunup fermân olunmadıkca ıtlâk olunmamak üzre hüküm yazılmışdır.

Fî evâsıtı R sene [1]110

282

Develi kādısına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi‘ Kadalyak nâm karye ahâlîsi gelüp; Seyyid Ali nâm kimesne bundan akdem Niğde kazâsında sâkin iken kalkup varup karye-i mezbûrede sonradan sâkin olmağla, kendü hâlinde olmayup ehl ü ıyâllerine ta‘arruz ve bunun emsâli zulm ü ta‘addîsinin nihâyeti olmaduğından nâşî perâkende vü perîşân olmalarına bâ‘is olduğun bildirüp mezbûr Seyyid Ali vatan-ı asliyyesi olan vilâyetine iclâ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ itmeğin mezbûrun hilâf-ı şer‘-i şerîf vaz‘ u ta‘addîsi vâkı‘ ise vatan-ı asliyyesine iclâ olunmak üzre hüküm yazılmışdır.

Fî evâhiri Ra sene [1]110

[55]

283

Bozcaada nâ’ibine ve dizdârına hüküm ki:

Vâlidem Sultân kethüdâlığı hidmetinde olan Hacı Mehmed *dâme mecdühû* arzıhâl sunup; müşârun-ileyhânın mutasarrıf oldığı hâsslarından Kilis hâssı mülhakātından Şetim (?) toprağında sâkin Türkmen eşkıyâsından olup Dokuzlu oymağından Hacı Ayvad oğlu Mirza bundan akdem Bozcaada Kal‘ası’nda kal‘a-bend olunup, lâkin mezbûr bilâ-emr kal‘adan ıtlâk ve Kilis’e varup hâlâ şekāvet üzre oldığı i‘lâm olunmağla, mezbûr Mirza kal‘a-i mezbûreden ne tarîkle ıtlâk olunmuşdur, sıhhati üzre arz ve ıtlâka verilen fermân mühürlenüp ve kîselenüp Rikâb-ı hümâyûnuma irsâl oluna diyü yazılmışdır.

Fî evâhiri R sene [1]110

284

Anadolu beğlerbeğiliği pâyesiyle ber-vech-i arpalık Tırhala sancağına mutasarrıf olup Mora tarafında asker-i İslâm’a başbuğ olan Eyüp *dâme ikbâlühû*ya hüküm ki:

Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin; ol tarafların muhâfazasına me'mûr ve ol tarafa ta'yîn olunan tavâ'if-i askeri başbuğ olup Ağrıboz ve İstefe ve İzdin ve Atina ve Bulan ve Yenişehir-i Fenar ve Tırhala ve ol tarafların ve havâlîlerin avn-i hak ile hıfz u hırâseti senin uhdene tefvîz ve havâle olunmuşidi. Bi-gazabillâhi te'âlâ düşman tarafından bu âna değin hareket zuhûr itmeyüp ve eyyâm-ı şitâ karîb olmağla, zikrolunan kasabât ve kılâ' ve palangaların hıfz u hırâseti elzem levâzim-ı umûr-ı dîn ü Devlet-i aliyyemden olmağla, sinîn-i sâbık ve mu'tâd-ı kadîm üzre muhâfazası lâzim gelen mahallere mu'tâd-ı kadîm üzre kifâyet mikdârı muhâfazacı ta'yîn idüp ol taraflarda düşmanın hareket ve istîlâ gâ'ilesini bertaraf eyledikden sonra yanında olan tavâ'if-i askeri izindekilerin dahi kalkup Yenişehir'den kışlakda mekseylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâhiri R sene [1]110

285

Kapudan Vezîr el-Hâc Hüseyin Paşa'ya hüküm ki:

Rûy-ı deryâda Venedik keferesinin donanma-yı menhûsesinin hareket-i bî-bereketleri gâ'ilesin bertaraf eyledikden sonra eyyâm-ı şitâ karîb olmağla, mu'tâd-ı kadîm üzre Donanma-yı hümâyûnumu Âsitâne-i sa'âdetimde Tersâne-i âmireme getürmen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâhiri R sene [1]110

286

Kāim-makām paşaya hüküm ki:

Âsitâne-i sa'âdetimde kassabbaşı olan Hacı Şa'bân gelüp; sâbıkā İstanbul kassabbaşısı olan Küçük Hüseyin'den kendüye on iki bin guruş havâle olunup taleb eyledükde Trablus malından meblağ-ı merkūm poliçe olunmuşdur. ( ) nâm bâzergândan tahsîl olunmuş ise "Zikrolunan akçe deynimdir" diyü Dîvân-ı hümâyûnda ikrâr ve husûs-ı mezbûr Âsitâne'de görilüp tahsîl olunmak üzre emr-i şerîfim virilmeğin, mezkûr dahi inkâr ve "Benim vireceğim yokdur" diyü kat'î cevâb virüp kendüden tahsîl olunmak lâzim iken defterdâr vekîli mu'în olmağla, meblağ-ı mezbûr sekbanbaşısı ma'rifetiyle bi-eyyi hâl tahsîl ü edâda ta'allül ider ise habs ve tamâmen edâ oluna diyü Mâliye tarafından virilen emir mûcebince yazılmışdır.

Fî evâhiri R sene [1]110

287

İstanbul kāim-makāmına ve kādısına ve sekbanbaşıya hüküm ki:

El-Hâc Ahmed gelüp; mahrûse-i İstanbul'da Sultân Selim kurbunda vâkı‘ müteveffâ Darüssa‘âde Ağası Mehmed Ağa Evkāfı'ndan bir bâb mülk etmekci fırûnının bayat kalan etmeği kadîmü'l-eyyâmdan Karagümrük sebîl fırınında fürûht olunagelmeğin, kimesneye zarar-ı şer‘îsi yoğiken ba‘zı kimesneler hilâf-ı şer‘ vaz‘ olup gadreylediklerin bildirüp kadîme muhâlif ta‘addî vü mümâna‘at itdirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum recâ itmeğin, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâhiri R sene [1]110

288

Bursa monlâsına hüküm ki:

Mahrûse-i Bursa Kal‘ası hâricinde Demirkapı Mahallesi'nde sâkin Rûm zimmî tâ'ifesi gelüp; mahall-i mezbûrede vâkı‘ feth-i Hākānî'den berü kadîmden yedlerinde terkolunan Cirib Kenisesi dimekle ma‘rûf kadîmî keniselerinin mürûr-ı eyyâm ile ba‘zı mevâzi‘i harâba müşrif olup termîme muhtâc olmağla, süknâsında zarûret mertebesinde termîme muhtâc olan yerleri vaz‘-ı kadîmî üzre şer‘le keşfolunmak üzre bundan akdem virilen emr-i şerîfim mûcebince şer‘le keşf ve hüccet olunmağın, yedlerinde olan Şeyhülislâm fetvâ-yı şerîfesi mûcebince vaz‘-ı kadîmîsi üzre termîme mümâna‘at olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, yedlerinde olan hüccet-i şer‘iyye mûcebince kenise-i mesfûrenin termîme eşedd ihtiyâca muhtâc olan mahalleri vaz‘-ı kadîmînden ziyâde tecâvüz eylememek üzre termîmine mümâna‘at olunmamak emrim olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâhiri R sene [1]110

[56]

289

Akşehir kādısına hüküm ki:

Akşehir Menzîlcisi Mustafa gelüp; Eskişehir menzîlinin masârifinden gayrı mîrîye lâzım gelen irsâliyesi akçesinden Akşehir menzîlinin bin yüz dokuz senesi rûz-ı hızırından yüz on senesi rûz-ı hızırına varınca iktizâ iden masârif içün yalnız üç yüz

sekiz buçuk guruş havâle olunup sebeb-i tahrîr hükmü virilmekle, varup taleb eyledikde ahâlîsi ta‘allül etmeleriyle, Şam tarafına ta‘yîn olunan Menevişli İbrâhim ma‘rifetiyle vech-i meşrûh üzre havâle olunan meblağ-ı mezbûr alıvirilmek bâbında hüküm recâ etmeğin sebeb-i tahrîr mûcebince alıvirilmek üzre yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ca sene [1]110

290

Kilidülbahir Kal‘ası dizdârına hüküm ki:

Adana sâkinlerinden Ahmed nâm kimesne gelüp; kendü hâlinde iken Rukiye nâm hâtunun teşekkîsi ve Edirne kādısı i‘lâmıyla Kilidülbahir Kal‘ası’nda kal‘a-bend olunmak üzre emr-i şerîfim virilmekle cürmü afvolunup ıtlâk olunmak bâbında hüküm recâ itmeğin, ıtlâkıyçün yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ca sene [1]110

291

Birgi nâ’ibine hüküm ki:

Tire kazâsında nâ’ib olan Mevlânâ Feyzullah mektûb gönderüp; Birgi kasabası ağniyâsından el-Hâc Ebûbekir’in oğlu el-Hâc Ömer meclis-i şer‘a varup; bundan akdem kasaba-i mezbûrede hânesi basılup bi-gayrı hakkın katlolunan Yaylazâde’nin yetimi ve sâ’ir veresesi katline sebeb ittihâz itdikleri Midilli Muhâfızı Ahmed Paşa ve oğlu Mûsâ ve Haremeyn fukarâsı mütevellîsi Mehmed’den şekvâ içün kasaba-i mezbûre hâkimi ve müftîsi ve a‘yân ile mezbûr Hacı Ebûbekir ma‘an gitmekle kātillerin hevâlarına tâbi‘ ba‘zı kimesneler mezkûr Ebûbekir’i ithâm kasdıyla ba‘zı iftirâ etmeleriyle keyfiyyet-i ahvâli bî-garaz kimesnelerden istihbâr olundukda; mezkûr el-Hâc Ebûbekir kendü hâlinde mahmûdü’l-fa‘âl kimesne olup adl ü diyâneti cümlenin ma‘lûmu olup her biri hüsn-i hâlini ihbâr eylediklerin arzetmeğin, ahkâm kaydına mürâca‘at olundukda; mezkûr Hacı Ebûbekir’in keyfiyyet-i ahvâli mahallinden istihbâr ve tefahhus olunup sû-i ef‘âl ve şekāveti vâkı‘ ise Dergâh-ı mu‘allâm kapucıbaşılarından Mütevellîzâde *dâme mecdühû* mübâşeretiyle Sakız cezîresine nefy ü iclâ olmak üzre emr-i şerîf virildüği mastûr u mukayyed bulunmağın, mezkûr el-Hâc Ebûbekir ıtlâk olunup rencîde olunmamak emrim olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâ’ili Ca sene [1]110

292

Bozcaada Kal‘ası dizdârına hüküm ki:

Hezargrad sükkânından Yeniçerilik Ocağı’nda olan Altmış Altı Cemâ‘ati’nin Ahmed ve Elli beş Cemâ‘ati’nin Halil ve Hasan kendü hâllerinde olmayup kātil ve sâ‘î bi’l-fesâd olduklarını vilâyet-i mezbûrenin a‘yân ve re‘âyâları Edirne’de Dîvân-ı hümâyûnumda Rûmili kādıaskeri huzûrunda muvâcehelerinde ihbâr ve şehâdet itmeleriyle, zabıtları mûcebince Bozcaada Kal‘ası’nda ebedî habsolunup fermân sâdır olmadıkca ıtlâk olunmaya diyü yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ca sene [1]110

293

Seddülbahir Kal‘ası dizdârına hüküm ki:

Hezargrad sâkinlerinden olup Yeniçeri serdârı olan Hüseyin Çavuş oğlu Osman eşkıyâdan olup sâ‘î bi’l-fesâd olup kal‘a-i mezbûrede kal‘a-bend ve zâbıtı ma‘rifetiyle habsolunup fermân sâdır olmadıkca ıtlâk olunmaya diyü yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ca sene [1]110

[57]

294

Rodoscuk kazâsında me’zûn bi’l-iftâ olan Sâbit Efendi’ye hüküm ki:

Kazâ-i mezbûr sâkinelerinden fâhişe olmak üzre ittihâm olunup teşhîr olunan Havva nâm bâkirenin keyfiyyet-i ahvâli ta‘yîn olunan mübâşir ma‘rifetiyle mahallinde bî-garaz ve müsinn ü ihtiyâr kimesnelerden hak u adl üzre istihbâr idüp alâ-vukū‘ihî Rikâb-ı hümâyûnuma i‘lâm eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî gurre-i Ca sene [1]110

295

Bolu nâ’ibine hüküm ki:

Hâliyâ Bolu Voyvodası Ömer’in zimmetinde yüz on Bolu sürsatı mâlından küllî akçe olup defe‘âtle tahsîli içün fermân-ı şerîfimle mübâşir gönderilüp itâ‘at etmediği

ecilden, imdi; bu def‘a dahi mâl-ı mezbûru virmede inâd ü muhâlefet ider ise kayd u bend ile Rikâb-ı hümâyûnuma ihzâr oluna diyü yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ca sene [1]110

296

Seferihisar ve Limni ve Kütahya mütesellimine ve kādılarına hüküm ki:

Seferihisar Kal‘ası Dizdârı el-Hâc Mûsâ *zîde fazluhû* ile Seferihisar kazâsı ahâlîsi gelüp; Seferihisar sükkânından olup Kal‘a Kethüdâsı Memi ve yeniçerilik iddi‘âsında olan Hasan nâm kimesneler kendü hâllerinde olmayup mezbûr Hasan mütemevvil ve me’mûr olduğu sefer-i hümâyûnuma iktidârı var iken itâ‘at-i fermân eylemedüğinden mâ‘adâ, her gelen kādılar ile yek-dil ü yek-cihet olmalarıyla her birinin da‘vâsına karışup hevâlarına tâbi‘ kimesneler ile cem‘iyyet idüp ve hakkı ibtâl ve hakkı hakdır diyü sa‘y idüp kādı dahi hevâlarına tâbi‘ ve da‘vâdan ötürü on beş guruş rüşvet alup mürteşî olmalarıyla kimine vekîl ve re‘âyâ umûrına karışup tahammüllerinden ziyâde tekâlîf tahmîl eylediklerinden gayrı, şer‘le da‘vâsı olan kimesnelerden dahi ibtidâ beş ve onar guruş rüşvet taleb ve şerr u zararlarından ümmet-i Muhammed’in da‘vâları görilmeyüp ibtâline bâ‘is ve fukarâya zarar kasdında olmalarıyla bunun emsâli zulm ü ta‘addîlerinin nihâyeti olmadıkların bildirüp ol bâbda hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, mezbûrân Hasan ve Memi iştikâ olunduğu üzre sû-i hâlleri vâkı‘ ise ıslâh-ı nefs idince Limni cezîresine nefyolunmak içün yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ca sene [1]110

297

Emri verilmemişdir.

Kāim-makām paşaya ve kādıya hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul’da sâkine vezîr-i a‘zam-ı sâbık müteveffâ İsmâil Paşa’nın zevcesi Zeyneb Hâtun (…) ba‘zı kimesneler ile hukūk-ı şer‘iyyeye müte‘allik da‘vâsı olmağla, mahrûse-i İstanbul’da murâfa‘a-i şer‘a râzı iken hasmıyla Edirne’de görülmek üzre “Yedimizde emrimiz vardır” diyü mezbûreyi hilâf-ı şer‘-i şerîf ta‘cîz ü rencîde etmeleriyle, Âsitâne-i sa‘âdetimde görülmek üzre mukaddemâ emr-i şerîf verilmekle, vârid olan emr-i şerîfe mugâyir dahl ü rencîde olunmamak bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğin, sen ki vezîr-i müşârun-ileyh ve mevlânâ-yı mûmâ ileyhsin; mezbûre Zeyneb’in

da‘vâcısı zuhûr ider ise Âsitâne’de şer‘le görilüp ihzâr ile ta‘cîz olunmaya diyü yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ca sene [1]110

298

İstanbul kāim-makāmına ve kādısına hüküm ki:

İstanbul sâkinlerinden olup Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerilerinden dikici tâ’ifesinden Hüseyin Dede nâm yeniçeri Dîvân-ı mu‘allâma arzıhâl gönderüp; haffâf tâ’ifesinden ba‘zıları buna garazan sâ‘î bi’l-fesâd ve cem‘iyyet memnû‘ iken, cem‘iyyet eyledi diyü zâbıtı ma‘rifetiyle Âsitâne’den nefyolunmak üzre emr-i şerîf ihrâc etmeleriyle, cürmü afvolunup hilâf-ı şer‘-i şerîf iskânına mümâna‘at olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, mezbûr Hüseyin Dede pîr ü ihtiyâr ve iştikâ olunduğu mâddede sun‘u olmaduğın şehâdet itmeleriyle, hâline merhameten bir daha bir işe karışmamak üzre iskânına mümâna‘at olunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ca sene [1]110

299

Rikâb-ı hümâyûnumda sipâh ve silâhdâr ağaları vekîlleri ( ) ve ( ) *zîde kadruhumâ*ya hüküm ki:

Bergos kazâsına tâbi‘ Ahmed Beğli ve Vize kazâsına tâbi‘ Sofular nâm karye ahâlîleri âdem ve arzıhâl gönderüp; karyeleri memerr-i nâs olmağla mürûr u ubûr iden asâkir tâ’ifesini ikişer ve üçer yüz mikdârı atlu ile karyelerine gelüp müft ü meccânen yem ü yemek ve sâ’ir zahîrelerin alup ta‘addî etmeleriyle, karyelerine mürûr u ubûr iden askerî tâ’ifesinin ta‘addîleri men‘ ve karyelerin hıfz içün ocaklarının taraflarından karyelerine birer çavuş ta‘yîn olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, siz ki mûmâ-ileyhimâsız; mürûr u ubûr iden askerî tâ’ifelerinin ta‘addîlerin def‘ içün karyelerine birer çavuş ta‘yîn eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâ’ili Ca sene [1]110

[58]

300

Limni kādısına ve dizdârına hüküm ki:

Selânik Kādısı es-Seyyid Mustafa *zîdet fezâ'ilühû* mektûb gönderüp; medîne-i Selânik'de sâkin olup Dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinden Süleyman ve Karabacak Mustafa nâm yeniçeriler kendü hâllerinde olmayup alâkaları olmadığı etmekcilik ve sâ'ir sanâyi'a müdâhale idüp iş'âr husûsunda dâ'imâ mel'anet üzre olup narh-ı cârî üzre kendüleri bey' etmediklerinden mâ'adâ, sâ'ir ehl-i sûkı dahi ıdlâl ve narh-ı cârî üzre bey'e vaz' olup mâdâm ki mezbûrlar Selânik'de sâkin olurlar, narha nizâm ü intizâm virilmek bir vechile mümkin olmamağla cezîre-i Limni'ye nefyolunmak üzre arzitmeğin, mezbûrlar dâ'imâ fukarâ ve ibâdullâha cevr ü eziyyet ve zarar etmekden hâlî olmayup fesâd ü şekāvet üzre olmalarıyla, mezbûr iki nefer zâbiti ma'rifetiyle arzı mûcebince ıslâh-ı nefs idince Limni cezîresine nefyolunup cezîre-bend olunmak içün yazılmışdır.

[Fî] evâ'ili Ca sene [1]110

301

Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Mahmûd Çavuş *zîde kadruhû*ya hüküm ki:

Bundan akdem Âsitâne-i sa'âdetimde bi-emrillâhi te'âlâ ihrâk-ı bi'n-nâr olan Baruthâne kârhânesi İstanbul hâricinde Yedikule civârında leb-i deryâya karîb Bostânî İskender Çelebi bağçesine nakl ve binâ olunması münâsib görilüp bundan akdem keşf ve ta'mîr olunması içün emr-i şerîfim irsâl olunmuşidi. Lâkin ziyâde keşfolduğuna makbûl-ı hümâyûnum olmayup, sen Devlet-i aliyyemin emekdârı müstakim ü dindâr ve her vechile keşf ve ta'mîr husûsunda vukūf-ı tâmmın olduğu ma'lûm-ı hümâyûnum olmağla, kârhâne-i mezbûrenin mahall-i merkūmede olmak üzre keşf ve ta'mîri sana tefvîz olunmuşdur. İmdi; işbu emr-i şerîfim sana vardığı gibi mahall-i mezbûrun naks-ı mevcûdu dahi bi'l-cümle sarfolunmak üzre kemâl-i takayyüd-i istikāmet ile tahrîr ü defter ve mübâşeret idüp ma'lûm-ı hümâyûnum olmak içün bir gün evvel defterin Rikâb-ı hümâyûnuma irsâl eyleyesin diyü Mâliye tarafından emr-i şerîfim virilmekle, mûcebince Dîvân'dan dahi hüküm yazılmışdır.

Fî evâ'ili Ca sene [1]110

302

Hezargrad kādısına ve Ruscuk Kal‘ası dizdârına hüküm ki:

Kazâ ahâlîsi gelüp; bundan akdem kazâ-i mezbûrdan beş nefer kimesnelerin Ruscuk Kal‘ası’na kal‘a-bend olmak üzre emr-i şerîfimle mübâşir ta‘yîn olunan bostancı ustalarından İbrâhim Usta kazâ-i mezbûra varup fukarâya hilâf-ı şer‘ ta‘addî ve âdemleri yeniçeriler ile gavga eyledikde etbâ‘ından bir nefer bostancı bin yüz on senesinde mecrûhan maktûl bulunmağla, mukaddemâ Edirne’de Rûmili kādıaskeri huzûrunda murâfa‘a olunduklarında; maktûl-i mezbûrun veresesiyle deyn da‘vâsından sulh ve ibrâya havâle olunmuşiken vereseleri imtinâ‘ ve hâlâ kasaba-i Hezargrad’dan ba‘zı bî-günâh kimesnelerin otuz mikdârı evleri mühürleyüp gadrolunduğun bildirüp, ol bâbda hükm-i hümâyûnum recâ ve Hezargrad kazâsında tahsîli (…) şa‘îr mübâşiri re‘âyâya ziyâde ta‘addî eyledüğinden nâşî, kasaba-i mezbûrdan ba‘zı re‘âyâ Der-i devlet-medârıma i‘lâm-ı hâl itmekle mübâşir-i mezbûrun ziyâde makbûzu girü re‘âyâya reddolunmak üzre emr-i şerîfim virilmeğin, mübâşir-i mezbûr dahi kazâ-i mezbûrdan Seyyid Abdülganî ve Hacı Şa‘bân ve Veli ve Bekir Türk dâmâdı Seyyid Mahmûd ve Veli Mustafa nâm kimesneler şa‘îr tekâlîfinin tahsîline mâni‘ oldular diyü kizbi ihtiyâr ve iştikâsıyla mezbûrlar Ruscuk Kal‘ası’na kal‘a-bend olunmak üzre sâdır olan emr-i şerîfimin mûcebince mezbûr İbrâhim Usta ta‘yîn olunmağla, ol dahi kazâ-i mezbûra vardıkda “Başınıza fermân vardır” diyü yeniçeri zümresinden mezbûr Hacı Şa‘bân’ı habs murâd eyledikde yeniçeriler ile bostancılar çarşuda gavga idüp ol esnâda bostancılardan biri mecrûh olup üç gün mürûrunda fevtoldukda mezbûr İbrâhim Usta Dergâh-ı mu‘allâm kapucıbaşılarından Yusuf ile tekrâr varup kasabadan bî-günâh otuz mikdârı evleri mühürleyüp ehl ü ıyâlleri taşrada kalup her birine küllî gadrolunmağla, şa‘îr mübâşirinin hilâf-ı inhâsıyla kal‘a-bend olmaları fermân olunan kimesneler merhameten afv ü ıtlâk olunup ve bî-günâh evleri mühürlenen âdemlerin dahi mühürleri izâle olunup min-ba‘d rencîde olunmayup ve maktûl olan bostancının kātili nâ-ma‘lûm olmağla, veresesi her kimden diyet (?) kassâma da‘vâ iderlerise mahallinde şer‘le görülmek üzre bi’l-fi‘il Rûmili Kādıaskeri Mustafa i‘lâm etmeğin, i‘lâmı mûcebince mühürlü hânelerin mühürleri izâle ve katl da‘vâsı mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâ’ili Ca sene [1]110

[59]

303

Rahova kādısına ve Niğbolu Kal‘ası dizdârına hüküm ki:

Sen ki mevlânâ-yı mezkûrsun, Dergâh-ı mu‘allâma mektûb gönderüp; kazâ-i Rahova ahâlîsi meclis-i şer‘a varup; yine kasaba-i mezbûr sâkinlerinden Ramazan Efendi oğlu dimekle ma‘rûf Hasan eşkıyâdan olmağla, ümmet-i Muhammed’i katl ve kimini cerh ve fukarânın ehl ü ıyâllerine tecâvüz ve cizye mâlının tahsîline mâni‘ olur ve nice töhmet şâyi‘ası olduğun ilhâhlarıyla arzitmeğin, mezkûrun fesâd ü şekāveti vâkı‘ ise ıslâh-ı nefsidince Niğbolu Kal‘a’sında kal‘a-bend olunup ıtlâkıyçün emr-i şerîf sâdır olmadıkca ıtlâk olunmamak emrim olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâ’ili Ca sene [1]110

304

İstanbul kāim-makāmına ve kādısına hüküm ki:

El-Hâc Ahmed gelüp; İstanbul’da Sultân Selim kurbunda müteveffâ Dârüssa‘âde Ağası Mehmed Ağa Evkāfı’ndan olup otuz seneden berü harâb olan bir bâb etmekci fırûnı ma‘rifet-i şer‘le ihyâ olunmak üzre hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum ile mu‘anven emr-i şerîfim virilüp, lâkin fırûn-ı mezbûrun yine mahrûse-i mezbûrda Sultân ve Edirnekapusı ve Sultânhamamı ve Balat ve Fenar ve Dıragoman ve Karagümrük ve Karaman-ı Kebîr ve Karaman-ı Sağîr ve Cebe Ali ve Şehzâdebaşı [ve] Sarachâne’de Sepetçiler Kapusı’nda kadîmî mahsûs iskemleleri olup fırın-ı merkūmun etmeği fürûht olunagelmişiken âhardan ba‘zı kimesneler zabtitmeleriyle ol bâbda hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, sen ki vezîr-i müşârun-ileyh ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin; fırın-ı mezbûrun kadîmden iskemlesi vaz‘ olunan mahallere ne takrîb ile müdâhale iderler ve kadîmde ol mahallerde iskemlesi olduğu vârid midir, vukū‘u üzre sü’âl ve i‘lâm olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ca sene [1]110

305

Yenişehir-i Fenar monlâsına ve Tırhala mütesellimine hüküm ki:

Kazâ-i mezbûr ahâlîsi gelüp; İbrâhim nâm kimesne diyâr-ı âhardan gelüp kazâ-i mezbûrda sâkin olmağla, kendü hâlinde olmayup dâ’imâ fesâd ü şekāvet üzre olup

hilâf-ı şer‘ zulm ü ta‘addî üzre olduğun bildirüp, mezbûrun kadîmî sâkin olduğu yere nefyolunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin; mezkûrun fesâd ü şekāveti vâkı‘ ise nefy ü iclâ olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ca sene [1]110

306

Kayseriyye nâ’ibine hüküm ki:

Medîne-i Kayseriyye’de vâkı‘ Üstad Abdi Evkāfı’nın evlâdiyet ve meşrûtiyet üzre mütevellîsi Seyyid Şeyh İbrâhim gelüp; vâkıf-ı mezbûr kırâ’at-i Kur’ân ve behcet-i ta‘lîm-i sıbyân-ı Müslimânân vakfından almak üzre Kenas (?) nâhiyesinde icrâ eylediği sudan her hafta altı gün ve zikrolunan sudan Pencşenbih gün Mevlânâ Kādı Mahmûd Çelebi’yi ta‘yîn idüp zikrolunan su icâresinden bir akçe makām-ı Zeynelâbidîn imâmetine (…) mahsûl mu‘allim-i darü’t-ta‘lîm ciheti olmak üzre şart idüp vech-i meşrûh üzre vakfiyetini defter-i cedîd-i Hākānî ve vakfiye-i ma‘mûlün-bihâda mastûr u mukayyed iken kazâ-i mezbûrda vâkı‘ mülk İrtinas (?) nâm-ı diğer Köşk ve Pervâne (?) mukāta‘asından ber-vech-i mâlikâne mutasarrıf Halil, vakf-ı mezbûrun defterde mukayyed evkāfından olan suya mukāta‘a-i merkūm aklâmından olmak üzre hilâf-ı defter müdâhale etmekle, mülk İrtinas vakfına Kenas (?) Suyu ismiyle bir nesne tahrîr ü defter olunmamağla, hilâf-ı defter müdâhaleden men‘ birle Defter emîni arzı mûcebince emr-i şerîf virilüp Dîvân-ı hümâyûnda dahi murâfa‘adan cevâbı virilmekle, fîmâ-ba‘d istimâ‘ olunmamak üzre emr-i şerîf virilmişiken kanâ‘at etmeyüp hilâf-ı inhâ emr-i şerîf ihrâc ve vech-i meşrûh üzre müdâhale etmeğin, tekrâr Edirne’de murâfa‘a olduklarında; mezkûr Halil bilâ-sened müdâhale üzre olduğunu tâli‘an ikrâr etmekle, yedinde olan vakfiye-i ma‘mûlün-bihâ ve evâmir-i şerîfeler mugâyir zikrolunan suya müdâhale eylememek üzre mezkûr Halil’i tenbîh birle hüccet-i şer‘iyye virildüğin bildirüp ve mezbûr Seyyid Şeyh İbrâhim’in yedinde olan sûret-i defter ve evâmir-i şerîfeler mûcebince nizâ‘ları olan Üstad Abdi Hoca vakıf defterinde mukayyed olup mâlikâneye mutasarrıf olan Halil’in yedinde senedi olmayup (…) dahi vakf-ı mezbûra hükmolunup mezbûr Seyyid Şeyh İbrâhim’in yedinde iki kıt‘a emr-i şerîf virilmekle, yedinde emr-i âlî mûcebince zabtitdirilüp bilâ-sened mu‘teber-i mezkûr Halil ismin câ’iz değildir diyü Rûmili Kādıaskeri Mevlânâ Mustafa i‘lâm etmekle, i‘lâmı mûcebince ve yedinde olan iki kıt‘a emr-i şerîf ve vakfiye-i ma‘mûlün-bihâ mûcebince amel olunup mezkûr Halil

vechen mine'l-vücûh müdâhale ve mu'âraza eylememek fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

[60]

307

Selânik monlâsına ve Ağrıboz kādısına hüküm ki:

El-Hâc Sâlih *zîde kadruhû* arzıhâl sunup; iftihâru'l-havâss ve'l mukarrebîn Dârüssa'âdetim Ağası el-Hâc Ali Ağa *dâme uluvvühû*nun hâslarından Selânik kazâsında vâkı' bin yüz sekiz senesinde uhdesinde olan (…) hâssı mülhakātından Karaburun ve tevâbi'i karyelerinden hâsıl olan iki bin keyl mikdârı öşr mahsûlü hıntanın mahallinde fürûhtu mümkin olmamağla, Ağrıboz muhâfazasında olan asâkir-i İslâm'a zahîre olmak üzre sefîne ile Ağrıboz'a nakline mümâna'at olunmamak bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğin, vech-i meşrûh üzre iki bin keyl mahsûl Ağrıboz'a nakl ve mahall-i mezbûrda fürûht olunup sıhhati üzre hüccet ve Edirne'ye ihzâr olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

308

Edirne bostancıbaşısına hüküm ki:

Hâliyâ sefer-i hümâyûnumdan firâr iden asâkirînin eşkıyâları şâh-ı râhdan gelmeyüp etrâf kurâlara dağılup re'âyâ fukarâlarına küllî ta'addîlerinden mâ'adâ yollarda mülâkî oldukları ebnâ-i sebîle destdirâzlık idüp şekāvet eyledikleri istimâ' olunmağla, imdi; bostancı ustalarının kâr-dîdelerinden ve uslularından bir usta Kırkkilise tarafına ve bir usta Cisr-i Mustafa Paşa ve Filibe tarafına ta'yîn ve her ocakdan ta'yîn olunan âdemler ile ma'an gidüp etraf kurâlarda ol makūle tecâvüz ü şekāvet idenleri ahz ve Rikâb-ı hümâyûnuma kayd ü bend ile irsâl ve ihzâr idüp bu bahane ile ta'addî olunmamak üzre tenbîh eyleyesin diyü yazılmışdır.

Fî evâ'ili Ca sene [1]110

309

Âsitâne kāim-makāmına ve kādısına hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul'da sâkine sâbıkā Reisülküttâb olan Trabzonlu Mustafa Efendi'nin ümm-i veledi Emetullah Hâtun ile sâ'ir veresesi Dergâh-ı mu'allâma arzıhâl idüp; bundan akdem Trabzonlu Hasan nâm kimesne, "Müteveffâ-yı mezbûr zimmetinde ba'zı husûsdan dokuz kîse akçe hakkım vardır" diyü muhallefâtın kabzetmekle "Sizden alurım" diyü da'vâ etmekle, mezbûre Emetullah'ın zevci Mustafa vekâletiyle murâfa'a-i şer' olunduklarında; da'vâsı şirret ve lağvolmağla mu'ârazadan men' birle cânib-i şer'den hüccet-i şer'iyye virilüp bu makūle bir def'a şer'le görilüp faslolunup hüccet-i şer'iyye virilen da'vânın tekrâr istimâ'ı memnû' iken mezkûr Hasan kanâ'at itmeyüp "Âhar husûsdan beş kîse akçem dahi vardır" diyü iddi'â etmekle, ahvâlin Der-i devlet-medârıma i'lâm eylediklerinde da'vâları âhar mahalde istimâ' olunmayup Edirne'de Sadreyn huzûrlarında görülmek içün emr-i şerîfim vârid olmuşiken mezkûr kāni' olmayup tekrâr da'vâ sadedinde olmağın, mezbûr Mustafa vekâleten Edirne'de murâfa'a olmak istedikde murâfa'adan ibâ ve imtinâ' etmeğin, mezkûr Hasan kanâ'at itmeyüp istînâfen veyâhûd âhar vechile görülmek üzre bir tarîkle emr-i şerîf ihrâc ider ise da'vâları istimâ' olunmayup mukaddemâ vârid olan emr-i şerîf mûcebince Dîvân-ı Edirne'de görülmek içün müceddeden hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, mukaddemâ vârid olan emr-i şerîf mûcebince Dîvân-ı hümâyûnumdan gayrı yerde istimâ' olunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

310

Kastamonu kādısına ve Kal'ası Dizdârı ( ) *zîde hıfzuhû*ya hüküm ki:

Kastamonu ve Göle kazâları ahâlîleri, Kastamonu Kal'ası neferâtı gelüp; sâbıkā Kastamonu Kal'ası Dizdârı el-Hâc Hüseyin kendü hâlinde olmayup bunların hilâf-ı şer' küllî akçelerin almağla, mukaddemâ Der-i devlete i'lâm-ı hâl eylediklerinde mezbûr el-Hâc Hüseyin Kastamonu Kal'ası'nda kal'a-bend olunup zimmetinde şer'le sübût bulan hukūk-ı ibâd edâ olunmadıkca kal'adan ıtlâk u ihrâc olunmamak üzre emr-i şerîfim virilüp, lâkin mezbûr otuz gün mukaddem firâr idüp hukūk-ı ibâd zimmetinde kalduğın ve mezbûr hâlâ Kastamonu kasabasında sâkin olmağla, hüccet-i şer'iyyeleri mûcebince şer'le görilüp zimmetinde zuhûr iden hukūk-ı ibâd şer'le edâ olunmadıkca mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince Kastamonu Kal'ası'nda habs ve ıtlâk u ihrâc olunmamak bâbında hüküm recâ itmeğin, vech-i meşrûh üzre ashâb-ı hukūkun hakların edâ eylemedikce kal'adan ihrâc olunmamak üzre yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

311

Rikâb-ı hümâyûnda sipâh ve silâhdâr ağaları vekîllerine hüküm ki:

Saray-ı Vize kazâsı nâ'ibi Ali mektûb gönderüp; kazâ-i mezbûra tâbi' Göçerler ve Yakıcı nâm karyeler re'âyâları ile sâ'irleri şer'a varup; karyeleri memerrü'n-nâs olmağla mürûr [u] ubûr üzre askerî tâ'ifesi birer mikdâr atlu ile karyelerine gelüp müft ü meccânen yem ü yemek ve sâ'ir zahîrelerin alup ta'addî etmeleriyle, karye-i mezbûrdan mürûr u ubûr iden askerî tâ'ifesinin ta'addîlerin men' ve karyelerin hıfz içün ocaklar tarafından karyelerine birer çavuş ta'yîn olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum virilmek recâsına ilhâhları mevlânâ-yı mezkûr arzitmeğin, siz ki mûmâ-ileyhimâsız; memerr-i mezbûra çavuş ta'yîn olunup karye-i mezbûru hıfz u hırâset idüp tavâ'if-i askerîden (…) mezkûr re'âyâya zulm ü ta'addî itdirmemek içün hüküm yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

[61]

312

Rikâb-ı hümâyûnumda sipâh ve silâhdâr ağaları vekîllerine ( ) ve ( ) *zîde kadruhumâ*ya hüküm ki:

Bi'l-fi'il Saray-ı Vize kazâsında nâ'ibü'ş-şer' olan Ali mektûb gönderüp; Saray-ı Vize kazâsına tâbi' Karlı ve Ezine ve Hacılar nâm karyeler re'âyâları ile sâ'irleri şer'a varup karyeleri memerrü'n-nâs olmağla, mürûr iden askerî tâ'ifesi birer mikdâr atlu ile karyelerine gelüp müft ü meccânen yem ü yemek ve sâ'ir zahîrelerin alup ta'addî etmeleriyle, karyelerinde mürûr [u] ubûr iden askerî tâ'ifesinin ta'addîleri men' ve karyelerin hıfz içün ocağınız taraflarından karyelerine birer çavuş ta'yîn olunmak bâbında hüküm virilmek recâsına ilhâhlarıyla mevlânâ-yı mezkûr arzeyledüği ecilden siz ki mûmâ-ileyhimâsız; mürûr [u] ubûr iden askerî tâ'ifelerinin ta'addîlerin def' içün karyelerine birer çavuş ta'yîn eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

313

Bağdad muhâfızı Vezîr İsmâil Paşa'ya hüküm ki:

Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin; Bağdad-ı behişt-âbâd muhâfazası bin yüz dokuz senesi Eylülü ibtidâsından zabteylemek üzre sana tevcîh ü tefvîz olunup, ancak yüz on senesi Eylülü hulûlüne değin tarafından müsellem varmayup haber olmaduğından nâşî, muhâfız-ı sâbık Ali Paşa sene-i mezbûrede hâsıl olan gılâl ve mukāta'ât ve sâ'irleri bi'l-cümle zabt ve îrâdını iktizâ-yı hâle göre harc u sarf etmekle, imdi; sen ki hâliyâ vezîr-i müşârun-ileyhsin; Vezîr Ali Paşa'nın masârif ve muhâsebesi makbûl-i hümâyûnum olmağla, vezîr-i müşârun-ileyh ile beyninizde olan hesâbınızı vech-i ma'kūl ile görüp nizâ'a mü'eddî bir mâdde zuhûr ider ise Rikâb-ı hümâyûnuma i'lâm ve arz idüp ba'dehû ne vechile fermân-ı celîlü'l-kadrim vârid olur ise mazmûn-ı münîfi ile amel eylemen içün yazılmışdır.

[Fî] evâ'ili Ca sene [1]110

314

Kapudân Paşa'ya hüküm ki:

Edirne kazâsına tâbi' Havârız nâm karyeden Mustafa ve Kaplan ve Ramazan nâm Kıbtîler yine karye-i mezbûreden Mehmed bin Rıdvan nâm kimesneyi meclis-i şer'a ihzâr ve "Mezbûr Mehmed üç gün mukaddem karye-i mezbûrede vâkı' menzîlimizi nehâren ihrâk-ı bi'n-nâr eyledi" diyü da'vâ eylediklerinde müdde'âları şâhide havâle olunup, lâkin karyenin umûmen ahâlîsi meclis-i şer'de "Mezbûr Mehmed şakî ve ehl-i fesâd ve şâribü'l-hamrdır, ehl ü ıyâlimize ta'arruzdan hâlî değildir, ve'l-hâsıl mezbûrun şerrinden emîn değilleriz" diyü her biri mezbûrun sû-i hâline haber virdiklerin Edirne kādısı şerî'atcısı olan Mevlânâ Yusuf *zîde ılmühû* i'lâm etmekle, mezkûr şakî sefîne-i Sultâniyye'de kürek çekmek üzre vaz' olunup fermân olmadıkca ıtlâk olunmaya diyü yazılmışdır.

[Fî] evâ'ili Ca sene [1]110

315

Çorlu kādısına ve yeniçeri serdârına ve sâ'ir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki:

Sen ki kādısın, mektûb gönderüp; medîne-i mezbûrede misâfireten sâkin olan Hasan nâm kimesne ile Milgün ve Şahin veled-i Agop nâm zimmîler mecrûhan meclis-i şer'a varup; medîne-i mezbûr sükkânından olup yeniçeri olan Abid oğlu Mehmed ve Muslu ve Mayıs oğlu Ahmed ve Deli Kāsım ve Halil nâm şakîler bin yüz on senesinde

ba‘de’l-işâ hânelerin basup ve mâlların gâret murâd eylediklerinde mezbûrlar dahi def‘-i mazarrâtlarıyçün mukāvemet eylemek murâd eylediklerinde her birin darb ve mecrûh ve dokuz guruşların ahz ve gadr itmeleriyle mezbûrların ahvâlleri ahâlî-i vilâyetden sü’âl olundukda; bâlâda mastûrü’l-esâmî olan şakîler dâ’imâ şerr ü şekāvet üzre olup töhmet-i sâbıkalarının nihâyeti olmayup ve mukaddemâ nısfü’l-leylde Sultân Süleymân İmâreti’nden ve zimmî evlerinden sirka olunan nühâs evânî ve ba‘zı eşyâyı mezbûrlar sirka eyledikleri meşhûr ü mütevâtir olup fesâd üzre oldukların ilhâhlarıyla arzitmeğin, siz ki mûmâ-ileyhimsiz; mastûrü’l-esâmî olan eşkıyâlar zâbıtları ve ta‘yîn olunan mübâşir ma‘rifetiyle ahz ve cümlesi kayd u bend ile Rikâb-ı hümâyûnuma ihzâr ve bir neferi ketm ü ihtifâ ve himâye ile firâr olunmakdan begâyet ihtirâz üzre olasız diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

[62]

316

Zağra-i Atîk kādısına hüküm ki:

Dergâh-ı mu‘allâma mektûb gönderüp; Zağra-i Atîk kazâsına tâbi‘ Bozdoğancı nâm karye sâkinlerinden olup hadîka-i hâssa ustalarından Hüseyin Usta *zîde kadruhû* meclis-i şer‘a varup; kazâ-i mezbûra tâbi‘ Karaca Halil nâm karyeden Yani nâm zimmî bundan akdem bundan şikâyet idüp Edirne’ye ihzâr itdirdikden sonra firâr idüp karyesi ahâlîlerinden Dubro nâm zimmî ve bir kaç zimmîler ile ahşam nehârı vaktinde bin yüz ( ) senesinde menzîlin basup tagallüben taht-ı nikâhında olan zevcesi Fatma nâm hâtûnu ahz ve üzerinden libâsın çıkarup kendülere husûsî libâs ilbâs idüp ta‘addî vü fesâd eylediklerin bildirüp vâkı‘-ı hâli hükm-i hümâyûnum virilmek recâsına ilhâhıyla arzeyledüğin ecilden, mesfûrân Yani ve Dobri ve sâ’ir bu fesâda ictirâ ve böyle şekāvet idenler Dîvân-ı Edirne’ye ihzâr olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ca sene [1]110

317

Siroz kādısı Mevlânâ Mustafa *zîde fazluhû*ya hüküm ki:

Sen ki mevlânâ-yı mezkûrsun, mektûb gönderüp; Siroz kasabasının civârında vâkı‘ cibâlde olan manastırdan bundan akdem Üsküb muhârebesinde cenâb-ı emâret-

me’âb bi’l-fi‘il Kırım Hânı Hacı Selim Giray Hân *dâmet me‘âliyehû*nun katleyledüği Marbuz ve ( ) nâm haydûd eşkıyâsının oğulları Siroz varoşu kethüdâsı olup Bandeli ve Damdi ve sâ’ir kefere ihtiyârları bunlar haydûdbaşı olur diyü manastır-ı mezbûr râhibleri başına (…) itdirüp ve hânelerinde âlet-i çeri olduğun arzeyledikleri ecilden, mesfûrân zimmîlerin varoşda olan menzîlleri aranup âlet-i harb olduğu ve şakî-i mezbûrun oğulları mesfûr zimmîde olduğu vâkı‘ ise ta‘yîn olunan mübâşir ma‘rifetiyle teftîş ü tefahhus ve arzoluna diyü yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ca sene [1]110

318

Edirne bostancıbaşısına hüküm ki:

Çorlu’da yeniçerilik iddi‘âsında olan bir kaç nefer eşkıyânın zâbıtı ma‘rifetiyle Edirne’ye ihzârı fermânım olmağla, sen ki mûmâ-ileyhsin; bostancı ustalarından bir çeri ve kâr-güzâr usta ta‘yîn idüp zikrolunan eşkıyâları bi-eyyi hâlin ahz ve Rikâb-ı hümâyûnuma ihzârı husûsunda sa‘y u ihtimâm eylemek üzre tenbîh eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

319

İstanbul kāim-makāmına ve kādısına hüküm ki:

Yusuf *zîde kadruhû* gelüp; bunun şer‘an kimesneye vireceği olmayup ve üzerine dahi şuhûd-ı udûl ile şer‘an bir nesne sâbit u zâhir olmuş değil iken Süleyman nâm kimesne şirrete sâlik olup “Bin yüz üç senesine Dimos mukâta‘ası içün sana beş kîse akçe virmişidim” diyü kendüsi (…) tarafından vekîli ( ) nâm kimesne iddi‘â etmeleriyle, bundan akdem defe‘âtle murâfa‘a olduklarından bir nesne sâbit olmayup iddi‘âları şirret ve (…) olmağla kanâ‘at etmeyüp tekrâr “Atâullah Efendi’yi mütevellî aldım, yedimde emrim vardır” diyü hilâf-ı şer‘ rencîde etmekden hâlî olmaduğın bildirüp da‘vâları Dîvân-ı hümâyûnumdan gayrı mahalde istimâ‘ olunmamak bâbında emr-i şerîf recâ etmeğin, mezkûrun da‘vâsı mukaddemâ Dîvân-ı hümâyûnumda görilüp bir şey sübût bulmamağla, mezkûr Süleyman bir daha da‘vâya tasaddî ider ise Dîvân-ı hümâyûndan gayrı mahalde da‘vâları istimâ‘ olunmamak üzre yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

320

Âsitâne kāim-makāmına ve defterdâr vekîline hüküm ki:

İnşâ'allâhü te'âlâ Ordu-yı hümâyûnuma irsâl olunmak üzre tertîb olunan akçelerden Rakka vâlîsi vezîrim Yusuf Paşa *edâmallâhü te'âlâ iclâlehû*nun Dîvân Efendisi Mehmed *zîde kadruhû* yediyle teslîm olunmağın, altmış sekiz kîse poliçe akçesi ve Rakka mübâşiri Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşılarından Mahmûd *zîde mecdühû* yediyle gelecek altmış iki kîse akçe ve haslar neferâtından Kapu Kethüdâsı Ali *zîde mecdühû*da bâkî kalan altmış kîse akçe ve Trablusşam mâlından poliçe olunan on yedi kîse akçe min-haysi'l-mecmû' iki yüz yedi kîse akçe ber-vech-i müsâra'at Ordu-yı hümâyûnuma irsâl olunmak Ordu-yı hümâyûnum tarafından fermân-ı âlî-şânım vârid olmağla, zikrolunan akçeleri Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşılarından mübâşir ta'yîn olunan ( ) *zîde mecdühû* ma'rifetiyle bir gün evvel tamâmıyla tahsîl ve Ordu-yı hümâyûnuma gidecek hazîneye irişdirmeğe bezl ü kudret eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

321

Edirne'de kethüdâyerine hüküm ki:

Zağra-i Atîk kazâsına tâbi' Batıknar nâm karye ahâlîsi gelüp; işbu sene-i mübârekede sefer-i hümâyûnumdan avdet iden sipâh ve silâhdâr tâ'ifesi tarîk-i caddeden gitmeyüp karye-i mezbûreye uğrayup sâkin oldukları evlerine koyup müft [ü meccânen] yemek ve sâ'ir me'kûlâtların alup fukarâya ziyâde ta'addî etmeleriyle, vech-i meşrûh üzre olan ta'addîleri men' u def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, sen ki mûmâ-ileyhsin; karye-i mezbûreye gereği gibi hıfz [u] hırâset içün bir çavuş ta'yîn eylemen içün yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

[63]

322

Boğaz Hisarları kādılarına ve dizdârlarına hüküm ki:

Françe pâdişâhının Âsitâne-i sa'âdetimde mukîm kıdvetü'l-milleti'l-Mesîhiyye Baron de Şatonin *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr* arzıhâl gönderüp; Françe

kapudanlarından Rito nâm kapudân bir kıt‘a sefînesiyle İstanbul’da yükün alup gümrüğün edâ idüp vilâyetine gitmek murâd etmekle ahidnâme-i hümâyûn mûcebince Boğaz Hisarlarında dahi aranup derûnunda mennû‘atdan eşyâ olmayup izin virildikden sonra mürûruna mümâna‘at olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, vech-i meşrûh üzre izin hükmü yazılmışdır.

Fî evâ’ili Ca sene [1]110

323

Edirne’den Kırım’a varınca yol üzerinde vâkı‘ olan kādılara hüküm ki:

Halefü’s-selâtîni’l-i‘zâm Kalgay Sultân *dâme uluvvuhû* tarafından umûr-ı mühimme ile gelen Ramazan *zîde kadruhû*ya Kırım’a varınca emîn ü sâlim irsâl olunmak içün yol hükmü yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

324

Akçakızanlık kādısına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi‘ Mağlis (?) nâm karye zimmîleri gelüp; karye-i mezbûrede vâkı‘ feth-i Hākānî’den berü yedlerinde terkolunan kadîmî kiliselerinin dîvâr ve sakfı mürûr-ı eyyâm ile harâba müşrif olup termîme muhtâc olmağla, şer‘le keşfolunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden, kilise-i mezbûrenin termîme eşedd ihtiyâcı olduğu vâkı‘ ise şer‘le keşfolunup i‘lâm olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

325

Niğbolu ve Silistre kādılarına hüküm ki:

Silistre sâkinlerinden İbrâhim nâm kimesne gelüp; kendü hâlinde olup hilâf-ı şer‘-i şerîf kimesneye vaz‘ u ta‘addîsi yoğiken ahâlî-i vilâyetden ba‘zı kimesneler iştikâsıyla Niğbolu kazâsına bundan akdem emr-i şerifîmle nefy ü iclâ olunup ba‘dehû mezkûrun keyfiyyet-i ahvâli ahâlî-i vilâyetin bî-garazlarından sü’âl olundukda; mezkûr İbrâhim’in akvâl ü ef‘âlinden cümlesi hoşnûd ve şükrân üzre olup hüsn-i hâline şehâdetleriyle hüccet-i şer‘iyye virilmekle hüküm recâ eylemeğin, hüccet-i şer‘iyye mûcebince ıtlâk olunup vatan-ı asliyyesinde sâkin ü mutavattın olmasına kimesne mâni‘ olmamak üzre yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

326

Rikâb-ı hümâyûnumda Çavuşbaşı vekîli olan ( ) *dâme mecdühû*ya hüküm ki:

Seyyidetü'l-muhadderât Hadice Sultan *dâmet iffetühâ*nın mutasarrıf olduğu hâs karyelerinden Cisr-i Mustafa Paşa kazâsına tâbi' Koyunlu nâm karye ahâlîsi gelüp; karye-i mezbûreden mürûr u ubûr iden askerî tâ'ifesinin zulm ü ta'addîsinden karye-i mezbûr re'âyâsından kırk nefer re'âyâ perâkende vü perîşân olup yirmi nefer mikdârı re'âyâ kaldıkların bildirüp, mürûr u ubûr iden askerî tâ'ifesinin zulm ü ta'addîlerinden hıfz u hırâset olunmak üzre bir mu'temed çavuş ta'yîn olunmak üzre hüküm recâ eyledikleri ecilden, sen ki mûmâ-ileyhsin; Dîvân-ı hümâyûnum çavuşlarından bir mu'temed çavuş ta'yîn idüp bu bahâne ile re'âyâya ta'addî vü cevr ve celb-i mâl olunmamak üzre muhkem tenbîh eylemen emrim olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

[64]

327

İnöz Kal'ası dizdârına hüküm ki:

Mahrûse-i Edirne'de Çokluca ahâlîsinden İmâm Ahmed ve Mü'ezzin el-Hâc Mehmed ve Sâdık ve Mehmed ve Abdülbâkî ve Mustafa ve Ebûbekir ve Hasan ve Mustafa ve diğer Mustafa ve İsmâil ve sâ'irlerine mahalle-i mezbûre sükkânından Topal Ahmed nâm kimesnenin zevce-i menkûhası olan Ayşe nâm hâtun kendü hâlinde olmayup (…) menzîline âlet-i harb ile eşkıyâ gelüp fısk-ı fücûrdan hâliye olmamağla, şâyet bir gün fesâd-ı azîme bâ'is olmak ihtimâli var diyü huzûr-ı şer'de bâ-cem'ihim iştikâ etmeleriyle, mezbûre mahalle-i merkūmeden ihrâc olunması bâbında hâlâ Edirne kādısı olan Mevlânâ Abdullah *zîdet fezâ'ilühû* i'lâm itmeğin, mezkûr fâhişe Ayşe Edirne'den nefy ü iclâ ve İnöz Kal'ası'nda kal'a-bend olunup habsoluna ve ıtlâkıyçün fermân sâdır olur ise arzolunup tekrâr fermân olunmadıkca ıtlâk olunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

328

Rikâb-ı hümâyûnumda Çavuşbaşı vekîline hüküm ki:

Cisr-i Mustafa Paşa kazâsına tâbi‘ Aladağ nâm karye re‘âyâsı gelüp; bu sene-i mübârekede seferden avdet iden askeri evlerine koşup ta‘addî itmeleriyle, sen ki mûmâ-ileyhsin; bir mütedeyyin çavuş ta‘yîn eylemen emrim olmuşdur diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

329

Edirne’den Sofya’ya varınca yol üzerinde vâkı‘ olan kādılara hüküm ki:

Edirne’den Sofya’ya irsâl olunan hazînem içün Dergâh-ı mu‘allâm kapucıbaşılarından Yusuf *dâme mecdühû*ya şürûtuyla kānun üzre yol hükmü yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

330

Haleb dizdârına ve Haleb monlâsına hüküm ki:

Osman *zîde kadruhû* gelüp; havâss-ı hümâyûnum karyelerinden kazâ-i mezbûr muzâfâtından Bâb nâhiyesine tâbi‘ ber-vech-i mâlikâne berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu Nâdik nâm karyede sâkin Hatîb Süleyman nâm kimesne kendü hâlinde olmayup hevâsına tâbi‘ ( ) nâm kimesneyi sübaşı nasb ve mûmâ-ileyh tarafından nasbeyledüği Sübaşı Ali nâm kimesneyi ta‘cîz ve re‘âyâyı tahrîk ve fitne ü fesâda bâ‘is ve urbân tâ’ifesinden hevâsına tâbi‘ olmayan re‘âyâları perâkende vü perîşân eylemek kasdıyla ta‘addî vü cevr itdüğinden mâ‘adâ (…) re‘âyâsın ve gerek sübaşısın eziyet itdirüp ve siyâdet iddi‘âsında olup bir vechile ta‘addîsinin nihâyeti olmamağla, mezkûr Hatîb Süleyman karye-i mezbûreden nefyolunmak bâbında hüküm recâ itmeğin, mezkûr karye-i mezbûrdan nefy ü ihrâc ü iclâ olunup nefs-i Haleb’de iskân ve fermân olunmadıkca karye-i mezbûra min-ba‘d iskân itdirilmemek içün yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

331

Rikâb-ı hümâyûnda Çavuşbaşı vekîline hüküm ki:

Havâss-ı Mahmûd Paşa kazâsına tâbi‘ Kiremitli nâm karye ahâlîsi gelüp; karyeleri yol üzerinde vâkı‘ olmağla, mürûr u ubûr iden askerî tâ’ifesi karyelerine nüzûl idüp ta‘addî itmeleriyle, karye-i mezbûreyi eşkıyâdan muhâfaza itmek üzre Dîvân-ı hümâyûn çavuşlarından bir nefer çavuş ta‘yîn eyleyesin diyü yazılmışdır.

[Fî] evâsıtı Ca sene [1]110

332

Tarsus kādısına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûr ahâlîsi gelüp; kazâ-i mezbûrede bi'l-fi'il mâdûn bi'l-iftâ olan Mehmed *zîde ılmühû* ehl-i ilm ve herkes akvâl ü ef'âlinden rızâ ve şükrân üzereler iken eşirrâdan bir kaç kimesneler hilâf-ı inhâ ba'zı mevâdd isnâdıyla bir tarîkle nefyi içün emr-i şerîf ihrâc itmeleriyle ıtlâk olunmak recâ eyledikleri ecilden, mevlânâ-yı mezbûr kendi hâlinde hüsn-i hâline ahâlî-i vilâyet mahzar ve kādısı arzidüp Rikâb-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnuma (…) etmeleriyle, hilâf-ı vâkı' ile diyâr-ı âharda sâkin olmasıyçün fermân vârid olmuşise yine vilâyetinde sâkin olmasına mümâna'at olunmamak emrim olmuşdur. Buyurdum ki.

[Fî] evâsıtı Ca sene [1]110

333

Yeniçeri Ağası vekîline hüküm ki:

Edirne muzâfâtından Üsküdar nâhiyesinde Demirhanlı karyesi re'âyâsı gelüp; karye-i mezbûre memrrü'n-nâs olmağla, askerî tâ'ifesinin tecâvüzlerin def'iyçün yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

[65]

334

Sâbıkā İstanbul kādısı Abdullah Efendi'ye hüküm ki:

Hadice Hâtun gelüp; bundan akdem vefât iden zevci Miço Mehmed on beş seneden mukaddem mahrûse-i mezbûrda Hocapaşa kurbunda Karaköy Mahallesi'nde Kara Mustafa Paşa arsası dimekle ma'rûf arsadan bir mikdâr arsayı mülk-i sahîh olmak üzre iştirâ ve üzerine bir değirmen ve bakkal dükkânı binâ ve mülkiyet üzre bilâ-nizâ' on beş sene zabteyledikden sonra fevtolup zikrolunan değirmen ve bakkal dükkânı Köprülüzâde Numan ve Abdullah ve Esad Beğ (…) itmekle, anlar dahi ol değirmen ve dükkânı ve (…) bey' itmekle bu dahi bir sene zabt ve tasarruf eyledikden sonra kızı mezbûr müteveffiye olmağla, Helvacıbaşı İskender Ağa Vakfı mütevellîsi ( ) ol arsa

vakf-ı merkūm mülhakātıdır ve müteveffânın ihdâs eyledüği binâyı vakfa teberru‘ eyledi diyü Kör Ali Ağa dimekle ma‘rûf kimesnenin hânesinde müfettiş nâ’ibi Ahmed mukaddem ol arsanın mülkiyetine şehâdet iden kimesnelerin zor şehâdetlerine vâkı‘ hüküm birle hüccet virilmekle mezbûreye küllî gadrolunduğun bildirüp, ol bâbda hükm-i hümâyûnum recâ [etmeğin,] sen ki mevlânâ-yı müşârun-ileyhsin; husûs-ı mezbûreyi bî-garaz kimesnelerden istihbâr ve gadrolunduğu vâkı‘ mıdır ve istînâfen görülmek iktizâ ider mi, i‘lâm eylemen emrim olmuşdur.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

335

Kapudan Hüseyin Paşa’ya hüküm ki:

Rikâb-ı hümâyûnda hâlâ Mîrâhur-ı sânî vekîli Bayram *dâme mecdühû* arzıhâl idüp; Istabl-ı Küçük’e tâbi‘ voynuk tâ’ifesinden olup İznepol kazâsına tâbi‘ Üstünce nâm karye Ustoyan veled-i Dimitri nâm kimesneyi bin yüz sekiz senesinde Samako nâm mahalde kömür ihrâk ider iken haydud şerîkisin diyü ahz ve küreğe vaz‘ olunup mesfûrun bu husûsda alâkası olmadığın çeribaşısı ve ahâlî-i karye şehâdet etmeleriyle, mesfûr zimmî kürekden ıtlâk olunmak bâbında hüküm recâ itmeğin, vech-i meşrûh üzre ıtlakıyçün yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

336

Âsitâne kāim-makāmına hüküm ki:

İbrâhim ve Mehmed nâm karındaşlar ile vâlideleri (…) nâm hâtun gelüp; babaları Câfer’i bundan akdem Hacı Bektaş kazâsında Sülüklü nâm mevzi‘de katliden on üç nefer eşkıyâdan Üsküdar’da el-Hâc Mehmed ve pederi Mustafa ahzolunup murâfa‘a-i şer‘ olduklarında; vech-i meşrûh üzre katleyledikleri sâbit ve yedlerine hüccet virmekle Âsitâne’de vaz‘-ı zindân olunup ve sâ’ir kātillerin dahi ihzârlarıyçün emr-i şerîfim virilmekle, mezbûr kātiller ahzolunup (…) mezbûrân zindândan ıtlâk olunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

337

Sâbık Bağdad muhâfızı olup hâlâ Musul muhâfızı olan Ali Paşa’ya hüküm ki:

Düstûr-ı mükerrem hâlâ Bağdad muhâfızı olan İsmâil Paşa *edâmallâhü te‘âlâ iclâlehû* ile beyninizde olan hesâbınız görilüp ve vâkı‘u’l-inhâ bir madde zuhûr ider ise Rikâb-ı hümâyûnuma i‘lâm olunmak üzre fermân-ı âlî-şânım sâdır olmağın, vezîr-i müşârun-ileyh ile hesâbınız görilüp i‘lâmı iktizâ iden ahvâl i‘lâm olundukdan sonra te’hîr ü tevakkuf etmeyüp me’mûr olduğu Musul muhâfazasına azîmet ve avk u te’hîrden ihtirâz eylemen fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

338

Âsitâne kāim-makāmı vezîr Yusuf Paşa’ya hüküm ki:

Sâbık Kütahya mütesellimi olan Halil *zîde kadruhû*nun Rikâb-ı hümâyûnuma ihzârı lâzim gelmekle, bundan akdem fermânım olunmuşiken firâr ve hâlâ Âsitâne-i sa‘âdetimde olduğu sem‘-i hümâyûnuma ilkā olunmağla, mezbûr tecessüs olunup bulunur ise ahz ve kayd [u] bend ile Rikâb-ı hümâyûnuma ihzâr oluna diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

339

Kapudân el-Hâc Hüseyin Paşa’ya hüküm ki:

İnşâ’allâhü te‘âlâ kalyonlar levendâtı kendü hâllerinde olup ibâdullâha ta‘arruz ve bir ferdi rencîde eylememek içün zâbıtlarına muhkem tenbîh olunup mütenebbih olmayanları gereği gibi te’dîb ve bir ferd himâyet ile ibâdullâh-ı Müslimîni rencîde itdirmeyüp muhkem hıfz u rabt itdirdesin. Sonra bir ferde ta‘addîleri olduğu istimâ‘ olunur ise tekâsülüne hamlolunup mes’ûl olmanı mukarrer bilesin diyü fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.Buyurdum ki.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

[66]

340

İstanbul kāim-makāmı Yusuf Paşa’ya hüküm ki:

Hâlâ asâkir-i İslâm’ın seferden avdet vakti olup kesreti olmağla, ıyâzen billâhi te‘âlâ hasarât-ı ezmen-i beşeriyyeden gereği gibi hıfz u hırâset ile kemâl-i takayyüd ü ihtimâm idüp ziyâde basîret ve intibâh olunduğu üzre hareket idüp iğmâz u

müsâmahadan ve tegâfülden bi'l-ayn ihtirâz eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki.

Fî 17 Ca sene [1]110

341

Edirne'den Âsitâne-i sa'âdetime varınca kādılara hüküm ki:

Hemşîrem Hadice Sultân'ın Âsitâne-i sa'âdetime irsâl olunan ağırlığı ile öküz arabaları her kangınızın taht-ı kazâsına varup dâhil olur ise münâsib olan mahallere kondurup ve öküzleri helâk ve yollarda araba ve öküzleri kalur ise kasaba ve kurâdan öküz arabaları ihrâc ve mahall-i mezbûra îsâl olunup avk u te'hîrden ve ihmâl ü müsâhaleden begâyet ihtirâz oluna diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

342

Tırhala kādısına hüküm ki:

Kıdvetü'n-nüvvâb ve'l-müteşerri'în Ova kazâsında nâ'ibü'ş-şer' olan Mevlânâ Yusuf *zîde ılmühû* Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp; seyyidetü'l-muhadderât iklîletü'l-hasenât Beyhan Sultân *dâmet iffetühâ*nın hâssı karyelerinden Tırhala kazâsına tâbi' Kalayık Kubbe (?) nâm karye re'âyâsı meclis-i şer'a varup; karye-i mezbûrede kadîmden hafta bâzârı durup defterde bâc-ı bâzâr hâsıl yazılmışiken bundan akdem ahâlîsi perâkende olmağla bâzâr-ı merkūm bir kaç sene mu'attal kalup hâlâ on beş-yirmi seneden berü karye-i mezbûr ahâlîsi yerlerine gelüp ibâdullâha enfa' olmağla kadîmîsi üzre ikāmet-i bâzâr olunmak bâbında emr-i şerîfim virilmek recâsına ilhâh eylediklerin arzetmeğin, karye-i mezbûrede kadîmden hafta bâzârı durup bâc-ı bâzâr defter-i cedîd-i Hākānî'ye hâsıl yazılmış ise ve mukaddemâ ibâdullâha zarar-ı şer'îsi olmağla, fermân ile men' ve terk olunmuş ise ibâdullâha nâfi' olmağın, kadîmîsi üzre karye-i mezbûrede ikāmet-i bâzâr olunup kimesne muhâlefet eylememek üzre yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

343

Yanya nâ'ibine hüküm ki:

Kazâ-i mezbûrda martalosbaşı olan Dimo zimmî arzıhâl idüp; mezbûr me'mûr olduğu derbendlerde ve muhâtara olan mahallerde hıfz u hırâset ve ebnâ-i sebîl emn ü

emân ve mürûr u ubûr idüp ve cümle ahâlî-i vilâyet râzı [ve] şükrân üzre olup ve kimesneye hilâf-ı şer‘ vaz‘ u ta‘addîsi yoğiken ve üzerine şer‘an bir nesne sâbit olmuş değil iken ashâb-ı ağrâzdan ba‘zı kimesneler bilâ-berât ve ba‘zı ehl-i örf tâ’ifesi mücerred ta‘cîz ve celb içün bilâ-emr-i şerîf umûruna karuşup ta‘addî eylediklerin bildirüp mezbûrların ol vechile olan ta‘addîleri men‘ u def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledüği ecilden, ahâlî-i vilâyetin ittifâkı ve hüccet-i şer‘iyye ile martalosbaşı olmuş ise hilâf-ı şer‘ ve bilâ-emr-i hümâyûn rencîde olunmaya diyü yazılmışdır.

Fî evâsıtı Ca sene [1]110

344

Rikâb-ı hümâyûnda bi’l-fi‘il Çavuşbaşı vekîli ( ) *dâme mecdühû*ya hüküm ki:

Hayme-i hâssa mehterlerimbaşı olan Ali *zîde mecdühû* arzıhâl idüp; mûmâ-ileyhin mutasarrıf olduğu hâssı karyelerinden Baba-yı Atîk kazâsına tâbi‘ Kara Halil nâm karyenin re‘âyâsı fakîrü’l-hâl iken sefer-i hümâyûnumdan avdet iden askerî tâ’ifesi gice ve gündüz karyelerine gelüp müft ü meccânen yem ü yemek, arpa ve saman ve sâ’ir me’kûlâtların alup fukarâya küllî gadrolunmağla, askerî tâ’ifesinin avdetinden bir çavuş ta‘yîn olunagelmekle karye-i mezbûru askerî tâ’ifesinden hıfz u hırâset içün bir çavuş ta‘yîn olunmak bâbında emir recâ itmeğin, sen ki mûmâ-ileyhsin; karye-i mezbûre hıfz u hırâset etmek üzre bir mu‘temed çavuş ta‘yîn eylemen içün hüküm yazılmışdır.

Fî evâhiri Ca sene [1]110

345

Edirne’den Ordu-yı hümâyûnuma varınca yol üzerinde vâkı‘ kādılara hüküm ki:

Ordu-yı hümâyûnuma irsâl olunan hazîne içün Dergâh-ı mu‘allâm kapucıbaşılarından Filibeli Mehmed *dâme mecdühû*ya mahall-i mezbûra varınca kānun üzre şurûtuyla yol hükmü yazılmışdır.

Fî evâhiri Ca sene [1]110

EKLER

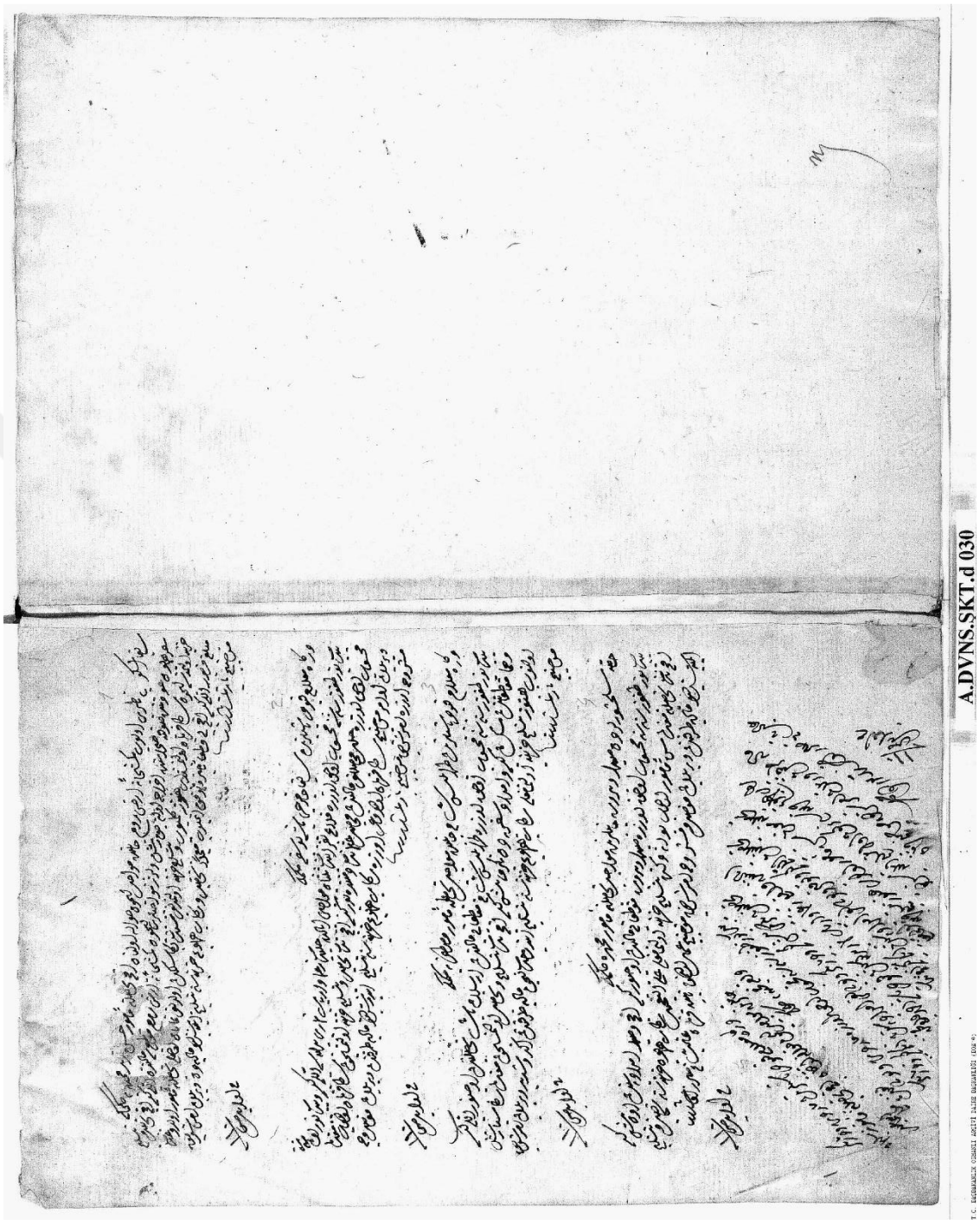

Ek 1: 30 Numaralı Atik Şikâyet Defteri, 1. Sayfa

Ek 2: 30 Numaralı Atik Şikâyet Defteri, 32-33. Sayfalar

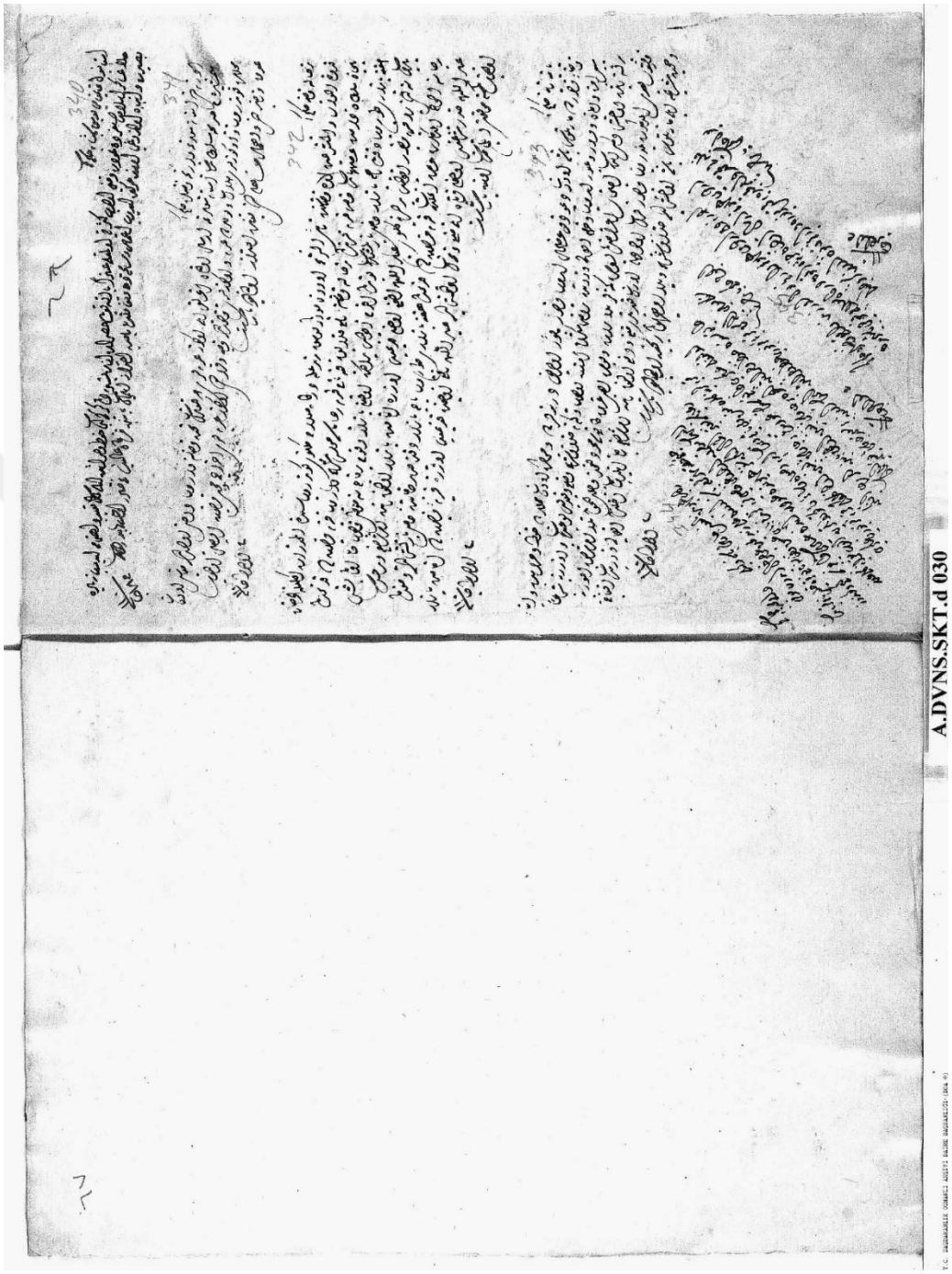

Ek 3: 30 Numaralı Atik Şikâyet Defteri, 66. Sayfa

ÖZGEÇMİŞ

1982 yılında İstanbul/Kadıköy'de doğdu. 2000 yılında Kabataş Erkek Lisesi'nden, 2004 yılında İstanbul Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünden mezun oldu. Halen İstanbul Defterdarlığı bünyesinde defterdarlık uzmanı olarak görev yapmaktadır.